صكذا من الاجل

דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

יום שישי, ט"ו באלול תשמ"ו, 19 בספטמבר 1986 • גליון 18917

היום 64 עמודים כולל דבר־השבוע • המחיר 1.20 ש"ח באילת 1.04 ש"ח

היום בדבר
- סגן ראש הממשלה ושר החוץ המצרי ד"ר מגיד בראיון מיוחד – דן אבידן
- מי ינהיג את המפלגות בישראל ב"סיבוב" הבא, תחקיר – עליזה ולך, שלמה גינוסר, אבנר תבורי, טובה צימוקי, יקיר צור ואוריאל בן־עמי.
- "משא" לספרות ולאמנות ו"דבר השבוע"

מזג האויר

(ע). – הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 19־31, תל אביב: 22־31, חיפה: 22־30, באר־שבע: 20־35, רמת־הגולן: 19־33, נהריה: 21־31, צפת: 18־31, טבריה: 22־37, נצרת: 20־33, עפולה: 21־34, השומרון: 20־33, לוד: 21־32, יריחו 22־38, עזה: 22־30, אילת: 24־39.

האחיות שובתות היום כ־6 שעות בעקבות פיצוץ המשא ומתן עימן

"תוספת בושה" כינו האחיות הצעת האוצר ועזבו בזעם את חדר הדיונים

מאת חיים ביאור, כתבי "דבר" לענייני עבודה

האחיות בכל בתי החולים שובתות היום את מרבית מחלקות האשפוז ואת חדרי המיון מ־8 בבוקר עד 2.30 אחרי הצהריים. עם זאת ישארו צוותים שלמים בחדרי הניתוחים, הדיאליזה, היולדות והמצבים [illegible]. המזכירות המרכזית של איגוד האחיות בבתי החולים הגליל אמש על צעד זה בעקבות פיצוץ המו"מ על תביעותיהן.

נציגות האחיות עזבו את המו"מ שנוהל אתמול בלשכתו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים [illegible], כשני שעה בלבד לאחר פתיחתו. הדבר קרה לאחר שהממונה על השכר באוצר [illegible] העלה את הצעתו [illegible].

העובדות במשרה מלאה, יקבלו תוספת בסך 500 שקל ברוטו בשנה, בעוד שאחיות העובדות ב־75 אחוז משרה יקבלו תוספת של 250 שקל בשנה.

נציגות האחיות עזבו מיד את חדר המו"מ בחמת זעם. הן הגדירו את הסכומים שבהם נקב דרוראי "תוספת בושה". נציגי ההסתדרות, האוצר, משרד הבריאות וקופ"ח נשארו בחדר והמשיכו בדיון בלעדיהן. נציגי ההסתדרות הביעו אף הם את אכזבתם מהצעתו של דרוראי. "הסכומים עליהם מדבר דרוראי בשם האוצר, אינם מקובלים עלינו מאחר שאינם עונים על בעיית הכנסתן של האחיות" – אמר הבר[illegible].

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי פנה עם זאת לאחיות, כי יימנעו מהשבתת בתי־החולים. הוא הודיע כי החליט ליזום "פגישת פסגה", בהשתתפות ראש הממשלה, שרי הבריאות והאוצר וכן מזכ"ל ההסתדרות כדי להביא לשינוי בעמדת שר האוצר. לדבריו הוא פועל לכך שהפגישה תהיה ביום שלישי הבא, לאחר שובו של ראש הממשלה מביקורו בארה"ב. אולם, כאמור, האחיות לא השתכנעו.

רצח הנספח הצרפתי מחזק ההערכה על יוזמת איראן וסוריה בהפעלת הטרור

שיראק: "לא ניכנע לסחטנות"; מיטראן חוזר הערב להתייעצויות

צילום: א.פ.

מאת גדעון קיץ, סופר "דבר" בצרפת ובמדינות הבנלוקס

פאריס (מיוחד ל"דבר") – ראש ממשלת צרפת ז'אק שיראק הצהיר אתמול בנאום משודר בטלוויזיה כי צרפת לא תיכנע לסחטנות של הטרור ותעשה הכל כדי להעניש ללא רחם את הרוצחים ואת מפעיליהם.

"הרוצחים לא ימלטו. ומערכת המשפט תעשה את מלאכתה", אמר.

גורמים מדיניים בפאריס מסרו כי אין בכוונת צרפת לשחרר שום מחבל. זאת, לאחר שחוגים קיבוציים צרפתיים הביעו ספקות באשר ליכולת לעמוד מול הטרור המאיים לשחרר את המחבלים העצורים ובראשם ג'ורג' איברהים עבדאללה, שמבצעי הפיגועים דורשים את שחרורם.

שיראק יפתח בהתייעצות עם כל מנהיגי המפלגות בצרפת, לאחר שמנהיג "החזית הלאומית" ז'אן מרי לה־פן תבע את הקמתה של ממשלת חירום, תביעה שנדחתה על ידי שיראק.

הנשיא מיטראן, השוהה בביקור רשמי באינדונזיה, עומד לשוב הערב לפאריס. שיראק [illegible] בערב.

[illegible] בבירות

[illegible] הערבית נגד צרפת [illegible] אתמול בבוקר לשיא [illegible] של צרפת בלבנון, קולונל כריסטיאן גוטייר, [illegible] בראשו [illegible] של בניין שגרירות צרפת במזרח ביירות. [illegible] ויצא בו [illegible] קרוב. [illegible] במכונית [illegible] לא [illegible].

[illegible] בפאריס את ההערכה כי [illegible] לסלק את [illegible] של צרפת בלבנון [illegible].

בפאריס ולמשרדי סוכנות [illegible] אמר אלמוני, שהציג עצמו כנציג "הבריגדות הבין־לאומיות האנטי־אימפריאליסטיות" כי ארגונו אחראי לרצח הקולונל ואיים כי הארגון עלול לפגוע בכל הדיפלומטים הצרפתיים, אם לא ישוחררו שלושת הטרוריסטים שבכלא בצרפת.

מצוד בפאריס

משטרת צרפת עסקה אתמול במצוד אחרי מבצעי ב.מ.ו. שהיתה אשר מתוכה הושלכה על פי עדויות, הפצצה על חנות "טאטי" שלשום. המשטרה הודיעה כי עדים הצליחו לזהות את שני נוסעי המכונית: אמיל איברהים עבדאללה, אחיו של מנהיג ארגון הטרור "הסיעות המהפכניות הלבנוניות" ג'ורג' איברהים עבדאללה העצור בצרפת, וסלים אל חורי, חבר הארגון. אך פתבים צרפתיים דיווחו שפגשו אתמול בכפר קבייט בלבנון את אמיל עבדאללה. כוכור, שלשום, כשפתחה משטרת צרפת במבצע [illegible] של שני אחים [illegible] בבירות [illegible] בפריפלי [illegible].

המשטרה לא מצרפת המלצה לחומר החקירה

היועץ המשפטי יכריע בין שתי הגירסאות – אפשר שיורה לסגור התיק

הקופסאות ובהם חומר החקירה — צילום: הררי

מאת נתן רועי וטובה צימוקי, סופרי "דבר"

היועץ המשפטי לממשלה קיבל אתמול בשעות הצהרים את חומר החקירה בפרשת השב"כ. המשטרה לא המליצה להעמיד לדין אף אחד מן המעורבים אך מהמסקנות שהגישה המשטרה עולות ראיות לכאורה לביצוע עבירות פליליות.

מפכ"ל המשטרה, רב ניצב דוד קראוס, אמר אתמול בפגישת עיתונאים שנערכה בירושלים כי המשטרה מעבירה ליועץ המשפטי לממשלה שלושה קלסרים של עדויות שנגבו מארבעים איש ובהם שלושים אנשי שב"כ, חמישה שרים וחברי כנסת ואנשים אחרים. סיכום מודפס בן ארבעים ושלושה עמודים, חמישה ארגזי חומר שנאסף על ידי צוות החקירה ממשרדו של היועץ [illegible] וחלק [illegible] של השב"כ. הצבא [illegible] "אני יכול לומר בוודאות שמשטרתו מעולם לא [illegible]" אמר אתמול המפכ"ל.

מפכ"ל המשטרה אמר כי היו נחקרים שנחקרו פעמים ויותר, לאחר שהתקיימה חקירה, העדים, בצורך השלמות חקירה ונתגלו הבדלים שנאספו מוקדות העדויות. [illegible] המלא של המסמכים [illegible] המסקנות לרבות המסקנות המשפטיות. "אנחנו נמנעים מלהמליץ כיון שכל הנושאים בחקירה סובכים. אין זה המקרה הראשון שהמשטרה מעבירה תיק לפרקליטות או ליועץ המשפטי מבלי להמליץ".

בסיכום החקירה בפרק המסקנות מסוכם חלקו של כל אחד ואחד מן הנחקרים בפרשה על פי העבירה המיוחסת לו. בחקירה היו גרסאות שונות. והמשטרה אספה תימוכין לכל גירסה וגירסה ולא קבעה עמדה לגבי המהימנות של אף לא אחת מהגרסאות. "תפקידו של בית המשפט הוא לקבוע את מהימנותו של כל אחד ואחד מהנחקרים" אמר קראוס.

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש מתכוון לגבש את המלצתו בפרשת השב"כ בעוד שבועות מספר. בפני היועץ המשפטי לממשלה עומדות שתי גרסאות עיקריות סותרות שלכל אחת מהן עדויות תומכות. נודע כי גירסתו של יצחק שמיר מקבלת על החוקרים ואף יש לה עדויות תומכות לגרסה שהיא סותרת את עדותו של ראש השב"כ

(המשך בעמ' 2)

מצרים מנסה לשכנע את ירדן לתמוך בועדה מכינה

אוסאמה אל־באז יפגש בלונדון עם המלך חוסיין

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

יועץ הנשיא מובארק, ד"ר אוסאמה אל־באז, יצא אתמול ללונדון בשליחות הנשיא כדי להיפגש שם עם המלך חוסיין. אל־באז יעדכן את המלך, השוהה בביקור פרטי באנגליה, בתוצאות השיחות שקיימו באלכסנדריה מובארק וראש הממשלה שמעון פרס.

מטרתו הקונקרטית של שליחותו היא לנסות להשיג את הסכמת חוסיין לתמוך ביוזמה שגובשה בפסגת אלכסנדריה, כדבר הקמת ועדה מכינה שתסלול את הדרך לכינוס ועידה בין־לאומית לשלום במזרח התיכון. בין [illegible] אל־באז להשפיע על חוסיין לחדש את הדיאלוג המדיני עם הנהגת אש"ף, שהוא לדעת המצרים תנאי להצלחת היוזמה המדינית הנוכחית.

בה בעת נודע אתמול שר החוץ המצרי, ד"ר עיצמת אל־מגיד, עם נציג אש"ף בקהיר, סעיד כמאל, לשיחה בנושא השבוע את ההתפתחויות המדיניות בעקבות פסגת פרס־מובארק. המצרים הביעו שוב תקווה שאש"ף יוזמן לשלב בוועדה המכינה.

[illegible]

באותו [illegible] אמר [illegible] כי בוועדה [illegible] עם נציגי [illegible].

הקביעות במועצת הביטחון וכן עם נציגי ירדן ואש"ף בעניין היוזמה להרכבת ועדה מכינה לכינוסה של ועידה בין־לאומית. לדעת המצרים והירדנים בוועדה זו צריכים להשתתף גם נציגי חמש המדינות החברות הקבועות במועצת הביטחון ונציגי אש"ף.

עמדת ברה"מ

אתמול אמר השגריר הסובייטי החדש בקהיר, גנאדי זוראבלוזוב, כי לדעת ברה"מ גם נציגיה צריכים להשתתף בוועדה המכינה לוועידה הבין־לאומית. עמדות אלה מנוגדות להשקפתו של פרס שהציע כי בוועדה ישתתפו רק נציגי ישראל, מצרים וירדן.

הקלה בעומס החום – בשבת ביום ראשון – מעלות רגילות

הרופאים ממליצים לשתות הרבה ולאכול – לפנות ערב

מאת דוד מרשלם, ... סופר "דבר"

ביום שבת צפויה הקלה בחום, הכבד ביותר הקיץ – נמסר מהשירות המטאורולוגי. ביום ראשון צפוי המעלות ברגילות.

[illegible]

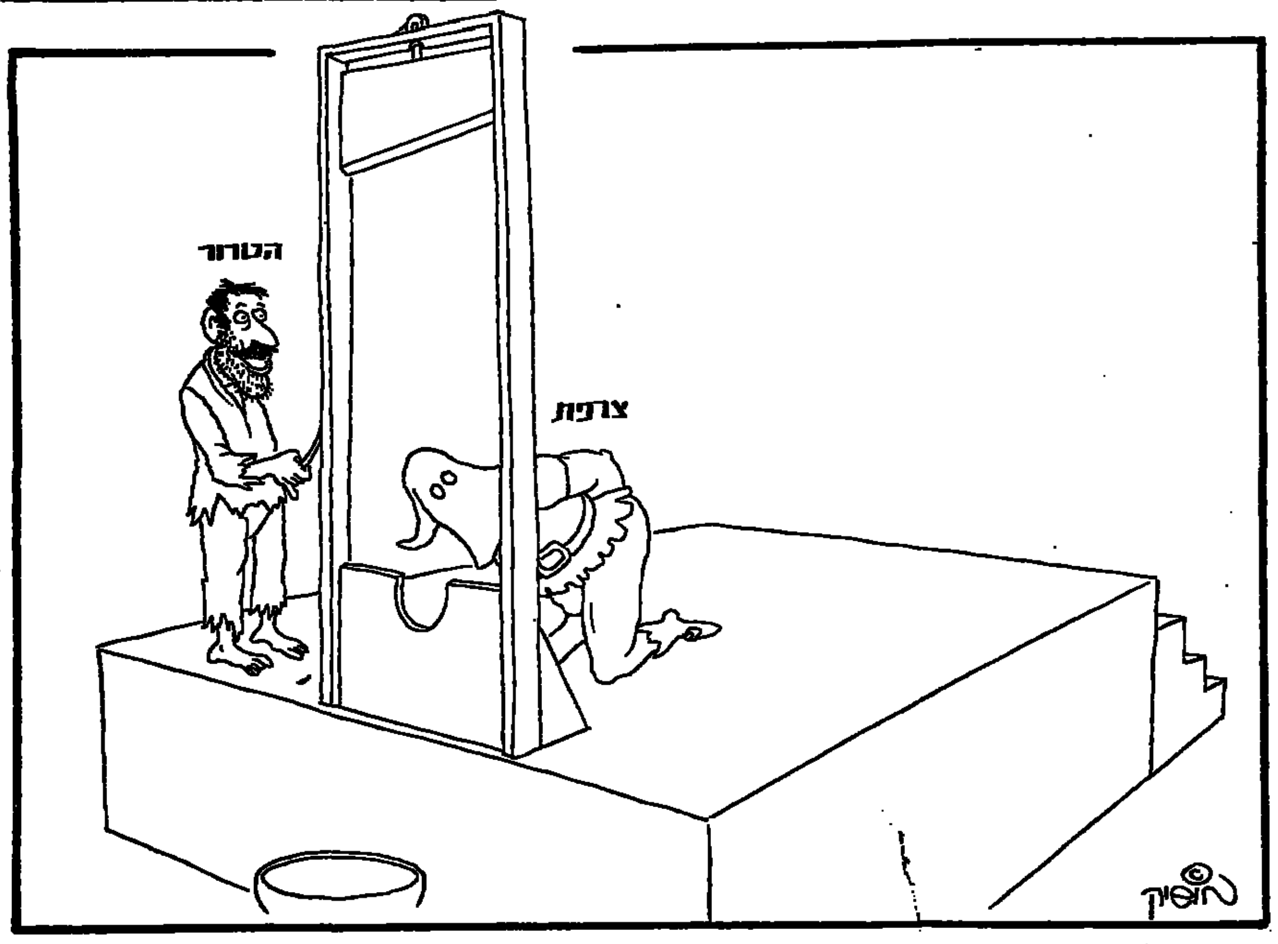

סקר 4 בן ... סמית ... מיוחד ל"דבר"

הערכה חסרת תקדים להצלחת התוכנית הכלכלית • פופולאריות שיא לשמעון פרס • עליה בפופולאריות של משה נסים • [illegible] "העבודה" לליכוד – 14% • ירידה [illegible] לת הליברלי, [illegible]

מאת הנוך

עם התקרבות מועד הרוטציה בממשלת האחדות הלאומית, בן שנערך בעשרת הימים הראשונים [illegible] אנשים, במדגם מייצג של [illegible] מושבים וקיבוצים).

מימצאים חשובים אחרים שעו:

• תיפקוד הממשלה זוכה לה[illegible] משיבים – 63 אחוזים – סבור שהיא [illegible]

• הערכה לתיפקוד הממשלה ב[illegible] האחרונה ניתנת לה תמיכה ציבורי[illegible] בעשור האחרון.

• הפופולאריות האישית של רא[illegible] 77 אחוזים מן הנשאלים סבורים ש[illegible] מאוד. בין שאר "הציונים" שקיבלו באחוז הערכה למשה ניסים כשר ה[illegible] אחוזים, אך זו עליה של 18 אחוזים לעומת מאי השנה.

• המפה המפלגתית מראה עליה קלה למפלגת העבודה, שהפער בינה לבין הליכוד הוא 14 אחוזים (42 ל"עבודה" לעומת 28 לליכוד). עליה של חצי אחוז רושמת לעצמה גם ר"ץ, בעוד גוש המפלגות הדתיות וכן "שינוי" הם יציבים. כל שאר המפלגות בירידה: ירידה בולטת ל"תחיה" וכן לכהנא, לאומץ ולמפ"ם. למרכז הליברלי החדש לא צפוי גם מנדט אחד. שלושה אחוזים לא החליטו עדיין.

להלן טבלת התמיכה המפלגתית.

	1–	1	1–		
אחרים	1–	1+	1	1	3
לא החליטו	3	3	4	4	–

הערה: בגלל עיגול האחוזים הם אינם מסתכמים במאה
הפירוט המלא של הסקר, לרבות טבלאות אחרות, בעמ' 5.

רפאל בן־נתן נבחר

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

רפאל בן־נתן נבחר אתמול ליו"ר מרכז המפד"ל, במועמדותו תמכו גם חוגי "הצעירים", שראו בבחירתו סיכוי לסיעת "למפנה", שנושלה מעמדות ההנהגה של המפד"ל.

תפקיד יו"ר המרכז, המונה כ־1000 חברים, הוא נטול סמכויות כשלעצמו, אך יו"ר המרכז הוא חבר לשכת המפלגה, המונה 21 חברים, ולפיכך שותף בגוף המבצע של התנועה. על־פי החוקה החדשה של המפד"ל, הלשכה באה במקום הנהלת המפלגה המוכרזת.

נבון יתבע פיצוי הולם לעיתונות

מאת יעל אדמוני, סופרת "דבר" בירושלים

שר החינוך, יצחק נבון, יתבע בישיבת הממשלה, שתדון בהצעת חוק הערוץ השני בטלוויזיה, לעגן בחוק פיצוי לעיתונות הכתובה ברוח המלצות משה זנבר – כך הודיע אתמול השר למשלחת ראשי האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל.

נציגי העיתונאים אמרו לו כי אם רוצה הממשלה להבטיח את עקרונות המשטר הדמוקרטי, יש להבטיח כי בכל החלטה שתתקבל על הקמת הערוץ השני יובטחו תנאים לעתיד העיתונות הכתובה כמו לתחנת הטלוויזיה הקיימת.

מתחדש משפט יערי־גרנות

מאת נתן רועי, סופר "דבר"

משפטן של תמה יערי ואביבה גרנות המואשמות ברצח התיירת מלה מלבסקי ב־10.3.85 יתחדש ביום ראשון הקרוב.

הראשונה להעיד תהיה אביבה גרנות אשר תדבק בגירסתה שמסרה בהודעתה במשטרה כי היתה זאת תמה יערי שרצחה את התיירת בסכת מערוך בראשה.

דיטריך שינדלר מציריך ופייר בלה מפאריס הבוררים בענין טאבה

מאת יוסי מלמן, סופר המדיני של "דבר"

דיטריך שינדלר מציריך ופייר בלה מפאריס הם שני המשפטנים הבינלאומיים שהסכימו לעמוד בראש הטריבונל שיעסוק בבוררות הבינלאומית בסיכסוך בין ישראל למצרים על טאבה.

השניים נענו השבוע לפניית ממשלות ישראל ומצרים והם יכתרו בבורר שלישי שיהיה מוסכם על שניהם ושירכיב יחד עמם את הטריבונל שימנה חמישה בוררים.

דיטריך שינדלר יהיה ככל הנראה יו"ר הטריבונל והוא נחשב למומחה גדול למשפט בינלאומי. עמיתו פייר בלה הוא נשיא כבוד ראשון של בית המשפט לעירעורים בצרפת הנחשב לגוף המשפטי הבכיר ביותר במדינה זו והוא מקביל לבית המשפט העליון בישראל.

בלה, שהוא משפטן מצטיין ובעל ותק, מתמחה במשפט אזרחי.

ישראל ומצרים בחרו כבר את הנציגים שלהם לצוות הבוררות. הם יהיו הפרופ' רות לפידות מהאוניברסיטה העברית והמשפטן המצרי אחמד סולטאן. שטר הבוררות הבינלאומי על טאבה שנחתם בסוף השבוע בקהיר איפשר את קיום פסגת פרס־מובארק. הדיונים יתחילו בראשית החורף ויתקיימו בז'נבה בשוויץ. סבורים כי הם יארכו כשנה וחצי ויעלו לישראל ולמצרים סכום של כעשרה מיליון דולר.

בולים חדשים
בולי מועדים התשמ"ז

יום ההופעה: י"ט באלול התשמ"ז (23.9.86)

[illegible]

לתשומת לב מנויי השירות הבולאי: בולים אלה יסופקו יחד עם הבולים שיופיעו ב־19.10.86.

אשנבי השירות הבולאי: • ירושלים • תל־אביב • חיפה • [illegible]

מחפש מתנה מקורית? יש!
אלבום שנתי המכיל את כל הבולים וגליונות המזכרת שהופיעו בשנת 1985. ניתן לרכוש בכל אשנבי השירות הבולאי במפורט לעיל, בבתי הדואר ברחבת תל־אביב־יפו ובסוכנות הדואר בחיפה, שד' הנשיא 37.

בא לך בולים?
הצטרף גם אתה למשפחת הבולאים. מלא התלוש ושלח לשירות הבולאי, שד' ירושלים 12 תל־אביב־יפו 61080 וקבל פרטים.

למצטרפים החדשים תישלח כרזת בולים צבעונית חינם.

שם ______
כתובת ______
מיקוד ______

משרד התקשורת • השירות הבולאי

פגישות לשמיר עם שרי חוץ של פולין והונגריה

במסגרת דיוני העצרת ה־41 של האו"ם בניו יורק

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

שר החוץ יצחק שמיר יוועד בשבוע הבא עם שרי החוץ של פולין הונגריה ובולגריה במסגרת השתתפותו בעצרת ה־41 של האו"ם הנפתחת בניו־יורק.

פקידי משרד החוץ בעזרת נציגות ישראל לאו"ם עושים עדיין מאמצים לברר אפשרות של פגישה בין השר שמיר לעמיתו הסובייטי אדוארד שווארדנאדזה, ואולם לפי שעה לא ברור אם פגישה כזו תתקיים, והיא תלויה גם במידה רבה אם השר הסובייטי יאות להיפגש בסוף השבוע עם ראש הממשלה שמעון פרס בניו־יורק.

נראה כי בעת פגישתו עם שר החוץ של פולין תמסר הודעה רשמית על פתיחות הנציגויות הדיפלומטיות בדרג של משרדי אינטרסים בווארשה ובתל־אביב.

יצחק שמיר יוועד במשך שלושת השבועות של דיוני העצרת עם 25 שרי־חוץ ובהם שר החוץ של מצרים עיסמאת עבד אל־מג'יד, שר החוץ של ארה"ב ג'ורג' שולץ, שרי החוץ של בריטניה, צרפת, גרמניה וכן עם שרים ממדינות באפריקה שאינן מקיימות יחסים דיפלומטיים עם ישראל.

שולץ ושווארדנאדזה יפגשו במאמץ לפתור פרשת דניאלוף

ענייני המזרח התיכון לא יעמדו במקום חשוב בשיחות

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון, (מיוחד ל„דבר"). – שרי החוץ ג'ורג' שולץ ואדוארד שווארדנאדזה אמורים להיוועד כאן היום ומחר. מימשל רייגן הודיע כי במרכז השיחות יעמוד פרשת מעצרו של העיתונאי ניקולס דניאלוף כחשוד בריגול.

מקורות במימשל אמרו כי לנושאי המזה"ת הוקדשה תשומת־לב מעטה בלבד בשיחות וכי יתכן כי במקום ריצ'ארד מרפי ישתתף בשיחות אלה לצד שולץ פקיד זוטר ממנו.

שווארדנאדזה טרם השיב לפנייה הישראלית לפגוש בראש הממשלה שמעון פרס או בשר החוץ יצחק שמיר. מקורות ישראלים העריכו כי התשובה הסובייטית תושהה ככל האפשר. פרס הגיע אמש לניו־יורק ממונטריאול ואמור לסיים את ביקורו בארה"ב מחרתיים, אך לוח הזמנים שלו ביום א' גמיש ופתוח לפגישה עם שווארדנאדזה. כבעט מייד לאחר הגעתו למנהאטן עמד פרס להשתתף בעצרת למען יהדות ברה"מ.

היום ומחר ייפגש פרס עם מושל מדינת ניו־יורק מאריו קואומו, ראש העירייה אד קוץ', החשמן הקתולי ג'ון או'קונור, אנשי עסקים המקורבים למפלגת העבודה ועיתונאים. הוא ירצה בכמה אירועים יהודיים.

הקונגרס אישר בחוק חיזוק מעמדו של רמטכ"ל ארה"ב

למרות התנגדותו של שר ההגנה קספר וינברגר

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון, (מיוחד ל„דבר"). – הקונגרס העביר אתמול לחתימת הנשיא רייגן חוק המכניס שינויים מרחיקי לכת בשרשרת הפיקוד הצבאי של ארה"ב, בין השאר בלקח המחדלים שבגינם נפגע מטה המארינס בביירות לפני שלוש שנים.

למרות הסתייגות של שר ההגנה קספאר ויינברגר וראשי הזרועות, בעיקר מחילות הים והנחתים, צפוי שרייגן יאשר את החוק. הנהנים העיקריים מהשינויים יהיו יו"ר המטות המשולבים ומפקדי הזירות. יו"ר המטות, כיום אדמירל ויליאם קראו, יתפקד מעתה כאיש הצבא הבכיר ולא עוד כראשון בין שווים בוועדה הזקוקה להסכמה מרבית.

מפקדי הזירות, שסמכויותיהם כמפעילי הכוחות נבלמו עד כה באילוצם לתאם פעילות ימי רגיעה עם מטות הזרועות, יקבלו מעתה סמכויות נרחבות. ראשי המטות יישארו בוני הכוח, אך יתגמדו בהשוואה ליו"ר המטות ולמישנה ליו"ר, תפקיד חדש שיקרב את היו"ר למעמד של רמטכ"ל בצבאות אחרים. עם זאת, כמצוות החוקה, יישאר הנשיא המפקד העליון של זרועות הצבא.

המשטרה תמשיך לבדוק חשדות נגד סוויסה

ארן: „טענות המתלוננים התאמתו במסמכים"

מאת טובה צימוקי ונתן רועי סופרי „דבר" – והכנסת עתיים

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש יעביר ככל הנראה את הדיון המשטרה המעמיק בענינו של רפי סויסה בחזרה למשטרה. כך נודע ל„דבר" ממקור מוסמך. חריש מתכוון לעשות זאת כדי להשלים פרטים רבים שלא נחקרו עד תום.

חריש הביע דעה בפני מקורביו כי אינו מרוצה בחקירה שנעשתה עד כה בענין.

מפקד המשטרה אברהם ארן אמר אתמול לוועדת הפנים של הכנסת: "חסרו לו התכונות המשלימות והמאזנות לתפקד כמו נציב שירות בתי הסוהר. תמיד הייתי הסידן בעניין הליבראליות שהנהיג אבל במהלך הבדיקה ראיתי לראבוני שיש דברים מהותיים שעשה באשר לישום תפיסה זו שאינם ניתנים לתיקון".

בהמשך דבריו אמר ארן: "לא ניתן למצוא מגיע שהוביל אותי לבדיקה הזו. צדדית.הדו"ח אובייקטיבי ולא כפי שאומר עליו רפי סויסה. רוב טענות המתלוננים התאמתו במסמכים ודרגת אמינותם גבוהה.דברי הנציב לא קיבלו בבדיקה אמינות גבוהה."

רפי סויסה אמר בדיון: "הדו"ח הוא חד־צדדי. זוהי שפיכות דמים. התפטרותי היא חד משמעית." חבר הכנסת יצחק פרץ אמר בנאומו מהדיון: "לא עזרים לשחרורים להצליח בתפקידם" חברי הכנסת בני שליטא ודוב שילנסקי דרשו משר המשטרה להתפטר מתפקידו כיוון שלא הקשיב ולא ראה את האורות האדומים בקשר להתנהגותו של רפי סויסה.

לידי חברי ועדת הפנים של הכנסת הגיש אתמול דף של ועד ציבורי ובו דרישה להחזיר את רפי סויסה לשירות. בין החתומים על המכתב נמצאים שמואל אלגרבלי,גבי ללוש,רעיה אפשטיין, הפראיין איתן דנציג,שאול בן שמחון ואחרים.כן נודע אתמול כי אסירים כתבו מכתבים ובו דרישה להשאיר את סויסה בתפקידו.

בבתי הסוהר בארץ נשמר אתמול השקט ולפי שעה נתבדה החשש לעליית המתח בקרב האסירים, בעקבות התפטרותו של נציב שירות בתי־הסוהר רפי סויסה.

על פי הדיווחים שהגיעו למטה שירות בתי־הסוהר מתברר, כי כל האסירים יצאו לעבודה ובבתי־הסוהר מתנהלים החיים כרגיל.

המתקפה השיעית נגד צד"ל נמשכת; 11 חיילים נהרגו בהתקפה באזור עאישיה

הערכות: הגופים השיעיים מתאמים פעולות במטרה להסל את צד"ל

מאת גלי ולינגר ושמעון וייס, סופרי „דבר"

במערכת הביטחון נשקלה אתמול האפשרות להוסיף אמצעי לחימה לצד"ל נוכח התגברות התקפות השיעיות עליו שהגיעו אתמול לשיא בהתקפות שיעים על מוצבי צד"ל באיזור עאישיה שבגזרה המזרחית באיזור הביטחון.

בהתקפה אתמול נהרגו 11 חיילי צד"ל ובין 8 ל־25 נפצעו, חלקם קשה. למחבלים היו 7־9 הרוגים וששה פצועים.

תחנת „קול לבנון" מסרה אתמול בלילה כי צד"ל פתח בשעת הערב בטיהור השטח שמצפון לג'זין בניסיון לסלק מחבלים שיעיים שתקפו בבוקר את מוצבי צד"ל. תחנת השידור מסרה שמשתתפים גם מסוקים של צה"ל באיזור ששמעו הילופי אש מנותותים ורקטות.

במערכת הבטחון הדגישו אתמול את המחוייבות הקיימת שלא להחזיר את צה"ל ללבנון ולהשתדל כמיטב היכולת למנוע מצד"ל לדרדר את המצב כך שיחייב בסופו של דבר כניסה מסיבית של צה"ל לשטח. עם זאת, עמדו על האספקט הגדיקה שיש בהפגנת הנבונות והמחוייבות שיש לצה"ל כלפי צד"ל ובעיקר כלפי הבורח לשמור על השקט ביישובי הצפון ולא לאפשר התארגנות כוחות עויינים בקרבת הגבול.

התארגנות מתואמת

לדעת גורמי הבטחון בישראל מבניעות התקפות על מוצבי צד"ל בשבוע האחרון כמו גם על הגדוד הצרפתי של יוניפי"ל, על התארגנות מתואמת היטב של כוחות שיעיים מפלגים שונים. להתארגנות מתגבשת זו מייחסים גם את האצת ירי המטל"דים לעבר איזור הביטחון וישובי הצפון באחרונה. לא מן המנוע מעריכים כאן, כי על־פי סברות שהיו בעבר, הגיע אמנם הרגע בו הושלמה התארגנות מתואמת של כל הגופים השיעיים בדרום־לבנון, ושולחיהם בצפתה, המבקשים להוציא את איזור הבטחון מידיים ישראליות או אחרות שאינן שיעיות.

אתמול הובע חשש במערכת הביטחון כי המגיעה המוסדה בצד"ל בימים האחרונים, תהווה מכה מוראלית קשה ליחידות צבא הדרום שעדיין מתפקדות, והכה בה היחידה השיעית של צד"ל שאותיהם לערה הם מבצעי התקפות והפיגועים.

התקפה

התקפה על מוצבי צד"ל ליד עאישיה החלה אתמול לפנות בוקר בהפגזה, לראשונה, אחרי תקיפה ארוכה, על מוצבים של צד"ל באש מרגמות וקטיושות. לאחר מכן, עם אור ראשון, הסתערו עשרות רבות של מחבלים, בהתקפה מאורגנת, על מוצבי צד"ל באיזור עאישיה. המחבלים, אנשי "חיזבאללה" ו"אמל", השתמשו בנשק אישי, פגצות אר־פי־ג'י וטילי „לאו". אנשי צד"ל השיבו אש והניסו אותם, אך בהפגנות ובהסתערויות נהרגו, כאמור, שבעה מחבריהם ושמונה נפצעו.

הפצועים, קשה, הועברו לטיפול רפואי בבתי חולים ישראליים בצפון. אתמול בשעות אחה"צ, לאחר כשני יממה של הפגזות וחילופי אש, השתרר שקט יחסי באיזור.

לדעת גורמים בדרום־לבנון מתקפות הימים האחרונים של המחבלים השיעים הקיצוניים נעשות במסגרת מדיניות מכוונת מאיראן בנסיון להסל את צד"ל ואת רצועת הביטחון.

נפגעו שני צרפתים

אתמול גם נפגעו שני חיילים צרפתים מכוח יוניפי"ל כאשר הרכב שבו שהו מחוזות לצור הופגז בקטיושות. נמסר כי בימים הקרובים יערכו שינויים בהערכות כוחות יוניפי"ל. בגזרה המערבית של דרום־לבנון: חלק מהיחידה הצרפתית יוזז מהאיזור ויוחלף ביחידות נוספות פיג'יות ונפאל. שינוי זה נועד לנסות להרגיע את המתיחות באיזור ביניפי"ל הרגישו. אתמול כי הבנת הצרפתי עדיין אינה מסבה את איחוד דרום־לבנון.

רצח הנספח הצרפתי

(המשך מעמ' 1)

וסעבו כי לא היו במאורים בעת הפיצוץ.

אתמול הוברר גם כי גילוי מחבוא הנשק הגדול בפונטנבלו ליד פאריס שלשום אינו קשור בחקירת התבלות האחרונות. כן הוברר כי הנשק היה מתוצרת שוודיה. מדובר במחבואו של „ארגון השחרור הפלשתינאי" של עבול עבאס (האחראי לחטיפת „אקילה לאורו") ובחוגי הבירן הצרפתיים כועסים על המשטרה ש„סיפקה" את הגילוי. המשטרה עדנה סבורה כי מדובר בנקמת דם של משפחת עבדאללה הארבון „הסיעות המהפכניות", אך בדרגים הפוליטיים אין אמון מלא בגרסת המשטרה.

„תוכנית מעובדת בהלכה"

דובר לשכתו של שיראק, דני בודואן, הביע אתמול את הדעה כי הטרוריסטים האחראים לגל הפגיעות בצרפת, פועלים לפי תוכנית מעובדת בהלכה, כשלרשותם מידע מהימן על פאריס ועל הרגלי תושבי הבירה. „כל הסימנים מעידים על כך כי זו פעולה משולבת אולי של כמה קבוצות, המבקשות להשיג ללא ספק כמה מטרות", אמר.

כשנשאל אם יש אמת ברינונים לפיהם נפגש שליח של ממשלת צרפת בחודש מאי עם נציגי ועד הסולדאריות עם האסירים המדיניים הערביים והמזרח תיכוניים, הגיב בודואן באומרו: „דבר זה נראה בעיני כלא מתקבל כלל על הדעת וכוזב". כשנשאל אם תבקש צרפת שלבנון תסגיר לידיה את שני האחים עבדאללה, רובים ומוריס, אמר: „לא שמעתי על כך".

שוב אותה לאיטליה

קבוצה של טרוריסטים ערביים השמיעה אתמול את איומה, השני תוך יומיים, שמנוי וגמור עימה להלום באיטליה, אם ממשלתה תמשיך לבקש את הסגרתו של מנהיג המחבלים ג'ורג' איברהים עבדאללה לצרפת.

סוכנות הידיעות האיטלקית „אנסא" מסרה, כי במשדרה בביירות נתקבלה שיחה טלפונית מאדם, כפי הנראה אותו אדם שהעביר הודעה דומה שלשום. האיש איים כי מסע הפיצוצים ירחב ויכלול את איטליה.

המשטרה לא מצרפת

(המשך מעמ' 1)

היוצא אברהם שלום שאף לה תימוכין.

גורם משפטים בכיר העריך אתמול כי לכל הנראה במצב עניינים זה יורה היועץ המשפטי לממשלה על סגירת התיק. שכן כל אנשי השב"כ כבר קיבלו חנינה ואין טעם להעמיד לדין איש מן המדרג הנמוך מאחר ואי־מרובר בהאשמות פליליות. חריש אמר כי יתן להחלטתו בעניין עדיפות ראשונה. לדבריו במשרדו יעשו סידורי בטחון מיוחדים כדי לשמור על סודיות עבודת הצוות. בימים הקרובים יגבש את הצוות שיעזור לידו ונודע כי הוא יעזר ביועצים משפטיים ממשרדו שלא היו מעורבים בעבר בהשפעת וחקירת הפרשה ואין להם דעות קדומות בנושא.

ידיעה שניה

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

גונדר משנה שלום מרדאש מולקת, כנה אדם בשירות בתי הסוהר שהורשע בעבר בבית דין משמעתי בעבירה של זיוף תעודות הוא האדם ששופט היום סוהרים שסרחו בשירות בתי הסוהר עד להדגת כלאי־פקר במשטרה.

גונדר משנה שלום מן הגיע לשירות בתי הסוהר לאחר שהתבקש על ידי הנציב היוצא רפי סויסה לעבור לשירות בתי הסוהר.הוא הסכים להצטרף לשירות בתי הסוהר בתנאי שישובץ לתפקיד של גונדר משנה.שלום מן לא מסר בעת קבלתו מידע רלבנטי לשירות בתי הסוהר ולפיו נשפט בתפקידו הקודם על זיוף תעודות והורשע על ידי בית דין משמעתי.למרות זאת מינה הנציב הקודם רפי סויסה־מקום עבודו לאחר שפיטר תוך מתן הסבר כי הוא ראש מחלקת כח האדם לשעבר גונדר משנה יהודה קופלביץ.

בתשובה לשאלה אמר אתמול דובר שירות בתי הסוהר "בזמני ססטריבי שלום מרדאש מולקת כח האדם בשירות בתי הסוהר שופט סוהרים עד דרגת כלאי־סוהרים בדרגות גבוהות יותר מדרגת כלאי נשפטים על ידי נציב שירות בתי הסוהר.דרגות גמוכות יותר עד לדרגת מישר נשפטים על ידי נפסקי כלא וראש מולקות.

ברית המועצות מאיימת בפעולת גמול על גירוש הדיפלומאטים מארה"ב

נראה כי יגרשו מברה"מ אנשי סגל שגרירות ארה"ב

מוסקווה, (ע"צ, „רויטרס", „עתי"ם). – ברית המועצות הודיעה אתמול, כי היא שוקלת פעולות תגמול בעקבות החלטת הממשל האמריקאי לגרש 25 מחברי המשלחת הסובייטית של האו"ם.

„הצד האמריקאי סבור, כנראה, שמעשה פרובוקטיבי זה יעבור ללא פעולות נגד", אמר דובר משרד החוץ הסובייטי בוריס פיידישב במסיבת עיתונאים במוסקווה, „אולם פעולות משרד־החוץ לא יעמדו ללא תגובה", הוסיף.

הדובר נשאל מה תעשה מוסקווה לאור העובדה שהאמריקאים אינם פועלים בארגונים בינלאומיים בבירה הסובייטית והוא השיב: „העקרון של תגובת ראי אינו תמיד הטוב ביותר". משקיפים אמרו, כי דברים אלה רומזים, שהסובייטים עלולים לגרש את אנשי סגל השגרירות האמריקאית במוסקווה. [redacted] תרמיתה של המרינה הסובייטית.

גורבאצ'וב השמיע את הדברים בנאום שנשא בקראסנודאר שבדרום רוסיה. זו הפעם הראשונה שמנהיג הסובייטי מתייחס בפומבי לפרשה מאז מעצרו של העיתונאי האמריקאי על ידי הק.ג.ב. במוסקווה ב־30 באוגוסט.

גורבאצ'וב תיאר את דניליוף כ„מרגל שנתפס בשעת המעשה" ואמר „הם ניצלו את הפרשה כדי להטיל ספקות באמינות מדיניותה של ברה"מ, לגרום נזק לתדמיתה... ולקצור יבול של שנאה נגדנו".

„האם נתעלבנו" שאל גורבאצ'וב והשיב: „לא נאבד את העשתונות, חברים. לא, לא נתעצבן, הם לא יביאו אותנו לכך שנעשה מעשים בלתי שקולים".

הוועדה המדינית־צבאית המשותפת של ישראל וארה"ב פתחה אתמול בדיונים

הוסר לפי שעה החשש מקיצוץ בסכום הסיוע הכולל לישראל

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – צוותים מישראל ומארה"ב פתחו כאן אתמול בשיחות על שיתוף פעולה אסטרטגי, במסגרת הוועדה המדינית־צבאית המשותפת.

הסטייט דיפרטמנט איזכר בהודעה שהפיצה השבוע ועדת החוץ של בית הנבחרים כי מטרתה הראשונית של הוועדה היא „להתייחס לתחומי עניין בטחוני משותפים, כשתשומת לב מרובה מוקדשת לאיום שמציבות פעולות סובייטיות ועלולות בתמיכה סובייטית באיזור המזה"ת.

הוועדה המדינית צבאית המשותפת עוסקת בנושאים דוגמת תכנון משולב, תרגילים משותפים וצרכי הצבתו מראש של ציוד צבאי אמריקאי בישראל. בצוות הישראלי נציגי משרדי החוץ והבטחון, צה"ל והשגרירות בוואשינגטון. בצוות האמריקאי נציגי הסטייט דיפרטמנט, הפנטאגון, המועצה לבטחון לאומי והמטות המשולבים. ישראל מקווה כי בפגישות מעשיות שתועלנה לאחרונה, בין השאר, בעת ביקוריהם של ראש הממשלה שמעון פרס ושר הבטחון יצחק רבין כאן.

החשש כי מהסיוע הכלכלי והבטחוני לישראל יקוצץ בערך סכום של 37.5 מיליון דולר הוסר שלשום, לשעת ארעית, בהצבעת ועדת ההקצבות של בית הנבחרים. הוועדה עמדה לקצץ אחוז ורבע מכל סעיפי התקציב, כדי לצמצם את הגרעון בסכום הולוקת הכנסות בין המימשל הפדראלי לבין מדינות ארה"ב ורשויות מקומיות בהן. בעקבות החלטת הוועדה להימנע לפי שעה מקיצוץ זה, יינתן הסיוע לישראל לגורל התקציב הפדראלי כולו, כתום ההליכים שמנתוקים חוק גראם־ראדמן, קודם שיוודע אם יקוצץ הבטוא.

הקיפאון הנוכחי בענף תעשיות האלקטרוניקה יביא לירידה בייצור

יגאל נאמן: „על כל עובד במגזר הציבורי יפטרו עובד תעשיה"

מאת משה גבע, סופר הכלכלי של „דבר"

בפגישה של חברי נשיאות איגוד תעשיות האלקטרוניקה עם עתונאים, החזיר יו"ר האיגוד ומנכ"ל תדיראן יגאל נאמן כי מגמת הקיפאון הנוכחי בענף תגרום בשנה הבאה לירידה בהיקף הייצור. לדבריו, על כל עובד נוסף במיגזר הציבורי יהיה צורך לפטר עובד בתעשיה, והדבר יפגע בהשגת העצמאות הכלכלית של המדינה בפרט של דבר בקומות.

הוא קבל על כך שהממשלה ייצבה את המשק בסיכומו של דבר, על חשבון התעשיה. ראשי ענף האלקטרוניקה קראו לממשלה להשוות את תנאיהם לתנאי מתחריהם בארה"ב, אירופה ויפאן, בעלות של 70 מיליון דולר לשנה. עד אשר יצומצמו העיוותים בענף, בין השאר הם דרשו הגדלת ביטוח שער המטבע ב־10 אחוז, פרמיית ביניים ליצוא לגוש הדולר, יצירת תנאים להגדלת ההשקעות והורדת עלות ההון. לדבריהם אין מדינה בעולם המערבי שאינה תומכת בתעשיית האלקטרוניקה שלה ומגדילה לעשות בארה"ב.

מנכ"ל „כלל אלקטרוניקה", עקיבא מאיר, סיפר כי מנכ"ל משרד הבטחון לשעבר מנחם מרון הבטיח שמשרדו לא יקצץ בהיקף ההזמנות בעוד שבפועל הגיע שיעור הקיצוץ ל־70 אחוז. זאת בשעה שהוגדל נפח ההזמנות מארה"ב.

מנכ"ל „מוטורולה ישראל", אלישע שוחמון, הזהיר מפני בריחת המשקיעים הזרים בעקבות הירידה ברווחיות והצביע על הירידה התלולה במניות חברות האלקטרוניקה הישראליות הנסחרות בבורסה של ארה"ב.

ראשי ענף האלקטרוניקה קבלו על יחסה העויין של התקשורת וחזרו את הסתייגות בדבר „פינוק" הענף בעבר באמצעות התמיכות הממשלתיות. לדעתם תמיכות אלה, שהופסקו ביוני 1985, הניבו את התשואה הגבוהה ביותר על ההשקעה. זאת בשעה שתעשיית האלקטרוניקה השופה לתחרות יותר מכל תעשיה אחרת, והיא היחידה שהצליחה לגייס הון בבורסה של ארה"ב.

במלאת שלושים לפטירת

יעקב (ניידי) נדבך

נעלה לקבר בשעה 16.30 אחה"צ
ביום א' י"ז אלול תשמ"ו 21.9.86
בשעה 17.00 תערך אזכרה בחדר אבל.

מירה, מעין, אור,
שיר ופז
וכל בית גשר

האחים רייכמן יקימו את מבני עיריית ירושלים

מאת יעל ארבוני, סופרת „דבר" בירושלים

„האחים רייכמן" חברת הקבלנים היהודים החרדים מקנדה זכתה במכרז לבניית פרויקט כיכר עיריית ירושלים שעלותו מסתכמת בכ־50 מיליון דולר.

האחים רייכמן נמנים על המשפחות היהודיות העשירות ביותר בעולם. מרכזם בטורונטו, ובשנים האחרונות ביצעו עבודות בנייה בקנה מידה ענק בניו־יורק. בשעתם ניסו האחים לרכוש את בנק טפחות והם מעורבים בעסקים בישראל. אחד מהם מתגורר בירושלים והמשפחה היא מהתורמים העיקריים למוסדות דת ובעיקר לאגודי.

פרוייקט כיכר עיריית ירושלים, שיבנה במשך חמש שנים, אמור לרכז את כל משרדי העירייה סביב גן אוסטר, מול בניין ראש העיר ברחוב יפו.

אין גידול בפעילות החבלנית ברצועת עזה

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

„חרף רצף המועדים „הרגישים" שהיו בשבועות האחרונים, לא נרשם גידול בהיקף הפעילות החבלנית ברצועת עזה. גם שנת הלימודים האוניברסיטאית, שנפתחה השבוע, עברה ללא הפרות סדר" אמר אתמול אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי, בפגישה עם תא עיתונאי הנגב.

האלוף מרדכי ציין כי ברצועת עזה היו באחרונה שני פיגועים. מדובר במטען צד משולש שהתגלה בערב ה־4 בספטמבר ליד בית הדרושה „סטאר", שהיה מכוון נגד סיור של צה"ל, ופיצוץ המחסן בפרדסו של רשאד א־שאווא, ראש עיריית עזה לשעבר. בפעולה זו נפצעו באורח קל שני חיילי מג"ב המטענים התגלו במועד. „זה אחד המטענים המתוחכמים שהונחו באחרונה", אמר האלוף מרדכי, „ואנו מניחים שמפעיליו אחראים גם לפיגוע באחוזתו של א־שאווא. איננו יודעים עדיין לאן מובילים עקבות החולייה, אך אנו משקיעים מאמצים רבים כדי ללכוד אותם".

בתשובה על שאלה, אישר האלוף מרדכי כי שחרורם של 1150 המחבלים תמורת השבויים הישראלים ממלחמת לבנון, השפיע על היקף הפעילות החבלנית באיזור, בהשוואה לתקופה שקדמה לשחרורם. לדבריו, ב־4 בספטמבר השנה נהרג ליד בית להיה אחד המחבלים המשוחררים, חסאן עבדל קאדר עליאן, בעת שמטען חבלה בן ארבעה ק"ג שהתכוון להטמין, התפוצץ בידיו. בן דודו נהרג לפני כשנה ב„תאונת עבודה" דומה.

עונשי מאסר למחבלים

(ע). – מנהיג כנופיית מחבלים, צאלח גזיק (21), שהניחה בראשית השנה חמישה מטעני חבלה בירושלים וגרמה גן וגרמה את פציעתם של שבעה אנשים, נידון אתמול למאסר 27 שנים על ידי בית הדין הצבאי בלוד. שלושה מחבריו נידונו ל־21 שנים כל אחד. בכנופיה היו ששה מחבלים שאחד מהם כבר הודה באשמה בראשית השבוע ונידון אף הוא ל־21 שנות מאסר.

מאמצים למפגש ישראלי פלשתיני בדרג גבוה

ריאד (ע"מ). – העיתון הסעודי „אלמג'לה", המסתמך על „מידע שהסתנן לכמה ארצות במערב", טוען כי עתה נעשים מאמצים לקיים מפגש ישראלי פלשתיני בדרגים גבוהים מאלה שבעבר, בפרט מצד ישראל.

לפי מידע זה, חוגים במפלגה הסוציאליסטית הצרפתית המקיימים קשרים עם מפלגת „העבודה" הישראלית שואפים לקיים מפגש בין עזר ויצמן ואחד המנהיגים הבכירים באש"ף, כגון אבו איאד ואבו־ג'יהאד, ואולי אפילו ערפאת עצמו.

מידע זה, אומר העיתון, הוזק בידיעות שגילו לסיורו בקרוס של ויצמן באירופה, שבהן הובר על אפשרות של מפגש בינו לבין אישיות פלשתינית ידועה.

בהקשר זה, הוזכר שמו של העיתונאי הפלשתיני חנא סניורה. לפי הסברה הרווחת, מפגש של ויצמן אינו ללא ידיעתו של שמעון פרס – מוסר העיתון הסעודי „אלמג'לה".

טיל סובייטי התפוצץ בשיגור נסיוני

ניו יורק, („רויטר", עתי"ם וע"צ). – דגם חדש של הטיל הסובייטי לטווח ארוך „ס.ס.־18" התפוצץ תוך כדי שיגור נסיוני בחודש שעבר – כך מסר „ניו יורק טיימס" אתמול.

העיתון מצטט מדבריו של מומחה במימשל רייגן, שאמר כי גם השיגור הנסיוני הקודם של הטיל הסובייטי הזה הסתיים בכישלון.

מומחים אמריקאים סבורים, כי הכשלונות האלה גורמים נסיגה בתוכנית הטילים הסובייטית אך הם ציינו, כי הסובייטים עדיין יכולים להסתמך על הדגם הנוכחי של הטיל „ס.ס.־18", הנחשב לטיל המדוייק ביותר במאגר הטילים הסובייטי.

העיתון מוסיף, כי לברה"מ יש כיום 308 טילי „ס.ס.־18" הנושאים יותר מ־3,000 ראשי נפץ גרעיניים.

מנכ"ל הבנק של אוסטריה דוחה דברי קדאפי

מאת שלמה שמיר סופר „דבר"

במפלגה הסוציאליסטית האוסטרית רווחת אופטימיות שהפופולריות האישית של הקנצלר הנוכחי פרנץ וראניצקי תסייע לה בבחירות הכלליות ב־23 בנובמבר לעומת מפלגת העם השמרנית, יריבתה העיקרית. עם זאת, קרוב לוודאי שבגלל ייצוגן הצפוי של שתי המפלגות הקטנות – מפלגת החירות הימנית ו„הירוקים" – לא יהיה מנוס מקואליציה גדולה של הסוציאליסטים ומפלגת העם האוסטרית.

זאת אמר אמש לסופר „דבר" ד"ר היינס קינצל, מנכ"ל הבנק הממלכתי של אוסטריה וסגן נשיא אגודת הידידות אוסטריה־ישראל, שבא לביקור כאורח ההסתדרות ובנק ישראל.

קינצל מבקש להפריך את הרושם שבחירתו של ואלדהיים לנשיא אוסטריה היתה תוצאה מהתגברות האנטישמיות במדינה זו. הוא דוחה בתוקף את „גרסתו הנואלת" של שליט לוב מועמר קדאפי כי נצחון ואלדהיים סימל מפלה של היהדות הבינלאומית.

קינצל מקיים כאן פגישות עם ראשי ההסתדרות ו„העבודה" ועומד להיוועד בין השאר גם עם ישראל זינגר, מזכ"ל הקונגרס היהודי העולמי בניו־יורק ועם שורה של מנהיגים יהודיים. בתשובה על שאלה אמר קינצל שהוא מקווה להשפיע בכיוון הפסקת ה„פלירט" של הקנצלר לשעבר ברונו קרייסקי עם ערפאת, להבדיל מההתמודדות הלגיטימית עם הבעיה הפלשתינית.

ארה"ב מזימה ידיעות בדבר מכירת נשק מישראל לאיראן

משבחת את עיראק על מיתון עמדתה כלפי ישראל

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – ממשל רייגן הזים ידיעות לפיהן ביקשה עיראק נשק מישראל, אך שיבח את עיראק על מיתון עמדתה כלפי ישראל וחזר על האיסור הגמור למכירה ישראלית של נשק מתוצרת ארה"ב לאיראן.

בתשובות בכתב שמסר הסטייט־דיפרטמנט לוועדת החוץ של בית הנבחרים ושפורסמו עתה, אמרו פקידי הממשל, כי „אין לנו סיבה להאמין בדיוק הידיעות בעיתונות" על גישושים עיראקיים לרכש מזל"טים, טילים נגד טנקים ונשק אחר מישראל.

לעומת זאת, המשיכו הפקידים, „אל לנו להתייחס לשמועות העוסקות בנושאים דו צדדיים שבין ממשלות עיראק וישראל". עמדת עיראק בסיכסוך ישראל ערב „התקדמה בכיוון חיובי מאז שלהי שנות ה־70', ואנו מקווים שהתפתחות זו תימשך".

בתשובה לשאלות על פרשת תא"ל (מיל.) אברהם בר־עם ריווח הסטייט־דיפרטמנט, כי הוא נמנע מלהתייחס אליה במישרין, מנימוקי „סוב יודיצה", אך „ממשלת ישראל מודעת היטב להתנגדות ארה"ב לאספקת נשק למשתתפות במלחמת איראן עיראק. במענה לבקשותינו בשנים האחרונות, התחייבה ממשלת ישראל לפנינו, כי לא תמכור לאיראן נשק מתוצרת ארה"ב ולא התיר זאת ליחידים (מחוץ לממשלה)".

דיון בצווי מניעה ב„רשות השידור" היום צפויים שיבושים בשידורים

הטלוויזיה תסיים את שידוריה בשעה עשר בלילה

מאת יעל ארבוני, סופרת „דבר" בירושלים

בית הדין האיזורי לעבודה בירושלים ידון היום בבקשת הנהלת רשות השידור להוציא צווי מניעה זמניים נגד העובדים והעיתונאים ברדיו ובטלוויזיה המשביתים מזה יומיים את שידורי הזמנות והפרסומת.

הנהלת הרשות פנתה אמש לבית הדין נוכח איומי הוועדים להחריף את צעדיהם בשבוע הבא. הם דורשים כי תשולם להם מכסת השעות הנוספות המגיעה להם משנת 1979. מנכ"ל הרשות, אורי פורת, הגיב כי הוא מוכן לשלם רק מספטמבר 86. לטענת הוועדים מדובר בתוספת של כ־100 שקלים לעובד ואילו הנהלת הרשות טוענת כי מדובר בסכום כולל של יותר מחצי מיליון דולר וכי לא יעלה על הדעת לשלם סכום כזה.

בשבוע הבא צפויים שיבושים חמורים בלוח המשדרים של הטלוויזיה בעקבות החלטת כל הוועדים בטלוויזיה לעבוד „לפי הספר" במחאה על השחיקה בשכר. ראשי הוועדים הודיעו כי לא יעבדו יותר מ־12 שעות נוספות כמתחייב מחוקי העבודה. אם אכן ינקטו הוועדים בצעדים יסתיימו שידורי הטלוויזיה בסביבות 10 בערב, התוכנית „סיבה למסיבה" לא תוקלט וכן תתבטל הקלטת התכנית התגיגית של „זה הזמן" המיועדת לשידור בראש השנה.

גם שידורים בשבת של משחקי הליגה בכדורגל ברדיו ובטלוויזיה מוטל בספק עקב דרישת ההתאחדות לכדורגל מרשות השידור לשלם לה בעד זכויות שידור 30 אלף דולר לכל קבוצה בליגה הלאומית. הנהלת הרשות מוכנה לשלם 16 אלף דולר בלבד לכל קבוצה. היום ייפגשו נציגי שני הצדדים כדי לדון בנושא.

צור: מבוכה בליכוד נוכח הישגי פרס

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

„ציטת ה„מה בוער" של שמיר מבטאת במצב את מבוכת הליכוד לנוכח ההתקדמות המדינית שלה זוכה היא מצביעה על המבוכה שהליכוד נתון בה נוכח כל הישגיו המדיניים של שמעון פרס", אמר אתמול שר הקליטה יעקב צור.

בפגישה עם חברי חוג „בכור" היוני במפלגת העבודה, סקר את עיקרי תכניתו לצמצום השליטה הישראלית בשטחים ועצירת תהליך הסיפוח, מתח צור ביקורת על גישת ה„מה בוער" שמציג ממלא־מקום ראש הממשלה יצחק שמיר וציין, כי הליכוד משלה את עצמו שהוא תיהפך לקו המדיניות של הממשלה אחרי הרוטציה.

„על־עצם השתתפות המערך בממשלה יחייב לא רק מאבק מתמיד להרחבת היחסות, אלא ביסוסן של יחסות כאלה במדיניות הרשמית של הממשלה כולה", הדגיש צור.

דבר DAVAR دافار
מאוחד עם לעדהב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אהרון קראוס
המו"ל – „דבר" בע"מ
מדפיס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ. 65233
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
סניפים: ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאאה קומה ג' טלפון 242203 מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3־642111, מ. 33104

مكدّس الاهل

هكذا من الأهل

חדשות ● חדשות ● חדשות ● חדשות ● חדשות

אנשים ● אנשים ●

ביקור הכרות

עומר קנאווי, הנספח הכללי בשגרירות המצרית בישראל, ומוסטאפה איסמעיל, היועץ לענינים ערביים בשגרירות, עשו אתמול ביקור הכרות בעיר שפרעם ובכפר סחנין. שני האורחים נפגשו בשפרעם עם יו"ר הוועד הארצי של ראשי הרשויות הערביות אברהים ניקולא? חטיב ושמעו ממנו סקירה על עבודת הוועד וכן על מכלול הבעיות של הרשויות המקומיות הערביות. בכפר סחנין שמעו מראש המועצה מוחמד בשאיים, על פרשת שטח האש 9 שהוחלט ע"י הממשלה להחזירו לבעליו. האורחים גם ביקרו בשטח 9. נודע, כי מטרת הביקור שאורגן מטעם מרכז ההסברה שליד לשכת ראש הממשלה, היתה, להדק את הקשרים של השגרירות המצרית עם האורחים הערביים. עד כה נמנעו עובדי השגרירות המצרית מלערוך ביקורים רשמיים בישובים הערביים מחשש שיפורשו כהתערבות בעניינים הפנימיים של ישראל. ביקור ההכרות שבא מיד לאחר מינוי שגריר מצרי בישראל, בא לסמל את שיפור היחסים בין העמים.

מוחמד חלילה

אורח מדניה

סתן אוקן, האורח הדני המגיע היום לביקור של שבוע בארץ, יש לו סיכויים טובים לשמש ראש ממשלת דנמרק לא יאוחר מהעשור הבא. הוא נחשב כיום המועמד העיקרי לרשת את מקומו של אנקר יורגנסן, כמנהיג המפלגה הסוציאל־דמוקרטית. מפלגה זו נמצאת מאז 1982 באופוזיציה, אך היא עדיין המפלגה הגדולה ביותר בדנמרק וקרוב לוודאי שתחזור לשלטון בבחירות הבאות או אחרי הבאות. אוקן שיוועד כאן עם ראש הממשלה שמעון פרס, מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, מזכ"ל העבודה ח"כ עוזי ברעם ואחרים, יחליף דיעות על ההתפתחות בזירה הבינלאומית, ואף ימסור להם בוודאי על ההסתייגות הגוברת בקרב הסוציאל־דמוקרטים הדניים ממדיניות ממשלת רייגן. אגב, מפלגת העבודה הזמינה גם את מזכ"ל מפלגת האחות הדנית מוגן קריסטנסן לבקר בארץ אך המועד המדוייק טרם נקבע.

ש. שמיר

משוט ב„הדסון"

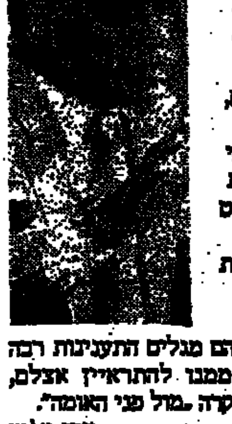

ימים אחדים לפני הרוטציה יוכל שר החוץ יצחק שמיר (בתמונה) להתרענן מעט ולשאוף מאוויר הצח של נהר ההדסון בניו־יורק. שמיר היוצא לעצרת האו"ם, הוזמן להיות אורחו של עמיתו האמריקאי ג'ורג' שולץ לארוחת ערב ביאכטה שתשייט לה על פני הנהר. אגב, ריגה של ראשות הממשלה עולה גם באפם של כלי התקשורת בארה"ב. הם מגלים התעניינות רבה בשמיר, ומבקשים ממנו להתראיין אצלם, בכלל זה במשדר היוקרה „מול פני האומה".

יוסי מלמן

עולים לרגל

כומישים שגרירים ודיפלומטים של הנציגויות הזרות בישראל עלו אתמול לירושלים כדי לשמוע מפי מנכ"ל משרד החוץ דוד קמחי (בתמונה), סקירה על הפיסגה באלכסנדריה ועל שיחות סאבה. בין המשתתפים היו גם מיופה הכוח המצרי בארץ, והנציג הבכיר של טורקיה בישראל. זקן הסגל הדיפלומטי שגריר גואטמלה קולונל רומירו? גארדה אסטורואס הודה לקימחי על האירוע ושיבח את השתתפותם הערה של עמיתיו. השאלה היחידה שלא נשאלה היתה האם ימשיך דוד קמחי להיות גם לאחר הרוטציה מנכ"ל המשרד. האמת ניתנת להאמר שגם אם היתה נשאלת שאלה זו לא היה באפשרותו של קמחי להשיב עליה.

יוסי מלמן

גיוס אחיות

„יום פתוח" לגיוס אחיות לבית־חולים „מאיר" בכפר סבא, ייערך בימים הקרובים. את המבצע מרכזות מנהלת שירותי הסיעוד המרחבי באיזור השרון, ציפה באומן, ומנהלת שירותי הסיעוד בבית־החולים „מאיר" רות הרמן, נוכח מצוקת כוח האדם הסיעודי באיזור. מתוך 470 תקנים בבית־החולים, נמצאות 30 משרות בלתי־מאויישות. המארגנות מתכוונות לקיים סיורים במחלקות האישפוז, ובמוסדות הסיעודיים האחרים, באיזור השרון. כן יציגו תכנית פיתוח לשירותי הסיעוד, יספקו מידע על תנאי ההעסקה, ולראשונה — יציעו גם לאחיות מסמכות אפשרויות הגמשה בסידור העבודה. כל זאת, כדי למשוך חזרה כוח אדם שנשר מהמערכת הסיעודית בשנים האחרונות. למבצע זה מסייעים הנהלת מרכז רפואי „ספיר" והנהלת בית־החולים.

שירה שנדמה

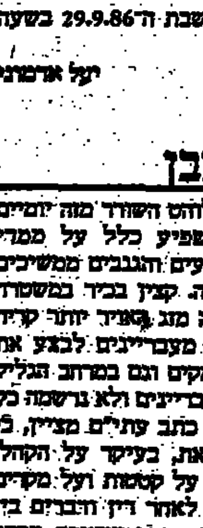

במלאת שנה למותה של יונה וולך ז"ל (בתמונה) תשדר רשת א' של קול ישראל תכנית מיוחדת על שירתה ודמותה של המשוררת. המפיקה ועורכת התכנית אילנה צוקרמן, נפגשה עם ידידיה של וולך, עם משוררים ואנשי ספרות, ובהם אהרון שבתאי, גבריאל מוקד, הלית ישורון, מאיר ויזלטיר, ואבות ישורון. בתכנית משולבים פרקים מתוך ראיונות עם יונה שערכה אילנה צוקרמן, ובהם משוחחת המשוררת על שירתה, וקוראת מתוך מבחר שיריה. „לעולם לא אשמע את קולו המתוק של אלוהים" כתבה וולך באחד משיריה, וזה גם שמה של תכנית הרדיו אשר תשודר בשבת ה־29.9.86 בשעה 16.00.

יעל ארמוני

מסיבת פרידה

תא כתבי התרבות באגודת העיתונאים, נפרד השבוע במסיבה מיוחדת מחנה מרגיה, שהיתה דוברת התיאטרון הקאמרי בשמונה השנים האחרונות, ובימים אלה הצטרפה לצוות ההקמה של האופרה הישראלית. מזכ"ל אגודת העיתונאים יונה שמשי, אמר בדברי ברכתו, שהעיתונאים אינם נפרדים למעשה ממרגיה, אלא רק מוליפים את מספר הטלפון שלה. כשנשאלה מוניץ אם תגולל את חוויותיה בקאמרי בספר, עם אנקדוטות פיקנטיות על אחורי הקלעים של התיאטרון, השיבה: „החלק הפיקנטי בעבודה היה דווקא במגעים עם העיתונאים". מרגע זה ואילך הילו העיתונאים לעודד את מוניץ מלכתוב ספר.

קריירה חדשה

גרי יגיל (בתמונה) פותח בקריירה חדשה, כבמאי. יגיל יביים את שלישיית הבידור החדשה „90 — 60 — 90" שנולדה במול־טוב. במסיבת עיתונאים שהתקיימה השבוע במסעדה „הסינית האדומה", סיפר התמלילן יואל רשל שהתמלילים נכתבים במהלך החזרות, ובעזרת המשתתפות שירה גילאון, סיגי חזמה ויעל דגן.

החום המעצבן

מזג האויר החם והלוהט השורר מזה יומיים ברחבי הארץ לא השפיע כלל על ממדי הפשיעה בצפון. הפושעים והגנבים ממשיכים בשלהם, בכימים ימימה. קצין בכיר במשטרה אמר כי בשעות הלילה מזג האויר יותר קריר ולכן לא מונע הדבר מעבריינים לבצע את זממם. גם במרחב העמקים וגם במרחב הגליל לא השפיע החום על עבריינים ולא נרשמה כל ירידה בשבוע שעבר. כתב עת"ם מציין, כי החום השפיע, בכל זאת, בעיקר על הקהל. התקבלו יותר תלונות על קטטות ועל מקרים של הכאה והרמת יד לאחר דין ודברים בין אנשים שונים. לדברי מפקד משטרת מרחב בעמקים ניצב מישנה יוסף בנון „החום הכבד גורם לעצבנות בקרב הציבור, חלק ממנו מגיב כחתאם".

גדי קופמן, מזכיר מועצת פועלי ת"א־יפו בוצע את עוגת האליפות לכדורגלני הפועל ת"א, שהיו אורחי ראש עיריית ת"א שלמה להט בקבלת־פנים שנערכה ל„אלופי הכדורגל" בלישכתו של ציץ בסוף השבוע. מימין לשמאל: יוסי זאגה, משה סיני הקפטן, והמאמן האלופה דוד שוויצר.

הטור נערך ע"י אורה ארמניק

חמישה מיליון דולאר אומדן הנזק בדליקה במפעל הזכוכית „פניציה"

סדרי הבטיחות במפעל היו טובים — לא כך המצב במפעלים אחרים

מאת יהודה מיכלסקי ויוסי ליבוביץ כתבי „דבר"

נזק הנאמד בחמישה מיליון דולאר נגרם אתמול בדליקה גדולה במפעל למוצרי זכוכית „פניציה" במפרץ חיפה. איש לא נפגע. העבודה תשובש לימים אחדים.

הדליקה פרצה ב־8.20 בבוקר בעת הזרמת גז בישול ממיכלית אל אחד מעשרת המיכלים הנמצאים ב„חוות המיכלים" של המפעל. נראה שדליפת גז ממשאבה של מיכלית וניצוץ חשמלי שיצא כתוצאה מנסיונו של הנהג להניע את המיכלית כדי להרחיקה מן המקום, הם שגרמו את הדליקה. כך מתברר מחקירתו הראשונית של הנהג אברהם סגל במשטרת זבולון.

מאות פונו

בזמן הדליקה פונו כל העובדים וכן הורחקו מאות עובדים ממפעלים סמוכים. תנועת כלי הרכב בכביש הראשי מהקריות לחיפה הופסקה לזמן מה.

קול נפץ אדיר

הלהבות התפשטו במהירות לעבר מחסן סמוך ולעבר מיכלי הגז בחווה. מיכל הגז, שאותו אמור היה הנהג למלא, החל להתפחם ולכעבור דקות ספורות התפוצץ בקול נפץ אדיר. כתוצאה מהפיצוץ נוצר עמוד עשן בגובה של 150 מטר. מיכל הגז נבקע לשניים, חציו הועף למרחק של 300 מטר ונחת בתוך מחסן שבו אוחסנו כלי זכוכית שהוכנו למשלוח. חציו האחר הועף לגובה של 40 מטר, שבר קיר ונכנס לתוך בית המלאכה שבמפעל. עובד שהיה במקום נפגע ברגלו ונכווה במספר מקומות בגופו. מעוצמת הפיצוץ וההדף התנפצו במפעל כלי זכוכית רבים, הועפו והתפזרו בשטח המפעל. איש מבין 300 פועלי המשמרת לא נפגע בגלל הוראת הפינוי שניתנה דקות ספורות לפני כן. המיכלית, מחסן המוצרים המוגמרים, מכונית פרטית ופריטים אחרים, נשרפו. בחווה עצמה נפגעו, והועפו ממקומם, שני מיכלים קבועים. שלושה מיכלים אחרים ניזוקו, אך נשארו במקומם. בחווה שניה, המרוחקת מהמקום, לא ניזוק אף לא אחד מארבעת מיכליה. כל מיכל קבוע מכיל 3,000 ליטר גז המשמש לתהליכי הייצור במפעל.

עבודת הכבאים

כשהגיעו הכבאים למקום כבר בערו המיכלית ואחד ממיכלי הגז בחווה. מפקד שירותי הכבאות בחיפה, משה ורדי, העריך שאי־אפשר יהיה למנוע את התפוצצות המיכל הזה, עצר את אנשיו במרחק סביר וביקש מהמשטרה להשלים את הפינוי. המיכל אכן התפוצץ ואז נכנסו לחווה הכבאים כדי לנצל את מירווח הזמן של 15 דקות שבין התחממות המיכלים ועד להתעייפות מתכת המיכלים והתפוצצותם. הכבאים התיזו על המיכלים מים ממערכת המים של המפעל בעוצמה של 1200 ליטר לדקה ובכך מנעו התפוצצויות נוספות והשתלטו סופית על האש כעבור כשעה.

ענן גז

במסיבת עיתונאים שנערכה אחרי הדליקה מסרו משה ורדי וסנ"צ יעקב בורקובסקי, מפקד משטרת זבולון, את השתלשלות הדברים: ב־7.45 בבוקר הגיעה לשער המפעל מיכלית גז תקנית בעלת קיבולת של 17,000 ליטר גז. בהתאם לנוהל היה חייב שומר המפעל להזעיק את העובד האחראי על התחזוקה שמתפקידו ללוות את המיכלית עד לחווה, להיות נוכח בעת ריקון המיכלית ומילוי המיכלים ולערוך את הרישומים המתאימים. איש זה לא נמצא במקום והנהג נדרש להיכנס לשטח המפעל. הוא הגיע עם רכבו לחווה, ערך את החיבורים המתאימים והחל להזרים את הגז. כעבור כרבע שעה הבחין בענן גז והבחין בלהבה. הוא ברח מהמקום והגז הבוער זרם מתחת למיכל הראשון והלהבה הגיעה עד לגובה של 150 מטר. אזי ניתנה אזעקת האש במפעל ולמקום הגיעו הכבאים.

לא היתה רשלנות

ורדי מסר עוד כי מלבד התקלה מהנוהל, לא נתגלתה רשלנות במערכת הבטיחות של המפעל והפעולה הצליחה, בין השאר משום שקודי המים של „פניציה" פעלו היטב וסיפקו את כמויות המים הדרושות.

נציג משרד הפנים יעקב מרקוביץ', אמר שבמפרץ חיפה קיימים מפעלים רבים שאינם ממלאים אחרי פקודות שירותי הכבאות. לדבריו יש להחמיר בהכשרת נהגים העוסקים בהובלת חומרים מסוכנים כגון, כימיקלים ודלקים ולהגביר הפיקוח עליהם. הוא וסנ"צ בורקובסקי קבלו קשות על חברות גז המחזיקות חוות מיכלי גז גדולה בתחום השיפוט של קרית אתא. ראש עיריית הקריה, הוציא צו מנהלי לסגירת החווה, חברות הגז ערערו על כך והנושא נמצא בדיון משפטי.

תגובת המנכ"ל

מנכ"ל „פניציה" עודד טירה (לשעבר קצין תותחנים ראשי), והאחראי על הבטיחות במפעל, יוסף הירש, הציגו מסמך של ביקורת שירותי הכבאות מיוני 1986 (חתום בידי ורדי) המאשר שכל המערכות במפעל פועלות כשורה. הם טענו שמערכות אלה נמצאות גם תחת פיקוח של חברת „מגור". פעמיים בשנה נערכים במפעל קורסים של כיבוי אש ולפני חודש השתתפו בקורס כזה 24 עובדים שערכו תרגילים על אש חיה. המפעל זכה גם השנה בפרס בטיחותי — מקום ראשון בחיפה והצפון.

קיבוץ ניר־אליהו בודק אפשרות להעביר את הפישפשוק למקום אחר

אכזבה בקיבוץ מכך שהתק"ם לא התיצב לצידם במאבק נגד הדתיים

מאת אריגן מגן, סופר „דבר"

בפגישה של מזכירי 40 קיבוצים באיזור המרכז, הקשורים במפעלים האזוריים „גרנות" ליד חדרה, הועלתה התביעה למזכירות התק"ם לתמוך בקיבוץ ניר־אליהו בפרשת הפשפשוק. בגילוי־הדעת שפורסם בתום הפגישה, שנערכה השבוע, נאמר בין השאר: „מתוך הנחה שפעולת הקיבוץ נעשתה תוך בחינה, המלצה והאישור מוסדות התנועה, אנו תובעים עמידת התק"ם במאבקו של קיבוץ ניר־אליהו בצורה בהירה ומוחלטת".

כנס המזכירים גם הודיע למזכיר ניר־אליהו שמואל אייל, שיהיו מוכנים, בהתרעה של 24 שעות, לגייס חברים מקיבוציהם כדי לסייע לניר־אליהו להעביר את מתקני הפשפשוק למקום אחר, שלא חל עליו האיסור של שימוש שלא למטרות חקלאיות — איסור שהניע את שופט השלום שלי טימן מפתח־תקוה לצוות על סגירת הפשפשוק.

עניין הפשפשוק גם עלה, בדרך־אגב, בדיוני מרכז התק"ם שהתכנס השבוע באפעל — מדברי המזכ"ל ישעיהו (שעיק) פרי, שאמר כי התנועה תומכת בניר־אליהו בפרשה זו, אך היא החליטה לעשות זאת „בפרופיל נמוך".

אייל, שגם הוא השתתף בדיון במרכז התק"ם, אמר שהיה מאוכזב מתמיכתה הפושרת של התק"ם, וכי הוא והחברי לקיבוץ ציפו שהתק"ם תגנה במלוא הפה את הגורמים הדתיים שאיימו להטיל חרם כלכלי אל ניר־אליהו, אם לא יסגור את הפשפשוק.

בשיחה עם סופר „דבר" אמר מזכיר ניר־אליהו, שהפדיון של הקבוץ מארבע שבתות מסתכם ב־80,000 ש"ח (אין זה, כמובן, רווח נקי, משום שחברים מן הקיבוץ עבדו בפשפשוק); כלומר, הוא כיסה לערך 30% מן ההשקעה בהקמת הפשפשוק, שהסתכמה ב־270,000 שקל. אייל אמר, שהקיבוץ בודק עתה את האפשרות לפתוח מחדש את הפשפשוק במקום אחר מאדמות הקיבוץ, שלא הועידו אותן לחקלאות, ואולי גם במתכונת שונה במקצת. הוא חזר וטען, כי הפשפשוק היה הרבה יותר מסתם שוק; היה זה אירוע המוני, שכלל גם פיקניקים בחורשה, משחקי ילדים וכו'.

חילוניים חוששים ממפגש עם תלמידים דתיים

מאת יעל פישביין סופרת „דבר" לענייני חינוך

מנהל האגף לחינוך דתי יעקב הדני הודיע בכנס מנהלי בתי ספר דתיים בתל אביב כי היוזמה בה פתח בשנת הלימודים החולפת, להפגשת תלמידים חילוניים ודתיים נכשלה בגלל אי היענות מצד מנהלי בתי ספר חילוניים. לפני מספר חודשים יזם הדני דיון בעניין זה בצמרת משרד החינוך אולם „הצד החילוני" של משרד החינוך לא הופיע לפגישה.

יו"ר אירגון מנהלי בתי הספר שמואל שמעוני מנהל „תיכון חדש" הגיב על דברי הדני באמרו כי לפי מיטב ידיעתו אי ההיענות למפגש באה לרוב מצד מנהלי בתי הספר הדתיים. שמעוני סיפר כי יוזמה יחודית שהציע לפני מספר שנים ללימודים משותפים של דתיים וחילוניים ב„תיכון חדש" לא יצאה לפועל מפני שמחנכים דתיים חששו שתלמידיהם עלולים להתפתות ל„חזרה בשאלה".

אברהם אינפלד העומד בראש המכונים הציוניים שהקימו השנה מכון ציוני מיוחד העוסק בהפגשת תלמידי תיכון חילוניים ודתיים אמר כי מדריכי המכון נתקלים בקשיים בשכנוע חילוניים להשתתף במפגשים. „יש אי אמון בכוונות הצד הדתי מפחד שמטרת המפגשים היא החזרה בתשובה", אמר אינפלד.

יו"ר אגודת „גשר" העוסקת אף היא בהפגשת נוער דתי וחילוני אמר: „היום הבעיה הקשה היא מצד הורים חילוניים, אם כי גם הורים דתיים מביעים חששות שילדיהם יתקלקלו כתוצאה מהמפגש. ברגע שיש מגע בין שני עולמות אין שליטה על מה שקורה. האתגר היום להפגשת חילוניים ודתיים קשה יותר ממה שהיה בשנים קודמות.

באשקלון תהיה כיכר ע"ש מלך מארוקו

(ע)- מועצת עירית אשקלון אישרה ביום ד' בערב, לאחר ויכוח סוער לקרוא על שמו של מלך מרוקו לשעבר, מוחמד החמישי, כיכר מרכזית בעיר.

בעד ההצעה הצביעו שמונה ונגדה הצביעו 7 חברי המועצה. את ההצעה הביא ראש העיר עו"ד אלי דיין, אשר סרב למסור לחבריו למליאה מי היה יוזם ההצעה.

לדבריו, היה המלך המנוח ידיד יהודים ונתן חסות ואף הציל, בעת השואה, יהודים רבים.

ראש העיר והמצדדים בהצעתו, דחו טענת אחד המתנגדים שלפי ידיעותיו, העביר אותו מלך מרוקו נתונים ופרטים על הקהילה היהודית לאנשי וישי ונציגי הגסטאפו במרוקו, בימי מלחמת העולם השניה.

כל יוצאי מרוקו במליאה, ללא הבדל השתייכות סיעתית הצביעו בעד ההצעה.

הטכס עומד להתקיים בסוף החודש וכפי שנמסר ישתתף בו ראש הממשלה מר שמעון פרס וכן משלחת מכובדת שתגיע ממרוקו, אולם לא נמסרו פרטים על הרכבה.

היוזמה באה מלשכת משרד ראש הממשלה והמגעים החלו מיד לאחר שובו של מר פרס מהמיפגש עם חסאן מלך מרוקו.

ירדן וסעודיה יתירו מילוי חובת „אל־עומרה"

מאת מוחמד חלילה סופר „דבר"

שלטונות ירדן וסעודיה הודיעו רשמית על הסכמתן לאפשר למוסלמים בישראל לעלות למכה למילוי חובת על עומרה „שהיא עליה לרגל שלא בעונת אל חאג' שהיא באה להשלים את מצוות אל חאג'. לסופר „דבר" נודע כי שלטונות שתי המדינות ערוכים לקבל עוד לפני סוף השנה קבוצה ראשונה של עולים מוסלמים ושבמשך השנה הבאה הם מוכנים לאפשר כניסתן של עוד שתי קבוצות נוספות.

סופר „דבר" מעריך שאם שלטונות ירדן וסעודיה יפתחו את אגרות העליה לאל עומרה יגיע מספר העולים בכל פעם לכ־3000. שלטונות ישאל טרם נתנו את הסכמתם למילוי חובת על עומרה והם מבקשים חוות דעת הלכתית באם אל עומרה היא מצווה דתית שבאה להשלים את אל חאג'.

הקאדים השרעיים ואנשי ציבור מוסלמים מקיימים מגעים עם השלטונות במגמה לאפשר למוסלמים למלא אחר מצוות אל עומרה.

ראש ממשלת ירדן יצא לבריטניה

עמאן (א.פ.). — ראש ממשלת ירדן זייד אל־ריפאעי יצא אתמול לבון, במטרה למצוא שם תמיכה לתוכנית הפיתוח בת 10 מיליארדי הדולאר של ירדן לגדה המערבית ולרצועת עזה — כך מסרו פקידים רשמיים בבירת ירדן.

המקורות הירדניים, שביקשו להישאר בעילום שם, אמרו כי שיחותיו של ריפאעי עם הפקידים הגרמנים שעימם יוועד יתמקדו בתוכנית החומש הירדנית לפיתוח הגדה ורצועת עזה.

כן נמסר, כי ריפאעי אמור לצאת מבון ללונדון, שם ייפגש עם המלך חוסיין, העושה עתה בבריטניה, בביקור פרטי.

המקורות הירדניים אמרו, כי הם צופים ששיחותיו של ריפאעי בבון, בלונדון ואחרי כן בפאריס יגעו גם ביוזמות שנקטו לאחרונה ראש הממשלה שמעון פרס ונשיא מצרים חוסני מובארק להזזת את תהליך השלום במזרח־התיכון.

לריטה הנאווה אבד הקול באמצע המחזמר

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

הצגת המחזמר „גבירתי הנאווה" באודיטוריום בחיפה בוטלה אמש. במודעה שפורסמה על דלתות הכניסה לאודיטוריום נמסר כי ההצגה בוטלה מסיבות טכניות, אולם ההצגה בוטלה לאחר שלזמרת ריטה, כוכבת המחזמר, אבד קולה במופע שנערך באודיטוריום ערב קודם לכן. צופים שנכחו באולם סיפרו, כי תוך כדי המחזמר אבד לריטה קולה וחברי הלהקה התנצלו כי עליהם להפסיק את המופע בגלל תקלה טכנית.

ריטה קיבלה טיפול רפואי בביה"ח „כרמל" בחיפה והרופאים הורו לה לנוח כמה ימים. במוצאי שבת אמורה להיערך הצגה נוספת של המחזמר „גבירתי הנאווה" באודיטוריום בחיפה.

המועצה הארצית של קופת חולים
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
קופת חולים

ישיבת המועצה הארצית
שנועדה ליום א' י"ז באלול תשמ"ו 21.9.86
נדחית
על מועד חדש תבוא הודעה.
★ כן נדחית ישיבת יו"ר מועצות מחוזיות ויו"ר ועדות הבירורים
אשר נועדה לאותו יום בשעה 10.30 לפנה"צ.

קבוץ תל קציר
מעוניין לקלוט משפחות צעירות
עדיפות לבעלי מקצועות טכניים
אפשר להתקשר טלפונית אל
ועדת הקליטה: בשעות היום 067־56941
בערב 067־56806
067־56809

סע במסחרית ותרגיש כמו במכונית פרטית.

„פיאט פיורינו"
המסחרית הכדאית

★ הוצאות אחזקה נמוכות ביותר ומוכרות לצרכי מס.
★ ארגז מטען מקורי ואטום בנפח 2.5 מ"ק.
★ מטען מירבי של 560 ק"ג.
★ 2 דלתות אחוריות בעלות זווית פתיחה של 90°.
★ מגבר בלם.
★ מנוע חסכוני 1050 סמ"ק.
★ 5 הילוכים.
★ אפשרות להתקנת ספסלים וחלונות בתא המטען.
★ תא נוסעים מרווח בעל מושבים אורטופדיים.
★ תחתית הרכב מוגנת.
★ קפיצים מחוזקים.

מחיר נמוך ללא תחרות
מחיר הרכב 13,719 ש"ח
מע"מ (מוכר) 2,068 ש"ח
הובלה 1,778 ש"ח
סה"כ 17,565 ש"ח

אפשרות לאשראי עד 50%.

FIAT
פיאט. טכנולוגיה בתאוצה

„קוקה קולה" החליטה לנטוש את דרום־אפריקה

אטלנטה („רויטר" ועתי"ם). – „קוקה קולה", החברה הגדולה בעולם לייצור משקאות קלים, מסרה שלשום, כי תעזוב את דרום אפריקה, אם כי מוצריה עדיין יימכרו שם.

„אנו נעזוב לגמרי", אמר דובר החברה לכתב „רויטרס".

החברה מעסיקה בדרום־אפריקה 460 איש בשיווק ובפרסום ויש לה 30 אחוז מהמניות בחברה דרום־אפריקאית למשקאות. „קוקה קולה" מתכוונת למכור מניות אלה בקרוב.

אולם, מוצרי „קוקה קולה" ישוקו גם להבא בדרום אפריקה, באמצעות חברות בלתי תלויות.

שחקני הכדורגל הסובייטים הודו בשוחד כי חשדו במשחד

מוסקווה („רויטר" ועתי"ם). – שחקני קבוצת כדורגל סובייטית הודו במעורבות בפרשת שוחד, לאחר שחשדו במנהל קבוצתם, כי נטל לעצמו כספים שנתנו לו, כדי לשחד שופטי כדורגל – כך מסר שלשום העיתון הסובייטי „סובייטסקאיה רוסיה".

לדברי העיתון, מדובר בשחקני קבוצת „סטרויטל צ'זופבץ'", המדורגת בליגה השלישית. השחקנים שלחו מכתב לפקידי הרשות, ובו תיארו כיצד נהג מנהל קבוצתם גנאדי גאגארינסקי לשחד שופטי כדורגל.

השחקנים גילו, כי גאגארינסקי גם ניהל ספר רשימות, שבו רשם את שמותיהם של השופטים ששיחד, ואף תיאר כיצד ניהל עמם משא ומתן על גובה תשלומי השוחד לפני שנערכו המשחקים. לאחר מכן, מסר להם את התשלומים בבתי־מלון, בפינות רחוב, או בחדרי ההלבשה.

השחקנים סיפרו, כי הם החליטו לגלות את פרשת השוחד לאחר שהפסידו באחד המשחקים, על אף העובדה שנתנו לגאגארינסקי כסף כדי לשחד את השופט.

עיר הנמל קאלאמאטה שבדרום יוון היתה לעיר אוהלים, לאחר שרעידת האדמה העזה שהיתה בה בשבת שעברה גרמה למותם של 20 איש לפחות והגירה המונית. ממשלת יוון הקימה בחניונים ובגנים הציבוריים בעיר אוהלים וקראה ל־45,000 תושביה לא לשוב לבתיהם במשך 10 ימים, מתוך תקווה שעד אז תשכך הפעילות הסייסמית באיזור. נמסר, כי 2,300 אוהלים, שבכל אחד מהם מקום ל־10 בני אדם, כבר הוקמו בעיר ואוהלים נוספים יוקמו בקרוב. בתמונה: משפחה שלוּתה ללא קורת גג מתעוררת בבוקר בעיר האוהלים בקאלאמאטה. (צילום: א.פ.)

ה„אינטרפול" ומשטרות אירופה מודאגים:

עולם הסמים משתכלל מהר; כל אירופה נספגת בקוקאין

פאריס (א.פ.). – בלדרי הסמים ברחבי העולם, שבאירופה הבנייה מוטל עליהם מזה שנים אחדות לחץ כבד, מזרימים בזמן האחרון את הקוקאין וההירואין שבידיהם לתוך אירופה, תוך שימוש במבריחים אפריקאים, מוחרים סיפונאיים מסדרים ומגוון של עסקאות נפתלות ומסובכות, כך עולה מן הראיות שהצטברו באחרונה אצל חוקרי השירותים הבין־לאומיים ללוחמה בסמים.

העולם התחתון הצרפתי, שבעבר עסק בזיקוק ובייצוא הירואין, מייבא עתה כמויות גדלות והולכות של סם מסוכן זה, באמצעות "קשר העולם השלישי", החובק שלוש יבשות. בלדרי סמים אירופיים אחרים נוקטים גם הם שיטות זהות.

"ימי הזוהר של 'הקשר הצרפתי' חלפו לבלי שוב", אמר מייקל פאבליק, סוכן המשרד האמריקאי ללוחמה בסמים, המוצב בפאריס. "כיום, אין כל ספק, כי דרום־אמריקאים ומכסיקאים פורצים לשווקים חדשים ברחבי אירופה", הוסיף פאבליק.

לפי הנתונים שהצטברו בסוכנויות האירופיות ללחמה בסמים, מצטיירת התמונה הזאת:

● קוקאין שמקורו באמריקה הלאטינית נמכר בעסקות חליפין גדולות תמורת הירואין מאסיה ותמורת חשיש. לעיתים תכופות, עסקאות החליפין נעשות על סיפונהן של אניות המשייטות בים התיכון ובאזורים שונים באוקיינוס האטלאנטי. האניות לעולם אינן עוגנות בנמלים – העסקאות נערכות תמיד כשהאנייה בים הפתוח – אין נוהגים תשלומים במזומנים ואין תשלומים למתווכים ולבלדרים.

● הירואין מהודו מוברח לתחומיהן של ניגריה, גאנה וחוף־השנהב, לעיתים מזומנות בעזרתם של שומרי גבולות ששוחדו, ומועבר ממדינות אלה לאירופה במזוודות בעלות תחתיות כפולות, בכוליות נעלים כפולות ועל־ידי בלדרים המחדירים את הסמים לגופם במבוסה.

● שווקים חדשים נפתחים לפני הקוקאין באירופה וכן במזרח־התיכון ובאסיה, שם היתה עדיפה עדיפות בולטת להירואין. כך בבד עם זה, הלאטינו־אמריקאים צורכים יותר ויותר הירואין ואף מפיצים אותו בצפון אמריקה.

● הקוקאין זורם בכמויות־ענק להתהיבי ספרד, שם קשה לעקוב אחרי כל הלאטינו־אמריקאים המבקרים במדינה זאת בהמוניהם, [illegible] רבה, מספרד, גם הקוקאין בקלות למדינה אירופית אחרות.

"אנחנו מודאגים במיוחד לנוכח העובדה, שברגע שהצה מכלות הסם את גבולה של אחת ממדינות השוק האירופי המשותף – הבלדר הוא כמעט במלחק", אמר לא.פ. ז'אק מאפה, ראש החלק הסמים במשטרת צרפת.

נתונים מאיימים

ה"אינטרפול" הביע בשנה האחרונה דאגה מהירה והולכת לנוכח ההתפשטות המהירה של שוק דרכי הקוקאין באירופה.

„ב־1985", אמר ראש מדור הסמים של ה"אינטרפול" פול הידון, „הסתכמו כל לכידות הסמים באירופה בפחות מקילוגרם אחד של סמים שונים. כאן, חל גידול עצום בלכידות הסמים: בבריטניה לבדה, הסתכמו הלכידות בשנה שעברה – שהיו כפולות מלכידות השנה שלפניה – בכ־79 קילוגרם.

מסתבר, כי החלק הארי של ההירואין בגיע לאירופה מהודו, מקום שם הסם מוחזק בידי מומחים מקוביים, שהוכשרו בשנים האחרונות על־ידי קודמיהם הצרפתים. כימאים צרפתים אחרים של העולם התחתון עדיין פועלים, לפי תחום מיוחדים, בהודו עצמה. הסם נע בקצב קבוע, מועבר בדרך־כלל על־ידי בלדרים ניגרים, ופקידי המכס בארצות השונות סוענים, כי אין הם יכולים לבדוק כל נוסע ונוסע בנמלי־התעופה.

„תנו לנו חמש שש שעות בכל נמל־תעופה בין־לאומי, ונלכוד עד חמישה קילוגרם סם", אמר לכתב א.פ. סוכן אמריקאי בכיר למלחמה בסמים, המוצב באירופה, אשר ביקש להישאר בעילום־שם.

מנתוני ה"אינטרפול" עולה, כי אשתקד נלכדו באירופה לבדה 1,833 קילוגרמים הירואין מזוקק, באיכות מעולה. ב־1975, לעומת זאת, לא הגיעה כמות הסם שנתפש אלא ל־245 קילוגרם.

אולם, רוב המומחים בתחום הלוחמה בסמים תמימי־דעים, כי הנתונים ביחס ללכידות הסמים אינם משקפים כלל את המצב במציאות. "האמת היא, שאין לנו כל מושג על תנועת הסמים האמיתית", אמר הסוכן הבכיר. "ייתכן שעולה בידינו ללכוד 10 אחוזים, 20 אחוז, או 5 אחוזים – לנו אין כל דרך לדעת זאת".

ברבות ממדינות אירופה, נוקטות הממשלות אמצעים נמרצים במלחמה בנגע הסמים. לפני שנה המרידו המחוקקים הבריטים את העונש המירבי המושת על יצרני סמים קשים ומוכריהם, שהיה עד כה 14 שנות מאסר למירב, והעמידוהו על מאסר־עולם.

גם הממשלה הצרפתית פתחה זה לא מכבר במסע נמרץ נגד מפיצי הסמים, ומקורות המקורבים לממשל הצרפתי אומרים, כי המחוקקים הצרפתים מכינים עתה שורה של חוקים מרתיעים בתחום זה, אם כי הודעה רשמית על כך טרם נמסרה.

כל המשטרות האירופיות העוסקות בתחום המסובך והמסוכן של מלחמה בסמים נעזרות ברשת סבוכה של מודיעים חשאיים, בסוכנים משתלים ובאמצעי עיקוב אלקטרוניים משוכללים.

מזרח גרמניה תעצור את זרם הפליטים אל המערב

מזרח ברלין („רויטר", עתי"ם ועי"ם) – ממשלת גרמניה המזרחית הודיעה אתמול, כי תעצור את זרם הפליטים למערב־ברלין העובר בנמל־התעופה שנפלד, ובכך תיתתר מחלוקת חריפה בין שתי הגרמניות, הנמשכת מזה חודשים.

החלטה זאת נתקבלה, כנראה, בעקבות שיחות בין נציגי המפלגה הסוציאל־דמוקראטית במערב גרמניה לבין שלטונות מזרח־גרמניה.

סיכומים רשמיים במערב־גרמניה מראים, כי יותר מ־70,000 בני אדם, רובם מן המזרח התיכון, באו לבקש מקלט מדיני במערב־גרמניה מתחילת השנה. יותר ממחציתם הגיעו באמצעות דיוות־כעבר שהעניקו להם שלטונות מזרח־גרמניה.

סוכנות הידיעות המזרח־גרמנית מסרה, כי החל מן ה־1 באוקטובר, נוסעים המגיעים לנמל התעופה שנפלד יקבלו רשיונות מעבר למערב ברלין רק אם יציגו אשרות כניסה למערב־גרמניה שקיבלו בארצות מוצאם.

ההודעה המזרח גרמנית אומרת, עם זאת, כי התקנה החדשה „אינה חלה על אנשים הנרדפים מסיבות מדיניות, גזעיות או דתיות בארצות מוצאם ומבקשים מקלט במזרח גרמניה".

זרם המהגרים למערב גרמניה הגיע לשיאו בקיץ הנוכחי ורבים מאלה שהגיעו עם אשרות למזרח־גרמניה עברו אחר כך למערב־ברלין, ללא כל פיקוח משני צידי הגבול.

דמשק: טארק עזיז בילה 3 ימים בכלא

דמשק (עי"ם). – בעיראק רווחות שמועות עקשניות, כי צדאם חוסיין הורה לעצור את סגן ראש הממשלה טארק עזיז לשלושה ימים, עם שובו מביקור במצרים – כך מוסר העיתון הסורי „אלבעת'".

עזיז הואשם בכך שמנהיגי המדינה שבה ביקר אינם מסוגלים לסייע לעיראק, בגלל המצב הכלכלי הפוקד את ארצם. הם גם טענו, כי יש לסיים את המלחמה על־ידי הדחתו של צדאם עצמו.

עזיז השיב, כי אינו יכול להעביר את דרישתם לשליטו, ואם הם עומדים על דעתם, עליהם להעלותה על הכתב ולשגר באמצעותו איגרת.

„אלבעת'" מדווח, כי הם אמנם עשו זאת, ועזיז הושלך על כך לכלא.

נוער ניאו־נאצי קיים מחנה צבאי בפירינאים

מאת גדעון קין, סופר „דבר" בפריס

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – מחנה אימון צבאי לנוער ניאו־נאצי התקיים באחרונה בהרי הפירינאים המערביים בצרפת.

כתב מקומי, שגילה את עובדת קיום בסיס האימונים, מסר כי הצעירים ערכו את האימונים באחוזה פרטית ליד וילאדומר.

הם התאמנו בשטחים ובביזוזים בהרים, בהפעלה אמצעי לוחמת קומנדו ושמעו שיעורים „עיוניים" על הנאציזם ועל הסכנה שב„השתלטות אנשי הכספים היהודים, הקומוניסטים והסוציאליסטים על אירופה".

שירים נאציים שהודו ברמקולים בעוצמה כה גבוהה, עד ששכנים באיזור התלוננו על כך. כשהמשטרה הגיעה למקום, כבר נסתיים המחנה.

המארגן יורגן רייגר, הידוע כאנטישמי מוצהר, הוא מנהיג ארגון סטודנטים וצעירים ימני קיצוני בפרנקפורט – „השומרים הצעירים".

אנשי הארגון – יחד עם פאנקיסטים צעירים – כבר הפעילו את הזרוע הצבאית שלהם בעת התפרעויות אלימות נגד בני מהגרים צפון אפריקאים.

דיווחים על ביזות באיזור כור צ'רנוביל

מוסקווה („רויטר"). – המשטרה הסובייטית מודאגת, כי גילתה מקרים של גניבות וביזה בבתים העומדים באיזור בן 30 הקילומטרים שסביב הכור הגרעיני הפגוע בצ'רנוביל, שהוכרז כ„תזורת מחוץ" מסוכנת – כך מסר בטאון המפלגה הקומוניסטית האוקראינית.

„מסתבר, שלא ננקטו כל האמצעים האפשריים כדי למנוע ביזת רכוש פרטי וממשלתי", מאשים העיתון.

„פראבדה אוקראיני" מספר על מקרה אחד של מפונה מצ'רנוביל, שהותר לו לפקוד את ביתו כדי לבדוק האם נותר רכושו שלם וללא פגע, ואשר נלכד בשעה שעסק בפיצוח המנעול בדלת דירת שכניו.

„פראבדה אוקראיני" דיווח עוד, כי טבח תושב קייב, שבידיו הופקדו משלוחי מזון כדי להכין ארוחות חמות למפוני צ'רנוביל, מכר את תכולת המשלוחים עוד לפני שהגיעו למפונים.

בגליונו מן ה־10 בספטמבר, שהגיע למוסקווה אתמול, מסר העתון „פראבדה אוקראיני", כי במשרד הפנים של אוקראינה התקבלו תלונות רבות ממפוני צ'רנוביל.

נסיון שיגור טיל לא חמוש מדגם „אם.איקס"

בסיס חיל האוויר האמריקאי ואנדנברג, קאליפורניה (א.פ.). – טיל שיוט מונחה מדגם „אם.איקס", שלא חומש בראש נפץ גרעיני, שוגר אתמול בבוקר לעבר מטרות במרחק כ־6,760 קילומטר מבסיס השיגור, לעבר איזור ניסויי הטילים בקוואג'אליין שבאוקיינוס השקט – כך הודיע אתמול דובר של חיל האוויר האמריקאי.

טיל ה„אם.איקס", שכונה בפי נשיא ארה"ב רייגן „שומר השלום", תוכנן לשאת בו־בזמן מספר ראשי־נפץ גרעיניים, המכוונים לעבר מטרות המרוחקות זו מזו מאות קילומטרים.

„השיגור שבוצע אתמול בשעה 5.30 בבוקר לפי השעון המקומי היה ה־14 במספר מתוך 20 ניסויים מתוכננים", אמר בהודעתו דובר בסיס חיל האוויר ואנדנברג קפטיין ריק סטאנפורד.

„ניסוי שיגור הטיל אתמול הצליח ביותר", הוסיף הקפטיין.

במהלך הניסוי אתמול, מסר עוד סטאנפורד, נשא טיל ה„אם. איקס" שישה מיכלים ריקים, שבעת שיגור אמת יש בהם שש פצצות תרמו־גרעיניות רבות־עוצמה.

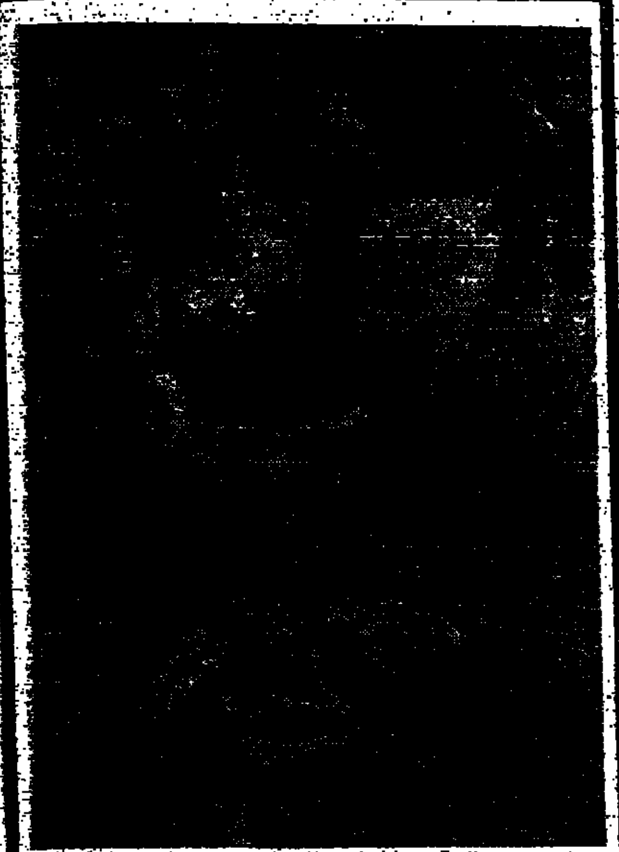

ציידים לאפים החלו אתמול בצפון נורווגיה בקטילת איילים צפוניים שנחשפו בקרינה הרדיואקטיבית שהגיעה לנורווגיה מאיזור צ'רנוביל, באפריל. צייד איילי הצפון הוא פרנסתן היחידה של כ־200 משפחות לאפיות החיות באיזור והממשלה הנורווגית דואגת להעניק למשפחות אלה קצבאות, כדי למנוע מהן אובדן הכנסות שנה שלמה. שלטונות הבריאות הנורווגיים מצאו, כי בבשר איילי הצפון שנשחטו השנה היו כמויות רדיואקטיביות גדולות מאות מונים מן המותר לצריכה בני־אדם ללא סכנה. בתמונה: ציידים משליכים לקבר המון בשר איילי צפון נגוע. (צילום: א.פ.)

מדוע צולח את האוקיינוס במטוס, עם דלק אלכוהולי

ואקו, („רויטר" ועתי"ם). – פרופסור למתימטיקה באוניברסיטת ביילור שבטקסאס, העוסק גם בטיס, מתכונן לצלוח את האוקיינוס האטלאנטי במטוס המונע על ידי דלק אלכוהולי, מסוג אתנול ומתנול.

האיש, מקס שאוק שמו, הסביר כי בדרך זו הוא מנסה להוכיח, שאלכוהול יכול להוות תחליף זול לדלק־תעופה בעל דרגת אוקטן גבוהה.

שאוק המריא ביום ג' השבוע מוואקו שבטקסאס במטוס „פייפר אסטק" דו מנועי, והוא מתכונן לעשות חניות תדלוק באלבאמה, בניו־יורק ובאיים האזוריים. אחרי כן, ישוט לאירופה והוא מתכונן להיפגש עם אשתו בפאריס, ב־23 בספטמבר.

שאוק אמר, כי הדלק הזה מפיק יותר כוח ובוער בצורה נקייה יותר מן הדלק המשמש. הוא מעריך, שתערובת של אתנול ומתנול בשיעור של מחצה על מחצה תעלה רק כ־75 סנט לגלון.

„השימוש בדלק הזה יצור שוק יציב לחוות ולדגנים אחרים, המשמשים כחומר גלם לייצור הדלק האלכוהולי", אמר המדען. „אולם קיים קושי רב להניע את הציבור לקבל זאת".

המטוס של שאוק, אשר מנועיו הותאמו במיוחד לפעול באלכוהול, [illegible] של כ־210 [illegible] בעת המסע [illegible]

מבצע הנחה מיוחד לקוראי „דבר"

אַטְלַס עֵץ־חַיִּים

תּוֹלְדוֹת עַם יִשְׂרָאֵל

מִבְּרִיאַת הָעוֹלָם וְעַד יָמֵינוּ

מאת הרב

רְפָאֵל הַלְפֶּרִין

האנצקלופדיה לשורשי עם ישראל הגדולה והמקיפה ביותר

14 כרכים מהודרים במבצע ענק

יצירת ענק מונומנטלית ★ אלפי ערכים ★ מאות מפות ★ מפתחות ומובאות

קנה היום ושלם עד 6 חודשים

המחיר הקטלוגי 456 ש"ח, המחיר לקוראי „דבר"

342 ש"ח ב־6 תשלומים שוים × 57 ש"ח

במזומן – 299 ש"ח כל 14 הכרכים

(כולל מע"מ) + 9 ש"ח אריזה ומשלוח

תוכן „אטלס עץ־חיים"

★ תאור מדוייק של כ־5,700 שנות היסטוריה על גלגליה הבטיה;

★ אוצר בלום של מידע, מתואר בדייקנות את תולדותיהם ומסכת חייהם של כל גדולי ישראל וחכמיו – קדמונים אבות, שופטים, נביאים, תנאים אמוראים, גאונים, ראשונים ואחרונים, מפרשים, אדמו"רים ומנהיגים, לדורותיהם, משפחותיהם, תלמידיהם וספריהם.

★ כ־20,000 ערכים ורבבות פרטים, ביוגרפיים, מפתחות־עזר רבים.

★ 700 מפות ודיאגרמות ב־4 צבעים. לכל כרך מצורפת מפת ענק צבעונית, המקבלת בתוכה תקופה ואירוע.

כרך ראשון	התקופה הקדומה – חלק א' – מבראשית עד ג' תש"ס מבריאת העולם עד לאחר חורבן בית ראשון
כרך שני	התקופה הקדומה – חלק ב' – מבראשית עד ג' תש"ס מבריאת העולם עד לאחר חורבן בית ראשון
כרך שלישי	תנאים ואמוראים – חלק א' – [illegible] מהתקופה עד שלהי תקופת התנאים
כרך רביעי	תנאים ואמוראים – חלק ב' – [illegible] מהתקופה עד שלהי תקופת הגאונים
כרך חמישי	ראשונים – [illegible] משלהי תקופת הגאונים עד גירוש ספרד
כרך שישי	אחרונים (א') – [illegible] מגירוש ספרד עד גזירות ת"ח־ת"ט
כרך שביעי	אחרונים (ב') – [illegible] מגזירות ת"ח־ת"ט עד לראשית החסידות
כרך שמיני	אחרונים (ג') – חלק א' – [illegible] החסידות במזרח אירופה
כרך תשיעי	אחרונים (ג') – חלק ב' – [illegible] החסידות במזרח אירופה
כרך עשירי	אחרונים (ד') – חלק א' – [illegible] תנועת ההשכלה
כרך אחד עשר	אחרונים (ד') – חלק ב' – [illegible] תנועת ההשכלה
כרך שנים עשר	אחרונים (ד') – חלק ג' – [illegible]
כרך שלושה עשר	מפתח המבוא חלק א'
כרך ארבעה עשר	מפתח המבוא חלק ב'

דעת מומחים

פרופ' יאיר גילת – נמנה על היצירות הגדולות שבזמננו.

פרופ' אליא אורבך – עבודה גדולה בתכלית הדיוק.

פרופ' רפאל קרמר – עדיין אין לנו כלי עזר מסוג זה.

הרב עובדיה יוסף – בקיאות עצומה ודייקנות נפלאה.

האנציקלופדיה העברית – טרם היה כדבר הזה בספרותנו.

לכבוד ת.ד. 199 ת"א

[illegible]

אלמקס לכל המשפחה!

בתי מרקחת ליום שישי 19.9.86

תל אביב

זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403

שדה דב – האוזר 3, תכנית ל' – 428510

ירושלים

מרפאת רוממה – המ"ג 28, 523191

חיפה

הנשיא – שדרות הנשיא 33 333312

פתח תקוה

מי־נפארם – שפרינצק 20 – 9321067

בני־ברק – רמת־גן

הרצל – הרצל 52, רמת־גן 722572

בת־ים – חולון

מזור – תכיבה רייק 20 בת־ים – 583360

קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854

בתי מרקחת ליום שבת 20.9.86

תל־אביב

בבלי – עוזיאל 1 פינת סולדנו 10 בבלי – 440552

אחוה – דיזנגוף 165 – 224717

בבלי – עוזיאל 1 פינת סולדנו 10 בבלי – 440552 – מוצ"ש

אחוה – דיזנגוף 165 – 224717 – מוצ"ש

ירושלים

הר הזיתים – הר הזיתים – 287480

מרפאת רוממה, המ"ג 28 – 523191 – מוצ"ש

חיפה

ק. אליעזר – כבר מאירהוף 6 – 511707

פתח תקוה

הירקון – שטמפפר 24 – 910946

בני ברק – רמת גן

רש"י – רש"י 13 רמת־גן – 7510971

בת ים – חולון

מזור – תכיבה רייק 20 בת־ים – 583360

המרכז – כבר ויצמן חולון – 845236

מוקד מידע טלפוני

של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל אביב

בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אצה"צ – 433300, 433500־03.

מרפאות שיניים

לעזרה ראשונה

אזור תל אביב

רחוב בר־כוכבא 49 ת"א, 284649־03 בימים א'־ה' 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערבי חג, 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – 15.00 עד 21.00.

חיפה

רחוב הגפן 26, קומה ב' – 523566־04 יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.

יום שישי, ט"ו באלול תשמ"ו, 19 בספטמבר 1986

هكذا من الاصل

מסמך • מסמך • מסמך • מסמך מסמך • מסמך • מסמך • מסמך • מסמך • מסמך •

סקר מכון סמית – מיוחד ל„דבר"

טוב, טוב מאוד

עלתה התמיכה בשתי המפלגות הגדולות על חשבון הקטנות • הציבור רוצה בהמשך האחדות • ההערכה לפרס בציבור גבוהה מההערכה לשמיר ב־22 אחוז •

עלייה בפופולאריות למשה נסים ולדוד לוי • הערכה לטיפול בתחום הכלכלי שלא היתה זה עשור • שני אחוזי תמיכה בתנועתו של הרב מאיר כהנא

[illegible]

הערכתו החיובית של הציבור לתיפקוד הממשלה ולאישים המכהנים בה, אינה זוכה ל„תרגום" מדויק של תמיכה במפלגותיהם. עם זאת, עלתה התמיכה בשתי המפלגות הגדולות על חשבון המפלגות הקטנות, והציבור [illegible]

אלה הם כמה מהממצאים העולים מסקר מכון סמית בחודש זה, שנערך במידגם מייצג של האוכלוסיה היהודית הבוגרת בשביל „דבר" (ראה גם עמוד א').

60 אחוז מהנשאלים סבורים, כי יש לקיים את הרוטציה בין שמעון פרס ליצחק שמיר, בהתאם להסכם הקואליציוני. עם זאת, ההערכה לשמעון פרס עולה על זו של יצחק שמיר ב־22 אחוז. שיעור קל של עלייה בפופולאריות שלו יכול לרשום לזכותו סגן ראש הממשלה, דוד לוי, ובעיקר שר האוצר, משה נסים.

להלן שיעור ההערכה לכמה שרים מרכזיים. השאלה היתה „כיצד ממלאים האישים הבאים את תפקידיהם, לדעתך?". התשובות הן סיכום אחוז המשיבים „טוב" או „טוב מאוד".

	אוקטובר 85	מרץ 86	מאי 86	ספטמבר 86
שמעון פרס, ראש הממשלה	62	74	79	77
יצחק רבין, שר הבטחון	65	71	73	71
יצחק שמיר, שר החוץ	48	51	59	55
דוד לוי, שר השיכון	48	37	43	46
אריאל שרון, שר התמ"ת	36	31	36	35
משה נסים, שר האוצר	—	—	24	42
יצחק פרץ, שר הפנים	27	35	—	32

הערכת הציבור לתיפקודה של הממשלה גבוהה, היא גבוהה. יוצא מן הכלל הוא הטיפול בשטח הכלכלי, שבו רק 37 אחוז סבורים כי הממשלה מתפקדת היטב. לציון מיוחד ראויה התמיכה הגדולה בטיפול בענייני חוץ ובטחון – ומה שנדיר עוד יותר הוא ההערכה בתחום הכלכלי. זה עשור לא היתה תופעה כזאת.

להלן הטבלה של הערכת תיפקוד הממשלה. השאלה היתה „האם הממשלה מצליחה או לא מצליחה בפעולותיה הבאות?"

התשובות מסכמות את אחוזי המשיבים שהיא מצליחה או מצליחה לרוב.

	אוקטובר 85	מרץ 86	מאי 86	ספטמבר 86
[illegible]	77	61	69	[illegible]
[illegible]	31	29	38	37
טיפול בענייני ביטחון	56	68	69	72
טיפול בענייני חוץ	48	61	67	72
[illegible] על הכלכלה	35	51	61	63

אשר להשתקפות של הערכת התיפקוד בתמיכה מפלגתית (ר' טבלה בעמוד א') יש לציין כי בהשוואה לבחירות לכנסת לפני יותר משנתיים, עלה שיעור התמיכה במערך בשלושה אחוזים – מ־39 ל־42. הליכוד עלה בסקר ספטמבר לעומת הסקר של מאי, אך עדיין הירידה של התמיכה בו לעומת הבחירות לכנסת, תלולה: 28 אחוז עכשיו לעומת 36 בבחירות. הפער בין שתי המפלגות הגדולות נשאר 14 אחוז.

התאוששות הליכוד לעומת הסקר הקודם (ארבעה אחוזים) באה על חשבון „התחיה", שהפסידה כ־25 אחוז מכוחה בהשוואה לסקר מאי, וכן על חשבון „כך" של כהנא שירד באחוז נוסף. באוגוסט אשתקד תמכו בכהנא תשעה אחוזים היום – שניים.

התמיכה בגוש המפלגות הדתיות דומה עכשיו למה שקיבלו בבחירות. פרט לר"ץ שכל השנה האחרונה התמיכה בה בקו של עלייה קלה, ו„שינוי" השומר על כוחו, התוצאות לגבי המפלגות הקטנות לא יעודדו אותן. אומץ, מפ"ם והמרכז הליבראלי החדש „נאבקים" לזכות באחוז אחד מהקולות הדרוש לשם ייצוג בכנסת. מבט לפי גושי מפלגות מראה, שלא חל שינוי רב: גוש המפלגות מסביב ל„עבודה" זוכה בכמעט מחצית קולות היהודים, אבל אינו מגיע למחצית ממש.

ממצא אחר בסקר מגלה, כי לא רק שהציבור מאמין כי הרוטציה תקוים, אלא ש־48 אחוז חושבים כי הממשלה שלאחר הרוטציה תחזיק מעמד יותר משישה חודשים, בעוד ש־34 אחוז חושבים שהיא לא תחזיק מעמד (כ־18 אחוז לא היו מוכנים להתנבא).

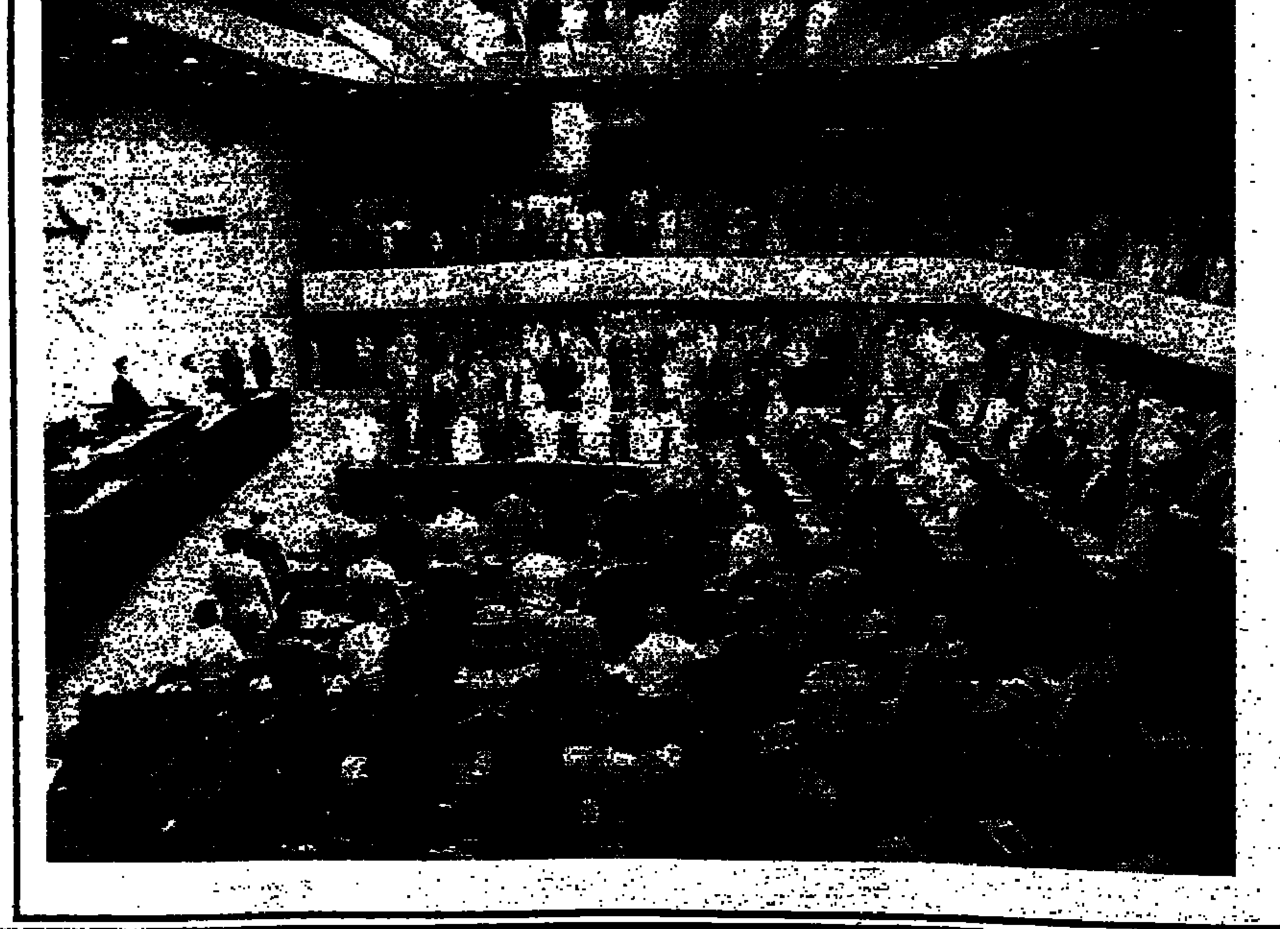

הדו"ח שהדיח את הנציב

פרשיות בחצר הסולטאן

„יש מקום לבדיקת החשד שהבאתו של שלום מן לשירות בתי־הסוהר וקידומו המהיר קשורים להשגת זכויות־יתר, כנכה צה"ל, לדוד, בנו של רפי סוויסה"

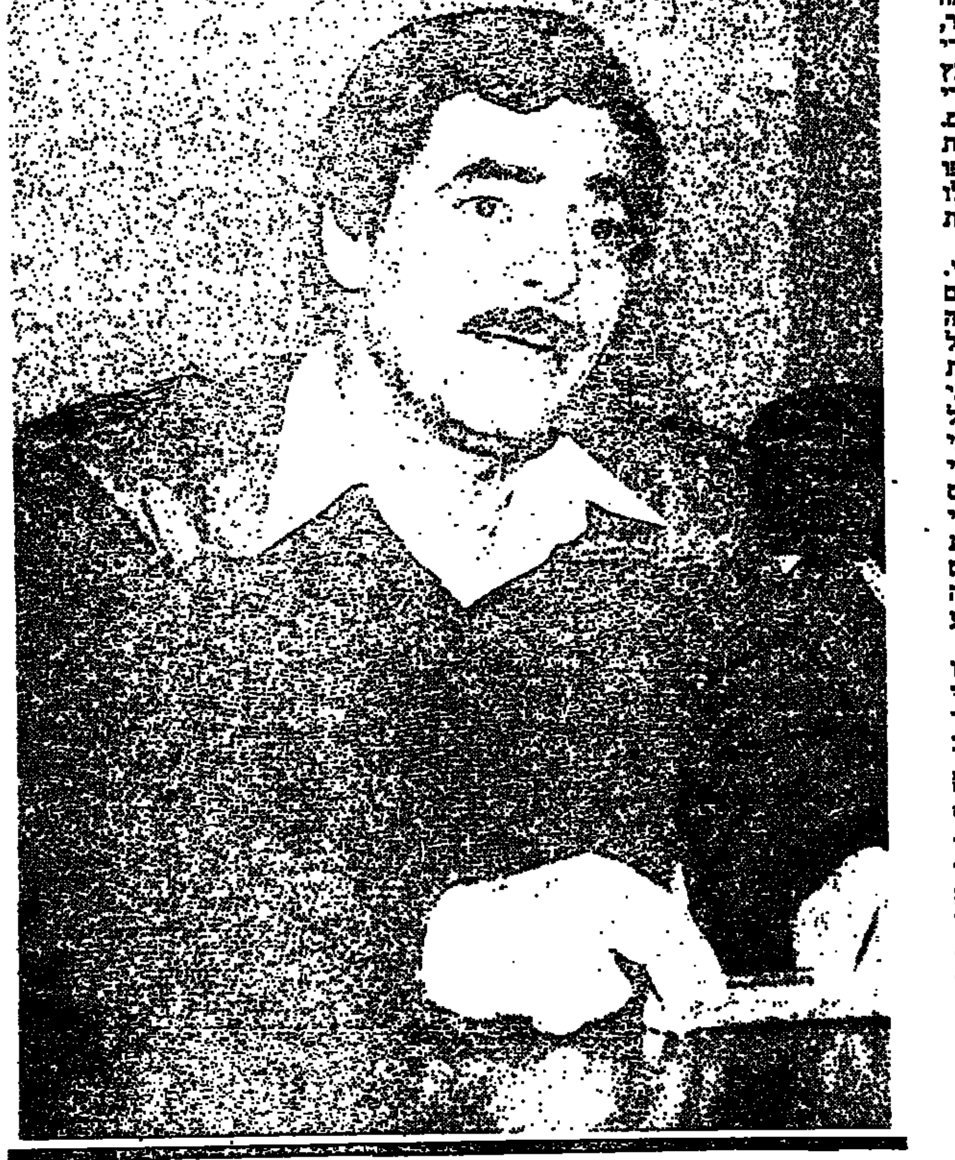

בדו"ח המבקר עשרות סיפורים מרתקים על ניהול מערכת כחצר ביזאנטית: נאמנים הרואים את מעשי הנציב ואינם מדווחים, פרשיות אינטימיות שבהן מעורב הנציב – הכל תחת איצטלה של ליבראליזם בשירות בתי־הסוהר

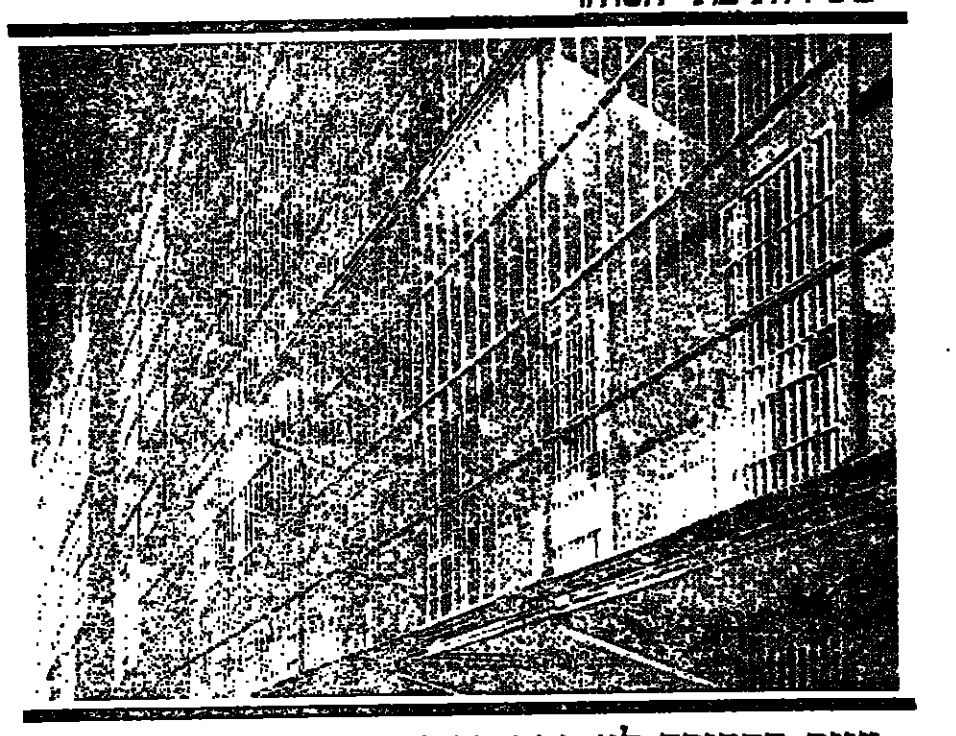

צוות החקירה לא בדק חשד כי הביקורים החריגים שנתן סוויסה לחברו, פוני, נעשו כדי לקבל סיוע במעבר במכס ללא חיפוש – אך קבע: הנציב היה מיטיב עם עצמו אילו נמנע מלבוא במכס כשפוני לצידו

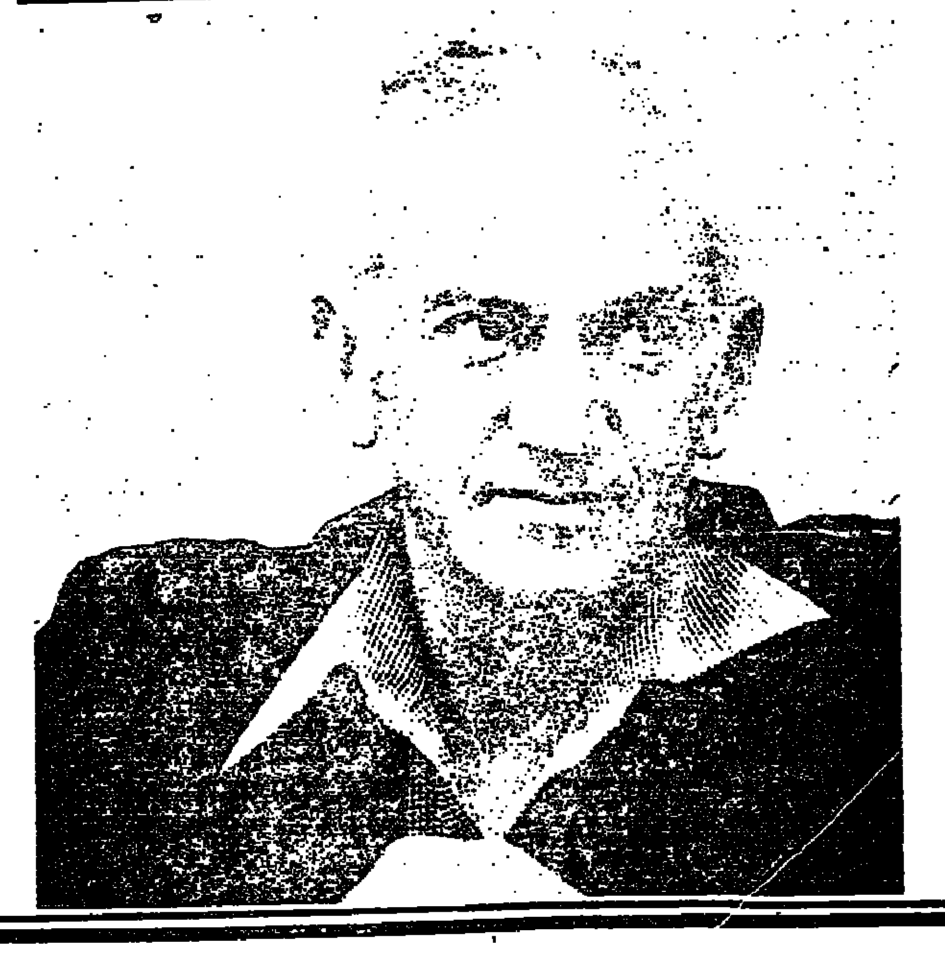

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

גונדר־משנה שלום מן, ראש מחלקת כוח אדם בשירות בתי הסוהר, שהורשע בבית דין משמעתי בעבירות מרמה, הוא האדם המוסמך לשפוט סוהרים שסרחו במהלך שירותם בשירות בתי־הסוהר, עד לדרגת כלאי, פקד במשטרה או סרן בצבא. כך מתברר מעיון בדו"ח מבקר המשטרה, האלוף מיל' אברהם ארן.

הדו"ח האובייקטיבי והמקצועי שהניחו אברהם ארן ועוזרו, סגן־ניצב איתן גולן, על שולחנו של שר המשטרה, מגלה פרטים שונים על אודות שלום מן ונסיבות העסקתו. מן התבקש על־ידי רפי סוויסה להתגייס לשירות בתי־הסוהר והוא הסכים לכך רק בתנאי שישובץ בתפקיד גונדר־משנה. בהליכי ההתגייסות לא סיפק שלום מן מידע רלבנטי על אודות עברו, על־פיו נשפט בתפקידו הקודם על עבירות של זיוף חתימות והורשע על ידי בית־דין משמעתי.

למרות עברו, פינה סוויסה עבור שלום מן את כסאו של גונדר־משנה יהודה קופלוביץ, ראש מחלקת כוח־אדם היוצא. קופלוביץ העיד בפני אנשי מבקר משרד המשטרה כי סוויסה זימן אותו אליו ו„נתן" לו להבין כי השר, כביכול, רוצה לשבץ בתפקיד זה אחד ממכריו וכי עליו – קופלוביץ לפנות את מקומו ולפרוש לפנסיה מוקדמת. שלום מן מונה לתפקידו ולא חלפו שישה חודשים והוא מונה למ"מ ראש מחלקת ארגון, מן התפקידים הרגישים בשירות בתי־הסוהר ובעלי העוצמה.

■ פרוטקציוניזם

שלושת המתלוננים – שמעון מלכה, צבי שגיא וחיים גליק, קשרו את הבאתו של שלום מן לשירות בתי־הסוהר ואת קידומו המהיר, למתן שירותים לנציב בהיותו עובד מחלקת השיקום של משרד הבטחון בכל הקשור להשגת זכויות־יתר כנכה צה"ל בזכויות נילוות לדוד, בנו של נציב שירות בתי־הסוהר. צוות החקירה של המבקר קבע במסקנתו – ולאחר שהונחו על שולחנו כל הממצאים והמסמכים – „כי יש מקום לבדיקת חשד זה".

לחומרת מעשה זה מצטרפת העובדה, ששר המשטרה לא ידע על עברו של שלום מן ועל הקשרים הקרובים בינו ובין רפי סוויסה. אילו ידע השר כי זה עברו של שלום מן היה נוטל מידיו את זכות השיפוט שניתנה לו על־פי תקנון שירות בתי־הסוהר. הדו"ח כולו רצוף מקרים דומים של פרוטקציוניזם. עשרות סיפורים מרתקים על דרך ניהול של מערכת כחצר־ביזנטית לגמרי: נאמנים הרואים את מעשי הנציב ואינם מדווחים, פרשיות אינטימיות שבהן מעורב הנציב, והכל תחת איצטלה של ליבראליזם בשירות בתי־הסוהר.

כדי לקבל מושג על הדרך שבה הנה רפי סוויסה את שר המשטרה, חיים בר־לב, צריך לעיין בסיפורו של ז'אק קודש, המתואר בעסיסיות רבה על־ידי המבקר. חבר־הכנסת שקרא קטע זה בדו"ח אמר: „סוויסה התנהג כמו סולטאן מזרחי קלאסי".

ז'אק קודש הוא אזרח צרפת המבקר בישראל מדי פעם. הוא בעל מסעדה ומוסך בצרפת. רפי סוויסה הציגו בפני עוזרו, חיים גליק ודוברו, שמעון מלכה, כקרוב משפחה שלו. בשעה שהתבקש להסביר את הקשרים ביניהם למבקר המשרד, כותב סוויסה: אני מכיר אותו שנים רבות.

בתשובות על שאלות של המבקר, הרחיב סוויסה ואמר, כי הם קרובים. מתארחים זה בביתו של זה, והוסיף במלים אלה: „אם קודש יצטרך לשקם 20 אסירים הוא יעשה זאת ...".

במכתבו לשר אין סוויסה מזכיר את זיקתם האישית. לעומת זאת הוא מציג לשר את ז'אק קודש כיהודי יקר שתרם ממרצו ומזמנו, מהידע האישי שלו(?) ומוכן על חשבונו לסייע בהקמת סדנת רכב בגוש רמלה של בתי־הכלא. „המדובר בכלא ניצן, איילון ומעשיהו"... הסדנה שהקים מדברת בעד עצמה והאיש ראוי לכבוד ולתודה במיוחד כיוון שלא קיבל תמורה. פרט לכך – כתב סוויסה – לצוות – כי קודש נסע כמה פעמים מצרפת לישראל כדי לבצע את המצוות הנעלות האלה.

ומה אומר על כך מבקר משרד המשטרה? „השימוש בסופרלטיבים הוא מעבר לכל פרופורציה הגיונית. הסדנה לרכב, שבה מדובר הוקמה בתקציב שירות בתי־הסוהר, תוכננה כנדרש על־ידי מתכנן וגם אם קודש יעץ למתכנן או לאחרים, הרי הסופרלטיבים אינם במקומם. כלומר: ז'אק קודש, למרות כל הספורלטיבים שהורעפו עליו והכתרים שקשר לו סוויסה, לא מימן את הקמת הסדנה בגוש רמלה.

ועוד סיפור עסיסי. המדובר בקצין מכס בשם פוני. פוני עבד בשדה התעופה לוד והוא מכרו של רפי סוויסה זה זמן. שלושת המתלוננים טענו, כי מר פוני זוכה לביקורים חריגים אצל בנו והם העלו חשד כי הביקורים החריגים נעשו כדי לקבל סיוע במעבר במכס ללא חיפוש. הצוות טען כי לא מצא לנכון לבדוק את עניין המעבר במכס. יחד עם זאת, הוא סבור כי הנציב היה מיטיב עם עצמו אילו נמנע מלבוא במכס כשפוני לצידו.

במסמך שהצוות סימנו כת/ר כותב הנציב לשר כי פוני ביקש ממנו להיכנס דרך שער צפון. על כך השיב לסוויסה עוזרו של הנציב, חיים גליק, כי הוא לא יכול לעשות כן קשום שתתחיל רכילות. הנציב, בתשובתו לצוות הבדיקה, מסביר שבדק זאת ומצא כי פוני פנה למנהל כלא איילון – פרץ חן – שאישר על דעתו את הכניסה דרך שער צפון. סוויסה גם צרף מכתב שגונדר־משנה פרץ חן, מנהל כלא איילון, כתב לפוני. צוות הבדיקה הביע תמיהה האם מר פוני היה מעז לפנות למנהל כלא איילון כדי להשיג ממנו אישור כניסה משער צפון לאחר שהתקבלה תשובה שלילית מהנציב באמצעות עוזרו, חיים גליק. כן עולה מעדויות שמסרו מזכירות הנציב, כי הן קיבלו הוראה ממנו לדבר עם מנהל כלא ניצן, שיארגן למר פוני כניסה דרך שער צפון עוד לפני שגונדר משנה פרץ חן הגיע לתפקידו כמנהל כלא איילון.

המבקר כותב עוד, כי לאחר שקיבל פוני את אישור הכניסה החריג, הוא עשה בו שימוש בימים ובשעות שאינם ימי ביקור. זאת ועוד. הוא העביר חבילות אשר יתכן ולא עברו חיפוש כנדרש. זאת, עקב אפשרות סבירה שיזהו את פוני כמי שהנציב רוצה ביקרו וגומל לו, כביכול.

■ המתלוננים נקיי כפיים

המבקר גם עסק בידידו של הנציב, בר־מוחא. בר־מוחא תואר על־ידי שלושת המתלוננים כידיד קרוב של הנציב, הזוכה להעדפות ולביקורים חריגים אצל אסירים. כשהתבקש על־ידי השר להגיב על הטענה, ענה בכתב ותאר את בר־מוחא כאחד שהתנדב לשקם אסירים בעקבות הופעה ציבורית של הנציב. ברוח זו השיב גם לצוות הבודק. „תשובתו זו היא ניסיון לטשטש את ידידותם ההדוקה" – כותב המבקר – „אותה אישר לצוות הבודק בעת תשאולו: בילויים משותפים בסופי־שבוע, כניסה חופשית למשרדי הנציב וכיוצא בזה. באותו מסמך לשר, ציין כי בסך־הכל אישר שני ביקורים אצל אסירים. מבדיקת הצוות „ומבדיקת עדויותיהן של רבי שגיא, איילה חיים, ורחל מכלוף", עולים ביקורים פרטיים וטיפולים חריגים רבים יותר בשלושה אסירים, ותוך מעורבות אינטנסיבית.

שלושת המתלוננים – למרות הנסיון להציגם „כחתרנים" – נמצאו „נקיי־כפיים". המבקר משבח את השלושה ומתאר בפרוט רב את האיומים שהופעלו עליהם. המבקר מספר על מקרה של ניסיון להחזיר את פניו של חיים גליק, עוזרו של הנציב. במקרים אחרים היו ניסיונות להחזיר את פניה של רבי שגיא, ראש לשכתו של הנציב היוצא, בדרכים שפלות.

גורלם של השלושה ייקבע על־ידי בית־הדין הגבוה לצדק, אך נראה כי לאחר שהמבקר מצא כי השלושה גילו איכפתיות ציבורית, לא נותר לשר אלא לשבחם, להמינם ללשכתו, ולעטר את מדיהם בעיטור־יושר או, לפחות, לומר להם מלה טובה על הסיכון שנטלו על עצמם.

ירידות במניות ובאג"ח

מאת מדור הכלכלי של "דבר"

עודפי היצע גדולים יחסית נרשמו למניות רבות. בשוק המניות היתה מגמה של חוסר עניין מצד מקורבי השוק, ומספר מקורבים הפועלים דרך בנקים קטנים ובינוניים נטו למכור בתיקי ההשקעות, זאת על רקע התנודות החריפות העוברות בשוק המניות. למעשה אנו עדים למשחק במעגל סגור בין המקורבים לבין עצמם כאשר המחזורים ממשיכים להיות נמוכים יחסית.

גורם נוסף למצב שוק ההון הינו שיעור הריבית שהבנקים בקרנות המתמחות במניות, ומכאן גם ההתנהגות השלילית של המניות הכברות ובקרנות הסולידיות נמשכים הפדיונות.

מעניקים על הפקדונות השקליים. ריבי הג'מבו שהבנקים משלמים עבור פיקדונות גדולים שוב עלתה והגיעה עד 19% נומינלי שנתי. זהו שיעור ריבית גבוה בהתייחס למדד שפורסם, ובהתייחס לאלטרנטיבות ההשקעה הסולידיות. הסיבה לעליה בשיעור הריבית: הבנקים עברו לגרעונות נזילות המוערכים ב־200 עד 250 מיליון ש"ח במחצית השניה של החודש.

אגרות חוב: בצמודי המדד הקצרים היתה יציבות, בגליל ירידות עד 1 אחוז, בשגיא ירידות עד 0.5 אחוז, באגרות החוב הדולריות נרשמו עליות שערים קלות עד כ־0.5 אחוז. בנק ישראל הנפיק אגרות חוב שגיא וגליל בהיקף 40 מיליון ש"ח ע.נ. בתנאים זהים להנפקה שהיתה בתחילת השבוע.

מניות ההסדר: למניות ההסדר נרשמו היצעים ושעריהם ירדו, כך אי.די.בי ע"ש ירדה ב־1%, מזרחי ע"ש ללא שינוי, פועלים ע"ש ירידה של 1 אחוז, סטוק בל"ל ירידה של 1.4 אחוז. התשואות שוב נעות ברמות של 16 אחוז.

בנקים למשכנתאות: אדנים ירידה של 5 אחוז, פתחת משכנתאות 1.6 אחוז ירידה, כלל ליסינג 1 ירידה של 1.9 אחוז.

סקטור הביטוח: ארדס 0.1 עליה של 4 אחוז, הדר 1 ירידה של 3.9 אחוז, הסנה ירידה של 3.9 אחוז.

סקטור השירותים: אירגמא 1 עליה של 2 אחוז, מאיר עזרא ללא שינוי, קריסטל עליה של 10 אחוז, שמרסל ב' ללא שינוי. דלק ע"ש ללא שינוי, קרור 0.1 ירידה של 5 אחוז, לאחר עליות תלולות, נרשם למניית איכות מחשבים שער מוכרים בלבד.

מקרקעין – בסקטור זה ניכרה חולשה רבה. למרבית המניות נרשמו היצעים ושעריהן ירדו תלולות. ארזן מבנים ירידה של 10%, אזורים ירידה של 2.6%, אילרן 0.1 ירידה של 8.8 אחוז, נכסים ובנין 5.7%-. ישראלום ירידה של 9.9%, כלל בנלין ירידה של 6.5%.

ענף הטכסטיל: למרבית המניות נרשמו היום ירידות חדות. ברוך 1 ירידה של 9.6%, ויטלגו 0.5 ירידה של 6.5%, ליגת ירידה של 6.9%.

תעשיה: ירידות קמבי 5, ירידה של 7.8%, חיפה כימיקלים ירידה של 2.3%, ים המלח, ירידה של 1.8%, ליפסקי, ירידה של 10%. סנו 1 עליה של 4.3%, תגל 1 ירידה של 7.3%. כלל תעשיות, ירידה של 3.5%.

חברות להשקעה אי.די.בי פתוח, ירידה של 1.6%, אלרן ע"ש, ירידה של 2.6%, דיסקונט השקעות ע"ש ירידה של 1.6%, כלל ישראל ירידה של 1%.

הודעות בורסה:

ישפרו החברה הפסידה בשנה שהסתיימה ב־31 מרס 1986 1,507,220 ש"ח לעומת הפסד של 690,494 ב־1985. "במטאר" חברה ישראלית לנפט בע"מ, תוצאות עיסקיות לשנה שנסתיימה ביום 31 מרס 1986 החברה סיימה ברווח נקי של 2.7 מיליון ש"ח מתואם לעומת רווח נקי בסך 0.55 ש"ח שנה קודמת.

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

א.ה.ה. ש	15750	5.0	+250	+1.6	+5.0
הספנות 0.1	1080	1484	-25	-2.5	-2710
הספנות א 0.5	750	2150	-30	-4.0	-4637
הספנות אפ 2	770	2201	-29	-3.6	-2913
כללי לא בהסדר	22200	86.0	-300	-1.3	-21.0
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר				
בנק צפ' אמ אופ1	— הפסקת מסחר				
הבינלאומי 5.0	3385	4168	-65	-1.9	-4085
פ.י.ב.י 0.5	3950	8798			+3394

בנקים בהסדר ההצמדה

אי.די.בי רג 100.0	78100	240	-700	-.9	-304
אי.די.בי ב 100.0	79000	2.0	+200	+.3	+4.0
אי.די.בי בכ א 2.0	477000		-1400	-.3	-2.0
אגוד יפת	58620	34.0			+15.0
דיסקונט ב	100250	11.0	+50	+.1	+29.0
דיסקונט א	100190	160	-10		-96.0
דיסקונט שה ב	11740	65.0	+50	+.4	+44.0
המזרחי ש	32340	386			+328
המזרחי ם	32300	20.0			+20.0
המזרחי שה 9	14850	4.0	+81	+.6	+3.0
הפועלים מבכ	110000	3.0	+1500	+1.4	+2.0
הפועלים ש	52950	688	-740	-1.4	-1215
הפועלים ם	52810	68.0	-800	-1.5	-101
כללי א 1.0	135300	20.0	-1500	-1.1	-18.0
כללי שה 5	103919				
כללי שה 7	6522	1.0	-70	-1.1	-2.0
בלל סטוק 100.0	33590	1225	-505	-1.5	-2196
בלל שה 11	12900	280			+275
מימון המזר 1.0	45800	30.0	+1000	+2.2	+62.0
מימון המזר 5.0	23100				

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	15770	20.0	-830	-5.0	-17.0
לאומי משכנתא' ש	4960	430	-40	-.8	-354
לאומי משכנתא' ם	4938	70.0	-120	-2.4	-52.0
כרמל ש	4044	31.0	-156	-3.7	-31.0
כרמל שה 1	3159	1.0	+60	+1.9	+1.0
בנין ב' 5.0	7410	85.8	-300	-3.9	-134
פת משכ ש	1861	1716	-30	-1.6	-2225
משכן ב ש	2260	805	+80	+3.7	+851
טפחות 0.1	8500	74.0	-265	-3.0	-246
טפחות מבכ ש	13571	34.0	-450	-3.3	-33.0
טפחות רג ש	12899	25.0	-251	-1.9	-64.0
טפחות שה 1	8090	37.0	-60	-.7	-78.0
טפחות שה 2	4056	83.0			-96.0
יעסור 1.0	1891	1068	-39	-2.0	-1207
יעסור 5.0	925	1999			+450
מירב 1.0	5500	160	-70	-1.3	-123

מוסדות מימון

שלמון א ש	383	7869	-3	-.8	-3039
חקלאות מבכ א	— לא נסחר				
חקלאות מבכ ג	— לא נסחר				
לאומי תעשיה א ש	6890	368	-120	-1.7	-375
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר				
פת תעש בכ ג	— לא נסחר				
פת תעש בכ גג	— לא נסחר				
פת תעש בכ גגג	— לא נסחר				
פת תעש בכ ד	— לא נסחר				
פת תעש בכ דד	— לא נסחר				
מרכז קבלנים 5.0	535	1043	-15	-2.7	-569
תיירות בכ	— לא נסחר				
כלל ליסינג 0.1א	20700	78.0	-400	-1.9	-78.0
כלל ליסינג 0.5ב	13500	42.0	-50	-.4	-36.0
כלל ליסינג אג"ח	11701	50.0	+1		+18.0

ביטוח

איתנ חב' לביטוח	262	50557	+2	+.8	+36770
ארדס 0.1	1150	1894	+44	+4.0	+1191
ארדס א 0.5	567	12116	-5	-.9	-14238
בטוח משנה 0.1	501 תב	33.0	-29	-5.5	-56.0
בטוח משנה 0.5	170.0	2986			-7258
הדר בטוח 1 ש"ח	390	5619	-16	-3.9	-4906
הדר בטוח 5 ש"ח	216	8021	+1	+.5	+784
הסנה ש	250	33605	-10	-3.9	-67682
הפניקס 0.1	747	805			+1483
הפניקס 0.5	440	2903			+1265
המסנה-הראל 1.0	7150	31.0	+50	+.7	+11.0
המסנה-הראל 5.0	3230	221	-80	-2.4	-150
מנורה 1.0	2100	133	-45	-2.1	-176
מנורה 5.0	850	408	-10	-1.2	-169
סהר ג 1.0	5350	487			-15.0
סקידיט 0.1	2580	175	-20	-.8	-122
צור ש	341	16727	+1	+.3	+8552
ציון החזקות 1.0	9100	2.0	+50	+.6	+2.0
ציון החזקות 5.0	2080	72.0	+80	+4.0	+126

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרגאמא 1.0	7605	76.0	+150	+2.0	+77.0
אינטרגאמא 5.0	1370	323	-25	-1.8	-137
מאיר עזרא 1.0	7386	932	+1		+700
מאיר עזרא אופ 1	7004	309			-39.0
כלל סחר 1.0	1470	3155	-20	-1.3	-2455
קריסטל 1.0	11990 תב	382	+1090	+10.0	+364
רפק 0.1	— הפסקת מסחר				
רפק 0.5	— הפסקת מסחר				

שטרסל א 2.0	5270	957	-20	-4	-212
שטרסל ב 10.0	4080	2687			-2055

שרותים

דלק מ"ר 0.1 ש"ח	3235	2270			-378
הראל 1.0	2790		-70	-2.5	-17.0
הראל 5.0	1394 תב	343	-155	-10.0	-366
ספנות הספקה 0.1	15380	46.0	+180	+1.2	+27.0
ספנות הספ' 0.5א	4101	234	-89	-2.1	-306
קידר 0.1	1947	315	-103	-5.0	-334
קידר 1.0	310	3856	-13	-6.0	-9847
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר				
מוטורי שרותים 0.1	4898	640	-2		-500
מוטורי שרותים 0.5	1952	2552			-992
קוסמטיקים 0.1	— הפסקת מסחר				
קוסמטיקים 0.5	— הפסקת מסחר				
קופל 1.0	— הפסקת מסחר				
קופל אופ 1	— הפסקת מסחר				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	8750	60.9	-300	-3.3	-84.4
גלי זוהר 5.0	4400	86.1			+38.0
מלונות דן 1.0	1723 תב	526	-192	-10.0	-1320
מלונות דן 5.0	1240	506	-50	-3.9	-226
חוף האלמוג 0.1	— הפסקת מסחר				
כנס 1.0	3650	218	+9	+.3	+59.5
מלונות ירדן 1.0	2950	181	-50	-1.7	-261
מלונות יהלום 1	— הפסקת מסחר				

מחשבים ושרותי מחשב

איכות מ"ר 1 ש"ח	1550 מ		-81	-5.0	-32026
דטה מימון 1.0	— הפסקת מסחר				
ת.י.ל.ן. 1.0	14950	437			+40.0
יעגא 1.0	4110	197	-190	-4.4	-361
כלל מחשבים 1.0	11800 תב	95.0	+650	+5.8	+46.0
מ.ל.ל. 1.0	23395	37.0			-24.0
מ.ל.ל. 5.0	7322	382	-210	-2.8	-427
משוב מחשבים 1.0	3360	357	+27	+.8	+73.0
ניקוב מחשבים 1.	10100	169			+110
ניקוב מחשבים 5.	7574	101	+85	+1.1	+130
תים מחשבים 1.0	1775	498	+25	+1.4	+535
תים מחשב אופ 1	16950				

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם בינוי 1.0	— הפסקת מסחר				
אברהם בינוי 5.0	— הפסקת מסחר				
ארזן מבנים 1.0	828 תב	1135	-92	-10.0	-2007
ארזן מבנים 5.0	361 תב	1610	-29	-7.4	-1446
אזורים 1 ש"ח	709	6196	-19	-2.6	-25606
אזורים אופ' 1	432	14863	-12	-2.7	-27593
אזורים אג"ח 3	98.5	37714			+41250
אילון 1.0	— הפסקת מסחר				
אל-רוב 1.0	1353	6090			+1315
אמבנים 1.0	— הפסקת מסחר				
אפריקה 0.1ש	35400	130	-400	-1.1	-253
אפריקה 1.0ש	26670	215	-300	-1.1	-243
אפריקה אופ 5	15100	73.0	-300	-2.0	-103
ארזים 1.0	2921 תב	1273	+266	+10.0	+2077
אילרן 1.0ש	2688 תב	479	-260	-8.8	-705
אילרן 5.0ש	1370	1528	-72	-5.0	-1305
בן-יקר גת 1.0	— הפסקת מסחר				
ברנוביץ 1.0	— הפסקת מסחר				
ברנוביץ 5.0	— הפסקת מסחר				
דנקנר 1.0	4580	383	-19	-.4	-30.0
דרוקר 1.0	450 תב	5385	-33	-6.8	-3798
דרוקר 5.0	399 מ		-21	-5.0	-1104
דרוקר אופ 1	170.0	3950			+659
דרעי 0.1	6201	28.0			-20.0
דרעי 0.5	4050	100			+36.0
המסלול 1.0	— הפסקת מסחר				
המסלול 5.0	— הפסקת מסחר				
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר				
נכסים ובנין 1.0	2580 תב	2139	-150	-5.7	-4160
בב-ים 0.1	4000	254	-55	-1.4	-246
בב-ים 0.5	2798	271	-10	-.4	-334
הכשרת הישוב 1.0	51900	139	-300	-.6	-237
ישפרו 0.1	— הפסקת מסחר				
ישראלום 1.0	1820 תב	989	-199	-9.9	-1672
ישרוס 10.0	— הפסקת מסחר				
כוך פיתוח 1.0	7800	142	-200	-2.5	-219
כלל בנלין 0.1	587 תב	19764	-27	-6.5	-30965
לומיר 1.0	3950	30.0	-185	-4.5	-30.0
לומיר 5.0	3510		-30	-2	-286
מ.ת.מ. 1.0	556	18444			+3017
מגורי בניה 1.0	— הפסקת מסחר				
מגורי בניה אופ1	— הפסקת מסחר				
מרלול בנין 1.0	— הפסקת מסחר				
מישנאל 5.0	— הפסקת מסחר				
מנרב 5.0	989	2027	-31	-3.0	-7232
סר-לון 1.0	570	720	+4	+.7	+93.0
לוינשטין 1.0	397	576	-1	-.3	-1641
לוינשטין 5.0	108.5	9416	+5	+.5	+1735
ליפשיץ 1.0	— הפסקת מסחר				
ליפשיץ 5.0	— הפסקת מסחר				
נאות אביב 0.5	6200	170	-250	-3.9	-46.0
נכסי אזורים 1.0	642	2359	-8	-1.2	-1059
נהר החזקות 1.0	11970	2.0	+119	+1.0	+2.0
נהר החזקות 5.0	8450	51.0	-250	-2.9	-109
סולל 1.0	— הפסקת מסחר				
סולל 5.0	— הפסקת מסחר				
עמר וסלע 1.0	— הפסקת מסחר				
עזר 3.0	— הפסקת מסחר				
קיסריה 0.1	2005	1764	+55	+2.8	+1804
קיסריה 0.5	1030	3247	+30	+3.0	+1179
רבינוביץ מ"ר 1 ש	3345	91.0			-69.0
רבינוביץ מ"ר 5 ש	2317	286	-60	-2.5	-386
רסקו מבכ	— הפסקת מסחר				
רסקו רג	— הפסקת מסחר				

חקלאות

מטעי הדר 0.1	2600	2013	+99	+4.0	+2361
מטעי הדר 0.5	2889 תב	2500	+190	+10.0	+2349
מהדרין 0.1	7280	313	+80	+1.1	+182
נכסי הדרים 1.0	1140	1812	+35	+3.2	+1548
פרי אור 0.5	3455	544	+20	+.6	+974
שב-הר 5.0	13200 תב	435	-800	-5.7	-685

תעשייה

מזון וטבק

אסאוס 1.0	1365	280	-55	-3.9	-394
גולדפרוסט 1.0	3475 תב	355	-225	-6.1	-1399
גולדפרוסט 5.0	1720	100	-80	-4.4	-891
גולדפרוסט אופ 1	1509	93.0	+39	+2.7	+93.0
דובק מב ש	3290	426	-15	-.5	-751
דובק מב ב	3290	201			-183
וגלבל 1.0	754	1549	-18	-2.3	-874
וגלבל 5.0	520	739	-15	-2.4	-1022
פרי-זה 1.0	1395	611	-65	-4.5	-810
פרי-זה 5.0	1240	80.0			+421
טמפו בירה 1.0	— הפסקת מסחר				
טמפו בירה 5.0	— הפסקת מסחר				
יצהר 1.0	1570	124	-30	-1.9	-64.0
יצהר א 5.0	887	166	-3	-.3	-356
מן 1.0	12411	39.0	+361	+3.0	+177
מן 5.0	5831	167	+1		+223
סנפרוסט 1.0	8950	45.0			-63.0
עלית 0.1	15500	207	-400	-2.5	-219
עסיס ב 0.5	31999	25.0	+49	+.2	+2.0
שלמה אבגל 1.0	3050	415	-24	-.8	-14.0
שמן מבכ ש	4600	742	+60	+1.3	+176

טקסטיל והלבשה

ארגוד 1.0	1342	2300	-18	-1.3	-3751
אופים 1.0	1449	1326	-56	-2.4	-2780
אופנת ברוך 1.0	615 תב	6569	-65	-9.6	-9779
אופנת ברוך 5.0	416 תב	4485	-35	-7.8	-3864
אפתן 1.0	— הפסקת מסחר				
אפתן אופ 1	— הפסקת מסחר				
ארגמן רג ש	14000	52.0	-580	-4.0	-176
דלתא-גליל 1.0	2630	973	-55	-2.1	-1042
דלתא-גליל א 3.0	1795	153			+58.0
מטויות מאוחד 1.	2101				
מטויות מאוחד 5.	950	250	-21	-2.2	-12.6
ויטלגו 1.0	1630	828	-24	-1.5	-986
ויטלגו 5.0	982 תב	631	-68	-6.5	-1754
מדיגון 1.0	6610	133	-220	-3.2	-388
וקית 1.0	1570	1505	+31	+2.0	+1705
וקית 5.0	995	3329	-5	-.5	-675
לודזיה 0.1	2835 תב	170	-315	-10.0	-260
לודזיה 0.4	1208	2331	-32	-2.6	-3231
ליגת 1.0	745 תב	4020	-55	-6.9	-8509
מרים גליק 1.0	— הפסקת מסחר				
מקס 0.1	3721	375			+175
מקס 0.5	2090	1243			+82.0
עיט 1.0	— הפסקת מסחר				
עיט 5.0	— הפסקת מסחר				
עמק 1.0	3150	1945	-51	-1.6	-1591
פולגת א 0.1	3550	1563	-45	-1.3	-1563
פולגת ב 0.4	2360	3806	-52	-2.2	-3587
פוליגון א 0.5	8406	398			-204
פרגוד 1.0	2970	328	-38	-1.0	-331
גיבור סברינה	13210 תב	99.0	-1180	-7.7	-78.0
תעש רוגוזין 1.0	3040	1624			+1146

מתכת ומוצריה

אלקטמון 5.0	— הפסקת מסחר				
אורדן 10.0	7810	50.0	-80	-1.0	-90.0
אורדן 50.0	6500	5.0	-62	-.9	-5.0
אלומית 1.0	6400	133	-88	-1.2	-96.0
אלומית 5.0	4058	130	-92	-2.2	-140
בבלים ש	14445 תב	9.0	+1100	+8.2	+6.0
התכוף 1.0	7250 תב	294	-671	-8.5	-419
התכוף 5.0	3660 תב	474	-200	-5.2	-413
התכוף אופציה	3390	716			-59.0
דיקה 1.0	6100	43.7			-38.7
דיקה 5.0	2670	101			-227
קיסקאוות פח 1.0	2050	7427			+3209
קיסקאוות פח 5.0	1740	765	+48	+2.8	+543
כתנת פרום 1.0	2196	80.0	+11	+.5	+66.0
כללי ציון 1.0	2340	728			+384
כללי ציון 5.0	1060	1069	-30	-2.8	-2162
כללי ציון אופ 3	615	813			+656
מרגן 1.0	701 תב	576	-48	-6.4	-806
מרגן אופ א	470	40.0			+260
קרגבי 1.0	931	690	-49	-5.0	-1417
קרגבי 5.0	535 תב	1539	-45	-7.8	-2754
נחושתן 0.1	— הפסקת מסחר				
נחושתן 0.5	— הפסקת מסחר				
פקר פלדה 1.0	12475	230			+159
קינג 1.0	1255 תב	1393	-140	-10.0	-1265
קינג 5.0	740	2071			-426
קליל 1.0	5270	169			-111
קליל 5.0	2570 תב	260	-241	-8.6	-502
שלדות 5.0	2646 קף		+126	+5.0	+10203
תעשיות לכיש 1.0	1090	812	-20	-1.8	-974
תעשיות לכיש 5.0	538	642	-1	-.2	-648

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 5.0	— הפסקת מסחר				
אלקו 0.1	7250	81.0			+78.0
אלקו 0.25 ש	3170	539			+161
אלקו 0.25 ב	2853 תב	350	-317	-10.0	-391
אלקטרה 0.1	19250	109			+16.0
אלקטרה א 0.5	9780	290	-480	-4.7	-175
אלרון 3.0	257000 תב	8.0	-2000	-.8	-6.0
אריית 0.02מח	26450	65.0	-50	-.2	-49.0
בלל תעש אלקטר	1739	978	-60	-3.3	-1968
טמקסורניקס 1.0	1900	692	-18	-.5	-482
טמקסורניקס 5.0	1180	632	-20	-1.7	-1078
מיכמנגר 1 ש"ח	448	3781	-15	-3.2	-1862
מיכמנגר 5 ש"ח	267	3631	-13	-4.6	-7106
ציקלון 1.0ש	2305	339			+96.0
ציקלון 5.0ש	1020	890	-50	-4.7	-1177
קבסבקין אלקל 1.	5450	50.0	-104	-1.9	-62.0
קבסבקין אלקל 5.	3460	200			+200
ת.א.ת. 1.0	— הפסקת מסחר				
ת.א.ת. 5.0	— הפסקת מסחר				
ת.א.ת. אופ 1	— הפסקת מסחר				
תדאה 1.0	5980	106	-254	-4.1	-321

מוצרי בניה

אי.ס.בלל בנין 1.	790	1025	-15	-1.9	-1828
אי.ס. אופציה א'	379 תב	12708	-25	-6.2	-20698
אי.ס. אג"ח בר א	95.0	12274	-1.0	-1.0	-7506
אלקטל 5.0	— הפסקת מסחר				
אקרשטיין 1.0	1870	587			+775
אקרשטיין 5.0	1440	671			+771
בטון תעשי 1.0	— הפסקת מסחר				
בטון תעשי 5.0	— הפסקת מסחר				
בר-כון 1.0	1105	300	+3	+.3	+345
בר-כון 5.0	352	630	-19	-5.1	-843
פרומאבסטט 1.0	7400				+10.0
פרומאבסטט 5.0	2481	116	-5	-.2	-23.0
מ.ל.ב. 1.0	828	487	-20	-2.4	-637
מ.ל.ב. 5.0	515 מ		-27	-5.0	-765
מוהל השק בתעש	4725 תב	156	-525	-10.0	-147
מוזאיקה ולפמן 1	— לא נסחר				
מוזאיקה ולפמן 5	12200				

כימיה, גומי ופלסטיק

אבן 5.0	18300	150	-300	-1.6	-235
אליאנס ב 200.0	2889	948			-156
גל תעשיות 1.0	12150	41.0	-250	-2.0	-64.0
גל תעשיות 5.0	6630	100	-40	-.6	-99.0
דקסטר 1.0	3620	236	+116	+3.3	+229
דשנים 0.1	5000	94.0			-7.0
דשנים 0.5	1108	1814			+120
חיפה כמיקל 10.0	601	14412	-14	-2.3	-16029
טבע ש	59410	94.0	-600	-1.0	-155
ליפסקי 1.0	1798 תב	562	-200	-10.0	-992
ים המלח 0.1	4350	4967	-80	-1.8	-5786
מחזורכימים 10.0	615	18637	-10	-1.6	-28336
מקסימה 1.0	6800	12.0			-80.0
מקסימה 5.0	2998	155			-104
נקה במיקל 1.0	3060 תב	70.0	-340	-10.0	-128
סנו 1.0	12200	143	+500	+4.3	+303
סנו 5.0	8650	103			-79.0
קום כימיקל 1.0	6720	69.0			-15.0
ת.ג.ל. 1.0	5699	86.0			-255
ת.ג.ל. 5.0	4100 תב	189	-322	-7.5	-185
תיא 5.0	8250 תב	88.0	-700	-7.8	-67.0
פרוטרום 10.0	14300	120			+11.0
תרו א 5.0	6935	112	-365	-5.0	-566

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפרון 1.0	6737	213	+300	+4.7	+150
דפרון 5.0	4065	36.0	+2	+.1	+41.0
ה.מ.ן. 1.0	15600	205			+38.0
יאה 1.0	4504	48.0	+20	+.5	+23.0
לבידי אשקלון 1.	600	5030	-1	-.2	-6226
לבידאשקלון אופ1	1000	1450	-26	-2.5	-177
מולט ב 0.5	27642	34.0	-28	-.1	-8.0
מפעלי ניר 10.0	210500	57.0	-4500	-2.1	-80.0
סקנדיה 1.0	3150	352	+127	+4.2	+768
רים 0.1	5239	170	-1		-58.0
רים 0.4	2960	803			+423
תעל ב 0.2	15250	182			-71.0

תעשיות שונות

אברין 1.0	4099 תב	286	-400	-8.9	-362
אברין 5.0	2240	532			+235

חרושת יהד 1.0	10000	155	-350	-3.4	-168
פולק מ"ר 1 ש"ח	7500	279			+129
פולק מ"ר 5 ש"ח	5800	145			-44.0

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	6400	245	-150	-2.3	-257
כור בכ 1.0	5280000	.4			-6
כלל תעשיות 1.0	1200	10915	-41	-3.3	-21169
מאגרי טכנולוגיה	479	5353	-21	-4.2	-5858

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אמפיק ש	5220	925	+150	+3.0	+803
אידיבי פתוח 2.0	3800	1788	-60	-1.6	-3367
אינקובה מר 1 שח	1990	2594			-619
אינקובה מר 5 שח	1084	5801			+5862
אלגר ש	9300	125	-400	-4.1	-95.0
אלגר ם	9801	8.0			-10.0
אלרן ש	3015	1910	-80	-2.6	-3524
אלרן ם	3244	45.0	-56	-1.7	-55.0
אמישר בכ' 1.0	— הפסקת מסחר				
אמפק 1.0	271	4668	-14	-4.9	-10256
אמפק 5.0	188.0	1770	-6.0	-8.1	-12965
בחלת השקעות 1 ש	1513	520	+23	+1.5	+272
חברה לישראל 1 ש	8400	650	-370	-4.2	-633
חברה לישראל 5 ש	5500 תב	860	-300	-5.2	-822
הלמסון 0.1	115748	1.0	+1823	+1.6	+5.1
הלמסון 1.0 ש	25350	159	-300	-1.2	-113
אמאגא א 0.5	15000	179	+199	+1.3	+120
פועלים השק ש	5850	3201			-1822
לאומי השק 0.1	— הפסקת מסחר				
דיסקונט השק ש	2168	4837	-12	-.6	-6252
מזרחי השק ש	14970	37.0	-600	-3.9	-90.0
כור השק אגח 124	10051				
הירון 1.0	2040 מ		-107	-5.0	-1306
הירון 5.0	835	1410	-25	-2.9	-1025
ישום החזקות בעמ	257	18607	-10	-3.8	-22347
יצוא ש	9450	100	-20	-.2	-185
ירדן א 0.1	3501	324	-90	-2.5	-245
כלל ישראל 10.0	798	3880	-8	-1.0	-7414
כלל ישראל 50.0	678	258	-1	-.2	-851
לנדיק 0.1	— הפסקת מסחר				
לנדיק 0.5	— הפסקת מסחר				
מגור 0.1	746	3821	-14	-1.8	-6388
מגור א 0.5	419	5033			-8135
עין השק ב 0.1	4100	193	+120	+3.0	+118
עין השק ב 0.5	2048	300	+68	+3.4	+1006
פז השק ש	6020	439	-280	-4.4	-845
פנמה א 0.1	8882*	127	-468	-5.0	-113
פנמה 0.5	5780	401	-298	-5.0	-308
פריון ב 2.5	3770	401	-40	-1.1	-887

* ביצוע חלקי 98.60%

מחקר ופיתוח

גליל טכנולוגיות	425	2027			+383

דלק ונפט

דלק חיפושים1.0	3080	301	+5	+.1	+392
דלק חיפושים5.0	1600	596	-50	-2.9	-1159
דלק נפט אופ 2	909	1058	+9	+.9	+48.0
ים חיפושי נפט	14500	178	-200	-1.4	-75.0
בוראויל 1.0	1960	836	+25	+1.3	+698
בוראויל 5.0	1489	1099			+4.0
ינגאל 5.0	2365 תב	1725	-127	-5.1	-2685
נ.ג.ג. 1.0	3266	170	+16	+.5	+14.0
נ.ג.ג. 5.0	1462	778	+9	+.6	+32.0
פזנפט ב 0.3	5501	95.0	+1		+47.0
נפון אמר נפט 1.	277 תב	3488	-22	-7.4	-5101
נפון אמר נפט 5.	189.0	2614			-1402
נמנם ש	— הפסקת מסחר				

נסחרות במסח"ת

בורית	218	100	-2	-.9	-100

שערי מטבע חוץ ביום 18.9.86

שער יציג	העברות והמחאות						בנקנוטים						השינוי	המטבע
1.4820	1.4923	1.4738	1.4902	1.4718	1.4903	1.4718	1.52	1.45	1.51	1.45	1.52	1.45	[illegible]	[illegible]
0.7329	0.7435	0.7343	0.7426	0.7335	0.7421	0.7330	0.76	0.72	0.75	0.72	0.76	0.72	[illegible]	[illegible]
2.1867	2.1982	2.1709	2.1952	2.1681	2.1980	2.1709	2.25	2.13	2.21	2.13	2.24	2.13	[illegible]	[illegible]
0.2253	0.2266	0.2238	0.2263	0.2235	0.2264	0.2236	0.23	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	[illegible]	[illegible]
0.9614	0.9687	0.9567	0.9669	0.9549	0.9677	0.9557	0.98	0.94	0.98	0.94	0.99	0.94	[illegible]	[illegible]
0.6533	0.6582	0.6501	0.6562	0.6481	0.6571	0.6489	0.67	0.63	0.67	0.64	0.67	0.64	[illegible]	[illegible]
0.9117	0.9189	0.9075	0.9178	0.9065	0.9162	0.9049	0.93	0.89	0.93	0.89	0.93	0.89	[illegible]	[illegible]
0.2169	0.2185	0.2158	0.2181	0.2154	0.2181	0.2154	0.22	0.21	0.22	0.21	0.22	0.21	[illegible]	[illegible]
0.2046	0.2059	0.2033	0.2058	0.2033	0.2056	0.2032	0.21	0.20	0.21	0.20	0.21	0.20	[illegible]	[illegible]
0.1948	0.1961	0.1937	0.1959	0.1935	0.1960	0.1935	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	[illegible]	[illegible]
0.3052	0.3071	0.3033	0.3068	0.3031	0.3068	0.3031	0.31	0.29	0.31	0.29	0.31	0.30	[illegible]	[illegible]
1.0672	1.0744	1.0611	1.0735	1.0603	1.0732	1.0600	1.09	1.04	1.09	1.04	1.09	1.04	[illegible]	[illegible]
0.9259	0.9337	0.9221	0.9310	0.9195	0.9306	0.9191	0.96	0.89	0.95	0.89	0.95	0.90	[illegible]	[illegible]
0.6630	0.6670	0.6587	0.6654	0.6572	0.6660	0.6580	0.67	0.63	0.67	0.63	0.68	0.63	[illegible]	[illegible]
0.1564	0.1588	0.1543	0.1560	0.1542	0.1540	0.1496	0.16	0.15	0.16	0.15	0.16	0.15	[illegible]	[illegible]
1.0495	1.0572	1.0441	1.0556	1.0425	1.0554	1.0424	1.07	1.02	1.07	1.02	1.08	1.02	[illegible]	[illegible]
1.0651	1.0761	1.0627	1.0745	1.0611	1.0744	1.0611	1.11	1.04	1.11	1.04	1.10	1.04	[illegible]	[illegible]
1.5418	—	—	1.5543	1.5351	1.5528	1.5336	—	—	—	—	—	—	[illegible]	[illegible]
1.2195	—	—	—	—	—	—	4.41	4.17	4.35	4.07	4.45	4.19	[illegible]	[illegible]
0.3130	—	—	—	—	—	—	0.40	0.20	0.34	0.32	—	—	[illegible]	[illegible]
0.0055	—	—	—	—	—	—	0.81	0.76	0.79	0.74	0.83	0.78	[illegible]	[illegible]

סל 1.4944 | דולר יציג 1.4820

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלוות (100% הצמדה)		
4001	536197.0	
4002	519415.0	
4003	525302.0	
4004	500000.0	
4.85% מלוה מדינה (שגיא)		
ק-301 תשואה 5.88%		
4101	306.9	-2.6
ק-302 תשואה 5.65%		
4102	121.0	+1.0
4103	116.2	+.9
ק-305 תשואה 4.22%		
4301	110.0	
4104	110.0	
ק-321 תשואה 4.85%		
4201	101.8	-.5
4202	99.9	-.4
4203	97.9	-.4
4204	94.4	-.4
4205	92.5	-.4
4206	90.7	-.4
4207	90.3	-.4
4208	89.0	-.4
4302	109.8	
4303	107.3	
ק-341 תשואה 4.50%		
4304	104.0	-.2
ק-342 תשואה 4.69%		
4305	91.2	+1.2
7%		
ק-201א' תשואה 2.53%		
3601	33803.0	+264.0
ק-201ב' תשואה 2.70%		
3602	30966.0	+17.0
ק-202א' תשואה 2.20%		
3603	29347.0	+26.0
ק-202ב' תשואה 2.19%		
3604	26374.0	+73.0
ק-203א' תשואה 2.46%		
3605	24302.0	+13.0
ק-203ב' תשואה 2.51%		
3606	22851.0	+12.0
ק-203 ג' תשואה 2.40%		
3607	21333.0	-6.0
ק-203ד' תשואה 2.35%		
3608	20231.0	+27.0
ק-204 א' תשואה 2.38%		
3609	19247.0	+19.0
ק-204 ב' תשואה 2.40%		
3610	17345.0	+16.0
ק-204 ג' תשואה 2.45%		
3611	16721.0	-63.0
3612	16235.0	-63.0
ק-205 תשואה 2.51%		
3613	15236.0	+1.0
3614	14625.0	+1.0
3615	13503.0	+1.0
3616	12561.0	
ק-206 תשואה 2.68%		
3617	11797.0	-21.0
3618	11193.0	-21.0
3619	10299.0	-20.0
ק-207 תשואה 2.68%		
3620	9735.0	-43.0
3621	9245.0	-42.0
3622	8386.0	-38.0
ק-208 תשואה 2.72%		
3623	7810.0	-36.0
3624	7353.0	-35.0
ק-209 תשואה 2.78%		
3625	6697.0	-32.0
3626	6193.0	-31.0
3627	5743.0	-29.0
ק-210 תשואה 2.74%		
3628	5298.0	-7.0
3629	5065.0	-6.0
3630	4788.0	-6.0
ק-211 תשואה 2.76%		
3631	4394.0	-5.0
3632	4137.0	-5.0
3633	3908.0	-5.0
ק-212 תשואה 2.79%		
3634	3436.0	-27.0
3635	3249.0	-26.0
3636	3129.0	-25.0
ק-213 תשואה 2.74%		
3637	2947.0	-6.0
3638	2744.0	-5.0
3639	2512.0	-5.0
ק-214 תשואה 2.65%		
3640	2084.0	+28.0
3641	1843.0	+24.0
ק-215 תשואה 2.79%		
3642	1631.0	+1.0
3643	1415.0	+1.0
ק-216 תשואה 2.71%		
3644	1268.0	
3645	1144.0	+1.0
4.25% מלוה מדינה (גליל)		
ק-231 תשואה 4.65%		
3701	883.8	-19.3
ק-232 תשואה 4.80%		
3702	669.0	-13.2
ק-233 תשואה 4.34%		
3703	610.9	+10.2
3704	522.9	+8.8
ק-251 תשואה 4.82%		
3751	274.5	-4.1
ק-252 תשואה 4.80%		
3752	106.9	-.4
3753	102.6	-.4
ק-253 תשואה 4.98%		
3754	94.5	-1.0
3755	90.8	-1.0
3756	87.6	-.9
3757	85.8	-1.0
3758	84.1	-.9
3759	83.8	-.9
3760	82.5	-.9
ק-271 תשואה 5.00%		
3826	95.7	-.8
3827	93.8	-.8
3828	90.4	-.8
3829	88.6	-.8
3830	86.8	-.8
3831	86.5	-.7
3832	85.2	-.8
ק-290 תשואה 4.93%		
3901	98.1	
3902	97.2	+.2
3903	94.9	-1.0
ק-291 תשואה 4.79%		
3904	95.0	-.7
4% מלוה פיתוח (80% הצמדה)		
5113	— הפסקת מסחר	
5114	— הפסקת מסחר	
5115	236430.0	-242.0
5116	225000.0	
5117	234580.0	-1000.0
5118	228500.0	
7%-6%-4% מלוה פיתוח הדרגתית (80% הצמדה)		
3201	196280.0	
3202	201880.0	+5880.0
3203	200850.0	+3850.0
3204	195001.0	+5300.0
3205	186950.0	
3206	183560.0	
3210	179451.0	
3211	176000.0	
3212	172112.0	
3213	165500.0	
3214	161000.0	
6%		
3501	158000.0	
3502	160000.0	
3503	143400.0	
3504	140300.0	
3505	136000.0	
7%		
3521	136800.0	-100.0
3522	130500.0	
3523	122900.0	
3524	121700.0	
3525	121400.0	
3526	119100.0	
3527	117400.0	
3528	114000.0	
3529	113700.0	
ק-704 תשואה 3.37%		
3530	111383.0	+62.0
3531	111079.0	+61.0
3532	107827.0	+60.0
3533	107651.0	+50.0
3534	101525.0	+47.0
ק-705 תשואה 3.41%		
3535	106881.0	-145.0
3539	99901.0	-143.0
ק-706 תשואה 3.26%		
3536	106270.0	-3.0
3537	106154.0	-3.0
3538	99917.0	-3.0
3540	99708.0	-5.0
3541	96343.0	-5.0
3542	96193.0	-8.0
3543	91505.0	-7.0
ק-707 תשואה 3.49%		
3544	91278.0	+51.0
3546	89002.0	+49.0
3547	88806.0	+49.0
3548	86708.0	+49.0
3550	84051.0	+46.0
3551	83728.0	+46.0
ק-708 תשואה 3.51%		
3545	88654.0	+49.0
3549	83718.0	+47.0
3552	76812.0	+43.0
3554	76637.0	+43.0
3555	76637.0	+43.0
ק-709 תשואה 3.50%		
3553	76263.0	-11.0
3571	66052.0	-15.0
ק-710 תשואה 3.50%		
3556	73050.0	-136.0
3558	72924.0	-141.0
3559	70345.0	-136.0
3560	66556.0	-134.0
3561	66873.0	-134.0
ק-711 תשואה 3.41%		
3557	73652.0	+41.0
3572	66938.0	+37.0
ק-712 תשואה 3.50%		
3573	66405.0	-121.0
3574	61232.0	-112.0
3577	61160.0	-116.0
3578	56501.0	-108.0
ק-713 תשואה 3.45%		
3575	61111.0	-14.0
3576	60942.0	-15.0
3579	56237.0	-15.0
ק-714 תשואה 3.47%		
3580	52308.0	-19.0
3581	49650.0	-14.0
3582	45775.0	-14.0
3583	42529.0	-14.0
ק-715 תשואה 3.19%		
3584	40780.0	+23.0
3585	38663.0	+21.0
3586	35009.0	+19.0
3588	34957.0	+19.0
ק-716 תשואה 3.24%		
3587	35054.0	+20.0
3591	31921.0	+18.0
3592	31886.0	+17.0
3593	31834.0	+18.0
ק-717 תשואה 3.26%		
3589	31845.0	-160.0
3594	30356.0	-157.0
3596	29007.0	-154.0
3597	28912.0	-154.0
ק-718 תשואה 3.39%		
3590	31588.0	-191.0
3595	30092.0	-187.0
3 סד' 81	101.7	+.7
מימון 157	100.8	
ם סד' 82	101.7	-.3
ן סד' 1	99.5	
5% מלוה פיתוח הדרגתית [illegible]		
2001	130500.0	-600.0
2002	138500.0	
2003	125550.0	
2004	126150.0	
2005	118300.0	-200.0
2006	118000.0	-300.0
2007	115950.0	
2008	114600.0	
2009	116300.0	-200.0
2010	115900.0	
2011	113600.0	
2012	111900.0	
2013	113580.0	
2014	110580.0	
2015	109800.0	
2016	110700.0	
ק-108 תשואה 3.38%		
2017	108668.0	-56.0
2019	108371.0	-61.0
2020	105198.0	-59.0
ק-109 תשואה 3.36%		
2018	109307.0	-19.0
2021	105761.0	-21.0
ק-110 תשואה 1.97%		
2022	101946.0	+48.0
ק-111 תשואה 3.82%		
2025	99824.0	-191.0
ק-112 תשואה 3.29%		
2024	96532.0	+33.0
2027	92884.0	+51.0
2031	85933.0	+47.0
ק-113 תשואה 3.34%		
2025	96770.0	+34.0
2026	96452.0	+34.0
ק-114 תשואה 3.29%		
2028	98349.0	-732.0
2030	88756.0	-725.0
ק-115 תשואה 3.15%		
2029	88481.0	-102.0
2033	81421.0	-105.0
2035	74227.0	-101.0
ק-116 תשואה 3.28%		
2032	86480.0	-60.0
2034	81631.0	-60.0
2036	74912.0	-66.0
ק-117 תשואה 3.27%		
2037	70063.0	+316.0
2052	59431.0	+288.0
ק-118 תשואה 3.20%		
2038	71459.0	+288.0
2040	68792.0	+285.0
2051	65066.0	+276.0
ק-119 תשואה 3.27%		
2039	68252.0	+38.0
2041	64587.0	+36.0
ק-120 תשואה 3.18%		
2053	59908.0	+33.0
ק-121 תשואה 3.14%		
2054	55049.0	+76.0
2056	50926.0	+67.0
2058	47814.0	+67.0
2060	44095.0	+63.0
ק-122 תשואה 3.14%		
2055	55388.0	+31.0
2057	51240.0	+26.0
2059	48003.0	+27.0
ק-123א תשואה 2.16%		
2061	34524.0	-59.0
ק-123ב תשואה 1.26%		
2062	32511.0	+16.0
ק-123ג תשואה 1.84%		
2063	30396.0	-207.0
[illegible]		
מ 18	101.9	-.7
מ 19	100.5	+.4
מ 20	101.1	-.8
מ 21	100.9	17/09/86
מ 22	102.8	-.5
מ 23	— הפסקת מסחר	
24	92.8	
25	92.8	
26	90.3	16/09/86
27	89.0	-.1
28	88.5	+.2
29	90.1	-.6
30	96.0	
31	95.8	+1.6
חוז 15	89.6	31/08/86
32	89.8	-1.0
33	92.1	16/09/86
2	98.9 ק	17/09/86
סד"ג 34	100.3	+.5
אגרות חוב [illegible]		
אמפל ב	100.0	07/08/86
דקס ש	86.7	13/08/86
ישראל 11	97.1	15/09/86
ישראל 12	97.1	15/09/86
ישראל 13	97.7	15/09/86
ישראל 14	95.6	15/09/86
מבנ ש 24	85.9	15/09/86
מבנ ש 25	87.2	16/09/86
מבנ ש 26	84.9	15/09/86
מבנ ש 28	87.7	15/09/86
מבנ ש 30	85.7	15/09/86
ה מימון 1	85.4	-1
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
ק-601 תשואה 8.10%		
סד' 2501	153.0	+.1
סד' 2502	150.3	
סד' 2503	145.5	+.1
ק-602 תשואה 8.50%		
סד' 2504	144.4	-.2
סד' 2505	138.9	-.1
ק-603 תשואה 8.20%		
סד' 2506	134.4	+.1
סד' 2507	129.6	
ק-604 תשואה 8.50%		
סד' 2508	99.9	-.4
דיבנט-שער דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 9.50%		
7001	223.9	-.2
7002	218.9	-.1
ק-902 תשואה 9.47%		
7003	209.3	-.7
7004	192.7	-.6
ק-903 תשואה 9.30%		
7005	179.8	-.6
ק-904 תשואה 9.30%		
7006	170.4	+.4
ק-905 תשואה 9.50%		
7007	157.8	-.3
7008	149.0	-.3
ק-906 תשואה 9.50%		
7009	150.3	-.5
ק-907 תשואה 9.52%		
7010	141.6	-.5
ק-908 תשואה 9.54%		
7011	133.7	-.5
7012	129.0	-.4
ק-909 תשואה 9.50%		
7013	121.9	-.5
ק-910 תשואה 9.55%		
7014	106.0	-.2
ק-911 תשואה 9.56%		
7015	87.9	-.2
7016	90.0	-.2
7017	88.1	-.2
7018	88.9	-.2
7019	89.2	-.2
7020	89.1	-.2
7021	88.3	-.2
7022	87.9	-.2
ק-951 תשואה 9.58%		
7201	86.0	-.3
7202	84.4	-.3
7203	84.2	-.2
7204	84.6	-.2
7205	84.7	-.2
"יבנטי" צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 3.40%		
6101	11723.0	-25.0
ק-802 תשואה 3.80%		
6102	6932.0	-14.0
ק-803 תשואה 3.80%		
6103	6260.0	-13.0
ק-804 תשואה 3.90%		
6104	5737.0	-12.0
6105	5437.0	-11.0
ק-805 תשואה 3.93%		
6106	5262.0	-11.0
6107	5065.0	-11.0
ק-806 תשואה 4.19%		
6108	3584.0	-7.0
6109	3406.0	-7.0
6110	3346.0	-7.0
ק-807 תשואה 4.38%		
6111	2766.0	-5.0
6112	2602.0	-5.0
ק-808 תשואה 4.54%		
6113	1780.0	-4.0
ק-821 תשואה 4.70%		
6151	715.0	-7.5
6152	684.7	-7.1
ק-822 תשואה 4.74%		
6153	602.0	-6.2
6154	591.5	-6.0
ק-823 תשואה 4.77%		
6155	380.7	-3.4
ק-824 תשואה 4.72%		
6156	308.9	-.6
ק-825 תשואה 4.70%		
6157	231.5	-2.6
6158	219.3	-2.6
ק-826 תשואה 4.55%		
6159	187.4	+1.1
ק-827 תשואה 4.60%		
6160	175.0	+1.0
6161	169.0	+1.0
ק-828 תשואה 4.58%		
6162	152.7	+1.3
ק-829 תשואה 4.70%		
6163	140.6	-.3
6164	135.1	-.3
ק-830 תשואה 4.70%		
6165	124.4	-.9
ק-831 תשואה 4.80%		
6166	118.6	-.8
6167	117.4	-.5
6168	115.6	-.5
ק-832 תשואה 4.66%		
6169	110.1	+.3
ק-833 תשואה 4.62%		
6170	103.7	+.6
ק-834 תשואה 4.58%		
6171	74.5	+1.1
6172	73.4	+1.1
ק-851 תשואה 4.70%		
6001	79.9	-.2
אל-און 86	762.0	
אלביט 85	283.5	
אגוש 85	1198.0	
אלקטרה 83	— הפסקת מסחר	
כורסטב 85	711.0	
מרידאג 84	96.6	+.7
מרידאג 85	480.0	

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	הפדיון
אב	3917.87	3902.57
אבוקה	33972.88	33639.89
אגוז	197.90	194.02
אדיר	1314.62	1288.55
אדום	1724.97	1691.13
אופיר	1584.60	1555.41
אור	383.89	375.88
אורינן	146.71	143.76
אורלי	211.17	209.59
אורן	611.67	599.67
אייל	3106.91	3047.20
איילת	3765.15	3687.53
אירים	3979.31	3892.28
איתן	577.47	565.68
אלון	496.41	486.81
אלמוג	584.80	573.41
ארז	688.87	675.66
אש	118.29	115.78
אשל	163.06	159.92
אתרוג	188.58	187.66
בדולח	1724.66	1690.78
ברוש	382.82	380.94
ברק	382.20	374.52
ברקת	728.28	724.70
גביש	1129.32	1107.04
גבע	856.37	843.67
גורן	582.64	571.19
גיא	7652.97	7540.87
גיל	2337.08	2291.92
גלית	502.33	496.09
דובדבן	290.28	287.42
דוכיפת	535.11	524.58
דולב	188.34	184.28
דורון	1315.34	1189.79
דותן	215.89	209.87
דליה	—	—
דרור	318.16	312.53
דקל	283.43	277.88
הדס	285.78	283.11
הוד	—	—
חבצלת	2512.40	2460.32
זהר	16152.73	15912.43
זיו	15180.48	14955.22
זמיר	671.99	658.88
חוחית	126.43	123.64
חליפין	111.87	110.59
חלמיש	555.72	544.73
חן	110.21	109.77
טופז	1168.75	1141.65
טל	4317.95	4268.93
יובל	655.29	642.52
יהלום	1596.87	1565.45
יעודות	—	—
יערה	560.74	548.50
כוכב	811.13	795.43
כחל	113.82	111.59
כלנית	—	—
כספית	605.71	599.51
כרמל	116.13	113.85
כתר	913.46	896.08
להב	3524.52	3456.67
למשקיע	99069.47	97413.25
לפיד	11725.90	11498.17
לקם	1467.77	1437.80
לשם	801.10	796.66
מבחר	971.66	952.41
מבטח	2613.50	2586.80
מגד	190.33	187.55
מגן	2598.70	2574.00
מגל	619.60	607.62
מור	1214.50	1197.20
מורן	678.36	672.02
מטה	—	—
מימד	730.95	716.34
מעוף	3063.10	3003.00
מעיין	643.14	630.66
מיתרה	841.11	824.60
מרגלית	985.40	966.02
מרום	955.68	936.93
נוגה	20949.02	20638.39
נטף	653.38	641.30
נטע	383.75	376.17
נילי	4170.93	4109.27
נרקיס	—	—
סגולה	117.56	115.03
סלע	828.04	811.45
סנונית	572.57	561.31
סער	618.05	606.32
ספיר	491.82	491.82
עדי	662.02	649.44
עידית	1674.56	1666.93
עינן	5843.03	5758.32
עמבר	1113.89	1089.37
עמית	2017.27	1997.97
עפרוני	544.74	532.75
עשן	136.95	134.28
פיא	1205.77	1181.99
צבר	501.66	491.80
צופית	515.57	505.44
צוק	99.77	99.39
צמיד	851.98	833.73
צפורה	6259.42	6197.65
צברת	1476.42	1447.46
קלע	1676.42	1668.05
קרנית	15568.54	15445.17
ריבון	102.47	102.29
רקפת	—	—
רבים	641.71	627.41
שגיא	648.51	635.95
שחם	819.38	799.57
שדה	316.43	314.12
שמיר	303.87	297.87
שנהב	602.38	595.98
שפק	564.08	550.30
שקף	160.76	157.59
תאנה	177.59	176.13
תבור	756.98	746.71
תדהר	375.81	373.94
תהילה	86.93	85.00
תירוש	416.07	411.19
תמה	185.66	182.07
תמוז	172.97	171.72
תרשיש	1246.83	1222.29
תשרי	385.13	383.8

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

הליגה הלאומית יוצאת היום למירוץ מרתוני ארוך ומתיש

מאת ברוך הנין

המירוץ אל הכתר הלאומי יפתח היום בלוד ויפתיים, בתום מרתון־כדורגל מתיש ומורט־עצבים, בעבור 30 מחזורים.

הקבוצות הלאומיות חוזרות למגרשים „רעבות לכדור". הן יסתדלו לנער מעליהן את קורי השינה, להקיץ ממנוחת הקיץ ולהתייצב על כר־הדשא מוכנות לכאבק. חלק יציגו פנים חדשות בבראה, אחרות יעדיפו להשען על הרכב היציב מהעונה שעברה וחלקן יעמידו כוחות רעננים וצעירים באחד הזרקורים הלאומי. 16 הקבוצות יצאו, איפוא, לדרך עם תקוות ורודות וחלומות נעימים. רק אחת מהן תגיע לכתר הנכסף ושלוש יאלצו להיפרד מהליגה הבכירה, שתצומצם בתום העונה, כדי לשחק בליגת־משנה מצומצמת אף היא.

גם בקרב „משוגעי הכדורגל" שוררת דריכות לקראת הפרמיירה. חופי הרחצה יוחלפו מעתה ביציעי האבן או העץ במגרשים, שרק חלקם זכה בטיפול יסודי בפגרה. האוהדים ימשיכו „לקטר" ולרטון, אך יציעו בדבקות אל המגרשים מתוך אמונה, שאולי העונה הזאת תהיה טובה, מרתקת ואיכותית יותר מקודמתה.

זכות הבכורה תופקד בידי קבוצות הפועל לוד, „העולה החדשה", ומכבי ת"א. הלודאים יארחו את אבי כהן וחבריו תוך שאיפה לרשום שלוש נקודות לאומיות ראשונות.

אולם עיקר המתח והעניין יתרכזו כתוך בשבעת המשחקים האחרים. האלופה, הפועל ת"א, תתמודד כבר בפתיחה במאבק „דרבי" במגרשה של מכבי יפו, מכבי חיפה תיפתח בבית מול מכבי יבנה וגם בית"ר ירושלים תהנה מאווירה ביתית בפגש עם בני־יהודה.

למעשה ניתנה מיקומה ביתית לכל העולות החדשות. בית"ר ת"א תתמודד במגרשה עם הפועל פ"ת ובית"ר נתניה תארח באיצטדיונה המשופץ „דרבי" יוקרתי עם מכבי נתניה. חיים קשים צפויים להפועל כפ"ס בשעה שתשחק בבאר־שבע ואילו שמשון ומכבי פ"ת יאבקו במשחק, שבראה שקול לגמרי.

מכבי חיפה – מכבי יבנה

דניאל בריאלובסקי וחבריו „הירוקים" יהנו מיתרון משמעותי על אורחיהם, המובלים מבעיות אירגוניות וכספיות. יבנה תשתדל להקהות את העוקץ החיפאי במשחק קבוצתי, אולם לא די בכוח־לחימה כדי לבלום קבוצה חזקה כחיפה, שתהנה גם מעידוד קולני של רבבת אוהדיה.

התחזית: נצחון לחיפה.

בית"ר י־ם – בני־יהודה

שובו של אורי מלמיליאן להרכב הירושלמי העלה את מניות הבית"רים בשוק ההימורים. הכדורגלן המוכשר ביותר תואב לשוב ולשחק במגרש ימק"א הישן, אלא דווקא בזכותו היא תהיה הפייבוריטית במשחק. המובילים לא יוכלו להעמיד הרכב גרשים, והחבורה הצעירה מת"א תהיה, איפוא, מרוצה אם תצליח לחלץ נקודה במשחק הזה.

התחזית: נצחון לי־ם.

שמשון – מכבי פ"ת

הרגיעה היחסית של השמשונים לעומת בעיות־הקיץ של המכבים צריכה להיות עילה מספקת להעניק יתרון לאנשי הכרם. עם זאת, השמשונים טרם שיכבעו, כי עומד לרשותם מערך הגלסי ומסוכן, והאורחים יכולים, לפיכך, להמר לפחות על נקודה. משחק פתוח לכל צד.

התחזית: תיקו.

בית"ר ת"א – הפועל פ"ת

בית"ר תתייצב לפתיחה המתחדשת שלה בליגה הלאומית ללא כמה שחקנים מוענשים, אך תוכל להיות קרובה לעמדת נצחון מול יריבה חלשה יחסית. כפ"ת משחקי המבחן לא הוכיחו, אמנם, כי הבית"רים מצויים בהילוך גבוה, אולם פ"ת שיכבעה פחות מבאחדותה, שהיא מובנה לדינוק. כל תוצאה לא תפתיע.

התחזית: נצחון לבית"ר.

בית"ר נתניה – מכבי נתניה

„דרבי" לאומי ראשון לאחר שנות־דור, המעורר את נתניה כולה ומדביק אותה בבולמוס הכדורגל. המתח, היריבות העירונית, הלהט לנצחון והיוקרה יהוו פרס לא פחות חשוב ממלוא הנקודות. „על הנייר" בראיית מכבי המנוסה עדיפה, אך ההופעות החלשות של הבית"רים בהרצה אינן מרמזות, בהכרח, על העתיד מחר. הבית"רים ינסו לבלום את העליונות הטכנית של יריביהם במשחק לוחמה. צפו למאבק „חם" וסוער.

התחזית: נצחון למכבי.

הפועל לוד – מכבי ת"א

אבי כהן ישב וינהיג היום את המכבים כדי להוסיף בטחון בעורף. צירופו של עודד מכנס יהווה אף הוא תוספת כוח משמעותית, ומכבי תעלה למערכה בהרכב חזק, משכנע ובעל יומרות. לוד איחרה מעט את פתיחת האימונים והיא חסרה כמה ימי־תירגול חיוניים; אולם האווירה הביתית תסייע לה לאזן את חוסר־הכושר.

התחזית: תיקו.

מכבי יפו – הפועל ת"א

אין להמעיט מכוחה של האלופה לנוכח הופעות הנפל שלה במשחקי המבחן. דוד שווייצר המנוסה ידע, וודאי, להסיק את המסקנות ההכרחיות, והקבוצה תציג יכולת משכנעת הרבה יותר. ליפו אין שום רצון לפתוח כהרגלה ב„רגל שמאל" והיא תעשה מאמץ לגנוב את ההצגה ולהמעיד את האלופה כבר בפתיחה.

התחזית: תיקו.

הפועל ב"ש – הפועל כפ"ס

כפ"ס גילתה יכולת גבוהה בגביע הטוטו והיא בראית עדיפה. עם זאת, אסור להמעיט מסיכויי המארחים במגרשם ויש להעניק להם לפחות אפשרות לחלץ נקודה. בניגוד לתחזיות יהיה זה משחק שקול לכדי עם יכולת הכרעה לכל קבוצה.

התחזית: תיקו.

הקבוצות התחייבו בביה"ד העליון להופיע בשבת למשחקי כל הליגות

מאת אשר גולדשלגר

בית הדין העליון של ההתאחדות לכדורגל דחה אתמול למועד אחר את שמיעת הערעור של קבוצות הליגה הארצית וליגות א' בנושא צמצום הליגות בעונה הבאה. קודם לפתיחת הדיון התחייב באי־כח המערערים, עו"ד יהודה דסלר, כי קבוצות הליגה הארצית וליגות א' לא ישבתו מחר ולפיכך הוסכם על־ידי חברי ביה"ד העליון, כי יש מקום לשמיעת הערעור של 22 נציגי קבוצות הליגה הארצית וליגות א'.

מלבד עו"ד דסלר נכחו בדיון גם ראשי ה"מרד" יצחק רוזנברג מזכיר הפועל רמת־השרון ודני הרשקוביץ יו"ר הפועל חדרה. רוזנברג נשמע מאוכזב מדחיית ההחלטה ואמר כי כל הקבוצות יופיעו מחר למשחקים, אולם לגבי השבוע הבא אינו יודע מה יהיה. כאשר נשאל אם יקבל את פסק ביה"ד ענה מזכיר הפועל רמת־השרון: "תלוי מה תהיה ההחלטה".

חברי ביה"ד העליון שמעו במשך כשעה ומחצה את ערעור הקבוצות באמצעות בא כוחם. לאחר מכן עיינו בחומר ולבסוף החליטו כי עדיף לעיין במסמכים נוספים בטרם יחליטו. עו"ד רזיאל אמר לאחר הדיון: "אנחנו צריכים לבחון את הדברים".

עו"ד דסלר טען בביה"ד כי ההחלטה אינה סבירה לקבוצות הליגה הארצית וליגות א'. חברי ביה"ד יבדקו אם בסמכותם לשנות את החלטת הנהלת ההתאחדות לכדורגל שהתייחסה לצמצום הליגות, שכן לדברי כל המערערים רק הליגה הלאומית תהנה מהצמצום.

הוכתרו הספורטאים המצטיינים מטעם הוועד האולימפי

הכדורסלן חן ליפין, האתלטית רליה נבות ומנוסאי־הגבים ברוך ... הוכתרו אמש כמצטיינים ע"י הוועד האולימפי הישראלי, במסגרת „יום האולימפי" שנערך במכון וינגייט, במעמד שר החינוך והתרבות, יצחק נבון ויו"ר הוועד האולימפי הצרפתי, נלסון פאיו.

ליפין ונבות זכו בתואר בזכות היותם ספורטאים מצטיינים, צעירים וחרוצים, המוכנים להקדיש את כל זמנם הפנוי לספורט.

ראשי הוועד האולימפי הישראלי, העניקו פרסים גם לספורטאים מצטיינים מ־21 ענפי־ספורט.

להלן רשימת הספורטאים המצטיינים לפי ענפים: כדורגל: משה סיני וחנן אזולאי; כדורסל: מיקי ברקוביץ וענת דריגור; סקי: איתן ויינשטוק; בדרועידונית כרמלי ובני הזוג הרשקה; בהרשי יונה ויעל אור; שייט: דן ורן טורסן, גד אברהם, יואל סלע ואלדד אמיר; כדורעף: בני אילן; שחיה: אמיר גולן, ענת ישראל ויחזאי ליפשיץ; קאייקים: אבירם מורוה; כדוריד: תמר סנייק ואמיר פופקה; סייף: יצחק ולידיה חתואל; טניס: שי פוני, דליה קוריאט, אילנה ברגר ושלמה גליקשטיין; טניס־שולחן: גיל ברכה, יוסי בוגן ואיריס כרמי; חץ וקשת: הארווד ליפשיץ; משקולות: בוריס פודל ואלי סודם; אייקידו: גבי רוזן, סיגל גונן ורמי לברך; רכיבה: לורנס; קליעה: יאיר דודזביץ ויצחק יונסי; איגרוף: יהודה ברגויים; האבקות: יהודה ארביב וראובן בונגשוילי; התעמלות: יעקב לוין וטלי סידט.

נוטינגהאם וליברפול למשחקי חוץ קשים

מאת ב. שרון

שתי הראשונות בטבלה, נוטינגהאם־פורסט וליברפול, יוצאות מחר למשחקי חוץ קשים במסגרת המחזור הי"8 בליגה האנגלית.

נוטינגהאם, המדורגת בפיסגה תתארח בלונדון אצל צ'לסי שפתחה את העונה בצליעה. ליברפול, המפגרת אחרי הפורסט בהפרש שערים בלבד, יוצאת לסאותהמפטון. האחרונה שספגה חמישיה בשבת החולפת, תנסה להתאושש על־חשבון דלגליש, ראש הבית־ים.

וימבלדון המפתיעה תשחק אף היא בחוץ אצל ניוקאסל. ארסנל תארח ב"הייבורי" את אוקספורד.

יתר המשחקים: אסטון־וילה – נוריץ'; צ'לסי – קובנטרי; לסטר – טוטנהאם; מנצ'סטר־סיטי – ק.פ.ר.; ווטפורד – שפילד־וונסדיי; ווסטהאם – לוטון.

משחק מרתק ייערך ביום ראשון ובו תארח סגנית האלופה, אברטון, את מנצ'סטר־יונייטד המנסה להיחלץ מתחתית.

בליגה הגרמנית

ביירן מינכן ולברקוזן הצועדות בראש הליגה המערב־גרמנית יארחו את יריבותיהן. לברקוזן תתמודד עם קייזרסלאוטרן ומינכן נגד מינשנגלאדבך.

שאר המשחקים: הומבורג – נירנברג; מאנהיים – המבורג; פרנקפורט – ברמן; שאלקה – דורטמונד; שטוטגרט – דיסלדורף; אורדינגן – קלן; בלאו־וייס ברלין – בוכום.

בהפועל ת"א מחפשים מחליף לרובינזון

מאת משה בנק

קבוצת הפועל ת"א עשויה להביא לארץ שחקן זר במקום הכדורסלן שמוס־הצור, ג'ק רובינזון, הסובל מפציעה מתמשכת בגבו.

אמש עבר רובינזון בדיקה יסודית ברגלו. היום יקבלו בבראה ראשי הקבוצה את תוצאות הבדיקה ואז הם יחליטו אם להביא לארץ מיד שחקן זר, או להמתין עד המחזור ה־5, כדי לראות כיצד רובינזון משתלב בקבוצה.

גם קבוצות אחרות עשויות להחליף את אחד משחקניהן הזרים. מנהלי הפועל חולון מעוניינים להביא לארץ שחקן ציר בעל שעור־קומה במקום אלכס בריידלי הסובל מפציעה. החולונים גילו שבריידלי אינו שחקן ציר טבעי. במשחקי המבחן גילו החולונים חולשה מדהימה. לדעת רבים הדבר נבע בגלל העדר שחקן ציר.

מנהלי מכבי ת"א יחליטו רק בעוד חודש איזה שחקנים יוכלו לרשום למשחקי גביע אירופה. אם לא ג'ונסון ימשיך להתאושש מפציעתו, כנראה שמכבי לא תרשום אותו גם למשחקי גביע אירופה. במידה שג'ונסון לא יוכל לתפקד באופן סדיר, תרשום מכבי ת"א את איתאן גלוק, הממשיך להתאמן בקבוצה.

גם קבוצות מכבי ר"ג ומכבי חיפה הביעו את רצונן להחליף את שחקניהן הזרים גיבסון וקלרק, אך החלטתן תלויה במציאת מחליפים בעלי־רמה, שלא יזוקו את הקופות.

פציעתו הקשה של רכז אליצור נתניה, דני בירכה, מנעה כבראה את הופעתו של בירכה שגם בתחילת אימוניו בעירו־החולמים: לאכזבה רבה. לאחרונה השתפרה יכולתו של בירגינג, שישמש כרכז הקבוצה עד לשובו של דני ברכה לפעילות סדירה בעוד חודש.

מיאלנקו חוזר לארצו ביום א'

מאת אשר גולדשלגר

המאמן החדש של נבחרת הכדורגל מירין מיאלנקו, יוצא ביום ראשון ליגוסלביה כדי להסדיר ענייניו לפני שובו לישראל ב־1 באוקטובר.

מיאלנקו יתחיל בעבודתו כמאמן הנבחרת ב־1 באוקטובר. אולם לא ידריך את הנבחרת במשחק הידידותי מול רומניה ב־8 באוקטובר.

נצחון לשוויצרי לאשך

הטניסאי יעקב לאשך משוויץ, שישחק ב־1 באוקטובר נגד ישראל בגביע דייוויס, הכניע את הגרמני מיכאל וסטפאל 2:6, 2:6. קודם לכן הפתיע וסטפאל, המדורג 169 בעולם בנצחון על המדורג עשירי, האקוודורי אנדרס גומז 4:6, 4:6.

בעקבות הפסדו של בוריס בקר בסיבוב הראשון לאמריקאי טים מאיוטה, הלך גם המדורג השני, השוודי יואקים ניסטרום, שנוצח על־ידי בן ארצו הנריק סונדסטרום 6:4, 6:3.

מחזיק התואר מאשתקד, הצ'כי מילוסלאב מצ'יר, התקשה לנצח את הכוכב החדש של ארגנטינה, פרנקו דאוויך בן ה־17, בשלוש מערכות 2:6, 6:4, 2:6.

בסיבוב הראשון ניצח דאווין את אלוף אוסטריה תומאס מוסטר 1:6, 3:6.

המדורג רביעי, הנרי לקונט מצרפת, ניצח את "הענק" הצ'כי (1.99 מטר) מילאן שרייבר 4:6, 3:6.

סארסל המשיך לנצח. הוא גבר על הארגנטיני הראשון לה פנייה 3:6, 3:6.

קנט קרלסון משוודיה ניצח את מרטין חייטה מארגנטינה 5:7, 5:7.

נצחון קל למקנרו

ג'ון מקנרו המדורג שישי בטורניר לוס־אנג'לס הכניע את בן־ארצו קלי ג'ונס 1:6, 1:6. והאוסטרלי פאט קאש ניצח את האמריקאי טוד ויטסקן 2:6, 3:6.

מאבקים בגביע הספרדי

מאבקים חריפים היו בסיבוב הראשון בגביע הספרדי בכדורגל. אספניול ברצלונה הצליחה לנצח את מאנלאו מהליגה הנמוכה בבעיטות־11 לאחר 4:4 בהארכה. כך גם אריו מול פילאס, ואילו לאס פאלמאס וריאל מאיורקה מהליגה הראשונה עלו לשלב הבא לאחר הארכה, בנצחון זהה – 1:4. לאס פאלמאס על מאספאלומאס ומאיורקה על הוספיטאלט. בן ניצחה בהארכה מורסיה את איליסטיאנו 1:2, ואייאודליד את פונפראדינה 0:2. קסיס – קדיה 0:2, סביליה – קורדובה 0:2.

מבחני חוץ קשים ליורדות מחיפה וי"ם בפתיחה הארצית

מאת שמואל טל

אימי השביתה שנמשכו עד להרגע האחרון לא הפריעו לקבוצות הליגה הארצית בכדורגל לסיים הכנותיהן לקראת פתיחת העונה. מחר יוצאת הליגה הזו לדרכה.

מטבע הדברים יופנו הזרקורים, לפחות בשלבי הפתיחה, לעבר היורדות מהלאומית. שתיים מהן יוצאות למבחני חוץ לא קלים. הפועל חיפה תתארח אצל הפועל עכו בשעה שהפועל ירושלים תצפין לטבריה. היורדת השלישית, מכבי שעריים, תארח בביתה את אחותה מרמת־עמידר.

שתיים מבין העולות החדשות, הפועל בית־שאן והפועל דימונה, יפגשו ביניהן במגרשה של הראשונה. בית"ר נהריה תצא למשחק חוץ נגד הפועל יהוד. צפריריים חולון תארח בפעם שניה תוך שבוע את הכח ר"ג. הפועל ר"ג תארח את מרמורק והפועל חדרה את בית"ר רמלה.

יהוד – נהריה

נהריה חסרת הניסיון תשתדל לפתוח העונה ברגל ימין. סיכויה לחלץ לפחות נקודה טובים מול החולשה שהפגינה יהוד במשחקי גביע הטוטו. הביתיות אמנם מעניקה יתרון למקומיים, אך ספק אם יצליחו לנצלה במצבם הנוכחי.

התחזית: תיקו

בית־שאן – דימונה

מפגש בין שתי עולות חדשות. דימונה הרשימה יותר במשחקי המבחן, אולם המארחים יהנו מיתרון הביתיות שיעניק להם מקדמה חשובה. תיקו אמנם יתקבל כסביר, אולם נראה שהפעם ישארו הנקודות בבית.

התחזית: נצחון לבית־שאן

הפועל ר"ג – מרמורק

מפגש בין שתי קבוצות שסיימו את העונה החולפת בחלק התחתון של הטבלה. כדי להימנע מתופעה חוזרת גם העונה ישתדלו שתי הקבוצות לפתוח אותה ברגל ימין. ר"ג טרם גיבשה את הרכבה אך תשתדל בכל זאת לזכות בשלוש נקודות. סיכויה לכך בהחלט טובים.

התחזית: נצחון לר"ג

חדרה – בית"ר רמלה

מפגש בין שתי קבוצות ותיקות שטרם איבדו תקוותן להעפיל ללאומית. על־פי משחקי ההכנה חדרה טובה יותר. היא תהנה גם מיתרון הביתיות שיקנה לה קרוב לוודאי את נצחון הבכורה. רמלה תאבק כדי לחלץ לפחות נקודה אך סיכויה לכך קלושים.

התחזית: נצחון לחדרה

צפריריים – הכח ר"ג

בשבוע שעבר במסגרת גביע הטוטו גברו החולונים על הכח 0:6. קשה להאמין שגם מחר יצליחו החולונים לשחזר את נצחונם הגבוה, אבל לאור היכולת שהציגו עד כה במשחקי ההכנה, סביר להניח שהנצחון יפול שוב בידיהם. הכח עדיין לא מגובשת למאבקי הליגה וטרם גיבשה את הרכבה.

התחזית: נצחון לצפריריים

שעריים – רמת־עמידר

היורדת מהלאומית איבדה אמנם כמה משחקני המפתח שלה אבל היא אינה מתכוונת לוותר בקלות על החזרה ללאומית. רמת־עמידר, מאידך, מתבססת על הרכב אפור אך לוחם וחסר פשרות. יתרון הביתיות של שעריים יתאזן על־ידי משחק הלוחמה של האורחים ולכן תיקו לא יפתיע.

התחזית: תיקו ומעלה לשעריים

טבריה – הפועל י־ם

העובדה שהפועל ירושלים טרם הצליחה לסגור חוזים עם כל שחקניה מהעונה החולפת תקשה עליה להציב הרכב חזק למפגש בעיר הכנרת. עובדה זו תנוצל קרוב לוודאי על־ידי הטבריינים שעשו להם מנהג להפתיע קבוצות בכירות. צפוי משחק שקול עם יתרון קל למארחים.

התחזית: תיקו ומעלה לטבריה

הפועל עכו – הפועל חיפה

מבין שלוש היורדות מהלאומית הרשימה ביותר במשחקי ההכנה הפועל חיפה שהצהירה כבר על כוונותיה לחזור לליגה הראשונה. אבל מחר ייתקלו חניכיו של שום ביריב קשה שלא יוותר בקלות. על יכולתה של עכו ניתן היה ללמוד במשחקי קדם־העונה. חיפה תצטרך להתייחס ברצינות לעכואים אם ברצונה לחזור הביתה עם שלוש הנקודות.

התחזית: נצחון לחיפה

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 38/86 שהתקיימה ביום 18.9.86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 170,000 ש"ח זכה המספר 676450.

הפרס המצטבר בסך 360,000 ש"ח יתחלק בהגרלה הקרובה. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 260,000 ש"ח (כולל צבירה). (מינימום פרס ראשון 170,000 ש"ח).

בסך 11,000 ש"ח זכה המספר: 584734.

בסך 5,000 ש"ח זכו המספרים: 412164 467685.

בסך 275 ש"ח זכו המספרים:

106655; 123581; 143675; 168003; 170618; 175945; 205088; 226843; 252643; 298049; 327934; 340061; 356720; 501944; 518362; 585538; 618570; 629039; 641525; 646332; 672642; 680788; 702028; 734148; 742527; 744119; 777122; 848407; 868296; 872544; 873187; 874322.

בסך 130 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 2525; 3395.

בסך 20 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 016; 530.

בסך 15 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 263; 472; 507.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 4 זכו בסך של 2.20 ש"ח.

בסך 4.40 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:

004; 019; 032; 074; 211; 291; 300; 325; 377; 383; 401; 419; 468; 538; 574; 719; 754; 865; 889; 911; 945; 956; 961; 979; 989; 994.

בסך 2.20 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:

04; 06; 21; 22; 28; 38; 40; 42; 44; 45; 51; 57; 60; 67; 69; 72; 74; 75; 76; 79; 88; 90; 94; 95; 99.

ראסינג–שאלון 84:107

במחזור השני בליגה הצרפתית בכדורסל השיגה ראסינג פאריס נצחון חוץ על שאלון 84:107. מילהוז גברה על לימוז' 85:88 ודירון על קאאן 67:89.

בבית זה מוליכה ראסינג עם שש נקודות ולמנצחות מועקפות שלוש נקודות, לפני קאאן, לימוז', מילהוז ודירון.

בבית השני ניצחה אנטיב את טור 68:84. וישי – ואורון 80:96, באנמי – שולה 84:90.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	16–8	בהיר
אמסטרדם	14–6	מעונן
בואנוס איירס	9–7	גשום
הלסינקי	9–7	מעונן
הונג קונג	30–25	בהיר
וינה	27–15	מעונן
לגוס	30–17	בהיר
יוהנסבורג	21–10	בהיר
לונדון	13–8	מעונן
ליסבון	24–18	בהיר
מדריד	26–17	מעונן
מונטריאול	14–7	מעונן
ניו־יורק	21–11	בהיר
סאן פאולו	28–16	
פאריס	11–9	מעונן
פרנקפורט	11–9	גשום
ציריך	23–15	גשום
ריו דה ז'נרו	37–18	בהיר
שטוקהולם	12–3	בהיר
שיקגו	17–11	בהיר

swissair +

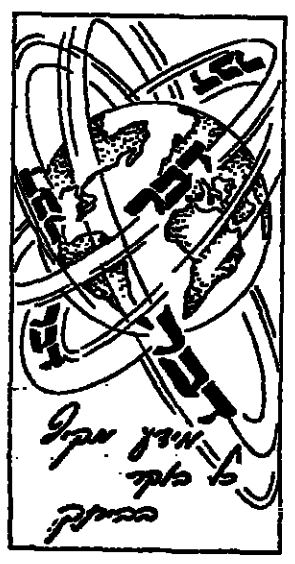

למושב כפר מעש

ברכותינו ביובלכם ה־50

איחולינו להמשך שיתוף פעולה פורה גם בעתיד

שרותי העקייה

כל־בו לחקלאות מושב נחלים

משרד – 03-9328580

מחסן – 03-9322132

מחסן – 03-9326583

יש!!!

המתנה הקולעת לחגים!

אבשלום קור

יופי של עברית!

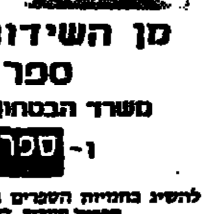

מן השידור אל הכתב

ספר חדש של

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

ו- ספרית מעריב

להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ, או ישירות בחנות ספרית מעריב, דרך פ"ת 72 א', תל־אביב.

האוניברסיטה הפתוחה

בית הספר לשפות

נפתחה ההרשמה בתל־אביב ובירושלים ליחידה להוראת עברית

הקורסים המוצעים בעברית:

- שיפור התקשורת בעל פה: דיבור והאזנה
- שיפור התקשורת בכתב: הבנת הנקרא והבעה בכתב
- עברית למתקדמים: דגש על פרקי ספרות עבריים מקוריים

הלימודים יתקיימו פעמיים בשבוע 3 שעות בכל פעם במשך 18 שבועות.

התלמידים יסווגו לפי רמות על פי מבחן מיון.

מבחני המיון וההרשמה בכל השפות יתקיימו בימים:

א' 21 בספטמבר 86, ג' 23 בספטמבר 86 בין השעות 10.00 — 16.00.

בתל־אביב: האוניברסיטה הפתוחה רחוב קלאוזנר 16 רמת אביב.

בירושלים : בית ספר „מיטשל" רחוב סוקולוב 15.

הלימודים יחלו ב־2 בנובמבר 1986.

פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפונים 03-423857, 03-422501

מנויי דבר המעוניינים במדבקה זו למכוניתם

חוזרים לעתונות טובה. דבר

יתקשרו לאגף השיווק ב„דבר" טל. 03-294526 והמדבקה תשלח לביתם

בצער רב וביגון אנו מודיעים על מות יקירנו

זאב רגב (רוזנבלום)

מביאליסטוק, מראשוני גבעת ברנר וכפר מנחם
ממייסדי כפר ורבורג
בן 80 במותו

ההלוויה תתקיים ביום ראשון י"ז באלול תשמ"ו 21.9.86 בשעה 15.00.
ההלוויה תצא מבית העם לבית העלמין בכפר ורבורג.

המתאבלים עליו:
אשתו: סוניה
בנו וכלתו: מנחם ופרחיה רגב
בנו וכלתו: עמי ועידית רגב
בתו וחתנו: צפית ואברהם הלפרן
נכדיו: אשרת ונחום ולמנסון
יוגב וסיגל רגב
דורית רגב
יאיר, רחל, שירה ויעל רגב
בזק הלפרין
הנין ליאור ולמנסון

לאיזה פרליס־קרטל
בידוד מבית המתאמי של אביך
שר
ג. קרטל
בצער הוא במיטב כוחו ויצירתו הספרותית. קבלי נא את תנחומי ידידך, המעריך ומוקיר מאוד את השפע הטמון בחיבור ספריו, שירתו
„ביבליוגרפיה ביבליוגרפית"
ברושה לשיר השירים
מי שכתבתי לו כאור מכבודי אליו
מנחם קפליוק

בצער רב וביגון קודר הננו מודיעים על פטירתו של חברנו

זאב רגב (רוזנבלום)

מראשוני ומקימי כפר ורבורג

ההלויה תתקיים ביום ראשון י"ז באלול תשמ"ו 21.9.86 בשעה 15.00 בבית העלמין בכפר ורבורג.

בית כפר ורבורג

חברתנו

אירמה עברי

איננה

ההלויה התקיימה אתמול יום חמישי י"ד באלול תשמ"ו 18/9/86 באילת השחר

המשפחה
ובית אילת השחר

ביום השלושים לפטירתה של חברתנו

יהודית תלמי ז"ל

נעלה לקברה לגלוי המצבה ולהתייחד עם זכרה
ביום ראשון 21.9.86 בשעה 15.30

המשפחה
וקבוץ שריד

לחברתנו רבקה לוין
אנו באבלך במות
בעלך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף ...
ההנהלה והעובדים

לחברתנו עליזה פיינברג
אנו באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף ירושלים ראשי
ההנהלה והעובדים

מבצע

3 טיולי סתיו וחגים במחירים בלבדיים

למועדון קוראי דבר

בשיתוף אמנ - חברת תיירות אמינה

נאמן למסורת לשפר את העתון
ואת השירות לקוראיו מכריז בזאת
בית דבר על הקמת

מוקד
מועדון קוראי דבר

מטרות המועדון – לאפשר לחברי
המועדון קוראי דבר להנות ממגוון
מוצרים ושרותים במחירים
מיוחדים ובלבדיים.

קוראי העיתון יוכלו לקבל את
המוצרים והשירותים עפ"י
התלושים המצורפים,
בכל סניפי דבר.

המבצע הפותח
3 טיולי סתיו וחגים במחירים
בלבדיים בשיתוף עם אמנ

טיולים שהם יותר
מכל טיול אחר

תלוש לקבלת תנאים בלבדיים
של חברי מוקד
בכל סניפי דבר בארץ.

כתובות סניפי „דבר"

תל־אביב, שינקין 45.	טלפון	03־286141
באר־שבע, הרצל 42.	טלפון	057־77043
חיפה, הנביאים 27.	טלפון	04־642111
ירושלים המלך ג'ורג'.	טלפון	02־242203
כפר־סבא, ויצמן 95.	טלפון	052־23301
פתח־תקוה, ההסתדרות 19.	טלפון	03־914728
רחובות, הרצל 168.	טלפון	08־453798
טבריה, בנין רסקו.	טלפון	067־20966
עפולה, ארלוזרוב 11.	טלפון	065־93531

هكذا من الاصل

هكذا من الاحتلال

לחברת מחשבים גדולה
דרושים
מדריכים
בעלי ידע רחב בהדרכה בנושאים הבאים: MS/DOS, LOTUS, dBASE III ומעבדי התמלילים א—ב WORDMILL למשרה מלאה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, נסיון, המלצות ומספר טלפון להתקשרות לת.ד. 33325, ת״א 61332, עבור "מדריכים".

אנו מציעים
הכנסה גבוהה
למס' משרות
- ■ מנהל שווק - אזור המרכז. עם נסיון בפקוח על צוות סוכנים.
- ■ מנהל סניף - אזור המרכז. נסיון בשווק ופקוח על צוות עובדים.
- ■ אנשי שווק ומכירות - גם ללא נסיון - הכשרה ולמורים ע"ח החברה - אפשרויות קידום אישי וכלכלי טובים.

לתאום פגישה טל. 200241 03-292522 03-201886
מצודה

TEVA טבע
לחברתנו דרושים/ות:
למפעלנו בפ"ת ובנתניה לחטיבת מחקר ופיתוח
כימאים אורגנים בעלי תואר BSc/MSc
- ◆ 3 שנות נסיון בעבודת מעבדה
- ◆ ידיעה טובה של השפה האנגלית
- ◆ 5 ימי עבודה.

המעומדים מתבקשים לפנות בכתב יד למחלקת כ"א ת.ד. 3190 פתח תקוה בציון כתובת מיקוד וטלפון להתקשרות. סודיות מובטחת.

למפעלנו בנתניה "פלנטקס"
הנדסאי/ת טכנאי/ת כימיה לעבודה במעבדה
- ◆ בוגר/ת בית ספר מקצועי מתאים
- ◆ ידיעה טובה של השפה האנגלית
- ◆ עדיפות לבעלי נסיון

המעומדים מתבקשים לפנות בכתב יד למחלקת כ"א ת.ד. 160 נתניה [illegible]

לחברת תוכנה גדולה דרוש:
תוכניתן SYSTEM
אם הנך תוכניתן SYSTEM מעולה, בעל נסיון של 3 שנים לפחות ב-MVS/SP ו-JES 2,3 ובעל ידע ב-DB2, IMS, CICS, VTAM, SNA, MVS/XA, הנך מוכן לעבוד ולהשקיע בסביבה מקצועית ואנושית מעניינת, מבטיחה ומתפתחת בארץ ויתכן גם בחו"ל, אזי יש לך מקום אצלנו.
הכישורים הנדרשים מן המועמד:
- • מוטיבציה גבוהה.
- • עצמאות וכושר לימוד עצמי.
- • יוזמה.
- • כושר הבעה בכתב ובע"פ.
- • כושר אילתור.
- • יכולת לעבודת צוות.
- • יכולת עבודה במצבי לחץ.
- • ידיעת השפה האנגלית (שפות נוספות - יתרון)

לפרטים אנא פנה לפרסום באומן בר פרס, ת.ד 3171 תל-אביב.
לפנייה יש לצרף קורות חיים ופירוט הנסיון הקודם.
- סודיות מובטחת -

לרשת המכירות של פרוטיון
דרושות
סדרניות/מדגימות
לסידור והדגמת מוצרים ברשתות השיווק
- ★ דינמיות ונמרצות
- ★ בעלות הופעה נאה
- ★ מגורים באיזור הרצליה, רעננה, תל-אביב, ראשון לציון ורחובות.

נא לפנות למיכל טלפון 03-7512826.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
בכפר הנוער חופים (ליד עכו) דרושים
1. מדריך חברתי — עדיפות לבוגרי ישיבת הסדר או לבעלי נסיון בהדרכה תנועתית — מגורים במקום.
2. אם בית קבוצתית — מגורים במקום.
3. אחראי בטחון ואיש תחזוקה, בעל קורס מכ"ים — מגורים במקום.
4. מורה למכונאות רכב.
5. מורה לנגרות.
6. מורה למכניקה.
7. מורה למסגרות.

מעומדים דתיים יפנו טלפונית
04-912244

לחברת תוכנה גדולה דרוש:
מנתח מערכות
אם הנך מנתח מערכות מנוסה (עשר שנים לפחות), הנך מוכן לעבוד ולהשקיע בסביבה מקצועית ואנושית מעניינת בנושא חדשני ומתפתח, אזי יש לך מקום אצלנו.
הכישורים הנדרשים מן המועמד:
- • מוטיבציה גבוהה.
- • עצמאות ויוזמה.
- • כושר לימוד עצמי.
- • כושר הבעה בכתב ובע"פ.
- • יכולת לעבוד בצוות.
- • כושר שכנוע.
- • ידיעת השפה האנגלית.

לפרטים אנא פנה לפרסום באומן בר פרס, ת.ד. 3171 תל-אביב.
לפנייה יש לצרף קורות חיים ופירוט הנסיון הקודם.
- סודיות מובטחת -

APPLICOM אפליקום
הכישורים קובעים:
לחברת "אפליקום מערכות בע"מ", בית תכנה מוביל בישומי מערכות תכנה במגזר התעשייתי
דרושים
- • **מנהל מכירות** — דרושה הכרות עם המגזר התעשייתי, נסיון במערכות ממוחשבות, למהנדסי תעשיה וניהול - יתרון.
- • **איש מכירות** — נסיון במכירות, הכרה טובה של המגזר התעשייתי והבנה במערכות תכנה.
- • **מתכנן/מתכנת S/36 - S/38** — דרוש נסיון של שנתיים לפחות בסביבה מסחרית ותעשייתית.

נא לפנות ל"אפליקום מערכות בע"מ" למיכל טל' 252786

לסניף רחובות ואשדוד דרושים
- • מהנדס אלקטרוניקה — נסיון בתחום האנלוגי
- • מהנדס מכונות — בעל 10 שנות נסיון בתעשיה לאיזור באר-שבע. שכר גבוה במיוחד — (עזרה בדיור).
- • מהנדס כימיה — נסיון בתעשיה
- • מהנדס בנין — בעל 10 שנות נסיון

למתאימים: תנאי שכר טובים, תנאים סוציאליים, הסעות — ארוחות.
בכל פרטים נוספים לפנות לסניפנו ברחובות הרצל 187 בטל' 08-455904
אשדוד רוגוזין 8 טל' 055-33644
12 שנות עבודה ונסיון לרשותך
דנאל
החברה לשירותי כח אדם
[illegible]

לחברה תעשייתית גדולה
דרוש/ה
מנהל/ת מוצר/עוזר/ת למנהל שיווק
- ✶ לטיפול במחקרי שוק, פרסום, אריזות, תערוכות, מכירה וכו'
- ✶ בעל/ת השכלה אקדמאית בתחום השיווק ונסיון קודם
- ✶ שפת אם אנגלית, יתרון עדיפות לדוברי צרפתית
- ✶ מגורים בגוש-דן.

נא לפנות בכתב ולצרף קורות חיים ומספר טלפון, לת.ד. 2851 תל-אביב 61026 עבור "מנהל מוצר".

לסניף "תנובה" אילת
דרוש
מקדם מכירות
הכישורים הנדרשים:
- ● השכלה תיכונית מלאה
- ● נסיון מעשי מוכח של 3 שנים לפחות בקידום מכירות ושיווק
- ● בעל רשיון נהיגה לרכב פרטי, רצוי בעל רשיון למשאית
- ● תושב העיר אילת.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת המנגנון של "תנובה" מחוז ת"א ת"ד 282 תל-אביב 61002 ולציין בכתב קורות חיים ונסיון מעשי בעבודה.
- סודיות מובטחת -

חטיבת מפעלי השימורים כור מזון בע"מ
למפעל יפו - מור בע"מ באשדוד
דרוש
מנהל מחלקת חשבונות
כישורים:
- * מנה"ח מדופלם
- * נסיון 3 שנים
- * תושב האיזור

לקביעת ראיון לפנות לפנות טלפונית 055-21611 למנהלת כח אדם.

למפעל מתכת גדול באזור חיפה
דרושים/ות
- מהנדס/ת מכונות - לנושאי פיתוח
- * רצוי בעל נסיון של 3 שנים לפחות במערכות מכניות המורכבות מקונסטרוקציות ואלמנטים נעים ונסיון בשימוש במחשב.
- * ידיעת השפה האנגלית - חובה.

- קונסטרוקטור/ית - לצורך תכנון מבנים בעלי חוזק גבוה מפלדה ואלומיניום
- * נדרש ידע בחישוב אופטימיזציה ושימוש במחשב.
- * ידיעת השפה האנגלית - חובה.

- מהנדס/ת מכונות, מטלורג/ית לתפקיד:
מהנדס ריתוך מפעלי
דרישות המשרה: נסיון של 3 שנים בשטח ריתוך מתכות בעיקר אלומיניום.
- * * ידיעת השפה האנגלית חיונית.

- מהנדס/ת הנדסאי/ת מכונות
לריכוז נושאי פיתוח לתכנון תהליכים ומכשירים לעבודות פח, הרכבה.
דרישות המשרה: נסיון של 3 שנים
- * * ידיעת השפה האנגלית.

המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים (מס' טלפון להתקשרות) ויציינו המשרה עבורה הם פונים.
כתובת לפניות - ת.ד. 437 חיפה מיקוד 31003.
— סודיות מובטחת —

טמפו
לטמפו תעשיות בירה בע"מ סניף חולון
דרושים
מחלקי תוצרת
בעלי רישיון נהיגה למשאית.
תנאים טובים למתאימים.
המועמדים מתבקשים לפנות בהקדם למח' כח-אדם, טמפו איזור התעשיה חולון, רח' המלאכה 9. או בטל' 03-880131

למשתלת בונסאי ישראל בע"מ במושב בני ציון
דרושים
עובדות רציניות
לעבודה קבועה בחממות גידול של עצי בונסאי. לעבודות משתלה מגוונות 35—40 שעות שבועיות, שכר בסיסי + פרמיה + משכורת 13.
עובדים זמניים (גברים)
עד 6 חודשים
לעבודה בחממות ובשטח פתוח
ראיונות יתקיימו ביום 22.9.86 בשעות 17.00—19.00 במשרד המשתלה בבני ציון.
לקבלת פרטים נוספים להתקשר בימים א'—ה' בשעות 9.00—12.00 טלפון: 052-441596

רמטקס בע"מ ביח"ר לאריגה
בבני-ברק
דרושות נשים לניקוי בד
(שטופרקס)
להתקשר לטלפון 03-705151—2—2

לבית מרס
מחלקת חדרי שינה
דרושים
מוכרים
דינמיים וצעירים בעלי הופעה נאה עם נסיון בענף הרהיטים
לפנות לאבי 03-810873
03-836285

למפעלי דפוס פלאי בע"מ
דרושים לעבודה במשמרת ערב
בגליוטינה
1. חותך נייר מקצועי
2. מקפל מקצועי

להתקשר לאהובה טל. 771121 גבעתיים

ביצועיסטית א.א.
עם נסיון אוף־סט צבעוני מוכח - בסטודיו או משרד פרסום
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית א.א.
עם נסיון של שלוש שנים - בסטודיו או משרד פרסום

התנאים טובים, סוציאליות מלאה מובטחת | לקביעת ראיון נא להתקשר
בטל' 03-224540

TEVA טבע
למפעלנו בכפר סבא
דרושים/ות
כימאי/ת אנליטי/אורגני
כישורים:
1. הנדסאי כימיה/מהנדס כימיה/ רוקח.
2. ניסיון קודם באנליטיקה או בענף המזון.
3. הכרת מיכשור מתקדם.

ועבודה בסביבת מחשב - יתרון
- * העבודה הינה בין השעות 15.00-21.00
- * אפשרות לזמן עבודה גמיש

המעונינים יפנו בכתב יד לטבע בע"מ ת.ד. 353 כפר סבא למחלקת כח אדם.

למלון מנדרין
- * מלצר ראשי
- * ברמן מקצועי
- * מלצרים מלצריות

אפשרי חצי משרה
כולל הסעות
03-428161

לאולפני הבירה ירושלים בע"מ
עבור אולפן טלויזיה בסניף ת"א דרוש
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
רצוי נסיון וידע בתחום תורת הוידאו
נא לפנות: 02-628252, 03-330669

לחברה בתל-אביב בשלבי צמיחה
דרוש
נציג מכירות בכיר
התפקיד: איתור לקוחות חדשים. מו"מ עם גורמים מוסדיים. שיתוף בקביעת מדיניות השיווק. הפעלת סוכנים.
כישורים: נסיון מוכח במכירות כושר ביטוי. רקע בהנדסה בנין ידיעת אנגלית רצויה. רשיון נהיגה. גיל מעל 23.
תמורה הולמת להצלחה.
לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 25071 תל-אביב 61258

לרהיטי בית מרס
למחלקת חדרי שינה ונוער
דרוש
עובד מחסן
רצוי עם רשיון ב'
להתקשר 03-5566284, 03-5592148
בשעות העבודה לחנה או גבי.

למלון מנדרין
מנהל אחזקה
בעל נסיון ורשיון באחזקת מבנים גדולים ומערכותיהם (כולל מטבחים) קירור מיזוג
03-428161

לקפה תיאטרון "דייג"
בכרמיאל
דרושים
- ★ טבחים
- ★ ברמנים

תנאים טובים למתאימים
טל: 04-982965

למשרד נסיעות
דרושים:
1. **פקידה כללית** — עם ידע טוב בהדפסה עברית/אנגלית
2. **פקיד/ת הזמנות** — בעל/ת תעודת פקיד מורשה

נא לפנות: טל' 7—6—03-202224/5
לחנה

למכון מחקר
דרוש
★ לבורנט אקדמאי
1) בהנדסה ביורפואית או פיזיולוגיה.
2) בביולוגיה עם ידע במחשבים.
3) במדעי החיים, או הנדסאי סביבה או מקצוע פרה־רפואי. רכב חובה.

לפנות למכון לבריאות העובד ושיקומו ע"ש בי"ח לוינשטיין ת.ד. 3 רעננה
מיקוד 43100
טל. 052-445103

לרפסודיה הלבנה באילת
דרוש
טבח
למסעדת דגים גריל
למתאימים תנאים טובים + דיור
טלפון: 9229467

U-MAN
עבור חברה המובילה בתחומה
דרוש
מנהל ייצור
לארגון המפעל החדש, בניית מנהלי הפ"ר וחדירת הייצור והמלאי.
יכולת עבודה עם אנשים וגישה לאיכות מוצר גבוהה — הכרחיים.
העבודה בגוש דן.
עניין, אתגר ושכר הולם — מובטחים.
להתקשר ליהודה בטל. 03/292949, מישרה 520
סודיות מובטחת לפונים.
(16)

U-MAN
עבור חברת שיווק ותיקה ומובילה בענף
דרושים/ות
מקדמי/ות מכירה
מרץ רב, הופעה נאה והתמדה — הכרחיים.
עבודה מעניינת, עם אפשרויות להכנסה גבוהה מאד למתאימים/ות.
להתקשר ליהודה — 03/292949, או להגיע למשרדי ירמאן, פינסקר 7 ת"א (ליד מוגרבי).
(17) מישרות 42—11

אורט ישראל — המערכת ללימודי מבוגרים
לאזור נתניה
דרושים מורים
למקצועות הבאים:
- ✱ מלצרות — בשעות הבקר.
- ✱ יסודות לשרטוט בנין ועצוב פנים — בשעות הערב.

לפרטים נא לפנות לטל': 053-32727.
לאזור רמלה
דרושים מורים
למקצועות הבאים:
- ✱ חשמל — לעבודה בשעות הצהרים 13.00—16.00.
- ✱ לתיכון אקסטרני בקר — מורה לגיאוגרפיה.

לפרטים נא לפנות לטל': 947347.

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

היחידה למחקר ולפיתוח תוכניות לימודים
דרושה
פקידה - כתבנית
- ✱ בעלת נסיון בעבודה פקידותית
- ✱ מדפיסה היטב על מעבד תמלילים — עברית (אנגלית יתרון), משרה מלאה.

מועמדות מתאימות תפנינה לרותי, טל' 420763, 420461.
העובד יועסק ע"ח תקציב מחקר.

המועצה המקומית
אור-יהודה
דרושה גננת אחראית על פעוטון בשתוף הורים
המעונינות מתבקשות לפנות אל יהודית טל' 03-348403 או טל' 03-454111.
עו"ד יצחק בוכובזה
ראש המועצה

לרשת השיווק של מפעל מזון גדול
דרושים
מנהלי מכירות לסניפים
ירושלים, וגוש דן
הכישורים הדרושים
- ✱ ניסיון בניהול צוות עובדים. (אנשי מכירות ומחלקי תוצרת).
- ✱ ניסיון במכירות רצוי בענף המזון
- ✱ רישיון נהיגה.
- ✱ תושב האיזור. (בהתאם למיקום הסניף).

מועמדים העונים לדרישות מתבקשים לפנות במכתב"ד בפרוט קורות חיים למנהל כח-אדם ת.ד. 14025 מיקוד 61130 תל-אביב.
סודיות מובטחת
(ולציין עבור איריס)

שופר-סל
לסניף רמת-אביב, רח' ברזיל 15
דרוש
עובד מחלקת ירקות
לפנות למנהל הסניף במקום.
אוטובוסים: 24, 27, 45, 49.

מ.ל.ל. מערכות מחשבים בע"מ
דרוש
טכנאי אלקטרוניקה/מחשבים
כישורים הכרחיים
- * ידע ונסיון בעבודות עם IBM/P.C
- * ידע רב מערכות הפעלה.

לפנות טלפונית ל-03-7515511 לאריאלה

אלסינט
לאגף הפיתוח בחטיבת הסורקים בחיפה
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה אנלוגית
מס' משרה 143058
לפיתוח מערכת ספק מתח גבוה לשפופרת X-RAY.
הכישורים:
מהנדס אלקטרוניקה, בעל ניסיון רב בפיתוח מעגלים אנלוגיים רצוי נסיון בבקרת מתח גבוה.
אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז ומס' משרה למחלקת גיוס ת.ד. 550, חיפה. סודיות מובטחת.
אלקטרוניקה בשרות הרפואה

סינרמה
היכל העיר רח' יגאל אלון 53 (פינת יצחק שדה 45)
דרושים
1) למחלקת הבטחון
א. מפעילה למיקוד תקשורת
ב. מאבטחים —
- ✱ יוצאי יחידות קרביות בצה"ל
- ✱ עדיפות ליוצאי זרועות הבטחון
- ✱ עבר ללא דופי
- ✱ גילאי 21—35
- ✱ תנאים מצויינים למתאימים.

ועדת הקבלה תתקיים בכל השבוע בין 15.00—18.00 וביום ו' 9.00—14.00 בבנין הסינרמה, יש להצטייד בת.ז. פנקס מילואים, תעודת שחרור המלצות, לפנות לאיתן.
2) למח' מזון ומשקאות
ברמנים ומלצריות עם נסיון, נא לפנות לקמפוס כל השבוע בין השעות 11.00—14.00
3) מזכירה עם נסיון והמלצות.

לחברת שיווק מבוססת בתחום התקשורת הקווית
דרוש/ה
נציג/ת מכירות בכיר/ה
התפקיד: רכישת לקוחות חדשים; הרחבת סל המוצרים אצל לקוחות קיימים.
הכישורים: נסיון מוכח במכירות למוסדות; עדיפות למי שניהל בעבר צוותי מכירות; השכלה על-תיכונית; גיל מעל 25; תושב/ת גוש דן; מחפש/ת אתגרים חדשים.
התנאים: תמורה כספית הולמת להצלחה; הדרכה מקצועית; עבודה עצמאית; הזדמנויות לקידום.
נא לפנות בכתב אל ת.ד. 7136, תל-אביב 61071, למנכ"ל החברה.
סודיות מובטחת.

למשרדנו בחיפה
דרוש
פקיד
עם ידע בהנהלת חשבונות
נא להתקשר טלפונית ביום ראשון 21.9.86 לטלפון 04-660323
בין השעות 13.00—16.00

התאחדות התעשיינים בישראל
אגף כלכלה וסחר חוץ
דרושה
פקידה כתבנית
למשרה מלאה
- ✱ הדפסה שוטפת בעברית. עדיפות לידע בהדפסה גם באנגלית
- ✱ ידע ונסיון בעיבוד תמלילים (WORD STAR).

נא לפנות לטלפון: 03-5250121, שלוחות 10, 09, לאילנה.

SONY
דרושים
1. **מנהל שווק** — למוצרי אלקטרוניקה לשימוש ביתי (לפנות לשמוליק).
2. **טכנאי טלויזיה** — (לפנות לאיציק).

נסיון קודם הכרחי, סודיות מובטחת.
נא לפנות טלפונית לקביעת ראיון לטל' 03-652431
העולם מתקדם עם סוני

למישהו טיאנ'ר
יבואני אופנה אקסקלוסיבית
דרושה
מוכרת אינטליגנטית מנוסה,
דינמית וחרוצה
למוצרי המכירות המסוגלת לקבל על עצמה
אחריות ויוזמות.
המתאימות לקביעת ראיון:
03-664069, 03-661352

למשרד נסיעות פאנתוריסט
דרוש
SENIOR BOOKING CLERK
עם נסיון של 3 שנים
למשרה מפוצלת מלאה.
נא לפנות לקביעת ראיון לזיוה 03-243381 בשעות הבוקר.

לפרוייקט ייחודי
בשטח הפרסום
דרוש/ה
האיש הנכון
לניהול משא ומתן עם חברות גדולות ומשרדי הפרסום

הכישורים הנדרשים:
* יכולת מכירה וכושר שכנוע.
* זיקה והבנת שטח הפרסום.
* הופעה ייצוגית ואמינה.
* דמיון וכשרון יצירתי.

העובד המתאים יהנה משכר בסיסי + אחוזים ותמריצים.
העבודה בעיקר במרכז הארץ, במשרה מלאה בלבד.

המתאימים יפנו אל חב' „שלף יועצים לשיווק" עם פירוט קורות חיים בכתב יד בלבד, ת.ד. 33465 ת"א. ולציין על המעטפה „לפרוייקט ייחודי". רק מועמדים מתאימים יענו.
סודיות מובטחת.

לרשת בתי הכל-בו של המשביר לצרכן
דרושים/ות
1. דקורטור/ית
בעל ידע ונסיון לעבודה קבועה בירושלים ו/או באר-שבע
לראיון טל': 03-899641
2. עובדי מחסן
לעבודות שונות במחסן מרכזי
לראיון טל': 03-820542
3. מוכרות
למחלקות שונות
לראיון טל: אלנבי 622916, חנות סט. מיקל — קניון אילון 797298

מלון גני חמת טבריה
דרושים:
1. **מנהל מזון ומשקאות**
בעל נסיון במלונות 4 או 5 כוכבים.
2. **מנהל חדר אוכל**
בעל נסיון במלונות 4 או 5 כוכבים, בעל כושר אירגון ויכולת הפעלת צוות עובדים.
3. **פקידי קבלה בוגרי תדמור**
4. **חשב שכר**
בעל נסיון בהכנת שכר באמצעות מחשב.
5. **טבחים**
בעלי נסיון בעבודה בבתי מלון.
6. **מחסנאי בכיר**
בעל נסיון רב בניהול מחסנים.
תנאים טובים למתאימים.
*
נא לפנות למחלקת כח אדם ת.ד. 22 טבריה, מיקוד 14100 טלפון 067-92690.

לחברה להשקעות דרושה
מזכירה
3 שנות נסיון, כושר הבעה בכתב ובע"פ.
נסיון בעיבוד תמלילים. עדיפות לאקדמאית.
תנאים הולמים ובהתאם לכישורים.
טל. 03-200944

הועדה המקומית
לתכנון ולבנייה — השומרון
ת.ד. 58 זכרון-יעקב 30950 טל. 063-90958, 063-99254

מתבקשות הצעות לתפקידים אלה:
1) **מזכיר הועדה**
תאור התפקיד: ארגון המינהלה של הועדה
דרישות התפקיד: נסיון במינהלה, התמצאות בתכניות ובנוהלי טיפול בתכניות בועדת בנין ערים.
דרגה: 6—8 מכנאים
2) **בודק תכניות**
תאור התפקיד: בדיקת בקשות להיתרי בניה, בדיקת תכניות בנין עיר, מסירת אינפורמציה לקהל.
דרישות התפקיד: טכנאי או הנדסאי בנין, ידיעת בחוק התכנון והבניה ובתקנותיו והתמצאות בתכניות בנין עיר ובקשות להיתרי בניה.
דרגה: 4—6 מכנאים.
קבלת הצעות בכתב עד ליום 26.9.86

דרושות
אחיות מוסמכות
לתפקידים אחראיים בין היתר
אחות שהשתלמה בטפול נמרץ
נא לפנות לאחות הראשית
בי"ח ליכטנשטדטר למחלות כרוניות תל-אביב, יד אליהו,
שד' החייל 4 טל': 03-331414

פיזיותרפיסט/ית
לעבודה בחו"ל לשנתיים
עדיפות לרווק/ה, בריאות טובה,
שליטה באנגלית, שנתיים נסיון
ורשיון נהיגה.
למידע נוסף נא לשלוח פרטים אישיים ורקע מקצועי ומעמסה מבויילת וממוענת (לדואר חוזר) — לת.ד. 5263 הרצליה.
סודיות מובטחת

לחברה גדולה בענף מכשירי כתיבה
דרושים
אנשי מכירות מעולים
בכל הארץ
* נסיון בענף + רכב יתרון.
לפנות בכתב למנהל השקעות בע"מ
רחוב הקליר 19 תל-אביב
עבור אנשי מכירות

למכון רפואי ברמת-גן
דרוש
רופא פנימי
למחלקה קרדיולוגית
למשרה חלקית בשעות הבוקר.
טלפון מיום א' 03-708143

לחברה קבלנית לביצוע
עבודות עפר וכבישים דרוש
מודד ביצוע
מנוסה
בהצעות נא לפנות בין השעות 8.00—18.00 בטלפון 063-70555.

לחיפה, ירושלים ותל-אביב
דיילות מכירה
לרשתות שיווק, לקידום מכירות
כלי בישול מתוצרת „אלגת" קבוץ אלונים.
טל': 03-725749

דרושה
מזכירה
* בעלת ניסיון של 4 שנים בניהול עצמאי של משרד.
* שליטה באנגלית (קריאה, כתיבה, דיבור, רצוי שפת-אם).
* גיל 25 ומעלה.
* הופעה נאה.

להתקשר החל מיום א' 03-662528.

לאופנת בגדי פעוטות
דרוש/ה
מעצב/ת
* כשרון בעיצוב מקורי וחדשני.
* ריכוז ופיקוח על תהליך הייצור.
* ידע בבדים, אביזרים, רקמות ואפליקציות.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 36618 ת"א — 61366.
* סודיות מובטחת *

לחברה לעבודות תקשורת וחשמל
דרושים
עובדים מסורים בעלי נסיון ומתחילים
טל': 03-358379, ביום ראשון: 03-359571.

למפעל פלסטיקה בהזרקה באזור פ"ת
דרוש
איש אחזקה
לפנות בכתב לת.ד. 4333 תל-אביב 61042 למס' 236

דרושות
סטודנטיות
בעלות הופעה נאה
לעבודה במשך עד חודש ימים
לפני פתיחת שנת הלימודים
בשעות אחר הצהריים.
תחילת העבודה מיידית.
העבודה בגוש דן, חיפה, ירושלים.

למתאימות — התשלום לפי שכר סטודנט + פרמיה.

למעוניינות — נא לפנות באופן אישי ביום א' 21.9.86, בשעות 13.30—15.00 לרחוב מרמורק 16.

סולן — שרותי תקשורת ובלדרות
טוסטוס במתנה
אם אתה רציני מתמיד וחרוץ בעל רשיון לטוסטוס או טוסטוס ורוצה להרויח הרבה כסף אצלנו תקבל גם טוסטוס במתנה.

ועדת קבלה תתקיים ביום ב' הקרוב 22.9.86 בשעות 16.00—19.00 בת"א רחוב הרכבת 36 — קומה ג' (ליד תחנה מרכזית)
טלפון: 03-664261 (מתאים גם לבחורות)

למוסד אקדמי באזור ת"א
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל
למשרה מלאה ומפוצלת בעל/ת כושר אדמיניסטרטיבי, יחסי אנוש טובים, יכולת לנהל מגעים עם גורמי חוץ ופנים.
יתרון לבעלי נסיון מוכח ורקע בתפקידים דומים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 46068 ת"א מיקוד 61480 עבור עוזר/ת למנהל

דרוש/ה
מפעיל/ה
I.B.M. S/36
נסיון בהפעלה עצמאית של שנתיים לפחות.
ידע ב-RPG יתרון
המתאים/ה יפנה בכתב יד לת.ד. 866 ת"א 61008, עבור מס' 521.

לקבוצת השמירה בע"מ
סניף ת"א / ניקיון
דרושים
1. מפקח ניקיון אזורי
* ניסיון בניהול צוות עובדים גדול
* כושר ארגון * בעל רשיון נהיגה
* בעל טלפון בביתו
2. מפקחות ניקיון
* למישרה מלאה
* למישרה חלקית / אחה"צ
לפנות טלפונית לגברת חני 03-245152

למושב נאות הכיכר
דרוש
מפעיל סככת שיווקים
בעלי נסיון בלבד יפנו לטלפונים 057-950912-3, 057-55682.

לחברה בקבוצת חברות דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי/יחיד
לתיפעול מערכת
הנהלת חשבונות ממוחשבת
העבודה כוללת:
* רישום בספרים * הוצאת חשבוניות * טיפול גבייה * תשלומים לספקים * קשר עם קהל
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20530 ת"א עבור „עצמאי".

מץ ישראל
דרוש
סוכן
בענף מוצרי החשמל
(עדיפות לבעלי נסיון בענף)
* בעל רכב פרטי.
* מגורים באזור המרכז.
נא להתקשר לטל. 03-799114 לליזט

אלרון מחשבים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
למשרה מלאה
03-7517819, 03-7517828
משעה 16-00

לחברה לאלקטרוניקה דרוש
קניין לרכש מקומי
* בעל נסיון של 3 שנים לפחות במפעל תעשייתי בתחום האלקטרוניקה.
* התמחות ברכש רכיבים אלקטרוניים ופרטי זיווד מיכניים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 43159 תל-אביב 61430.

ליצהר תעשיות (2000) בע"מ ת"א
דרוש
מנהל/ת חשבונות
על המתאים או מתאימה לפנות בכתב יד לת.ד. 823 ת"א מיקוד 61007 בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם בעבודה.
— סודיות מובטחת —

למפעל תעשייתי ותיק דרוש
מקדם מכירות
בעל הכישורים הבאים:
* השכלה אקדמאית, עדיפות תנתן לטכנולוג מזון ו/או בעל נסיון בשיווק חמרי גלם לתעשיות המזון.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 11109 תל-אביב מיקוד 61110 עבור מקדם מכירות.

לבית חולים כרמל בחיפה
דרושים/ות
1. אחיות/ים מוסמכות/ים
לעבודה מקצועית במחלקות בית החולים,
למשרות מלאות וחלקיות.
2. אחיות/ים מעשיות/ים לחדרי ניתוח
מועמדים/ות מתאימים/ות יקבלו הכשרה נוספת בקורס חדר ניתוח לאחיות/ים מעשיות/ים.

נא לפנות למשרד שרותי הסיעוד בבית חולים כרמל, רח' מיכל 7 חיפה, טלפונים 04-250304, 04-254889, בכל ימות השבוע בשעות הבוקר.

לעבודה בטחונית מעניינת בנמל התעופה בן-גוריון דרושים
מועמדים העונים לתנאים הבאים:
* יוצאי צבא בגילאי 26—23 (לקצינים יתרון)
* דוברי אנגלית (מבחן קבלה יערך בשפה האנגלית)
* בוגרי תיכון (עדיפות לאקדמאים)

תקופת ההכשרה הינה בת 3 חודשים
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 41 נמל התעופה בן גוריון 70100 עבור י.ם.
פונים מתאימים יוזמנו לראיון
— סודיות מובטחת —

לחברה תעשייתית דינמית דרוש
מנהל מרכז הפצה ארצי
לניהול מרכז ההובלה ותיאום מערך הלוגיסטיקה של החברה כולה.
מועמדים בעלי נסיון ניהולי בתחומים הנדרשים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות-חיים ונסיון קודם, אל ת.ד. 3953, פתח-תקוה 49517.
סודיות מובטחת.

למוסך מרכזי גדול
דרושים:
1. מנהל עבודה במכונאות רכב
* בעל תעודת הסמכה
* נסיון רב בניהול צוות עובדים
2. מכונאי רכב
* בעל תעודת הסמכה או סוג 3
3. בוחן רכב
* טכנאי רכב מנוסה
בדבר פרטים נא לפנות לטל' 779111-9

כפר הנוער נוה-הדסה
ע"י קיבוץ תל-יצחק
דרוש
מדריך חקלאי
לחטיבת ביניים לריכוז בעבודה במשק ילדים, ידע בסיסי בחקלאות וטיפול בבעלי חיים. מגורים במקום הכרח.
התחלת העבודה מיידית.
לפנות בטל': 053-99196, 053-97154, 053-99926 בשעות הבוקר.

מנהל מכירות
רצוי מהנדס / הנדסאי בנין
בשטח ביזור ואיטום. בעל קשרים עם אדריכלים, מהנדסים וקבלנים.
דרוש לחברת ת.ע.מ.ס בע"מ חולון.
לפנות רק בכתב יד בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 תל-אביב 61028.
— סודיות מובטחת —

להברה ארצית ליבוא ושיווק
דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
* נסיון בתהליכי יבוא, הזמנות וקשר עם עמילי מכס.
* התכתבות עצמאית בעברית ואנגלית כולל מלקס.
* משרה מלאה.

נא לפנות בצרוף נסיון וקורות חיים לת.ד. 884 ת"א למס' 20

לד.י.ג. תעשיות מוצרי חשמל בע"מ
בבית שמש
דרושים
1. **טכנאי ייצור**
מנהל עבודה מוסמך
לניהול מחלקת הרכבה
2. **אחראי מחסן-חומרים לתת-הרכבות**
בעל השכלה טכנית
למתאימים אפשרויות קידום
לעברים לאזור תינתן עזרה בדיור
נא לפנות לת.ד. 285 בית-שמש 99000

למכון להשכלה בת"א דרוש
מרכז מגמת מחשבים
דרישות התפקיד:
* בעל תואר M.A. * נסיון קודם בהוראה והדרכה
להתקשר לטל': 08-441744, 452428, לוד.

לפרויקט בניה בצפון הארץ
דרושים בדחיפות!!
* **מהנדס ביצוע** עם נסיון
* **מנהל עבודה באתר**
* **נגרי גגות ורעפנים**
* **מחסנאי - מפ"ם**

טל. 03-348745

לחברת אמניר תעשיות מיחזור בע"מ
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל טכני
הכישורים המבוקשים:
* מהנדס מכונות בתעשיה.
* נסיון בעבודה 6—3 שנים.
* ידע ונסיון ונכונות לעבוד בתכנון ושרטוט.
* נסיון בתכנון ואחזקה של מערכות שינוע מכניות, פנאומטיות, מערכות הידראוליות.
* ידע בסיסי בהקמת מערכי ציוד ומתקנים בתעשיה.
* ידיעת אנגלית טכנית — הכרח.

מגורים: באזור חדרה, נתניה.
* *
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 142 אזור התעשיה חדרה, 38101 לידי איציק חרואל.

למשוות הר השרון
1) אורגים במשמרות
2) תופרות
3) עובד גירוד
לפנות ליצחק 052-38121, 052-38306

לקואופ ירושלים
אגודה צרכנית שתופית בע"מ
דרושים
א. מוכירה למנכ"ל
הכישורים הנדרשים:
* נסיון בעבודת מזכירה בכירה.
* שליטה בשפות עברית ואנגלית על כתיבה כולל ניסוח הדפסה.
* ניסיון בניהול משרד באופן עצמאי, כולל יחסי ציבור.
ב. סגני מנהלי סופרמרקט
הכישורים הנדרשים:
* השכלה תיכונית
* נסיון כמנהלי קדם או רקע מסחרי.
* [illegible]
* יכולת עבודה מעבר לשעות עבודה רגילות.
מעוניינים העונים לדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח אדם לת.ד. 23002 ירושלים עבור מכירות, סגני מנהלים.
ג. זבנים ועוזרי מחסנאים לסופרמרקט
לעבודה מפוצלת.
קופאיות
למשרה מלאה ו/או חלקית
המעוניינים יפנו טלפונית למח' כח אדם בימים א'—ה' בשעות 08.00—12.00 לטל. 02-535004-5.

נעמת — המרכז להכשרה מקצועית
רח' מ.ה.ל 14, ק. אליעזר — חיפה
דרושה מורה
בקורס ספרות-נשים
נא להתקשר לטל': 04-534294

למרפאת שיניים בחולון במרכז הארץ
דרושה
שינית מנוסה
תנאי שכר מצויינים!
טל. 03-941080 (ערב), 03-982985 (בוקר)

קריסטל
מכונות ומוצרי חשמל בע"מ רמת-גן
דרושים:
מנהל/ת חשבונות
לעבודה עצמאית
* סוג ג'-ד'
* נסיון עבודה — 3 שנים ומעלה
מחסנאי
לעבודה אחראית
* נסיון עבודה — 3 שנים ומעלה
* רצוי נסיון בענף מוצרי חשמל ביתיים
* המלצות הכרחיות

מועמדים העונים לדרישות — יפנו לפגישה אישית בימים א'—ה' בין השעות 12.00—16.00 רח' ההילון 12 רמת-גן (ליד בורסת היהלומים) או בכתב יד בצרוף קורות חיים אל: ת.ד. 5113 רמת-גן מיקוד 52150 עבור מספר 200.

למפעל קפיצי נהריה
מקונין
בפתית
עם נסיון + רקע
טכני בנושאי המחשבת למחלקת תפ"י
053-45844
053-91594
לנשים או גברים.

דרושים
בעלי מקצוע
מעולים
* **חרט**
* **מסגר—רתך**
* **איש אחזקה**
עם ידע בחשמל
לקביעת ראיון טל' 03-478121
בין 08.00—15.30

להוות הצופים
ברמת יוחנן
דרוש
איש אחזקה / כללי
רווק
מגורים במקום חובה
04-442976

דרושים
פקידה מנוסה
והדפסה ותוספת נסיון של 3 שנים
שליח
עם וספה
נא לפנות 779111-9

שורכת דין
עצמאית, דינמית
כישורים
משפטית
מעמדים אישיים
לעמוד משכירה
טלפון 03-5560316
ביום השבת 03-288336

דרושה
מנהלת חשבונות
כישורים:
* נסיון קודם בהפעלת הנה"ח ממוחשבת
* נסיון בעבודה עם בנקים.
מקום עבודה תל-אביב
לפרטים לפנות 03-253281-2

דרוש
עובד אחזקה ונקיון
למשרה מלאה
נא לפנות לטלפון: 03-455141 לבריך

ביצועיסט/ית גרפי
אמבייציונר/ית
כתוב לת.ד. 5186 תל-אביב
מקום העבודה הרצליה.

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
דרוש/ה
מדריך/ה
לקבוצת מתנדבים אקדמאים מחו"ל בפלטן סבריה
הכישורים הנדרשים:
השכלה גבוהה.
שליטה מלאה באנגלית (רצוי גם בספרדית)
לאחר שירות צבאי או שירות לאומי מקביל
נסיון בעבודה עם סטודנטים מחו"ל
מגורים במקום
העבודה לתקופה של 4 חודשים מאמצע אוקטובר
על המעוניינים לפנות לטל' 02-226111 לשלוחות 328—332

לסדר-צלם
דרושה
סדר/ית מעולה
(נסיון בקומפ-אדיט הכרחי)
תנאים מעולים למתאימה
טל. 660103, 243746, 228211

[illegible]

לחברה מהגדולות ביותר
למכונות צילום ומיכון משרדי
דרוש
מחסנאי טכני
יועדפו בעלי נסיון בניהול מחסן עצמאי, מפ"ש לשעבר בצה"ל, בעל כושר ארגון ותושיה. תנאים טובים למתאימים.
לפנות לאביגיל מיום א' 03-611521.

גבי שואף בע"מ GABI SHOEF LTD.
בדיקות אל הרס ופיקוח איכות
דרוש
טכנאי מוסמך — הנדסאי
אחרי צבא לעבודה קבועה, שנות הסמכה, רצוי רשיון נהיגה, מאיזור ראשל"צ.
טלפון 03-984659, 984083

יום שישי, ט"ו באלול תשמ"ו, 19 בספטמבר 1986

صكذا من الاصل

هكذا من الأصل

דרושים:

1. **מזכירה**
בעלת תעודת בגרות ראלית
ידיעה טובה של השפה האנגלית
כתבנות מעולה
נסיון בעיבוד תמלילים
בעלת נסיון קודם.
נא לפנות לטלפון 03-294771 קו פנימי 236

2. **פקיד גביה**
בעל נסיון ורקע בהנהלת חשבונות וגביה.

נא לפנות לטלפון: 03-200435

מנורה
חברה לבטוח בע"מ

למוסך מרכזי של חברה ליבוא רכב
דרוש
מנהל עבודה למחלקת משאיות
הכישורים הדרושים:
* נסיון של 5 שנים לפחות במשאיות דיזל
* סוג 1 מכונאות
* יכולת לנהל צוות עובדים
* ידיעת אנגלית טכנית
* תעודת נהיגה — יתרון
מועמדים יפנו בכתב יד תוך פרוט קורות חיים ונסיון, לת.ד. 5006 תל-אביב 61050 ויציינו טלפון להתקשרות
— סודיות מובטחת —

למפעל תעשייתי במרכז הארץ
העוסק בפיתוח וייצור של מערכות בטכנולוגיות מתקדמות
ד ר ו ש י ם :
* **מהנדסי מכונות למחלקת הנדסת ייצור**
הכישורים הדרושים:
– תיכנון תהליכי ייצור של חלקים מורכבים
– הכרת תהליכים, טיפולים טרמיים וטיפולי שטח.
– תיכנון כלים ומתקנים.
– עדיפות לבעלי ידע בשטח מכונות מבוקרות מחשב.
– נסיון מקצועי בתעשיה 5 שנים מינימום.
* **מהנדסי מכונות — מהנדסי מכונות בכירים**
הכישורים הדרושים:
– הכרת תיכנון תהליכי ייצור ומתקנים.
– ידע בתכנות מערכות ומכונות מבוקרות מחשב.
– נסיון בהפעלת תיבם — יתרון
– נסיון מקצועי בתעשיה 5 שנים מינימום.
* **טכנאי אחזקה**
בעל נסיון בתנורים ומע' ואקום, מע' הידראוליות, עצמאי, שליטה באנגלית.
* **הנדסאי אלקטרוניקה**
בעל נסיון של 4 שנים לפחות לניהול צוות עובדים במחלקה אלקטרוניקה, נסיון בתעודה יתרון פעילות המחלקה כוללת הרכבת מעגלים מודפסים וכן הרכבות בניית צב"ד
* **שרטטים/ות**
שרטטי מכונות לשרטוט מתקנים וכלים
נסיון מקצועי בתעשיה 3 שנים מינימום
* **חרטים אוניברסליים**
הכישורים הדרושים:
– ידע בהפעלת ציוד אוניברסלי בייצור חלקים תעופתיים מדוייקים
– נסיון מקצועי בתעשיה 5 שנים מינימום
* **כרסמים להפעלת מרכזי עיבוד מבוקרי מחשב**
הכישורים הדרושים:
– ידע בהפעלת ציוד אוניברסלי בייצור חלקים תעופתיים מדוייקים
– נסיון מקצועי בתעשיה 5 שנים מינימום
* **כרסמים להפעלת מרכזי עיבוד מבוקרי מחשב**
הכישורים הדרושים:
– ידע בהפעלת מרכזי עיבוד עם מחשבי G.E.
– נסיון מקצועי בתעשיה 5 שנים מינימום.
* * *
למועמדים תנאים טובים, 5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33048 ת"א (סודיות ופרטיות מובטחת)

למוסד ממלכתי
דרושים גברים
לעבודת שטח
בלתי שגרתית
כישורים נדרשים:
* גילאי 24-30 לאחר שרות צבאי מלא (עדיפות לקצינים).
* בעלי השכלה תיכונית מושלמת (עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית).
* בריאות תקינה.
למועמדים המתאימים מוצעת:
* עבודת שטח מרתקת בעלת ענין ואתגר מבצעי.
* אולפן ללימוד השפה הערבית.
* קביעות בעבודה, שכר ותנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד לאחר סיום ההכשרה).
* מסלול קידום רחב.
המעוניינים ... ת.ד. 39888 ת"א (עבור א.ע) מיקוד 61398 ... [illegible]
סודיות מובטחת.

גבוד סברינה
למפעלנו בכפר סבא
דרושים
1. **מכונאים**
לאולם סריגה
בוגרי בי"ס מקצועיים.
2. **חשמלאי**
בעל ידע בזרם חלש,
בוגר בי"ס מקצועי.
נא לפנות לטלפון
052-24246, 052-24104
או בכתב לאזור התעשיה ב', כפר-סבא.
3. **מסגר**
בעל נסיון
בוגר בי"ס מקצועי.
נא לפנות למשה סגל, 052-24246, 052-24104
או בכתב לאזור התעשיה ב', כפר סבא.

INTERNS FOR PEACE
ארגון לשיתוף פעולה יהודי-ערבי באמצעות עבודה קהילתית
مشاركة عربية يهودية بواسطة العمل الجماهيري
דרוש/ה
מנהל/ת
אם את/ה: בעל/ת נסיון בניהול אנשים, פרויקטים ותקציב, יכולת ארגון וביצוע, מאמין/ה בחשיבות המטרה שלנו.
נא לפנות בכתב תוך פרוט קורות חיים ונסיון קודם אל:
"ניצני שלום"
ת.ד. 4796 ת"א, 61047 עבור חוה ברוך

מזכירה
לארגון וניהול
משרד
ידע בשיווק יצור
הדפסות טלקס
נסיון שנים לפחות
5 ימי בשבוע
טלפון: 03-5512131
03-5519630

ד ר ו ש
מנהל ייצור
לניהול הייצור בנגריה
בהקף של כ-30 עובדים
הכישורים:
מהנדס ייצור בעל נסיון בתעשיה — רצוי בעלי הנגרות. נא לפנות בכתב לת.ד. 68 חיפה

מכון התקנים הישראלי
ד ר ו ש י ם
1. **מהנדס/ת חשמל**
במסלול אלקטרוניקה
– בעל/ת ידע בתחום הבטחת-איכות ובדיקות סופיות
– רצוי נסיון קודם בתעשיה
– ידיעת השפה העברית על בוריה
– ידיעת אנגלית טכנית
2. **מהנדס/ת בנין**
– בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות
– נסיון תחומים מגוונים בתחום הבנין
– ידיעת השפה העברית על בוריה
– ידיעת אנגלית טובה, ידיעת שפות נוספות – יתרון.
בדבר פרטים נא לפנות למשרד כח-אדם ברח' האוניברסיטה 42 רמת-אביב
סמל המחוגה סמל האיכות

בחור
אחראי
לניהול מחסן
+
משרד
בעל רשיון
לטילון
03-702576

דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי
בעל נסיון בהפעלת צוות עובדים בהנהלת חשבונות ממוחשבת.
מועמדים מתבקשים לפנות בפירוט קורות חיים, השכלה, הכשרה ונסיון מקצועי לת.ד. 9155 מיקוד 61091 עבור "מנהל חשבונות עצמאי"

ל.א. אורלי —
חב' לתחזוקה וסוכנויות בע"מ
דרושים בדחיפות:
רתכים תעופתיים בעלי הסמכות
מכונאי מטוסים
לביצוע עבודות ייצור/ריתוך בנתכי נירוסטה.
לתיאום ראיון נא להתקשר לחיים,
טל. 03-256810, 03-258806

לחברת ייצור
יבוא/יצוא
דרושה
פקידה
מנוסה
בעלת שליטה מלאה
בעברית ואנגלית
לפנות בכתב עם קורות חיים
ופרוט ניסיון קודם לת.ד.
33363 ת"א.

למשרד אדריכלים ברמת-גן
דרושים:
1. **אדריכל/ית** 3 שנות נסיון
2. **הנדסאי/ת** - שרטט אדריכל/ת
טלפון: 03-781123

לחברה גדולה דרוש
איש שיווק
באזור חיפה והצפון
בעל ניסיון במכירה לחנויות ויכולת לפקח על צוות מפוצים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 155 תל-אביב עבור "איש שיווק" מיקוד 61001

למוסד בנקאי
ד ר ו ש י ם
פקידים/ות
לעבודה מפוצלת בסניף בצפון תל-אביב, בעלי נסיון בנקאי עד גיל 35.
לפנות טלפונית מיום א' למחלקת כח אדם טלפון 288161

ד ר ו ש
טבח
מנוסה
שומר תורה ומצוות
רצוי מאיזור
יד-אליהו
נא לפנות לאמרכל
בי"ח ליכטנשטדר
תל-אביב, יד-אליהו
שד' החייל 4
03-331414

למתנ"ס בית דגן
דרושים
* רכז/ת תהילי"ה
* מורה בכיר
– אקדמאי נסיון בהוראה ובאירגון
* מורים לחינוך מבוגרים
– יסוד בתיכוניות
* רכז/ת תנועת נוער בחוגים
העבודה בשעות הבוקר והערב
טלפונים 03-965483, 03-984360

ל.א. ד. דותן בע"מ
חברה לציור גרפי
דרושים
* **אנשי מכירות**
לקידום פרוייקט פרסומי באיזור בגוריהם (נתניה עד אשדוד)
הכישורים הנדרשים:
השכלה תיכונית, ידע בעיצוב גרפי רצוי. בעלי יוזמה ויכולת עבודה עצמאית בשטח.
עריכת לבעלי רכב.
תנאי שכר הולמים לכתאיים ובסיסי + אחוזים השתתפות בהוצאות נסיעה (רכב)
* **גרפיקאים בעלי מעוף ויוזמה**
נסיון קודם בעבודה הכרחי.
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון: 03-268438

דרושים
בוגרי
תיכון
לאחר שרות צבאי
(צעירים)
לתפקידי גביה
והכנת משלוחים
לפנות לפני הצהרים
"אטלס" הפצת
עיתונים, צ'לנוב 49
ת"א

למשרד פירסום
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
ביצועיסט/ית
עם נסיון לפחות
שנתיים בביצוע
מודעות לעתונות.
משרה מלאה
לקביעת ראיון נא לפנות
להנה מיום א' בין השעות
9.30–12:00
03-331261

דרושים
אפסנאים
משוחררי צה"ל לתפקיד
מחסנאים בחברת תעשייתית
עבודה במשמרות
לפנות לעודד טלפונים:
03-344435 — 03-344475

אם אתה איש מקצוע מנוסה
באחד מתחומי
המחשב
אותך אנחנו מחפשים!!!
חייג 03-624565-6 ויחד
נמצא לך משרה מתאימה עם
אתגר ותמורה (ללא תשלום מצידך)
אלעד - רח' יהודה הלוי 77 ת"א

ד ר ו ש
חשב לחברה
המתמחה בשיווק
* ידע מורחב בהנהלת-חשבונות (נסיון של 5 שנים לפחות)
* נסיון בעבודות מחשב
* נסיון בעבודה כחשב-יתרון
* תושב תל-אביב או הסביבה עד גיל 40.
בדבר פרטים נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב לת.ד. 30413 תל-אביב.

דרושים
צלם ומונטז'ר
עם נסיון תנאים טובים למתאימים
לפנות לצינקוגרפיה הישראלית
טלפון: 03-625113, 03-625849

א ג י ש
הובלה בינלאומית
בע"מ
דרוש/ה באיזור ת"א
פקיד/ת רשוי
טל. 03-371282

לסוכנות פולקסווגן
ברמלה
ד ר ו ש
מכונאי
בעל ידע + נסיון
טל: 08-240542
08-221865

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
אדריכל/ית בנין
ואדריכל/ית פנים.
בעל/ת נסיון רב.
טלפון 03-269312,
03-256354

להפעלת מכשור
ממוחשב
ד ר ו ש
בחור אינטליגנטי
השכלה תיכונית מלאה +
שליטה טובה באנגלית
טלפון 037166

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה,
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן המין המופלה לעבודה הנדונה. [illegible]

לכל-בו דיזנגוף של
המשביר לצרכן
דרושים/ות
1. עובד אחזקה (בעל רישיון חשמלאי-עוזר)
2. עובד מחסן/נהג
3. מוכרות — למחלקות שונות
עדיפות לבנות 28—40,
משרה חלקית (המשמרון)
4. מוכר/ים בעל רקע במסירת מוצרי חשמל / אלקטרוניקה.
לראיון נא לפנות לטל. 285136

לחברה תעשייתית גדולה
שמשרדיה בתל-אביב
דרוש
מנהל/ת תעשייה
בכיר/ה
נא לפנות לת.ד. 1700 תל-אביב
מיקוד 61016 עבור מנח"ש

למחלקת אחזקה
במפעל תעשייתי
דרושים
1) מסגר מכני
2) חשמלאי לתעשיה
לפנות לדוד טלפונים:
03-344435
03-344495

דרושים
עובדי בריכה
1) עובדים מקצועיים לכל סוגי המכונות
2) כורכים ידניים — הגופרות
3) עובדים פשוטים
טלפון 03-812062

אוניברסיטת תל-אביב
בית הספר להנדסאים
ע"ש יוסף ורבקה מאירהוף
חטיבה על תיכונית
דרושים
מהנדסים ומורים/ות
לשנת הלימודים תשמ"ז
במקצועות הבאים:
* **מחשבים**
VAX ASSEMBLER, FORTRAN גרפיקה ממוחשבת, קומפילציה, חקר ביצועים, מבוא לאלקטרוניקה, מיקרו מחשבים.
* **אלקטרוניקה:**
אלקטרוניקה תקבילית, מעבדת אלקטרוניקה.
* **מכונות**
תורת החומרים, מתקנים וקביעים, אחזקת מטוסים, מכניקה טכנית, הידראוליקה.
* **מכשור ובקרה**
זרימה, מערכות בקרה, רכיבים ומתמרים בבקרה.
* **כללי:**
מתמטיקה (בעל תואר שני ומעלה).
לקבלת פרטים נא לפנות לבית הספר להנדסאים רח' האוניברסיטה 30, רמת-אביב, ת"א 69975, טלפון 03-420349.

לחברת סחר בינ"ל
בענף המזון
ד ר ו ש / ה
אחראי/ת מח'
יצוא משלוחים
תאור התפקיד:
טיפול כולל בהכנת דוקומנטים, תאום ומעקב אחר משלוחים.
מגע עם נותני שרותים ובנקים.
מועמדים בעלי נסיון מוכח בתפקיד דומה, השולטים בשפה האנגלית (שפות נוספות - יתרון) ... בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 18108 ת"א, נא לציין "משלוח יצוא".
– סודיות תשמר בקפידה –

לחברת ניהול
שרותי אחזקה
1. **חשמלאי מוסמך**
כושר ניהול צוות – נסיון באחזקה 5 שנים לפחות.
2. **שרברב/מסגר**
נסיון במקצוע של 3 שנים לפחות.
3. **טכנאי מיזוג אויר**
נסיון בעבודה של 3 שנים לפחות.
הנחיות כלליות
* עדיפות למתגוררים בת"א רבתי עם טלפון.
* המעוניינים ימלאו בכתב יד דף קורות-חיים (גיל, ארץ מוצא, השכלה, כתובת ומס' טלפון, מקומות עבודה בפרוט התקופות וממליצים אפשריים).
* את הפניה יש לשלוח בדואר רגיל עד 30.9.86 לפי הכתובת: ת.ד. 60172 ת"א מיקוד 61401
– סודיות מובטחת –

למוסד כלכלי גדול
בשטח המזון
דרושים/ות
1. **כלכלן**
לניתוח תמחירים, ניתוח רווחיות, תכנון דוחות, רווח והפסד ובקרה כלכלית.
* רצוי בעל תואר שני.
* דרושה ידיעה בעבודה על פ.סי.
* בעל נסיון של 3 שנים לפחות.
2. **כלכלן מתחיל**
לעבודה שוטפת במחלקה כלכלית
[illegible] מיקוד 61281 [illegible]
– סודיות מובטחת –

למוסד תרבות ציבורי בת"א
ד ר ו ש / ה
מנהל/ת
פעולות תרבות
נסיון בהפקה ובארגון ארועי תרבות.
נסיון בהשתלבות בתחום האמנות והתרבות. השכלה מתאימה. שפות עברית/אנגלית על בוריה.
העונים לדרישות מתבקשים לפנות בכתב [illegible] 1.10.86

למועצה איזורית באר-טוביה
דרוש
פסיכולוג/ית
חינוכי/ת
במשרה מלאה
לקבלת פרטים נא לפנות [illegible] 055-87464, 055-83701

דגש תוכנה ומחשבים בע"מ
דרוש
מפעיל IBM/36
שנתיים נסיון הכרחי
נא לפנות לרכזת טל. 03-244480, 03-242229

למוסד באזור התעשיה ברעננה
* **פקידה** למשרה מלאה בעלת ידע בהפעלת מחשב ואנגלית - יתרון.
* **מחסנאי** חלקי חילוף.
לפנות 052-35708 לגרשון.

למפעל תעשייתי
דרוש
איש אחזקה מכני
נא לפנות לדוד 03-9610566

עבודה מעניינת
ואולי עתיד חדש?
רווקים/ות
בני משקים בשנת חופש ועצמאים/ות
עירוניים/ות יוצאי צבא — בואו
לעבוד במפעל תעשייתי
(בתנאי חברי משק).
בקיבוץ אפיק
[illegible]
פנו אלינו לטל' 067-64216 [illegible]
בשעות 07:00-19:00

לצה"ל דרושים
לשירות קבע:
נגדי משמעת
נתונים נדרשים:
א. גיל 21 — 30
ב. השכלה 9 שנות לימוד לפחות.
ג. בעלי הכשרה מתאימה.
יתקבלו בעלי מקצוע
באיכות גבוהה בלבד.
בבקשה פרטים נא לפנות
לטל' 03-719624 [illegible]

דרושים
קצינים ולוחמים
ליחידה המיוחדת ללחימה בטרור
("ימ"מ")
[illegible]
יום ב' 22.9.86 בשעה 14:00
יום ד' 24.9.86 בשעה 19:00
סודיות מובטחת

דרושים
מכונאי
דיזל
ומסגרים
[illegible]

דרוש בראשל"צ
פועל ייצור
בענף האלומיניום
[illegible]

למפעל חדש בשטח
הפרמצבטיקה
בקיבוץ בית קמה
דרוש
כימאי/ת
ביוכימאי/ת
בעל נסיון מוכח בעבודה,
בהקמה וניהול מעבדת
פיתוח והליכים
ואבטחת איכות.
[illegible] בית קמה ד.נ. נגב 85325.

למוסך מורשה לטויוטה
בפתח תקוה
דרוש
מכונאי
[illegible]
03-918736 [illegible] 18.00-07.00

לחברת ביטוח גדולה בתל־אביב
דרוש/ה

חשב/ת ומנהל/ת כספים

דרישות התפקיד:
• רו"ח מוסמך
• נסיון במערכות גדולות וממוכנות
• נסיון בניהול צוות עובדים
• נסיון בביטוח — יתרון

המועמד/ת יהיה בצוות הניהול הבכיר של החברה.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון מפורט, לת.ד. 29582 ת"א 61294

סודיות מובטחת.

דנאל
מ.י.ל. המכון הישראלי למינהל
ביה"ס הותיק והגדול להכשרת עובדי משרד וחשבונאות

החברה הגדולה והותיקה לשירותי העסקת עובדים

אנו נכשיר אותך לעבודה מעניינת ומכניסה

◀ עבודת תמלילים על מחשבי P.C
◀ כתבנית עברית־אנגלית
◀ מנהלת חשבונות ◀ קלדנית
◀ מפעילת מסוף מחשבי P.C

תלם 555

דרוש

מהנדס תעשיה וניהול

לתפקיד מנהל ייצור
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים למועמד המתאים

נסיון מוכח - הכרחי

נא לפנות לאורה טל. 03-5560494

מנהלים בע"מ

איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים

למפעל תעשייתי גדול ומתפתח
בצפון הארץ
דרוש

מנהל טכני

אחריות לתפעול ונהול מחלקות: אחזקה מפעלית, בית מלאכה, כיוון מכונות, מחסן טכני.
נהול צוות עובדים.

מועמד מתאים יהיה מהנדס מכונות או אלקטרוניקה, בוגר בית־ספר מקצועי במגמות אלקטרוניקה/מכשור ובקרה/מכונות, בעל נסיון קודם של מספר שנים בתעשיה ונסיון נהולי מוכח בצה"ל.

המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל־אביב 61046.

סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

ענקי העולם בתקשורת קולטים אנשים שיוצרים תקשורת

לאחרונה נכנסה מוטורולה ישראל לפיתוח מואץ של מוצרי אלקטרוניקה חדשניים המיועדים ליצוא לארצות מפותחות.

בישראל, מוטורולה עומדת בראש החזית הטכנולוגית החדישה: בפיתוח ייצור, ציוד קשר אלחוטי־אזרחי, מולידים למתצה ומערכות בקרה חדישות.

הפיתוח נעשה במשותף עם חברת האם בארה"ב בשטחי רדיו, מוליכים למחצה, בקרה, תקשורת נתונים, תוך שימוש בטכנולוגיות של הדור החדש.

למוטורולה ישראל 1,500 עובדים. כמחציתם מהנדסים וטכנאים, 250 מהם עוסקים בפיתוח.

לכן דרושים לנו:

לפעילות H.F – S.S.B
1. מהנדס R.F בכיר

2. מהנדס R.F

לפעילות מכשירי אלחוט לתקשורת מחשבים
3. מהנדסי פיתוח

4. סטודנטים להנדסת אלקטרוניקה

מוטורולה ישראל בע"מ

NORTH HILLS ISRAEL LTD.

חברת NORTH HILLS ELECTRONICS, INC. מארה"ב מקימה חברת־בת בישראל — נורת' הילס ישראל בע"מ, לפיתוח, ייצור ושיווק ספקי כח צבאיים.

למפעל החברה המוקם ביקנעם דרושים:

סמנכ"ל ייצור ותפעול

מנהל אבטחת איכות (Q.A.)

כתב טכני

מהנדס מכונות

רשף

טכנולוגיות צבאיות בע"מ
דרושה

טלפנית/ כתבנית

5 ימים בשבוע
נא לפנות לטלי
טל': 03-984185, 985984

reshef

לחברת נקה כימיקלים
לרגל הרחבת מערך השווק
דרושים:

★ סוכני מכירות

לחנויות ורשתות השיווק.
בעלי רשיון נהיגה וניסיון קודם במכירות של מוצרי צריכה רצוי בענף חומרי הניקוי.

יפנו בכתב לת.ד. 333 פ"ת – עבור מר שניא.

לאחזקת מטוסים
דרושים:

עובדים לשרותר עזר למטוסים

(נקיון מטוסים ושינוע)

כישורים:
* יוצא צבא, עד גיל 35.
* מצב בריאות תקין
* בעלי רשיון נהיגה סוג ב' (עדיפות לסוג ג')
* מקום מגורים באיזור גוש דן.

המתאימים מתבקשים להתקשר לשם קביעת ראיון, ביום א', 21.9.86, בין השעות 10.00 ו־13.00, לטלפון 03-422738.

רמזורי סימנס
דרושים

טכנאי שרות
יוצאי חמ"ם

נא לפנות טלפון 03-5566222
ולבקש את עזרא

למפעל דפוס כתר ירושלים
דרושים

לעבודה במשמרת ערב קבועה בתנאים מיוחדים ומועדפים

1) דפסי אופסט
2) עובדים מקצועיים למחלקת הכריכה —

מקפלים, תופרים, מפעילי מכונות כריכה

לפנות למחלקת כח־אדם ת"ד 7145
ירושלים — 91071 טל' 02-521201

למפעל תעשייתי בירושלים
דרוש

מהנדס הנדסאי חשמל ואוטומציה

נא לפנות בצרוף צילומי תעודות ונסיון קודם לת.ד. 3779 ירושלים.

רסקו

בית שתוכל להתגאות בו.
לחטיבת הבניה בחולון

מנהל חשבונות

* סוג ג'—ד' בהנה"ח
* נסיון בעבודת גזברות וקופה
* התמצאות בחישובי ריבית
* נסיון בעבודה עם מחשב

בעלי כישורים כנ"ל בלבד
יפנו בכתב יד תוך ציון תולדות חיים ונסיון קודם
למחלקת כ"א רח' הר סיני 1 ת"א, 65816

הודעת על משרות פנויות
לבנק ישראל ירושלים
דרושים

שומרים ומאבטחים ליחידת הבטחון

העבודה המוצעת היא במשמרות על בסיס שעות ומתאימה לסטודנטים

הכישורים הדרושים:
1. משוחררי צה"ל (עדיפות ליוצאי יח' שדה, בוגרי קורס מ"כים) לתפקידי שומרים.
2. קציני צה"ל משוחררים יוצאי יחידות שדה — לתפקידי מאבטחים.
3. השכלה תיכונית.
4. כושר בריאות תקין.

על המעונינים לפנות, בצירוף קורות חיים ולפרט מקומות עבודה קודמים ופרטים אישיים מלאים כולל כתובת וטלפון לבנק ישראל, ת.ד. 780 ירושלים 91007, טלפון 02-552901 או 02-552903

יש לציין ע"ג המעטפה "לידי הבטחון".

מגי

מלונות שמש בישראל

דרוש/ה

מנהל/ת בית מלון

הכישורים: * מעל גיל 35
* בעל נסיון בניהול בתי מלון גם בחו"ל
* רצוי השכלה אקדמאית
* השכלה מלונאית מושלמת

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 501 גבעתיים

לחברה תעשייתית בענף הבניה דרוש באזור הצפון

מנהל שיווק ומכירות

דרישות התפקיד:
* בעל כושר אירגון ויכולת הפעלה של צוות עובדים.
* יכולת לניהול מו"מ.
* בעל השכלה אקדמית בתחום כלכלה/הנדסה.
* עד גיל 35.
* ידיעת השפעה האנגלית.
* נכונות לעבודה מעומצת מעבר לשעות המקובלות.

נא לפנות בכתב־יד, עם פירוט קורות חיים, השכלה ונסיון לת.ד. 9226 חיפה 31092 עבור "מנהל שיווק".
המתאימים בלבד ייענו
– סודיות מלאה מובטחת –

לעבודה בטחונית
בחו"ל
דרושים

קציני מילואים

• כישורים נדרשים:
* גילאי 24־35
* שירות מלא ביחידות שדה כלוחמים ומפקדים. עדיפות לבעלי נסיון ניהולי.
* השכלה תיכונית מלאה לפחות.
* ידיעה טובה בשפה האנגלית ו/או בשפה אירופאית אחרת.
* כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

המתאימים ייצאו לשליחות בת שנתיים־שלוש בחו"ל, בקיץ 87.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו לת.ד. 17224 ת"א מיקוד 61170 עבור א.א. ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.

סוגים מתאימים ייענו

גרבי דלתא
DELTA Socks
בע"מ LTD.

דרושים

1. מכונאי מכונות סריגה

בעל נסיון
* מגורים בכרמיאל חובה
* תינתן עזרה בדיור

נא להתקשר למול טל' (04)985763

2. חרט/מסגר בעל נסיון

* מגורים בכרמיאל חובה

בדבר פרטים נא לפנות למנהל האחזקה
טל' (04)985763

לחברה חקלאית העוסקת ביצוא
דרוש

מנהל בית אריזה ליצוא

התפקיד דורש שעות עבודה רבות וגמישות.
נא לפנות בכתב יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 101 סביון ולציין עבור חברת חקלאית העוסקת ביצוא.

לסטודיו

עודד יגאל

דרושות
* תדמנית
* תופרת בכירה

למוסד תרבות דרושה

פקידה

לנעמת תל־אביב
דרושרת

מטפלות

עם נסיון קודם במשרות מלאות וחלקיות בכל איזורי תל־אביב

למפעל בענף הנעמי בכפר־סבא
דרושים

אלציסט (מארגל) מנוסה

לתכנת תערובת

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים יעונש על פי החוק.

לחברת בגרא בע"מ
דרוש

מקדם מכירות

לאחר שירות צבאי בעל ידע ברכבי אלקטרוניקה. רשיון נהיגה חובה

לקרט בע"מ

רח' מונטיפיורי 10 ת"א
דרושים:

א. פקידה

(י"ע באנגלית)

ב. שליח

לפנות טלפון 463721

דרוש

גיזבר

דרושה פקידה

י. פינצי
אדריכלים ומתכנני ערים.
דרושים:

אדריכל/טכנאי,

דרוש

טכנאי/הנדסאי אוטומציה

פקידה -

מזכירה אחראית,
למשרה מלאה.

למלונות דן בע"מ
דרוש/ה

גזבר/ית

Cinamatic

טכנאי – הנדסאי (חשמל)

למשרה מלאה

דרושים

סוכני מודעות

באזור גוש־דן

מוטורולה ישראל בע"מ

THE CARLTON HOTEL
TEL AVIV
דרושים
* טבחים
בעלי תעודה ונסיון במלונאות למגוון בתפקידים במטבח תנאים טובים למתאימים.
* מפקחת מרכזיה
בעלת נסיון בהפעלת מרכזיה גדולה, ידע מושלם בעברית ובאנגלית ונסיון כאחראית על מרכזיה בבית מלון.
* קצין בטחון
גמר יחידה קרבית גיל 25-22 עדיפות לבעלי נסיון במלונאות.
* טיים קיפר
לעבודה ב-3 משמרות.
נא להתקשר מיום א' לטלפון 03-204467 בין השעות 10:00-13:00.

למפעל אריגה באזור המרכז
לנולים עם ג'קארד
דרוש:
מייסטר (אומן)
מנוסה
טלפונים: 03-656415 ביום
03-885527 ערב

א.ש. מפנה בע"מ
השמת כח אדם בכיר
לחברה תעשייתית מתקדמת בענף המתכת ללקוחנו דרושים:
א. מנהל מחלקת דגמים
מנהל טכני, מנהל צוות של 10 עובדים. תחום: תבניות מתכת. שכר כ-1800$ ש"ח + דיור
ב. מנהלי עבודה בתחום עיבוד שבבי
שכר כולל שעות נוספות + החזקת רכב כ-1000$ + דיור
ג. מבקר־טיב, למח' אבטחת איכות בתחום המתכת. בוגר קורס בתחום בקורת איכות, שכר כ-1300 ש"ח + דיור.
ד. מכונאי אחזקה
רקע בתחום הידראוליקה, פנאומטיקה, מכונות שכר כ-1300 ש"ח + דיור
* נא לפנות: בכתב יד בלבד בתוספת קורות חיים בציון מס' המשרה.
לפי הכתובת: א.ש. מפנה בע"מ גורדון 74 ת"א מיקוד 64388 או לפנות טלפונית: 03-247727

רוקחת
למפעל תרופות באזור תל־אביב
5 ימים בשבוע
לתפקידים:
1 – פיתוח תרופתי
2 – ייצור
3 – בעל ידע בתהליכי ייצור
טלפון 5511826/5

דרוש
סוכן צעיר
לחנות עורות
טל. 03-374164
03-372447

לחשתיל משתלת אשקלון בע"מ
דרושים
1. בוגר הפקולטה לחקלאות
בעל רקע חקלאי ונסיון של 3 שנים בגדולי ירקות
2. בוגר הפקולטה לחקלאות:
ירקות, צמחי נוי, הגנת הצומח
אפשרי ללא נסיון קודם.
תחילת העבודה אוקטובר 86. מגורים באזור אשקלון חובה.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 360 אשקלון מיקוד 78102

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחר המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

נפטלי
גרפולוגיה תעסוקתית
מיון, הכוונה והתאמת עובדים
ייעוץ אישי
גרפולוגיה משפטית ורפואית
מחפש
איש מכירות
בתחום הטקסטיל
* נסיון בתחום המכירות־יתרון
* רכב – יתרון
נא לפנות למשרדינו בכתב־יד, בצרוף קורות־חיים
בשפת אם ובציון חוזר הכתובת
ת.א. רח' הירקון 124 טל. 63573, 240996, 229751-03

מזכירה לבכיר
שפת אם אנגלית,
שליטה בעברית,
נסיון בהפעלת משרד ממוחשב.
לפנות בכתב־יד
קורות־חיים לת.ד.
2677 רמה"ש.

מנהל
כח
אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר
לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

לעבודה באזור ירושלים
דרושים/ות
עובדים/ות
לבצוע פרוייקט ארגוני
הכולל מיון נתונים לקראת הסבתם למחשב
כשורים נדרשים
– 12 שנות למוד
– בוגר/ת צבא
– קריאה והבנת השפה הערבית יתרון
– כושר וארגון
טלפון 03-337290

לבקרדי ג'ינס
דרוש/ה
מעצב/ת
אופנה
עם נסיון מוכח, למתאים/ה
תנאים מצויינים + נסיעות לחו"ל
לקביעת ראיון טלפון 798888

חברה המשווקת מערכות מחשבים מחפשת
מזכירה
בכירה
למשרה מלאה בקרית־אריה פ"ת
דרישות:
* נסיון של 3 שנים
* עד גיל 30
* ידע אנגלית רצוי
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 2010 גבעתיים מיקוד 5311 עבור "מזכירה בכירה"

האוניברסיטה הפתוחה
בית ההוצאה לאור
דרושים/ות
* סדרים – להדרכת חוסר
בעלי נסיון במכונות סדר־צילום Comp-Set לעבודה במשמרת שניה.
* קלדניות – לחומר מדעי – מתימטי
בעלות נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים Wordmill
* מתקינים – לחומר מדעי־מתימטי
בעלי נסיון בהתקנה,
לסדר־צילום ולמעבר תמלילים.
* שרטטים
בעלי נסיון בשרטוטי אלקטרוניקה, לעבודה קבלנית.
נא לפנות בכתב, בציון המשרה המבוקשת, ובצירוף נסיון למחלקת כח אדם האוניברסיטה הפתוחה,
רח' קלאוזנר 16, רמת־אביב מיקוד 61392.

לאייר קונסולידייטורס ישראל – ACI
דרוש/ה
פקיד/ת יצוא
ידע באנגלית והדפסה ונסיון בשילוח מטענים בינלאומי רצוי.
נא לפנות בכתב לת.ד. 123 נתב"ג.

תלמה
דרושים:
1. עובד אחזקה
– למכונות אריזה אוטומטיות
הכשורים הדרושים:
* בוגר בי"ס מקצועי
* נסיון בתעשיה במכונות אריזה אוטומטית
2. כימאי/ת
הכשורים הדרושים:
* תואר אקדמאי בכימיה
* נסיון במחקר ופיתוח מזון בתעשיה
* ידיעת השפות עברית ואנגלית.
המעונינים/ות במשרות אלה מתבקשים/ות לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים על פי הכתובת תלמה בע"מ כח־אדם ת.ד. חיפה 31006

למפעל אלקטרוניקה גדול
דרושים:
1. מהנדס
אלקטרוניקה
לתפקיד מהנדס תכנון – ראש צוות לייצור
* התמחות בתחום הדיגיטלי – אנלוגי
* תכנון מעגלים
* שלוש שנות נסיון
* עבודה באיזור חולון
2. מהנדס מכונות
לתפקיד לווי הנדסי לתאו"נקד"
* הבנה במוצר ותהליך הייצור
* תכנון מתקני עזר
* חמש שנות נסיון בתחום מכונות ומוצרים
* מקום העבודה רחובות
נא לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 39910 ת"א.

לחברה בענף הטכסטיל
דרושה
מזכירת יבוא/יצוא
במשרה מלאה.
כישורים: * הדפסה באנגלית ועברית
* ידיעת שפות נוספות – יתרון.
נא להתקשר לטלי 03-223185
בין השעות 14:00-16:00 בלבד.

למפעל גדול באזור הגליל המערבי
דרושים
כרסמים/חרטים
בעלי נסיון רב בתבניות
טכנאי/הנדסאי
מכשור ובקרה/מכונות
לכיוון ואחזקת מכונות המשולבות מע' מחשב, הדראוליקה ופנאומטיקה.
* נסיון בן שנתיים באחזקה/הפעלה של מכונות C.N.C.
* המתאימים יוכשרו ע"י קורסים מקצועיים במפעל
נא לפנות בכתב יד בלבד, בצרוף קורות חיים, תעודות והמלצות המעידות על השכלה ונסיון לת.ד. 1962 חיפה (עבור מס' 7)

לחברת בניה בירושלים
דרושה
עובדת לעבודות
משרד
כולל הדפסה בערב בשעות 12:00 עד 8:00
נא לפנות לטלפון 02-228070 שלוחה 52
בשעות 8:00 עד 13:00

למכירת מיכשור וציוד
בקרה תעשיתי
דרוש
מהנדס/הנדסאי
מיכשור ובקרה
או אלקטרוניקה
* נסיון מעשי בתעשיה
* אנגלית קרוא וכתוב
* כושר הבעה בכתב ובע"פ
* נסיון קודם במכירות – יתרון
* תושב גוש־דן
תנאי שכר וקידום טובים לאיש נמרץ
לפנות בכתב־יד עם פירוט נסיון קודם
"למדיד־תעש" ת.ד. 14095 ת"א 61140
סודיות מובטחת

רוקח/ה
דרוש/ה לבית מרקחת בתל־אביב
טלפון 03-455198
03-412934

דרושים
מנהל
עבודה
לבנין
03-5511427

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ
לעבודה באפריקה
דרושים
* מהנדס מכונות
לתפקיד מנהל ציוד מכני כבד בעל רקע ונסיון בתחומים הבאים:
* מחסנאי טכני
* מכונאים לציוד מכני כבד,
לציוד בנין כולל עגורני צריח
מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד
למחלקת כוח אדם ת.ד. 44494, חיפה

הערבה
מועצה אזורית ערבה תיכונה
דרושים
1) לבי"ס שיטים לשנת הלימודים תשמ"ז
מורה להיסטוריה,
ידע עם ומדינה
2) תבראן – בעל רשיון
לטלפן בערב: 051-27364

דרושים
נגרי
נגות
בעלי נסיון לעבודה ממושכת בנגמן דאורן
תנאים טובים
לטלפן בערב:
051-27364

דרוש
לחברה קבלנית
מנהל
עבודה
לעבודות גמר
בעל נסיון באזור טבריה – קרית שמונה
תנאים טובים
לטלפן בערב:
051-27364

לקבוצת מפעלי עלית
1. למפעלנו בתל אביב – ליבר
דרושים
עובדים/ות ייצור
תנאים טובים
לפנות טלפונית למחלקת כח אדם טל. 651521
2. למפעלנו בצפת
דרושים
א. מפעילי ציוד מתוחכם
כשורים נדרשים: הנדסאי או טכנאי ייצור
ב. טכנאי ייצור
כשורים נדרשים: נסיון של שנתיים־שלוש בתעשיה.
3. לסניף השווק בגוש דן
דרושים
א. קלדנית
בעלת נסיון
ב. נהגים
מחלקים בעלי רשיון נהיגה לרכב עד 15 טון.
המעונינים יפנו טלפונית ל־9234122.
4. למפעלנו ברמת־גן
דרושים
מבקרי טיב
דרישות התפקיד:
1. עבודה בשלוש משמרות
2. בעלי תעודת בגרות
3. עדיפות לבוגרים תעשייתיים עם נסיון
המעונינים יפנו טלפונית בימים א'-ג' בשעות 12-14.00 למיכל ילון 731111.
טוב לי עם עלית

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
דרושים:
מועמדים/
מועמדות
לתפקיד סוכן ביטוח
באזור חיפה והסביבה
בצד שלך
* השכלה תיכונית (או מקבילה)
* גיל 25 ומעלה.
* רצון חזק להצליח
* גישה לעסקים
בצד שלנו
* הכשרה אישית מקיפה
* עזרה מלאה שוטפת
* פיתוח תיק בטוח
* הקמת משרד עצמאי
פנה בכתב לת.ד. 353
חיפה 31000
סודיות מובטחת

דרושים
אלקו התקנות ושרותים
לאגף המכני בהרצליה
דרושים
* מנהלי עבודה בעלי ידע ונסיון מעשי רב בהתקנת צנרת, תעשייתית והרכבת ציוד, פיקוח על צוות עובדים, רישום יומנים וקשר עם הפיקוח.
* צנרים מעולים- בעלי ידע ונסיון בהתקנת צנרת תעשייתית למים, אויר, ודלק.
* רתכים מעולים בעלי ידע ונסיון מעשי רב בריתוך צנרת פלדה כולל צילום.
עדיפות לבעלי נסיון בריתוך ארגון.
* מחסנאי טכני המתמצא בניהול מחסן של חברה קבלנית
רצוי ידע בחומרי אינסטלציה ואביזרי צנרת
כבכר פרטים נא לפנות לטלפונים: 052-82773/4, 052-554802

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחר המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

1. מזכירה למנהל רכש למפעל אלקטרוניקה ברחובות
* שפות: עברית, אנגלית וגרמנית (דיבור)
* ידע בהדפסה + טלכס + פקסימיליה
* מגורים באזור רחובות.
2. מזכירה לחברה אמריקאית בתל־אביב
* כתבנות אנגלית – עברית
* שפת אם אנגלית
בבכר פרטים נא לפנות
לפרישמן 7 תל־אביב,
03-240207/8

דרושים
* רופאי
שיניים
כלליים
* רופאי
שיניים
לילדים
* פריודונט
לפרטים טל. 052-581665
052-554790

א.ש. מפנה בע"מ
השמת כח אדם בכיר
לחברה תעשייתית מתקדמת בענף המתכת ללקוחנו דרושים:
1. מנהל אחזקה
למפעל מתקדם בענף המתכת
אחריות על צוות של כ-10 עובדים, הנדסאי או מהנדס מכונות, נסיון במפעל תעשייתי, אחזקת רכב + שעות נוספות + דיור שה"כ שכר כ-1600$
2. מנהל משרד טכני
מהנדס מכונות, נסיון בתיכנון כלים, ומתקנים, וניהול צוות עובדים מתקדם. ממונה על מחלקת אחזקה במפעל.
3. מהנדס חומרים
נסיון של 3 שנה, או אחרי גמר הלימודים. שכר כ-1300 ש"ח + דיור.
* נא לפנות: בכתב יד בלבד בתוספת קורות חיים, בציון מס' המשרה. לפי הכתובת: א.ש. מפנה בע"מ גורדון 74 ת"א מיקוד 64388 או לפנות טלפונית: 03-247727

משאויר טעינה
אוירית בע"מ
דרושים
* עובדים
בלתי
מקצועיים
לעבודה
במשמרות
* מפטים
נא לפנות לטלפון 03-9711696

לאוריין שרותי מכס (1985) בע"מ
דרושים/ות
1) מנהל/ת חשבונות
סוג 3
עדיפות לבעל/ת ידע באנגלית
ונסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת של עמילות מכס.
כפרטים נא לפנות טלפונית לשושנה
03-358640-4
2) קלדנית מסוף מכס
בעלת נסיון.
רצוי אזור מגורים ת"א.
לפרטים לפנות לשבתאי טל. 03-358640-4.

ש.ח.פ. – ישראלי
דרושים
באזור תל־אביב ובאזור אשדוד.
* מחסנאים
טכנים
(מפטים)
לפנות לטלפון 08-234036
עד 13:00

הכרת ארמונות עץ בע"מ
דרושים
נגרים למטבחים
03-483759

24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
דחפון
03-611001

לפרסם מודעה?
דחף סניפים
ב דחף תקבל יותר
ובמחירי העיתון
ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף – רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל' 239952
ת"א דחף בן יהודה – רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל 656120
ת"א דחף אלנבי – רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל 614433
חיפה דחף – רח' הרצל 11 (הדר) טל 645333/4
ירושלים דחף – רח' יפו 43 (ככר ציון) טל 226335
דחפון – שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

בצרפת מפוצצים – אך מאות ישראלים נוסעים

(ע). – 400 ויזות הוצאו בימים האחרונים לאזרחים ישראלים בקונסוליה הצרפתית בתל־אביב.

אתמול צבאו עשרות תיירים ישראלים על פתח בניין הקונסוליה, כדי לקבל אשרות, ואלה הוצאו, בדרך־כלל, במהירות וללא עיכובים. ממשרדי הנסיעות לא נמסר על ביטולים פתאומיים של נסיעות לצרפת. תיירים ישראלים שתכננו לנסוע לפאריס אמרו כי האירועים בצרפת אמנם מעוררים חששות, אך אין בדעתם לבטל את הנסיעה.

השכנות הסתכסכו – וגם השוטרים קיבלו מכות

(ע). – שלושה שוטרים נפצעו וארבעה אנשים נעצרו, בקטטה על רקע סכסוך שכנים באשדוד.

סמוך לחצות, אור לאתמול, התקבלה הודעה על קטטה ברובע ב' באשדוד. כשהגיעו השוטרים למקום הסתבר ששתי שכנות גרושות הסתכסכו על רקע כספי.

אחת מהן טענה ששכנתה חייבת לה דולרים. סמוך לחצות באה עם שלושת בניה ושכן והקישה על דלת שכנתה. השכנה מאנה לפתוח את הדלת ושכניה הלמו על הדלת בפטיש. כשנפתחה לאחר מכן הדלת, התפתחה תגרה.

השוטרים שחשו למקום, הותקפו אף הם, אך לבסוף הם השתלטו על המהומה.

אלפי טלפונים נותקו בבאר־שבע

(ע) 5,500 מנויי טלפון בבאר־שבע נותקו לאחרונה ממרכזת הטלפונים. מהנהלת חברת "בזק" נמסר, שניתוק המנויים בוצע בשל אי־תשלום חובות לחברה. רבים מהם נותקו ללא סיבה וטרם חוברו מחדש, גם אחרי בירור טענותיהם.

דובר "בזק" זכריה מירוצקי, אישר את עובדת ניתוק 5,500 מנויי הטלפון. לדבריו, קיבלו מינויים אלה התראות על אי־פרעון חשבונות הטלפון שנשלחו אליהם עד חודש יולי האחרון ורוב זאת, לא פרעו את חובם.

שני בני 16 דקרו זה את זה בשברי בקבוקים בקטטה בתיכון בבאר־שבע

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בדרום

שני תלמידי תיכון בני 16 מבאר־שבע, נפצעו אתמול בנסיבות מחמירות בבית־הספר, בקטטה שפרצה ביניהם לאחר ויכוח מילולי.

התלמידים דקרו זה את זה בשברי בקבוקים. אחד מהם נפצע בחזהו והשני בידו. הם הועברו לטיפול רפואי בבית־החולים "סורוקה" בבאר־שבע והועברו לחקירת המשטרה. השניים הודו במעשה ונכלאו להמשך החקירה.

רעול־פנים תקף בת 64 בביתה: אל תצעקי אחרת אשחט אותך!

(ע). – אשה בת 64 מתל־אביב הותקפה אתמול לפנות־בוקר בידי אלמוני חמוש בסכין שחדר לביתה.

האלמוני שהיה רעול־פנים, בכובע־גרב עם חורים לעיניים, חדר לדירה בקומה ראשונה ברחוב ארלוזורוב בתל־אביב.

הפורץ התקרב למיטת האשה ובאיומי סכין אמר לה: אל תצעקי, אחרת אשחט אותך.

האשה נאבקה עם האלמוני והלה חבט בפניה ונמלט. האשה נחבלה, אך לא נזקקה לטיפול רפואי.

טרם ברור מה זהות האלמוני.

„נוכל להפיץ תורה בכלא" – אמר הרב המסומם לשוטרים

בלשי משטרת זבולון פרצו לדירה ומצאו בה רב ושלושה אברכים לומדים תורה בהשפעת השיש – „כדי להגביר את כושר הריכוז"

מאת יוסי ליברביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

„יד אלוהים שלחה אותנו, עכשיו נוכל להפיץ תורה בבית־הסוהר" – כך קיבל הרב אליהו דרעי (41) מקריית־מוצקין את פני בלשי משטרת זבולון שבאו לערוך חיפוש בביתו.

הרב נתפס יחד עם שלושה אברכים, שהם תלמידיו, בזמן שיעור תורה. הם היו מסוממים בעקבות עישון חשיש.

המקרה אירע שלשום בשעה 1:30 אחר־הצהרים, כאשר הבלשים פרצו לדירה בקריית־מוצקין, בה למדו תורה תחת השפעת סמים, „כדי להגביר את כושר הריכוז".

הארבעה, אליהו דרעי, שלמה הוד (28) מקריית־מוצקין, אבי אלוש (29) מקריית־ים ושמעון סויסה (21) מעכו, היו משוכנעים שאלוהים הוא זה ששלח את הבלשים.

אתמול הובאו לבית־משפט השלום בחיפה, ושוחררו בערבות של 15 אלף ש"ח כל אחד, על־פי בקשת המשטרה.

הארבעה הסכימו להשתחרר בערבות ולא חזרו על רצונם „להפיץ תורה בבית־הסוהר".

מושבי הבקעה לא קיבלו הסיוע המובטח; נמצאים בסכנת פרוק

עתה אין בידיהם אשראי להון־חוזר לשם עיבוד השטחים לקראת העונה החקלאית הקרובה ● החלה חלוקת 25 מיליון ד' למושבים במצוקה

מאת דויד מרשוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

ישובי בקעת הירדן עדיין לא קיבלו את סכומי הסיוע הכספי שהובטחו להם בהתאם להחלטות הממשלה, ובימים אלה אין להם אשראי להון־חוזר לשם עיבוד השטחים לעונה החקלאית הקרובה. נסיונותיהם לקבל אשראי להון־חוזר עד כה, עלו בתוהו.

לסופר „דבר" נודע, כי מושבי בקעת הירדן עדיין לא קיבלו את החלק המגיע להם מתוך 27 מיליון דולר, סכום הסיוע שהממשלה החליטה להעביר לישובי רמת־הגולן ובקעת־הירדן, לפני כשישה חודשים.

מושבי הבקעה לא קיבלו חלקם בסכום זה בגלל חילוקי־דעות על מתן ערבויות להלוואות שיקבלו ממשרד האוצר. מושבי הבקעה דורשים, כי שיעבוד נכסים כערבות להלוואה יהיה ברמת האגודה השיתופית של המושב, ואילו משרד האוצר תובע, כי השיעבודים לבנקים תמורת ההלוואות יהיו אישיים. חברי המושבים טוענים, כי מתן שיעבודים אישיים יגרום לפירוק המסגרת הקאופרטיבית של המושבים, בעוד הם רוצים לשמור על מערכות שיתופיות אלה.

מומחים קובעים, כי בבקעת הירדן אי־אפשר לקיים חקלאות על בסיס אינדיבידואלי ללא מסגרות שיתופיות.

בדיון שהיה בראשית השבוע אצל שר החקלאות, אריק נחמקין, בהשתתפות נציגי האוצר, הסוכנות היהודית וישובי הבקעה, נעשו מאמצים להשיג לישובי הבקעה הון־חוזר בסך 5 מיליון דולר, הדרוש להכנה ולעיבוד השטחים החקלאיים לעונת החקלאות הקרובה. אולם ישובי הבקעה מתקשים להשיג ערבויות בסך מיליון דולר בקירוב, כדי שיוכלו לקבל את האשראי ההכרחי הדרוש לעיבוד השטחים.

בגלל סיבות אלה מצויים ישובי הבקעה בסכנת התפרקות.

הוחל בחלוקת 25 מיליון דולר

בימים אלה הוחל בחלוקת 25 מיליון דולר למושבים המצויים במצוקה כלכלית. כזכור, הוחלט בישיבה, שהתקיימה בלשכת ראש הממשלה בהשתתפות שרי האוצר והחקלאות, כי הממשלה תתן במקדמה 25 מיליון דולר למושבים במסגרת ביצוע תוכנית השיקום של המושבים, המצריכה השקעה כספית כוללת של 170 מיליון דולר, שהוכנה על־ידי תנועת המושבים.

בזמנו סוכם, כי הכספים המיועדים לסיוע למושבים יועברו ישירות לספקים להם חייבים כספים ולא באמצעות ארגוני הקניות. חלוקת הכספים לפי קריטריונים אלה החלה, ומניחים כי תסתיים בזמן הקרוב.

מבצע מורכב מנע זיהום הכנרת לאחר הידרדרות משאית לירדן

16 שעות עמלו אנשי מינהלת הכנרת על שאיבת הדשן החנקני שהיה עלול לפגוע באיכות המים ובמאזן האקולוגי של האגם

מאת שמשון וייס, סופר „דבר" בעמק

מבצע לוגיסטי מורכב בהילוץ מיכלית דשן שנפלה לירדן, ליד גשר בנות־יעקב, מנע באמצע השבוע הרעה פתאומית באיכות מי הכנרת ופגיעה במאזן האקולוגי הרגיש של האגם.

באחד מימי אמצע השבוע, בשעות הבוקר, הידרדרה מיכלית סמיטריילר שהובילה דשן חנקני לכפר סולד ולאבני־איתן למי הירדן, סמוך לגשר בנות־יעקב בגליל. ככל הנראה, איבד הנהג את השליטה על הרכב.

המיכלית, ובה הדשן החנקני, שאינו רעיל לבני־אדם, צנחה למים ונותקה מהמשאית. הנהג נפצע באורח בינוני משברים בכל חלקי גופו.

בשעות הצהריים, מספר שעות אחרי התאונה, נודע הדבר לאנשי מינהלת הכנרת שהוזעקו למקום. לאחר בירורים ראשונים לגבי סוג החומר ומידת רעילותו, התברר כי אין מדובר בסכנת נפשות או בהרעלת מי שתיה. ואולם, אנשי המינהלת התארגנו לפעולת שאיבת הדשן מתוך המיכלית, מחשש שיזלוג ויגרום לזיהום ולנזקים אקולוגיים לירדן ולכנרת.

משך 16 שעות, משעות אחה"צ עד ליום המחרת, עסקו עובדי מינהלת הכנרת בשאיבת הדשן מהמיכלית השקועה למיכלית אחרת, שהובאה למקום. בצורה זו נשאבו כעשרים אלף ליטר דשן נוזלי מהמיכלית, ובכך נמנעה פגיעה באיכות המים. במהלך השבוע נערכו בדיקות רצופות של המים ע"י אנשי "מקורות" כדי לבדוק אם נפגעה איכות המים, ואומנם, בשעות הראשונות לאחר התאונה, העלו הבדיקות תוצאות לא טובות, לפיהן עלה הריכוז של החנקן במים, אך בעקבות השאיבה חזר המצב לקדמותו. במרוצת השבוע הועלה מגוף את המיכלית ממימי הירדן.

יו"ר מינהלת הכנרת, צבי אלטנבורג, הדגיש אתמול כי למרות התאונה, לא נפגעו מי הירדן והכנרת והם נותרו באיכות הרגילה. עם זאת, ציין כי הלקח העיקרי שנלמד מאירוע זה היא העובדה שקיימת סכנה ממשית שחומרים רעילים יגיעו לכנרת ויפגעו בה ובמקורות המים, פגיעה חמורה וקשה. כבר לפני עשר שנים, בתוכנית־אב לשמירת איכות המים באגן ההיקוות, ניתנה הדעת לסכנות אלו וכבר אז התריעו מעצבי התוכנית על אפשרות פגיעה קשה בכנרת ובמקורות המים והמליצו למנוע הובלה של חומרים רעילים בסמוך למקורות המים. למרות אזהרות אלו, לא נעשה דבר כדי לאמץ המלצות אלו ולהופכן לחוקים.

במינהלת הכנרת נמסר, כי בכוונת אנשיה להעלות את הנושא לדיונים בפורומים המתאימים כדי למנוע סכנות דומות בעתיד.

מפלס הכנרת יגיע היום לרמתו הנמוכה ביותר בכל הזמנים

מאת שמשון וייס, סופר „דבר" בעמק

מפלס הכנרת צפוי להגיע הבוקר לרמתו הנמוכה ביותר מאז ומעולם: מינוס 212.43 מטר מתחת לפני הים.

מפלס דומה נרשם רק פעם אחת – ב־1934. כל ירידה נוספת של המפלס מהיום תהווה "שיא שלילי" של המפלס. להערכת אנשי הכנרת, יגיע המפלס עד תחילת החורף למינוס 212.50 מטר שיהווה, כמובן, "שיא עולמי" לרמתו הנמוכה של מפלס הכנרת. על־פי מדיניות נציבות המים, הכוונה היא לא לאפשר למפלס לרדת אל מתחת למידה מכסימלית זו, ולפיכך אמורה להיפסק בימים אלה השאיבה מהכנרת אל המוביל הארצי. יחד עם זאת, תוסיף ההתאיידות הטבעית של המים להוריד את המפלס, אך בקצב איטי יותר.

מועדון דן נפתח היום מחדש – רק עם אנשי ביטחון ובלי אלכוהול

(ע). – מועדון קלנוע „דן" ייפתח מחדש בליל־שבת, לאחר שהמשטרה סגרה אותו בצו מינהלי ל־4 שבועות.

המשטרה התנתה את פתיחת המועדון מחדש, שבוע לפני המועד, בכך שיוצבו בו אנשי ביטחון שיפקחו בו על הסדר ובתנאי שלא יימכרו בו משקאות משכרים.

כזכור, נרצח בסכין הנער גיל אלעזרוב בן ה־15 וחצי מבת־ים, במהלך תגרת נערים מבת־ים ומכרם־התימנים, ליד המועדון.

ארוכה הדרך לשלום

מאת שמואל תגר, סופר „דבר" באילת

ארבעת הצעירים, שיצאו ביום ראשון בבוקר למסע ארוך תחת הסיסמה „440 קילומטר לשלום" – סיימו אותו במסירת איגרת לקונסול המצרי חסן עיסא ולסגן ראש עיריית אילת, גד לוין.

הארבעה יצאו ממצוק נחל עמוד, וחצו בשני קייאקים מתנפחים את הכנרת. צעדו ברגל עד עין־גדי 160 קילומטר לאורך הירדן, משם רכבו באופניים עד קיבוץ אילות ומהקיבוץ, רצו 12 קילומטר לאילת.

סניף מפ"ם בעיר, שנתן חסותו למיבצע, הקים במה מרכזית ועליה מסרו הצעירים את איגרת השלום לקונסול המצרי. הזמרת מירי אלוני שרה שיר לשלום ועשרות ילדים, חברי „נוער־לנוער", שהצטרפו לקטע האחרון של הריצה, פצחו בזמר. באיגרת כתבו הצעירים על הדרך הארוכה ותלאותיה וביקשו שממשלת ישראל וממשלת מצרים יחתרו לשלום כנה לאורך ימים לרווחת שתי המדינות.

„אין הבדל באינטליגנציה של שני המינים"

מאת יעל פרשביץ, סופרת „דבר" לענייני חינוך

הפערים באינטליגנציה בין נשים וגברים שנתגלו בבחינות הכניסה לאוניברסיטאות אינם מייצגים את המצב באוכלוסיה ואין להקיש מהם כי קיימת נחיתות אינטלקטואלית של המין הנשי. קבוצת המועמדים לאוניברסיטאות היא קבוצה סלקטיבית ולמרות הרעש שעוררו הממצאים שנתגלו בקבוצה זו, אין בה כדי להוכיח כי יש הבדל באינטליגנציה של המינים. עמדה זו הועלתה על ידי ד"ר גינה אורנר מהאוניברסיטה העברית במהלך השתלמות מנהלות בכירות במשרד החינוך בנושא שוויון ההזדמנויות בין המינים במערכת החינוך.

אורנר סקרה את [illegible] האוכלוסיה המוכיח אי שוויון. אם נתגלו הבדלים הם שייכים לקבוצות מיעוט של האוכלוסיה שאין להקיש מהן על האוכלוסיה כולה.

שדולת הנשים קוראת לפרס לאשר מינוי שקריאל

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בדרום

שדולת הנשים בישראל קוראת לראש הממשלה, לשרי הפנים והדתות לאשר את מינויה של לאה שקריאל כחברה מן המנין במועצה הדתית בירוחם.

בהודעה לעיתונות שנמסרה אתמול מטעם השדולה, נאמר: „המועצה הדתית היא גוף ציבורי וממלכתי הכפוף בהכרח לחוקי מדינת ישראל ולא יעלה על הדעת שגוף ממלכתי ימונה על בסיס הבחנה מינית. נשים כגברים הם אזרחים שווי־זכויות, על־פי מגילת העצמאות של המדינה ואין להפקיע את המועצות מכלל זה. אנו רואות את ההצעה לשנות את דרכי פעולתן של המועצות הדתיות על מנת לצרף נשים ורואות בכך אמצעי שלא לכלול נשים במוקדי קבלת החלטות הנוגעות למיכלול האוכלוסיה".

יועצת ראש הממשלה למעמד האשה, ד"ר גינה ספירא־ליבנה, אמרה אתמול לסופר „דבר" כי בג"ץ קבע בעבר שאין שום בסיס חוקי לכך שנשים לא יוכלו להיבחר כחברות שוות־זכויות במועצות הדתיות.

שר הכלכלה והתיכנון, גד יעקבי, שביקר אתמול בבאר־שבע, בירך על בחירתה של שקריאל למועצה הדתית בירוחם, ואמר: „אני רואה בכך משב־רוח מרענן ומקווה שהתקדים יהפוך לתופעה נפוצה".

מדען מסורב עלייה שבת־רעב במוסקבה

(עשית). – המדען אדוארד [illegible], ממוסקבה, שבת שביתת רעב מ־9 בספטמבר עד 14 בו, בדרישה לאשר לו לעלות לישראל.

במשך חמש שנים מסרבים שלטונות ברה"מ לתת לו אישור יציאה, ורודפים אותו, על היותו פעיל בקבוצת מדענים „סירובניקים".

אשתו פוטרה מהעבודה ובנו הורד בדרגה במקום עבודתו.

מת מרדכי רוט מחלוצי הזמר העממי העברי

(ע). – הזמר מרדכי רוט, מחלוצי הזמר העממי העברי בארץ, מת אתמול בבית־החולים קיש רוקח בת"א בגיל 84, והובא למנוחות בבית־העלמין של הרצליה.

רוט נולד בבוקובינה, פולין, בימי העליה השלישית [illegible] בארץ [illegible] היה חבר הנהגת תנועת „השומר הצעיר". ומאז הופיע כזמר־עממי ברחבי הארץ, ועסק בשירה בציבור במושבים וקיבוצים מטעם ההסתדרות.

לארכיטקטים, ליצרני עבודות אלומיניום ולרכזי בניה

עידן חדש בענף האלומיניום

קומפלט + הדרכה + מידע
הכל תחת גג אחד

1 קומפלט – קיימים במחוז - פרופילים, אביזרים, אטמים, מבלטים, קטלוגים ותצוגת דגמים בבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

2 הדרכה – קליל הקימה 4 מרכזים לייעוץ טכני והדרכה - תצוגה במקום, אפשרות לייצור דגם, חופשי - ללא תשלום. הביקור בתיאום מראש.
איזור המרכז: אזפל־בע"מ טל' 03-805320 · איזור ירושלים: אלומר בע"מ טל' 02-854468 · איזור הדרום: רוטל בע"מ 057-73124 · איזור הצפון: קליל תעשיות בע"מ טל' 04-710957

3 מידע – קטלוגים הכוללים שרטוטי הרכבה, פרופילים, אביזרים, אטמים ומבלטים ניתן לקבל במפעלם, במרכזי ההדרכה ובבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

מוצר איכות של קליל

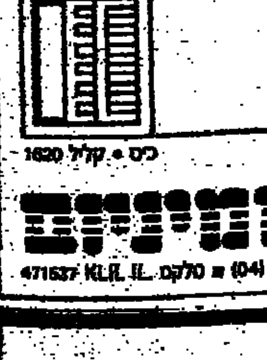

חלון הזזה • חלון כיס*
דגמים קלים מפרופילים משותפים
החלונות עמדו בבדיקות התאמה של מכון התקנים הישראלי לדרישות ת"י 1068 "חלונות אלומיניום".
סימן הזיהוי הבלעדי של פרופילי קליל ≡ 3 פסים.
*חלון כיס 1620 נוסף לדגמים בעלי הסימנים: 1660, 1661, 1662

קליל פרופילי אלומיניום
קליל תעשיות בע"מ ■ ת.ד. 210 קרית מוצקין 28114 ■ טל: 700424, 710957 (04) ■ טלקס 471537 KLIL IL.

הודעה לציבור

הנהלת חברה קדישא לתל־אביב–יפו והמחוז

מבקשת להביא לידיעת הציבור הרחב:

מתוך הכרת אחריות לעניני חברה קדישא לתל־אביב–יפו והמחוז, בראותנו כי עד היום אין בידינו לפתוח בית־עלמין נוסף לנפטרים במחוזנו, כאשר מוסדות הממשלה והעיריה אינם מסייעים בידינו, ומהם המתנכלים לצעדינו – הבאנו בפני ההנהלה את המצב בבית־העלמין „הדרום", בגבול בת־ים–חולון, שהמקומות הפנויים בו אוזלים והולכים.

ההנהלה דנה במצב והחליטה:

עקב המצב החמור במקומות קבורה בבית־העלמין האזורי „הדרום" – החליטה ההנהלה כי החל מי"א באלול תשמ"ו (15.9.86), לא יימכרו עוד מקומות בחיים בבתי העלמין.

אנו משתתפים בצער הרב שיגרם למשפחות.

ההודעות הנ"ל נשלחו במכתבים לראשי המוסדות הממשלתיים והמוניציפליים הקשורים במצב.

הנהלת חברה קדישא

מועצת פועלי פתח תקוה

מברכת את חברי **מושב כפר מעש**
לרגל יובל ה־50
איחולינו הלבביים להמשך שיתוף פעולה פורה בעתיד

ציון צאלה
מזכיר מועצת פועלי פתח תקוה

זמני הדלקת נרות
פרשת השבוע
ט"ו באלול תשמ"ו – פרשת כי תבוא
זמני הדלקת נרות

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	5.05	6.16
תל־אביב	5.23	6.13
חיפה	5.16	6.16

כבישה בלחץ

מכבשים מוטוריים בנויים במיוחד לעבודה בתנאים קשים

המפגש של ארגון ההורים „אהדה" בתאריך 23.9.86 בבית הקבוץ הארצי

נדחה

עד להודעה חדשה

יוכבד בן דור

hamavri המבריא
PENSIONERS CLUB KFAR SABA – מועדון הפנסיונרים כפר סבא

מוצעות מספר יחידות דיור מוגן
לפנסיונרים
בתנאים מיוחדים

ל„המבריא" נסיון רב־שנים (13 שנה) בטיפול מקצועי טוב באוכלוסיה מבוגרת

הנהלת „המבריא" תשמח לארח אתכם, לסייר במקום ולענות על שאלותיכם על כוס קפה וסימפטיה

לקביעת מועד ביקור נא לטלפן 052–26131–4 (לא בשבת).

במלאת שמונה עשרה שנה
לנפילתו של בני ואחינו היקר

יהודה('לה) ויינר ז"ל

מוזמנים חברים ומוקירי זכרו
לאזכרה שתערך ביום ראשון 21/9/86 י"ז באלול תשמ"ו
בשעה 5.00 בחלקה הצבאית של בית העלמין בבנימינה

אמו: רחל ויינר – מרגלית
אחיו: זאב ניר ומשפחתו
אחיו: אהוד מנור ומשפחתו

במלאות 5 שנים לפטירת יקירתנו

פולה (ליאופולדינה) פרידמן

לבית קואל

נערוך אזכרה ביום שלישי י"ט באלול תשמ"ו (23.9.86) בשעה 16.00 נפגשים בשעה 15.45 ליד השער של בית העלמין כפר סמיר, בחיפה.

בעלה: דר' נפתלי פרידמן
ילדיה: דר' גד ונגה פרידמן
תמר קניספל
הנכדים והמשפחה

במלאות שלושים לפטירת יקירתנו

אסתר אירנה סובוליב ז"ל

לבית בק מניטרה

נעלה לקברה לאזכרה וגילוי מצבה
ביום שני י"ח אלול (22.9.86) בשעה 16.30
בבית העלמין הדרום חולון בת־ים

המשפחה

גימלאים, גימלאיות ואלמנות הגימלאים!
בואו להפגין ביום א' 28.9.86 בשעה 9.30 בבוקר בפני הועד הפועל של ההסתדרות, נגד הקרנות „מבטחים" ו„מקפת" המקפחות את הגימלאים, וההסתדרות שאינה מתערבת.

مكنز من الاهل

סגן ראש הממשלה ושר החוץ המצרי, ד"ר עיצמאת עבד אל־מגיד. ראיון / דן אבידן

הבעיה הפלשתינאית, עדיפות גבוהה ביותר

ד"ר עיצמאת עבד אל־מגיד, סגן ראש הממשלה ושר החוץ המצרי, מילא תפקיד חשוב במשא־ומתן שהוביל לחתימה על שטר הבוררות בעניין טאבה ובמגעים שסללו את הדרך לקיום פגישת הפיסגה בין שמעון פרס לחוסני מובארק. בביקורי האחרון בקאהיר נפגשתי עם עבד אל־מגיד בלשכתו במשרד החוץ המצרי, השוכן במרכזה של קאהיר. הצגתי לשר שאלות

„העובדה שראש הממשלה פרס הסכים לכינוסה של ועידה בין־לאומית היא בהחלט צעד חיובי ועלינו לבנות על כך"

הנוגעות למדיניות המצרית הבסיסית בנושאים המדיניים העומדים כיום על הפרק. הקורא ישים לב, בוודאי, כי על כמה שאלות הסתפק שר החוץ בתשובות חלקיות בלבד.

אדוני השר, כיצד היית מסכם את תוצאות המיפגש בין ראש הממשלה פרס לנשיא מובארק באלכסנדריה?

„אני סבור שפסגת אלכסנדריה הייתה חיובית. אני בטוח שגם אתה חשת, כמו כל מי שהיה שם, במערכת היחסים ההדוקה שנוצרה בין פרס למובארק. זה כשלעצמו דבר חשוב מאוד בעיקר בחלק זה של עולמנו, כלומר לשחות. עלולים להיות בינינו חילוקי דעות, אך אני חושב שיצירת הקשר בין שני המנהיגים היא דבר חיוני. עכשיו אנו צריכים לעשות את „שעורי הבית" שלנו ואתם צריכים לעשות את „שעורי הבית" שלכם ולהתקדם בתהליך השלום.

„העובדה שראש הממשלה פרס הסכים לכינוסה של ועידה בין־לאומית היא בהחלט צעד חיובי ועלינו לבנות על כך. היחסים בין שתי המדינות בהחלט יכולים להשתפר. אנו הסרנו קושי גדול מאוד על־ידי החתימה על שטר הבוררות על טאבה. מערכת היחסים בינינו היא תנועה היסטורית שצריך ליזום אותה. הבה נאמר שאנו מצידנו נעשה כמיטב יכולתנו ואני מקווה שגם אתם תעשו כמיטב יכולתכם".

כיצד יראו, לדעתך, יחסי מצרים־ישראל לאחר פתרון בעיית טאבה, בעקבות החתימה על שטר הבוררות, אם נניח שלא תחול בעתיד התקדמות במציאת פתרון לבעיה הפלשתינאית?

„אני באמת מקווה שהחתימה על שטר הבוררות בעניין טאבה והמפגש שנערך באלכסנדריה בין ראש־הממשלה פרס לנשיא מובארק פתחו עידן חדש ביחסי מצרים־ישראל, שבו תהיה לפתרון הבעיה הפלשתינאית עדיפות גבוהה ביותר. כי השגת פתרון לבעיה הפלשתינאית היא דבר חיוני לשמירת השקט בישראל ובמצרים. זה מהאינטרס של ישראל ושל כל העמים שוחרי השלום למצוא פתרון לבעיה זו.

„לפלשתינאים ישנן זכויות כפי שלישראל ישנן זכויות. הפלשתינאים צריכים להבטיח לעצמם את זכויותיהם. הוגה ופילוסוף ישראלי מפורסם אמר פעם כי „המלחמה במזרח התיכון היא מלחמה בין שתי זכויות", אז הבה נפעל לפי מימרה נבונה זו ונתחיל לבחון ברצינות כיצד אתם יכולים להבטיח את זכויות הפלשתינאים".

האם מצרים תתמוך בהשתתפות נציגים שאינם חברי אש"ף בוועידה בין־לאומית למתן הסכסוך באיזור? האם תתמכו, למשל, בהשתתפותם של נציגים פלשתינאים „אותנטיים" במשא־ומתן המדיני, כפי שהציע לאחרונה ראש הממשלה פרס?

„דע לך שבכל הנוגע לשאלת ייצוגם של הפלשתינאים במשא־ומתן מדיני, מצרים היתה רוצה לכבד את רצונם של הפלשתינאים. אינני סבור שמצרים יכולה לכפות על פלשתינאים כלשהם במי לבחור כנציגיהם למשא־ומתן ולמי להתנגד. הבה נדבר ברורות. כיום ישנה נטיה מסויימת להרכיב משלחת ירדנית־פלשתינאית משותפת למשא־ומתן. הבה נניח לירדן ולאש"ף לבחור את נציגיהן למשלחת. זו הרכב המשלחת ידון אחר־כך במשא־ומתן עם הצדדים הנוגעים בדבר כדי לצרפה לכל ועידה בין־לאומית העשויה להתכנס בעתיד".

האם יש היום, לדעתך, סיכויים יותר טובים מבעבר שירדן ואש"ף יסכימו ביניהם בדבר הרכבת משלחת משותפת למשא־ומתן מדיני ישיר עם ישראל במסגרת ועידה בין־לאומית?

„הבה נאמר שאנו במצרים מנסים לקרב בין אש"ף לירדן על אף שאנו מודעים לחילוקי הדעות הקיימים ביניהם. למצרים אין אינטרס אגואיסטי משלה לקרב בין ירדן לאש"ף, למעט האינטרס האמיתי והיחידי שלנו לקדם את השלום והיציבות באיזור ואני משוכנע שלכך שואפים גם אנשים רבים בישראל".

נניח שיפתח משא־ומתן מדיני בין נציגים ישראליים לבין משלחת ירדנית־פלשתינאית משותפת. ישראל בוודאי תתבע, במשא־ומתן כזה, עריכת תיקוני גבול, בעיקר במרכז הארץ, באזור נתניה, מטעמי בטחון. מה תהיה עמדת המצרים ביחס לתביעה כזו? האם תתמכו בה?

„אני סבור שעלינו לכבד את השלמות הטריטוריאלית של השטחים הערביים הכבושים. זהו בוודאי דבר שאנו מחוייבים לו. במקרה שיפתח משא־ומתן מדיני בין ישראל לבין משלחת ירדנית־פלשתינאית, שני הצדדים יצטרכו להחליט בעצמם אילו תביעות הם יעלו במשא־ומתן וכיצד יתנהל ויתפתח".

האם, לדעתך, המלך חוסיין באמת ובתמים מתכוון לנהל משא־ומתן ישיר להסדר עם ישראל אם במסגרת ועידה בין־לאומית או בלעדיה, בשעה שסוריה, בת בריתו הדה־פקטו כיום, דוגלת בכפיית פתרון מדיני על ישראל או בהכרעתה במלחמה?

„אני סבור שהמלך חוסיין הוא מנהיג גדול ואדם חכם מאוד. הוא בוודאי יעשה מה שטוב ביותר לארצו. במה שנוגע למצרים, סבורני שיחסי ירדן־סוריה הם עניין הנוגע לשתי מדינות אלה והן הצריכות להחליט לגביו. יחד עם זאת, מצרים טוענת שכל התקרבות בין שתי מדינות ערביות יכולה רק לתרום ליציבות באזור".

איזה תפקיד אתה מייעד לברית־המועצות במסגרת ועידה בין־לאומית לפתרון הסכסוך באיזור ומה, לדעתך, צריך להיות מעמדה של ברית־המועצות במזרח התיכון?

„לברה"מ יש אינטרס משלה, שהמשא־ומתן להסדר הסכסוך יתקיים במסגרת ועידה בין־לאומית. אני סבור שלברה"מ כמעצמה יש אינטרסים במזרח התיכון משלה. לדעתי, העמים החיים באיזור צריכים לנסות לקדם הבנה בין שתי מעצמות העל במידה שהדבר אפשרי. זו בוודאי לא משימה קלה, אולם אינני סבור שוועידה בין־לאומית לפתרון הסכסוך יכולה להתכנס ללא שיתופה של ברית־המועצות".

האם אתה סבור שאש"ף עשוי לאמץ את החלטות 242 ו־338 של מועצת הבטחון מבלי לכרוך החלטות אלה בשאר החלטות עצרת האו"ם המכירות בזכותם של הפלשתינאים להגדרה עצמית, להקמת מדינה משלהם וכדומה?

„החלטה 242 היא בוודאי מרכיב חיוני ביותר בעיסקת החבילה שצריכה לשמש בסיס לכל מו"מ שיערך בעתיד. אולם החלטה 242 כשלעצמה איננה מתייחסת לשאלת הזכויות (הפוליטיות) של הפלשתינאים. לכן אני יכול להבין את הסתייגותו של ערפאת מהחלטה זו כל זמן שלא משולב בה מרכיב בדבר זכותם של הפלשתינאים להגדרה עצמית. עמדתו זו של ערפאת היא מאוד הגיונית, משום שהחלטה 242 מתייחסת לבעיית הפלשתינאים רק כאל בעיית פליטים ולא כבעיה פוליטית.

„כאשר החלטה 242 התקבלה באו"ם, בשנת 1967, הנושא היחידי מהזוית הפלשתינאית שהיא התיחסה אליו היה בעית הפליטים. אולם מאז השתנו פני הדברים. כיום, לדעתי, ישנה מודעות לזכויות של הפלשתינאים. האתגר העומד כיום בפני כולנו הוא, לדעתי, מה ניתן לעשות כדי למלא את החסר בהחלטה 242. מצרים היתה רוצה להשיג התקדמות בעניין זה לצורך הנעת תהליך השלום".

„החלטה 242 היא מרכיב חיוני ביותר בעיסקת החבילה שצריכה לשמש בסיס לכל מו"מ שיערך בעתיד. אולם 242 איננה מתייחסת לשאלת הזכויות הפוליטיות של הפלשתינאים, לכן אני יכול להבין את הסתייגותו של ערפאת ממנה כל זמן שלא משולב בה מרכיב בדבר זכות הפלשתינאים להגדרה עצמית"

האם מצרים מנסה למלא תפקיד קונסטרוקטיבי במגמה זו? האם אתם מנסים, למשל, לשכנע את אש"ף להכיר בהחלטות 242 ו־338?

„אנו בהחלט ממלאים תפקיד חיובי בעניין זה ומנסים לעזור. כפי שכבר אמרתי, האינטרס היחידי שלנו הוא להשכין שלום באיזור ואין לנו שאיפות אינטרסנטיות אחרות בעניין זה. אנו מקיימים מגעים רצופים עם אש"ף כך שאנו מנסים והם מנסים. אינני אומר שזה עניין קל, אבל במה שנוגע למצרים אנו בוודאי עושים מאמץ שראוי לעשות אותו".

באילו תנאים ומתי תסכים, לדעתך, מצרים לחזור לפעילות בליגה הערבית?

„זה עניין שאנו באמת לא חשבנו עליו. ידוע לך שמצרים היא מדינה ערבית. אנו חלק מהעולם הערבי ואנו בוודאי מרגישים קרובים מאוד לשאיפות הערביות. יחד עם זאת, צריך להיות ברור שמצרים לא תקבל שום תנאי לחזרתה לפעילות בליגה הערבית. אנו מקבלים את החלטותינו בעצמנו ופועלים בהתאם לאינטרסים שלנו. בוודאי נקבל בברכה את חידוש היחסים הדיפלומטיים בינינו לבין מדינות ערב, אולם מדינות ערב הן שניתקו את היחסים הדיפלומטיים עימנו ולא אנו ניתקנו את יחסינו הדיפלומטיים עימן. כך שאם מדינות ערב תיזומנה את חידוש היחסים הדיפלומטיים עימנו, אנחנו בהחלט נבנה על כך".

מקצוען מנוסה

ד"ר עיצמת עבד אל־מגיד הוא בן 63, נשוי ואב לבן ובת. הוא בעל תואר דוקטור במשפט בין לאומי והצטרף לשורות משרד החוץ המצרי ב־1943. בתחילה כיהן מגיד כראש לשכתו של חאפז אסמאעיל, שהיה בעל מעמד בכיר בימיו של הנשיא נאצר, ועוד יותר בתקופתו של הנשיא סאדאת.

בשנים 1970־1983 כיהן מגיד כשר המדינה לענייני ממשלה בממשלתו של מחמוד פוזי. בשנים 1973־1983 הוא כיהן כנציג מצרים באו"ם. בתקופה זו רכש מגיד ידידים רבים מקרב נציגי המדינות הערביות שכיהנו באו"ם ואף היה מוכר בעמדותיו הפרו־ערביות, לעיתים והבוטות כלפי ישראל.

כיום נחשב מגיד כאחד מראשי האסכולה הפרגמטית בצמרת המצרית הדוגלת בשמירת יחסי השלום עם ישראל ובקיום קשרים טובים עימה. למגיד ישנה איפוא השפעה ממתנת על מדיניותו של הנשיא מובארק כלפי ישראל, העומדת מול השפעתה של האסכולה הניצית בצמרת המצרית בראשותו של יועץ הנשיא ד"ר אוסאמה אל־באז.

מגיד נחשב לדיפלומט מקצועי ומנוסה ובעל קשרים טובים בזירה הבין־לאומית והערבית. לא מכבר ניסה אחד מעיתוני האופוזיציה המצרית להטיל דופי בכבודו של מגיד, שהואשם בקיום קשרי מסחר עם חברה אמריקאית הפועלת במצרים, והעדיף בכך את האינטרסים של חברה זו על פני האינטרסים של מצרים.

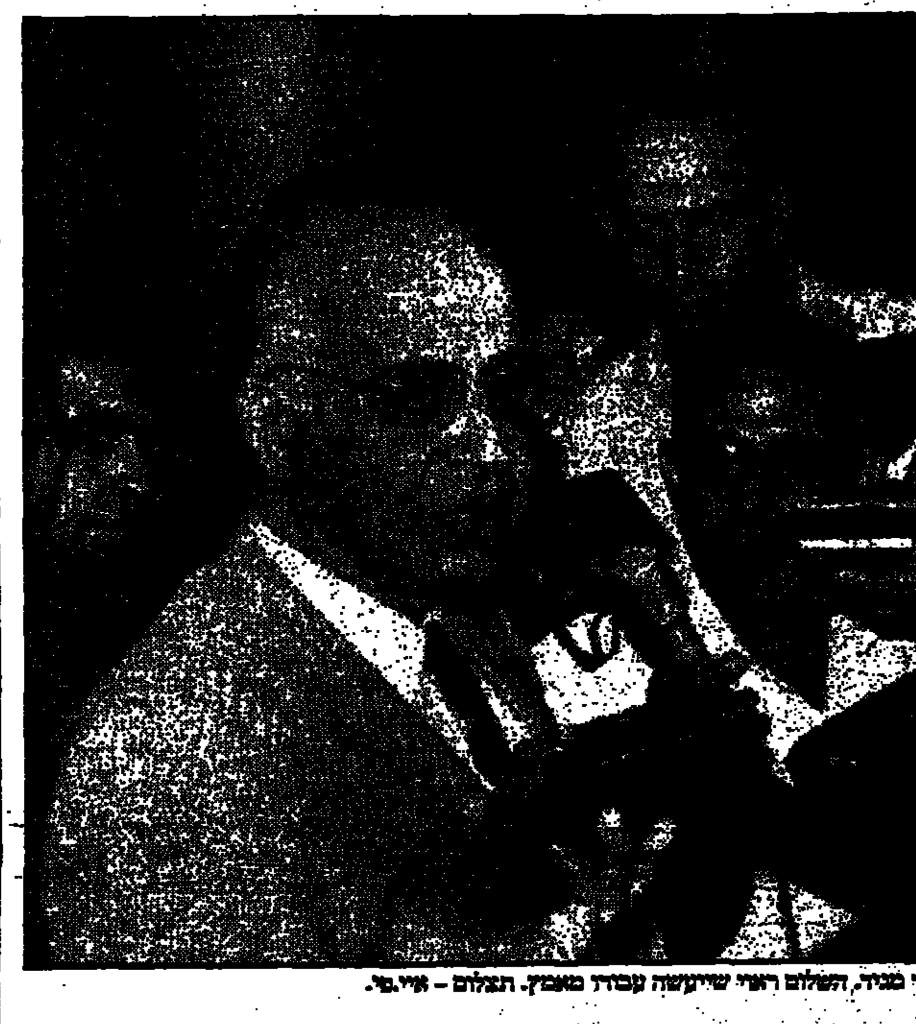

ד"ר מגיד. השלום ראוי שיעשה עבורו מאמץ. תצלום – איי.פי.

ערבית לא קוראים שם / גדעון קרן, פריס

פריס בוערת

עשרים וחמש שנים אחרי מלחמת אלג'יריה נזרקה השבוע צרפת למלחמה שלא היתה מוכנה אליה, נגד „כוחות מוסלמים". פריס עצמה היא שבויה, וכוחות הבטחון עמדו חסרי אונים. בכך משלמים הצרפתים עבור שנים רבות של הזנחת נושא המודיעין והלוחמה בטרור. לכאורה, מדובר ב„ידידיהם" של שלושה אסירים „מפורסמים" התובעים את שחרורם, הראשי בהם ג'ורג' איברהים עבדללה, בן שלושים ושלוש, מנהיג „הסיעות המהפכניות הלבנוניות המזויינות", („המשפחה" או „הסיעות") ארגון של נוצרים ראדיקליים מקורבי החזית העממית לשחרור פלסטין מלבנון – שרובם ככולם ילידי הכפר קובעיאת בצפון לבנון. „המשפחה" – האחראית לשורת מעשי טרור באירופה מאז 1982 – בתוכם הטבח במסעדת גולדנברג ברובע היהודי בפריס ורצח המזכיר השני בשגרירות ישראל יעקב בר סימנטוב (אותו רצחה, כך סבורים, אחת משתי הנשים הידועות ב„סיעות" ג'קלין אסבר) והנספח הצבאי האמריקאי צ'רלס ריי. שני האחרים: וארוז'ן גרבדיאן, מנהיג קומנדו „צבא השחרור הארמני" שביצע התנקשות דמים בשדה התעופה אורלי, ואניס נקש, סורי בשליחות איראן האחראי למותם של שני אזרחים צרפתים במהלך נסיון כושל להתנקש בחייו של ראש ממשלת איראן לשעבר הגולה בפריס, שפור בחטייר. בפריס אוהבים הסברים הגיוניים, כתובת השולח על כל כדור. אבל הבלבול מתחיל כבר כאן. שני ארגונים מזוהים בבירות כאותם ידידים. האחד, „ותיק" יותר: „ועד הסולידריות עם אסירים פוליטיים ערבים" ואחר: „חסידי החוק והחופש" הדורש גם נסיגה צרפתית מלבנון. וכך, בעוד ש„ועד הסולידריות" איים לפגוע בארמון האליזה פרסמו ה„חסידים" הודעה בה הבטיחו לצרפת „הפוגה". למחרת התפוצצה הפצצה הקטלנית ליד חנות „טאטי". האלג'יראים שאת עזרתם ביקש שירק כדי להגיע ל„הפוגה" טענו כי ארגון „הסיעות המהפכניות הלבנוניות" אינו קיים עוד למעשה. כל הפיגועים נערכו כדי לפגוע באמינות המימשל המשטרה. וכך, בכל פעם שכינס שירק את „הקבינט הבטחוני" שלו או הצהיר על תקנה חדשה ללוחמה בטרור – אירע פיצוץ חדש. הנועז שבהם: בלב ליבה של המשטרה – המטה הכללי שלה. כאשר נקטה הממשלה בצעד לא מקובל בצרפת ופירסמה „מבוקשים" עם הצעת פרס של מליון פרנק ועם תמונותיהם של שני אחיו הצעירים של עבדללה, אשר אחד מהם נראה על ידי עדים במקום הפיגוע במסעדה בשכונת לה דפנס, הופיעו השניים במסיבת עתונאים בטריפולי בלבנון, לעגו לממשלת צרפת ואפילו הבטיחו להסגיר את עצמם. מדובר איפוא בטרוריסטים הרגישים להתפתחויות מידיות בצרפת. כלומר, באופן טבעי מחפשים „משתפי פעולה" מקומיים. לצרפתים נסיון של „הסורים" עם ארגוני טרור דרך „מתווכים מיומנים", וגם עם „המשפחה". הצרפתים לא היו, כנראה, שוברים להם את הראש אילולי לחץ אמריקאי (באמצעות תביעה משפטית של משפחת הנספח שנרצח) ובקשת הסגרה איטלקית.

עסק עם אירגון חדש. רשמית „הסתבכה" צרפת עם „הסיעות המהפכניות" כשאסרה את איברהים עבדאללה באוקטובר 1984 ועוד יותר באפריל אותה שנה כאשר לא מילאה, לטענת „הסיעות", את ההסכם על פיו שיחררו אלה את הדיפלומט הצרפתי ז'יל פיירול שנחטף בבירות על ידי אחיו של עבדאללה, בעוד הצרפתים אינם משחררים את ז'ורז' לאחר שבמחבואו נשק בדירתו נתגלה האקדח שהרג את בר סימנטוב. בדצמבר 1985 החלו הפיגועים בחנויות ובמקומות ציבוריים. תחילה מטעני „אזהרה" קטנים שגדלו לממדים מבהילים. שישה־עשר פיגועים. עשרה הרוגים. קרוב לשלוש מאות פצועים. מלחמה של ממש. עד להופעתה של משפחת עבדאללה הלוחמת האשימו הצרפתים בכל פיגוע את אבו־נידאל.

אתמול אישר מי שהיה ראש השרותים הצרפתיים מ־1981 עד 1983, פיירמריון, כי ניהל משא ומתן להפסקת פעולות אבו־נידאל על אדמת צרפת, וכי קיבל את הבטחת ראש השירותים הסורים ריפעת אסאד להפסקת פעולותיו. הן אכן פסקו. כאשר החל גל הפיגועים האחרון מהרו הצרפתים לשלוח לחופשי את שני אנשיו האחרונים של אבו־נידאל שנותרו בכלא צרפתי, בו ריצו את עונשם על רצח נציג אש"ף עז־אלדין קלק. זה לא עזר. רק אז הובן בצרפת שיש להם עסק עם אירגון חדש. אין הדבר מעיד, בלשון המעטה, על דקות ההכנה של השירותים הצרפתיים. ויכוח פומבי בין שניים מראשי השירותים לשעבר, אלכסנדר דה־מרנש שכיהן עד 1981 ופייר מריון שמונה ופוטר על ידי הסוציאליסטים, הוסיף לתחושה של מחדל מודיעיני. מריון סיפר כי הנשיא מיטראן מנע את חיסולם של שישה דיפלומטים ו„סטודנטים" סורים, לובים ועיראקים ששימשו מפעילים של אנשי טרור כולל הטבח ברובע היהודי בפאריס. הצרפתים ביצעו, לדבריו, כמה פעולות כמו טיבוע ספינת מחבלים. מאז, מסכימים שני הממונים לשעבר, כי חל משבר בשירותים החשאיים שעתה נראה לעין כל כאשר כוחות הבטחון הצרפתיים מתרוצצים חסרי אונים אחרי צללים הלועגים להם פעם אחר פעם. באופן פרדוקסלי הביא הדבר לחיזוק ה„דו־קיום" בין הנשיא הסוציאליסטי לראש הממשלה הימני שיראק.

כל ההכרזות המפוצצות בדבר הבטחון שתעניק ממשלת שיראק לצרפתים התנפצו אל סלע המציאות המתפוצצת קצת יותר. צרפת אינה מורגלת במלחמה כזאת ותאלץ להתמודד בה. בפריס התרגלו לשאת ולתת עם מדינות ערביות, וגם עכשיו סבורים כאן שסוריה ועיראק אינן יכולות שלא לעמוד מאחורי מעשי ה„משפחה". עבדאללה עצמו הודה כי פעל בשירות סוריה. מכול מקום, השמיצו אנשי משרד החוץ הצרפתי את עמיתיהם, המצב בשירותים הצרפתיים היה באחרונה חמור עד כדי כך שלא הבדילו בין אירגון טרור אחד למשנהו ואף התקשו לקרוא חומר בערבית. מי שאינו מוכן לוותר על דריסת רגל בלבנון ובמזרח התיכון בשל מסורת „ערביסטית" מפוארת, צריך להתרגל לצורת המלחמה החדשה־ישנה.

יוניפי"ל בצל האייפל. מובן שההסתמכות על קשרים עם שרותי מודיעין ערבים, בהם אלה של אש"ף, הוא עתה בעוכרי צרפת. כמו גם חוסר שיתוף הפעולה במשך שנים עם ארצות הברית ומדינות מערביות אחרות. דוברי המפלגה הקומוניסטית הצרפתית לא הססו להאשים את ישראל וארצות הברית בכך שעמדו מאחורי הפיגועים כדי „למנוע אפשרות של הסדר במזרח התיכון". אנדרה לז'ואני, ממנהיגי המפלגה, הציע במלוא הרצינות שצרפת תפנה לאו"ם אשר קיבל בזמנו החלטה נגד הטרור. האם נראה בקרוב חיילי יוניפי"ל ליד מגדל אייפל ותחת שער הנצחון?

בינתיים גוברת בדעת הקהל דווקא ההזדהות עם ישראל. מי שאינו דורש עונש מוות למחבלים, קורא לאמץ מדיניות של עין תחת עין, לחתוך כל יום אצבע של איברהים עבדאללה, לחסל אותו בכלא, לתקוף את כפרו בלבנון, אם לא את סוריה או איראן, בעוד חוגי הימין הקיצוני מוצאים כר נוח לפעילות אנטי מוסלמית. יש פרשנים הרואים בטרור נשק ערבי שנועד למנוע „סטיה" פרו־ישראלית במדיניות הצרפתית, כנשק הנפט בשעתו. הצרפתים גם מציבים שאלות עקרוניות כגון: האם זה מוסרי לעודד הלשנות (בהזכרם באשר אירע בימי מלחמת העולם השניה). אין ספק שבמדינה בה חיים קרוב לשניים וחצי מליון אזרחים מוסלמים אלה שאלות לגיטימיות, אלא שהמצב דורש תשובות שהממשל אינו יכול, עדיין, לספק.

יש לנו אמינות עצומה, העידו שמעון פרס וראש הממשלה / אמיר אורן, וושינגטון

חזון או מועד

ראש ממשלת ישראל הציע השבוע עיסקה לסגן נשיא ארה"ב: ג'ורג' בוש יקרא מעתה עיתונים ישראליים, בעוד ששמעון פרס יהיה פטור מהם ויסתפק באמריקאיים. היה זה המשך להתנפלותו של פרס על נציגי העיתונות הישראלית בוושינגטון בערב הקודם, „חיסול חשבונות", כאישורו. למורת הסתבר שגם אם אין נביא בעיתוני עירו, אין בכך כדי לזכותו בהכרה הנכספת אצל מקביליהם שבכרכי העולם. „ניו יורק טיימס" הגיע לאחרון עמודי חלק־החדשות שלו, קודם שנזכר לדווח על פגישות פרס עם הנשיא רייגן ועם שר־החוץ שולץ. „וושינגטון פוסט" דחק אותו לחלק השני, לעמוד 20. ויהי ערב – ופרס ביזבז זמן שידור יקר בהתפלפלות על הסכמים ירדניים־פלשתינאיים ובהסתמכות בסוגייה שתחילתה בדרום־לבנון וסופה בשב"כ. הרשות לא היו, למעט השמעתה של הודעה רשמית בוושינגטון כי לפרס „אמינות עצומה". רישומה של גושפנקה זו היה בוודאי רב יותר לולא יצאה בתכיפות מביכה, מפי פרס עצמו.

הטוב בדבריו. ישראל לא יצאה נפסדת מביקור פרס. היו כמה התבטאויות, דוגמת הידחקותם של ישראלים לפמליית פרס ומתוכה אל הפגישות המצולמות, בניגוד מכעיס לענווה שבה הודרו בכירי הפקידים האמריקאים לחמוק מהעדשות ומהמיקרופונים. אבל בהשקעה סבירה של שתי יממות־מישרד וכפיית הכנתו של כרטיס תמציתי שממנו דיקלם רייגן בשיחות הנרחבים בבית הלבן, הוצג שוב העניין הישראלי מפי הטוב ביותר כיום, בהתוועדות עם שולץ ואחר־כך עם רייגן כמו גם לקולים המוניים ופומביים יותר, במימשל, בקונגרס ובתקשורת. מי שנאלץ להקשיב לשימורי משליו של פרס יותר משלוש פעמים החל אמנם למאוס בזילזולו באימתיהם המעצמתיות של החתן והכלה בסיכסוך ישראל־ערב: לו היה פרס פוליטיקאי אמריקאי, כבר היו מיליוני התנועות ההולכות לקלפי מבעירות את חמתם ואת חמס גם יחד. צרימות קטנות כאלה נבלעו בנינוחות הכללית שבה התנגנו היחסים הישראליים־אמריקאים בהרכב המתואם של פרס ושולץ, מרעיפי השבחים ההדדיים.

ערב השיחות עם שולץ ועם רייגן התגרה פרס בעיתונאים והבטיחם כי כל תיאומיו עם המימשל מעוגנים בכתובים וכי ידוע לו במדוייק תוכן הידברות המחרת. הוא צדק מדי: התבטאויותיו לאחר השיחות נשמעו כשיכפול הבריף הטרומיים, בלי תוספת שתעיד כי השיג התקדמות. גם בניבוי ההבלים המקובלים על „קרא לי רון", לא דמו לישמעאל של מובי דיק או לכל ישמעאל אחר, נדמה שרייגן נוטה חיבה כנה אל פרס. בפמליית ראש־הממשלה לחשו שג'ורג' ממש אוהב את שמעון. זה אולי נכון, אך דל משמעות מעשית. ג'ורג' אוהב את הלנה שולץ עוד יותר אך יתקשה לתרגם את רגשותיו למדיניות, כשם שסלידתו האישית מחאפז אסד כבולה באילוצים משוכחים מכדי לשמש תשתית למהלך אמריקאי נגד סוריה.

ליישר קו תכסיסי. הבעיה, כרגיל, היתה פחות בחזון מאשר במעידות בדרך להגשמתו. החזון המדיני של הידברות ישראלית עם ירדן שבכרסה ישות פלשתינאית עוברית אשתקד. כבר אז הסכים פרס לשלם את מחיר הרגעת ירדן מפני סוריה שבמחנה הסובייטי, באמצעות מלווה מלכה הזהיר, וייעוד בין־לאומי. רייגן ושולץ (ותלמיד אחר של ניקסון וקיסינג'ר, יצחק רבין) לא התפעלו אז מגמישות זו. לאחר 11 חודש ושעתיים של ניסוח סיוטה השתכנע שולץ ליישר קו תכסיסי עם פרס ולומר למסגרת הבין־לאומית „כן, אם..." במקום „לא, אלא אם...". היו שתי התפתחויות נוספות – חוסיין נואש מההנהגה הנוכחית של אש"ף, ומצרים הואילה להירתם לקידום יוזמה עם ישראל שהיו כדברי שולץ, עוד נקודות העתידות להצרף לכדי קו. אך בסך הכל התנקד הקו לאט מדי, פחות מדי ומאוחר מדי. שעון־המשחק ממשיך לתקתק, אך שעון־הרוטציה עומד להפעיל זמזם ולאלץ את פרס להעביר את הכדור ליריב המופיע, כביכול בקבוצתו.

אסונם של הפלשתינאים הוא שאין מתייצב לפניהם מנהיג אמיתי; אסונם של הישראלים הוא שמאחורי פרס אין די מהם. התוצאה השווה היא שהפלשתינאים חצויים מכדי להתיר לעצמם ולירדן ולהידבר עם ישראל, שחצייה המתון אינו מצליח משום כך לגדול ולגמור את חלקה האחר.

מסע אלונקות. בוושינגטון הישוו השבוע את חוסיין לקשה־הליכה, אמיתי או מדומה, המבקש לעצמו קביים בין־לאומיים או כסא־גלגלים, אך אינו מוצא גלגל סורי מכאן וגלגל פלשתינאי מכאן. גם אם חוסני מובארק יכריע בהתלבטות המצרית שהשתקפה אף בעיצומה של פיסגת אלכסנדריה וישאיל את שכמו לפרס, יוסרו אלונקאים למסע שאליו מהסס חוסיין לצאת. היסוס ירדני נמשך ייאלץ את פרס למצוא נימוק מתחום אחר לנסיון להקדמת הבחירות לכנסת. בקרב עוזריו, החלוקים ביניהם בשאלת תקפות טענתו של פרס כי מעורבות אמריקאית בשלב האחרון הנשימה לתחייה שלום מת־למחצה עם מצרים („קישקוש", פסק אחד מהם), שכיחה ההוראה במישגה ההמתנה עד לאחר שובו של יצחק שמיר לראשות הממשלה. פרס יבקש ללכת לבחירות כנושא חוב ציבורי של אמינות, מיומנות ותכליתיות, אמ"ת יחסית שתדגיש יציבות הרגעה יותר מחידוד רעיוני. הוא עלול לגלות שבעודו מסתודד עם מובארק ושולץ סיכם שמיר עם יגאל הורביץ, „פואד" בן־אליעזר וח"כ נוסף או שניים כי יחברו לממשלת ליכוד־תחיה־דתיים נתמכת כהנא המשאירה את פרס עם חוץ אך בלי תיק.

סוס אל האנשים. הפגם העיקרי במשנתו המדינית של שמעון פרס הוא באיש, המתחמק מעשיית הדרוש ליישומה. במקום נחישות – ולו גם מועדת לעתים – של חוזן מתבצע, שידר פרס השבוע צדקנות וחמלה־עצמית של מנכ"ל שטרם התעלה למנהיג. בלי הפחת מעשה במלים, טוב ביקור בוושינגטון, אוטאווה, ניו־יורק לאיסוף חומר לקובץ הבא בכל כתבי פרס „סוס אל האנשים". התשואות לצייד־הקרקפות שתנך את אוספו בחסן המרוקאי, ומאלרוני הקנדי וקינח בשווארדנדזה הסובייטי לא יועילו אם ישתכר מהן, ימשיך להתמהמה ויניח לשמיר להגיח בשקט ולקרקס.

זה לא הקרמל, זו מצודת זאב / טדי פרויס

סמיון איזאקוביץ' דא אי נייט

עם רדת שורות אלה לדפוס, עדיין לא ידוע אם ראש ממשלת ישראל ושר החוץ של ברית־המועצות ייפגשו או לא. הכתבים מדווחים כי נכבדים, בעלי משקל ויהודים עמלים לארגן אותה. השאלה היא על מה ישוחחו פרס ושווארדנדזה.

לכאורה התשובה ברורה: על הוועידה הבין־לאומית לענייני המזרח התיכון; על חידוש יחסים דיפלומטיים ועל פתיחת שערי ברה"מ בפני יהודים. סדר יום זה מספיק לשלוש שיחות ארוכות, ולא רק לאחת קצרה. אולם לאור כמה הערות־הסתייגויות שראש הממשלה השמיע, יתכן שמזג האוויר או התיקו 1:1 של דינאמו־קייב נגד אלופת בולגריה יהיו הנושאים. אם להאמין לדיווח כתבים מוושינגטון, פרס שהעמיד לסובייטים תנאים קשים כל כך כדי שלא יוכלו לבוא לוועידה. אפשרות זו שואבת לכאורה חיזוק מהודעת שר הבטחון בשובו ארצה, כי הסיכויים לוועידה בין־לאומית הם אפסיים והוועידה בעצם אינה רצויה כל כך. האם הודעתו של רבין מתואמת עם הדברים המיוחסים לפרס בדבר "תנאים קשים כדי שלא יבואו"?

„לבלבל" או להוליך שולל. הצבת תנאים שהיריב לא יכול לקבל מתוך כוונה להותיר אותו בעמדת התגוננות, היא תרגיל לגיטימי ומקובל, "להעביר את הכדור למגרש הרוסי" בהתאם למטבע הלשון שהשתרש כאן. אם פרס רוצה לבלבל את האויב, שיבלבל, אבל בתנאי שלא יוליך שולל את עצמו. וזה עלול להיות המקרה כאן, על אף שראש הממשלה מבין כי בלי הסובייטים לא יכון שלום באיזור. אם שואפים לשלום, יש לצרף את הסובייטים לתהליכים המדיניים. אולי תוך סתימת האף.

שום בר־דעת לא יטיל ספק ברצונו של פרס בשלום ובהבנתו כי הוא חיוני לישראל. לעומת זאת, מתעוררים ספקות ביחס לכוח עמידתו בלחצים מבית ומחוץ. האם שמע בוואשינגטון ספקות אמריקאיים לגבי שילוב הסובייטים בתהליך המדיני? במסיבת עתונאים משותפת עם רוה"מ אכן נשמע מזכיר המדינה שולץ מסוייג מרעיון הוועידה. פרס מצידו ניסה להמעיט מחשיבות הרעיון באמרו שהוועידה אינה אלא "גשר" למגעים הישירים בין ישראל והערבים, וכי הירדנים הם שבעצם המעוניינים בוועידה. או חמור מזה, האם הרתיעו ממלא מקומו (בינתיים) הנוהג להפעיל את צופר האזעקה כל פעם שמסתמן שבריר של סיכוי לשלום? האם החשדנות מצד שר הבטחון שלו כלפי ברה"מ הרתיעה אותו ולכן פיזר רמזים בנוסח "אתה אומר שאתה נוסע ליהופיץ כדי שאני אחשוב שאתה נוסע לכתרילבקה, אבל אתה באמת נוסע ליהופיץ. אז למה אתה מרמה אותי".

תנאים ונדוניה. הסובייטים הם אנשים מעשיים, ולמען תועלת פוליטית־כלכלית־תעמולתית הם מוכנים, בדרך כלל, לנשוך את לשונם ולא להתעקש על כבוד וקומה זקופה. יתכן איפוא כי שר החוץ שלהם ייאות לפגישה על אף שפרס רשם בכתובה סכום שהצד שכנגד לא יוכל לקבלה. אפשרי גם ההיפך: שהוא יאמר לשווארנדזה כי לא את הקרמל אלא את מצודת־זאב הוא ביקש לבלבל ולכן אמר מה שאמר על התנאים והנדוניה. הכל לגיטימי, בתנאי שהוא מוליך שולל מישהו אחר ולא את עצמו. יהיה זה סוף עצוב לכהונה מוצלחת של ראש ממשלה, שמחק את התדמית של שמעון בן יצחק פרס כן ולא. יצטייר עתה כסמיון איזאקוביץ' פרסקי, דא אי נייט.

מפלגת העבודה. חירות. צנרת פתוחה / עליזה ולך

לא בזכות אבות ולא בזכות עדות

היה בסצינת המרפסת בפסגת אלכסנדריה בסוף השבוע שעבר משהו סוריאליסטי, בגלל האסוציאציות הספרותיות ובגלל ההקשרים הפוליטיים. ראש ממשלת ישראל שמעון פרס ניהל ממנה דיאלוג, בעברית, עם כתב מצרי לפני שנועד לפגישתו הראשונה עם נשיא מצרים. לצדו ניצבו עזר ויצמן – בעבר שר הביטחון בממשלת בגין, חתרן בלתי נלאה לקידום תהליך השלום, על סף התמזגות במפלגת העבודה; ח"כ אבא אבן – יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, מבכירי מפלגת העבודה; וח"כ דן מרידור – הפנים היפות של הליכוד, סירוק פוליטי. הצופה בהם ודאי שאל את עצמו אם בסיטואציה אחרת, אילו שמיר היה נועד עם נשיא מצרים, האם היה מזמין את ח"כ חיים רמון להצטרף אליו? ואולי הפליגו מחשבותיו של הצופה רחוק יותר ובעיני רוחו ראה את דן מרידור, ראש ממשלת ישראל או שר החוץ שלה, עומד להתקבל אצל נשיא מצרים בעתיד.

עיסוק זה בעתידנות פוליטית מחייב אותנו לנסות ולהרכיב את מלוא התשבץ האנושי בדור המנהיגות הבא במפלגת העבודה ובליכוד. גבולותיו של דור פוליטי, יודגש כבר בהתחלה, גמישים מאוד במשטר שאינו מלוכני. ברפובליקה יש הליכי התמודדות על ההנהגה, דמוקרטיים יותר או פחות. דור ההנהגה הנוכחית של מפלגת העבודה אינו חופף לדור הנוכחי של הנהגת הליכוד. שמיר הוא בן דורו של מנחם בגין, ושניהם שייכים לדור הראשון של „חירות". שמעון פרס שייך לדור השני של גלגולי מפא"י.

אפשר לקבוע בוודאות שבצמרת הנהגת מפלגת העבודה לא יהיה מפנה אישי במערכת הבחירות הבאה, בין שתתקיים במועדה ובין שתוקדם. שמעון פרס יהיה המועמד של מפלגת העבודה לראשות הממשלה ויצחק רבין יהיה מועמדה לשר הביטחון. הודות לתפקודם הטוב במשותף בממשלה הנוכחית מצד אחר, ולהישגיהם במבחן הלאומי מצד שני, אין במפלגתם ערעור על מנהיגותם. גם בליכוד אי אפשר לדבר על חילופי הנהגה מובהקים. גם אם יפרוש שמיר מהחיים הפוליטיים בתום החצי-קדנציה שלו כראש ממשלה, וכיום אין התחייבות מפורשת שלו שכך ינהג, יורשו יבוא מדור ההנהגה המקביל לו בהווה, אף שיהיה צעיר ממנו בשנים רבות. בין שיהיה זה לוי ובין שיהיה זה שרון ובוודאי אם יהיה זה ארנס – לא יהיה אפשר לדבר על קפיצה דורית אלא על הצערת ראש החץ.

מי יחליף את שמעון פרס? מוטה גור, משה שחל, עוזי ברעם או ישראל קיסר? ומי יצטרף להנהגה? יוסי ביילין, עמיר פרץ ואולי גם נמרוד נוביק

קשה לנבא מה יהיה אחרי הסיבוב הבא. ראשית, מפני שהמערכת הפוליטית הפנים-מפלגתית אינה תור לקופת-חולים, שבו המדד היחיד הוא ההתקלדגע – מי שבא ב-8 ייכנס לרופא לפני זה שבא ב-9 – אלא אם כן יש לנו עסק עם נדחפים – וזה דווקא מזכיר את תופעת המתנגחים בפוליטיקה. שנית, על המפה הפוליטית משפיעות לא רק הביוגרפיות של המתמודדים למיניהם. לאווירה הלאומית, שמכתיבים אותה אירועים בטחוניים וכלכליים-חברתיים, ולמאפיינים דמוגרפיים של האוכלוסיה, למשל, יש השפעה ניכרת על אופני הבחירה בהתמודדויות הפנים-מפלגתיות, ומה שחשוב יותר, בזירה הלאומית הם עלולים לקזז נתונים אישיים מרשימים של המועמדים להנהגה. יש להניח שרוב שחקני שתי הבחירות – זו של הליכוד וזו של מפלגת העבודה – יישארו על המגרש הפוליטי גם בסיבוב שאחרי הסיבוב הקרוב, מי בעמדות זינוק קדמיות ומי בהדגבות ובנסיגה, אך יש להביא בחשבון שאל הוותיקים-יחסית יצטרפו שחקני חיזוק חדשים, כאלה שהתבלטו במיגזורים המשיקים לפוליטיקה הלאומית, ולא יהיה אפשר למנוע דחיפות.

לפני שנה בדיוק, בספטמבר 1985, הכתיר „חדשות" 12 פוליטיקאים כמנהיגי שנת 2000 וליווה את שרטוט דיוקניהם בציטוט עמדות הציבור כלפיהם, כפי שנבדקו בסקר שעשתה מינה צמח. 12 המנהיגים, 6 ממפלגת העבודה ו-6 מהליכוד, היו: משה שחל, עוזי ברעם, יעקב צור, רפי אדרי, נאוה ארד וחיים רמון (ממפלגת העבודה); דוד לוי, משה קצב, דן מרידור, רוני מילוא, יגאל כהן-אורגד ואהוד אולמרט (מהליכוד). בתשובה לשאלה שהציג הסקר, „בהשוואה לצמרת הפוליטית של המדינה היום (פרס, שמיר רבין ויצמן, נבון, מודעי, ארנס, שרון וכו'), האם הרמה של התריסר נראית לך יותר טובה או פחות טובה", התקבלו התשובות האלה: קבוצת הצעירים הרבה יותר טובה – 7 אחוזים; קצת יותר טובה – 21 אחוז; קצת פחות טובה – 44 אחוז; הרבה פחות טובה – 16 אחוז. ובמחובר: 28 אחוז עדיפות לקבוצה הצעירה ו-60 אחוז עדיפות לקבוצה הקיימת (היתר נמנעו מתשובה).

אפשר לחלוק על הליהוק הזה, אבל מה שמעניין יותר הוא, שאי אפשר לומר על הקבוצה שמדובר בה שהיא פנים חדשות בפוליטיקה, ובכל זאת ההערכה אליה נמוכה יחסית להערכה שרוחש הציבור להנהגה הוותיקה והממוסדת. מה שמחזק את ההנחה על השמרנות של הציבור הישראלי – המועילה לגבורתו אך מזיקה למפלגתיהם. צאו וראו כמה קשה לעשות ספקולציות על מידת הפופולאריות האלקטורלית שתהיה למועמדים שוודאי עוד יצטרפו למירוץ, גם אם שאיפותיהם ההתחלתיות לא יתנקזו לראש הפירמידה והם יסתפקו במקום טוב בבסיסה. למשל, סביר להניח שבדור שאחרי ההנהגה הנוכחית בליכוד, כלומר אחרי עידן אחד מהשלישיה שרון-ארנס-לוי (ש„חדשות" כלל אותו בהנהגת שנת 2000, כנראה בגלל היתרון הגילי שלו על פני שני מתחריו, המקרב אותו לשכבה הצעירה יותר), יספחו דן מרידור ורוני מילוא למעמד של „טוענים-לכתר" ויותירו מאחוריהם את דור הביניים של הליכוד, המאוייש על-ידי מרדכי צפורי, אליהו בן-אלישר וחיים קופמן, למשל. עם זאת, אין להוציא מכלל אפשרות שאם בנימין (ביבי) נתניהו, כיום שגריר ישראל באו"ם, ישתלב בהוויה הפוליטית בישראל, הם ימצאו אותו מתמודד לצידם. ואולי אפילו את אלי לנדאו, שלא ידעה לנצח בשורות הרצליה המוריקים ומכריז שכבר לקראת הבחירות לכנסת הבאה יחזור על נסיונו להיכלל ברשימת הליכוד לכנסת. גם יורם אridor לא ינום ולא יישן שעה שמתחת לאפו יתרוצצו טירונים ממנו בדרך לצמרת, ואנחנו עוד נשמע עליו.

משה קצב חוזר ומרגיע את מפלגתו, שאין הוא מכשיר את עצמו לכיבוש הפסגה, אך קשה להתעלם ממאמציו לבצר לו מעמד עצמאי בליכוד באמצעות מינויים פוליטיים שמנוסים ממנו לא מגיעים לקרטוליה. לפחות בקטגוריה של מנהיגות עדתית הוא מקדים את מאיר שיטרית, נעים המזרחית, ואת דוד מגן, מלך השרידים. כרגע קשה להבחין ביוצאי עדות מזרח שיחזור על תקדים הקידום הפוליטי הייחודי שעשה דוד לוי ב„חירות". יותר מתקבל על הדעת, ש„צעירים" אשכנזים כמו מיכאל איתן, מיכה ריישר ועוזי לנדאו יקדמו בעתיד, ובעקבותיהם יבואו מיכאל קליינר ואולי ישראל כץ, צחי הנגבי ולימור לבנת. „העולים החדשים" לאקרמיה הפוליטית הלאומית תלויים במידה לא מבוטלת בדרך שתסלול להם ההתמודדות הכוחנית שמנהלים בהווה יורשי שמיר.

אחרי עידן לוי-שרון-ארנס יספחו דן מרידור ורוני מילוא למעמד של טוענים לכתר. יתכן שימצאו לצידם את ביבי נתניהו ואלי לנדאו

במפלגת העבודה קשה יותר לנבא מי יגיע לאן. מוכרים וידועים אלה הלוטשים עיניהם לעמדה שיטוש בבוא היום שמעון פרס, וכבר היום הם לא צעירי הצעירים: מוטה גור, בן 56; משה שחל, בן 50; גד יעקבי, בן 51; עוזי ברעם, בן 49. כל אחד ומידת השכנוע העצמי שלו על היותו ראוי ומתאים לתפקיד. אלא שיש במפלגת העבודה מתאים יותר מן הארבעה ובעל סיכויים טובים מהם להגיע ראשון לכיסא שיתפנה: מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, בן 55. קשה לראות מי יוכל לערער על מועמדותו, שכן תפקידו הנוכחי מעניק לקיסר יתרון עצום: הוא מצטייר כמנהיג לאומי ולא כמנהיג מפלגתי-כיתתי. אם לא די במאבק על השחיקה להכביד על חיזוי הקידום הפרסונלי בשורות מפלגת העבודה בא המהפך באורחות חייה, שקיבל הכשר בוועידתה האחרונה, ומוסיף קושי.

עד כה היתה הצנרת במפלגת העבודה סתומה, כי מועמדי המפלגה לכנסת נקבעו בוועדה מסדרת, שהתחשבה במעט רק בשקלול הסקטוריאלי הפנים-מפלגתי. הבחירות העקיפות [illegible] בחירות אישיות-חשאיות, במקום ועדה מסדרת, מפריחה את היוזמה האישית ותדרבן חברי מפלגה חדשים להתמודד על הכללתם ברשימה לכנסת. חדשים הם בעיקר צעירים. בכנסת הנוכחית יש למפלגת העבודה רק ציר אחד מתחת לגיל 40 – חיים רמון. בכנסת הבאה יהיו ודאי יותר, למשל: יוסי ביילין, עמיר פרץ [illegible] אפרים זינגר (ויאנס), אבל [illegible] שאליו [illegible] נמצא בעמדות הקדמיות גם את נמרוד נוביק, אם הסטאז' שלו כיועץ מדיני לראש הממשלה שמעון פרס יעורר את תאבונו לשחק בכוחות עצמו במקום להיות קיביצר.

מעבר לשעשוע מי יהיה מי בדור הבא ובזה שאחריו כדאי לעמוד על אפיונים חדשים של ההוויה הפוליטית בעתיד הלא-רחוק. אריה רוזנברג, מקצוען בחירות, טוען שאת השינוי הבולט יעשה הזמן: לא עוד מנהיגים בעלי זכות אבות (בעיקר ב„חירות", ברוכת הנסיכים שינקו מאבותיהם המנודים שנים רבות את יצר המעורבות הפוליטית) או בעלי זכות עדות (הפורטים על נימים של קיפוח, מצד אחד, והנפוחים מהתנשאות בנוסח „בגינו, הקמנו, סללנו", מצד שני), הקשובים לרחשי-לב של ציבור גדול במצוקתם והעונה להם כהד. מנהיגי העתיד יהיו ישראלים. כשם שרוב ציבור הבוחרים יהיה ישראלי, ולא עוד יוצאי מרוקו ויוצאי פולין, הטרמינולוגיה התעמולתית של מועמדי הליכוד תהיה זהה לזו של מועמדי „העבודה". אלה גם אלה ידברו באותה עגה השוני המובהק יהיה בתכנים, ועל-פיהם יעצבו הבוחרים את עמדותיהם.

על-פי העמדות שמבטאים המועמדים „הבטוחים" לקידום פוליטי, אלה המוכרים לנו כבר היום, אפשר לקבוע, שמנהיגי הליכוד בעתיד יהיו ניציים מאוד ומנהיגי מפלגת העבודה יהיו יוניים יותר ממנהיגיה בהווה. קשה להעלות על הדעת ששוב יכנו את מפלגת העבודה „ליכוד ב'", ולפחות במה שנוגע לפן האידיאולוגי של ההנהגה העתיד הקיטוב יהיה גדול מהמשמעי. היבט נוסף שהזמן והשכל גרמו, המקנה בפירוש יתרון למפלגת העבודה, הוא היותה פרה-מהפך שעה שהליכוד הוא פוסט-מהפך. שיטת הבחירות הפנימיות ב„חירות" וישיבתו הממושכת של הליכוד באופוזיציה איפשרו השתלבותם של צעירים ובני עדות המזרח בשורות ההנהגה. לליכוד לא היו [illegible] השותפים לו מגעי-דיסטרגל מאלה שראו בהם טרמפיסטים, שיגזלו מהם את מנעמי השררה. צעירים ובני עדות המזרח ויתרו איפוא מלכתחילה על המאמץ הסיזיפי והמתסכל שבהתדפקות על שערים נעולים. תהליך הדמוקרטיזציה המוקד כיום את מפלגת העבודה הוא יותר מהבטחה להשתלבותם של כוחות חדשים בהנהגה. המבחן המעשי צפוי לקראת מערכת הבחירות הקרובה. אם רשימת „העבודה" בכנסת הבאה תציג פנים חדשות יקבל הציבור איתות על השתחררותה מהסטיגמות שדבקו בה. שינוי כזה הוא בעל סיכויים רבים יותר במפלגת העבודה מאשר בליכוד, שדבקו בו כמה מהנגעים שהיו בעבר נחלתה של מפלגת העבודה.

מפ"ם, ר"צ, רק"ח. מי יחליף את מי שתחליף אין לו / אבנר תבורי

או שאתה אתנו או שאתה נגדנו

לא קל היה להם לדור הבנים במחנה השמאל. עוצמתם ושיעור קומתם של מנהיגי ראשית הדרך היוותה חסימה שקשה היה לעבור אותה בשלום. הם, המנהיגים עצמם, לא גידלו מנהיגות של ממש. הם טיפחו אנשי אמונים שחסו בצילם הרבה מעבר לזמן הנדרש כדי שיתפשו מקום בשורה הראשונה. כל זמן שהמנהיגים הוותיקים המשיכו לתפקד, היו אנשי השורה השניה נתונים למרותם ולחסות מעקרת ומסרסת. השחיקה הגדולה היתה במחצית שנות השישים-תחילת השבעים. במפ"ם זוכרים את מערכת היחסים הסבוכה בין יערי, חזן ותלמי ובין ויקטור שם-טוב, אפרים ריינר, אלעזר גרנות ודב פלג. רק כאשר הזיקנה החלה לתת את אותותיה והחלישה את הוותיקים, בעיקר את יערי הקשיש, רק אז נפרצה הדרך ל„דור הצעיר" שצעיר כבר לא היה, אנשים שבשנות החמישים לחייהם החלו לתפוש מקום בהנהגה. התחושה היום במפ"ם היא שהתהליך הזה, סבב הדילוג בו תפשו הבנים את המקום הראוי להם בהנהגה, הסבב הזה הושלם, אם כי באיחור. השאלה המעסיקה עתה את הצעירים יותר, היא האם למדו הבנים את הלקח, והאם הם עצמם מאפשרים צמיחה טבעית של דור המנהיגים הבא, הדור השלישי.

אילן רגב, רכז הדור הצעיר במפ"ם משיב על השאלה בלא היסוס ב„הכל פתוח". לדבריו, הנהגת מפ"ם מבינה כי שילוב הצעירים בהנהגה הוא שאלה קיומית לעתיד שאינו בטוח. הניתוק מהחיק החם והבטוח של מפלגת העבודה והנעלם הגדול סביב גודל האלקטורט של מפ"ם, אינם מאפשרים לעסוק בחשבונות. „המצוקה מלכדת את השורות", אומר רגב. (גם בשמאל אוהבים משפטים יפים כאלה). מעשית זה אומר, שרגב עצמו (בן 23) חבר במוסדות המרכזיים ביותר. הוא חבר מרכז, מזכירות וריכוז מפ"ם. הצעירים מובילים פלחים חשובים בפעילות. בחג הסוכות מארגנת מפ"ם שורה של אירועים פוליטיים שהצעירים יזמו והמפלגה כולה נרתמת לבצע.

„הכל פתוח", אומרים במפ"ם. שמות, רשימה לכנסת? לא מדברים על זה

רשימה לכנסת? "לא מדברים על זה" אומר רגב, ומסתפק במשפט מעורפל על מקומם הדומיננטי של הצעירים.

לקח היסטורי, הוותיקים למדו מניסיון עצמם? גם כאן ניזהר רגב, "אם פעם המאבק היה על כיבודים וכיסאות, היום – העניין הוא בהישרדות, והוותיקים מבינים שצריך לרכז את הכוחות בלי חשבונות, בטווח הארוך הרי אין למפלגה סיכוי בלי צמיחת כוח חדש וצעיר".

בר"צ המצב שונה מן המוכר במסגרת מאבקי הכוח והירושה במפלגות האחרות. זוהי מפלגה צעירה שרק בשנים האחרונות מתנתקת ממועדון מעריצי שולמית אלוני בדרכה להיות מפלגה של ממש, ממוסדת ובעלת גופים נבחרים. ר"צ בונה את עצמה אחרת. כוונתה להוות מפלגת שלד למימוש פוטנציאל אלקטוראלי ואהדה ציבורית. בר"צ דוחים את המבנה הקלאסי של מפלגה בעלת נכסים פיננסיים כלכליים ואירגוניים מסורבלים כמבנה מיושן, מכביד, המרחיק את המפלגה מעיסוק בעיקר. לתפישה הזאת יש השלכה ישירה על יכולת ההתקדמות וההגעה לתפקידים בצמרת. בתנועה שיש לה מעט מוסדות ומנגנון מינימלי המרחק בין החבר „מהשורה" ובין ההנהגה הוא קטן, והוא החבר, פטור גם מן הצורך לגייס גיבוי ותמיכה של מנגנונים מסובכים ושל השולטים בהם. המכשיר שבאמצעותו אפשר להגיע בר"צ לצמרת הוא פשוט – פעילות. משמע, היכולת להשתקף בדעת הקהל, להופיע, ולהפעיל אנשים. לכושר ביטוי וליכולת להופיע באמצעי התקשורת יש חשיבות רבה במפלגה מן הסוג הר"צי.

לכל אלה כדאי להוסיף את גישתה האישית של שולמית אלוני הפועלת לגיוס אנשים בשנות השלושים שלהם לתפקידי מפתח. לארנה צ'ילאג שאירגנה את התשתית לתנועת הנוער של ר"צ, לא מלאו שלושים. דדי צוקר מזכ"ל התנועה הוא בן 38.

את ר"צ אפיינה תופעה אחרת. שתי דמויות בולטות לצד שולמית אלוני, יוסי שריד ודדי צוקר, היו „ילדי חוץ". לא היתה שום מניעה להצבתם בשורה הראשונה, משריד ומצוקר נחסך הצורך בהיסטוריה מפלגתית. הם נזקקו להסכמת אירגון השלד, ואת ההסכמה הזאת בקרב מספר מצומצם של מקבלי ההחלטות, היה אפשר להשיג. קשה לראות כיצד "הצנחה" כזאת היתה מצליחה במפלגה אחרת.

שאלה מעניינת היא שאלת שילובם של בניהם או בנותיהם של האבות המייסדים בהנהגת התנועה. האם גדלו מתוך תחושה שכ"בנים של" עליהם לתפוש מקום בצמרת, בחינת מעשי אבות סימן לבנים.

בני שיחי מתקשים. שום שם מהשורה הראשונה של ההנהגה במחנה השמאל איננו "בנו של". צריך ללכת אל השורה השניה או השלישית כדי למצוא מישהו. נזכרים בפרויקה רוזן, בנו של שלמה רוזן שהיה שר מטעם מפ"ם, בגרשון וילן ואבנר וילן, בניו של קובה וילן. וילן האב היה מפקד נגבה בזמן המצור, אחר-כך חבר ריכוז מפ"ם וחבר הוועדה המרכזת של ההסתדרות. גרשון, בנו הבכור, חבר בוועדה המארגנת של חברת העובדים. אבנר, הבן השני, פעיל מרכזי ב"שלום עכשיו". מי עוד? נזכרים בשמוליק שם-טוב, בנו של ויקטור שם-טוב, שבזמנו הסעיר את הארץ עם „מכתב השמיניות" שנשלח לראש הממשלה גולדה מאיר, אך מאז העדיף לעסוק בעבודה עתונאית ולא נכנס לעובי הקורה של המערכת הפוליטית.

מבט לעבר הצמרת, האבות המייסדים, אינו משנה את התמונה. אביק יערי, בנו של מאיר יערי, פרש לאחרונה משירות בצה"ל. שתי בנותיו של יעקב חזן חיות בקיבוץ ללא יומרות פוליטיות. בנו של מאיר תלמי בצבא ובקיבוץ. גם מחוץ לחצר של מפ"ם התמונה אינה משתנה. בניו של יצחק בן-אהרון, האחד עוסק בחקר מחשבת ישראל והשני חבר קיבוץ, בנו של יצחק שדה, יורם, עוסק בתרגום ספרות. המשכה של הרשימה אינו מגלה הורים של ממש, להוציא תריגות-מה בשוליים. שני בניו של מאיר וילנר מרק"ח פעילים במפלגה, ועוד נחזור אל רק"ח בהמשך. יש גם מקרים אחרים של "בנים של" „שבגדו" בתנועה. דוגמא בולטת היא אמנון לין, בן קיבוץ משמר העמק, שנטש והצטרף לליכוד, עד שברבות הימים „חזר בתשובה" סיבובית לחיקה של מפלגת העבודה.

שתי דמויות בולטות לצד שולמית אלוני, יוסי שריד ודדי צוקר, היו „ילדי חוץ". קשה לראות כיצד „הצנחה" בזאת היתה מצליחה במפלגה אחרת

כשמנסים לחבר את הפרטים לכלל תופעה, מתברר שאפשר לומר על ה„בנים של" בשמאל שנשארו בתוך המחנה, אבל לא חיפשו מקום בצמרת. בקיבוצים התהליך היה כמעט טבעי. השאריותם של הבנים חברי קיבוץ סימנה את היותם ממשיכי דרכי הוריהם מבלי שיצטרכו להוכחה נוספת. גם בנים שלא מצאו את מקומם בתוך הקיבוץ נשארו קרובים.

מספרם של הבנים הממשיכים בפעילות במפלגת האם והאב – רק"ח – הוא גדול יחסית, תוצאה ישירה, כנראה, של „סיר הלחץ" שבו נוצרת סולידריות פנימית חזקה

מדוע לא בצמרת, אני שואל. מדוע כן, שואלים אותי אנשי שיחי. לא זכור שמנהיג ממנהיגי השמאל שעשה מאמצים להוביל את בניו במסלול של ירושה או המשכיות, ושמישהו מהם השקיע בכך מאמץ ממשי. הגישה הרווחת היתה ש„אדם חופשי לבחור את גורלו". היתה גם רתיעה. מ"מה יגידו." הנה, האב מנצל את כוחו בתנועה כדי לקדם את הבן בסולם המנהיגות. היתה גם תחושה שאולי "מספיק שאחד במשפחה מקריב קורבן למען הציבור". מי כמו מנהיגים ותיקים יודע כמה כאב ועגמת נפש מבלים החיים הציבוריים לעיתים. וקיים גם חשש מפני תחרות, מחוסר יכולת לקיים שיפוט אוביקטיבי וממבחנים לא נעימים. האם דרכו של עוזי ברעם לכנסת היתה קלה יותר בזכות היותו "בנו של" או שמא הקשה עליו העול המשפחתי.

הדברים שונים ברק"ח. מספרם של בנים הממשיכים בפעילות במפלגה הוא גדול יחסית. יש הרואים את הסיבה לכך בלחץ החיצוני ובתחושת הסגירות המלווה פעילות במפלגה קטנה ואינדוקטרינרית. מעין סיר לחץ שבו נוצרת סולידאריות פנימית חזקה מול עולם חיצוני עויין, לפעמים רודף. הסולידאריות בתנועה היא גם סולידאריות במשפחה. הגבולות בין חיי הציבור לחיים בבית מיטשטשים עד שלפעמים אינם קיימים. הצעירים קולטים את אווירת הסולידאריות ונדרשים למחוייבות אידיאולוגית. מטבען של תנועות המציבות דרישות אידיאולוגיות נוקשות שהן תובעניות יותר ומתפשרות פחות, נטולות שטחים אפורים. או שאתה אתנו או שאתה נגדנו. ברק"ח להוסיף על כך, אין מה לדבר על "טובות הנאה" בצורת שלטון, או על עוצמה פוליטית מכוח נכסים כלכליים. זהו תא אידיאולוגי נוקשה. המשמעת התנועתית היא הקובעת. מספרם של בנים-ממשיכים הוא גדול בהנהגה הצעירה של המפלגה.

ר"צ היא תנועה צעירה, שלגביה מוקדם לדבר על בנים בהנהגה. בניה של שולמית אלוני קרובים לתנועה, ילדיו של יוסי שריד צעירים מלהכלל בחשבון. וכשהוא נשאל על כך הוא "לא בטוח שזה משהו שהיה רוצה בו". שריד מנסה לחשוב על כך שהוא מכניס את בנו לתפקידי ההנהגה בתנועה, ומוצא בדרך מספר רב של סימני שאלה, יותר מסימני קריאה. כשהיה ילד, הוא מספר, עבר בהצלחה מבחנים של העיתון "ניו יורק טיימס" שהוזמנתו להשתתפותו במשלחת לארה"ב. אביו, שהיה אז מנכ"ל משרד החינוך פסל את מועמדותו כדי למנוע פתחון פה שהמנכ"ל העדיף את בנו על פני אחרים.

בר"צ, רוצה לומר, מעדיפים לטפח מנהיגות צעירה בקרב תלמידי בתי-ספר תיכוניים. איש אינו שוקד ברצינות על טיפוח יורשים משפחתיים.

קשה שלא להרגיש כי צעירי מחנה השמאל נהנים היום מיחס טוב יותר מזה שנהנו לו אבותיהם. אפשר שהאבות זוכרים ולמדו את הלקח, ונראה שראשי התנועות העכשוויים אינם [illegible] כאבות המייסדים.

המפד״ל ו״האגודה״. צעירים, המשיכו להתפלל / שלמה גינוסר

אין נסיכים, מפני שאין מלכים

מי שעדיין מפקפק בכך שמפלגת העבודה איבדה את המפד״ל הפוסט־בורגית כאופציה לשותפות פוליטית (לא שהעבר הקרוב היה כל־כך ורוד), צריך לחפש את המנהיגות הפוטנציאלית הפוסט־המרית של המפד״ל. מובטח לו שאז ישתכנע סופית.

הפוטנציאל המנהיגותי הזה, המחכה להמר בפינה, הוא צעיר יותר, אוהד־תרכסי יותר וימני יותר, הוא גם הרבה פחות אשכנזי, עד כמה שזה רלבנטי לגבי התחברויות פוליטיות עתידיות. אני מתכוון לקבוצה שהיא עדיין בבחינת נעלם, קבוצה שאולי איננה מגובשת דיה ושני הגרעינים הקשים שלה הם מצ״ד ו״מרכז הרב״.

בוועידה האחרונה אפשר היה לטעום על קצה הלשון מן המטעמים שאנשי קבוצה זאת יבקשו להאכיל את המפד״ל (ואולי את כולנו) בשנים הקרובות. ריחות התבשילים הללו צובטים בנחירים עוד יותר למראה העוגה של סיעת ״למפנה״ ש״נפלה״ ושמרמזת על הסיכויים הנעלמים והולכים שלה לתפוס מקום ליד הגה התנועה הדתית־לאומית. המאבק בין משה סלומון לבין אברמ׳לה מלמד (שניהם אנשי ״למפנה״) וכשלונו האישי של רפאל בן־נתן בהתמודדות על תפקיד המזכיר המדיני מול שאול יהלום איש ארץ ישראל השלמה, הם רק אותות לדעיכתה של ״למפנה״ עם פרישתו של ד״ר בורג הנצחי מהחיים הפוליטיים.

האופטימיסטים במפלגת העבודה יכולים להגדיר את מצבה הנוכחי של סיעת ״למפנה״ במפד״ל כחולשה זמנית. גם זאת אפשרות. תיסכול ומורת רוח עשויים לשמש, לעיתים, מנוף להתפרצויות שתוצאותיהן לא תמיד חזויות כהלכה (ראה פרשת אבו חצירה והקמת תמ״י או תיסכולם של בני עדות המזרח ב״אגודת ישראל״ והקמת ש״ס). משה סלומון, יצחק מאיר, יגאל ביבי ואחרים בסיעת ״למפנה״ לא אמרו אולי את המלה האחרונה. להם יש בעיה. לא רק עם זבולון המר אלא גם עם מנהיגם, רפאל בן־נתן, שהעדיף בוועידה האחרונה ״באמונים״ על ״חוקים״. תיסכולם עלול להיתרגם בעתיד הלא רחוק לצעדים אופרטיביים. לעומת זאת, אנשי מצ״ד ו״מרכז הרב״ מתיישבים כבר עכשיו, מצויידים במשקפת־שדה של ״גוש אמונים״, על זנבו של זבולון המר. הם לא יסתפקו בתקן של ״משגיח כשרות״ אלא יתפקדו כרס״ר קפדני שישמור בשבע עיניים על המר, פן יסטה כזית או יתעלם מאיתותיו של הסמן הימני במפד״ל. שלא כמו ב״ליכוד״ (דן מרידור, עוזי לנדאו, אהוד אולמרט) או ב״עבודה״ (עוזי ברעם), במפד״ל אין ״בנים של״ או ״נסיכים״, כפי שהתקשורת אוהבת לכנות אותם בליטוף קל. אברהם בורג קצת בפוליטיקה, אבל במחנה אחר. צאצאיו של משה חיים שפירא רחוקים מעיסוק בנושאים אלה. כך גם צאצאיו של והפטיג. כך גם שילה רפאל בנו של יצחק רפאל, בניו של חזני, כמדומה, נטשו בכלל את המחנה הדתי. בניהם של ה״צעירים״ זבולון המר או יהודה בן מאיר צעירים באמת עדיין, ואינם מעוניינים כל כך. בניו של אברהם בויאר, למשל, בעסקי תורה ולא בעסקי פוליטיקה. וכך הלאה. אין אם כן, נסיכים במפד״ל. היוצא מן הכלל הוא דווקא מזכ״ל־העל החדש הרב יצחק לוי שהוא בנו של הח״כ־לשעבר דניאל לוי. אבל אומרים שהוא ״התוולד״ לתפקיד החדש רק בכוחה הנסיבות.

הנסיבות, לעיתים הן מאירות פנים ולעיתים — לגמרי לא. זכורה בוודאי הקבוצה שריכזו סביבו יצחק רפאל ובתוכם אנשים מוכשרים ונמרצים כמו אבו חצירה, גלס וליפל. איפה הם עכשיו? אבו חצירה מלקק את פצעיו ואת פצעיה של תמ״י ודוד גלס, אולי המוכשר בין כל אלה, עושה עכשיו לביתו ומנסה לתרום משהו למערך.

ואיפה, אגב, יהודה בן מאיר, אותו פילפל על פרוסת הלחם־בחמאה של זבולון המר? האם דווקא ידידותו רבת השנים עם המר הקהתה את הפוטנציאל המנהיגותי שלו? זבולון לחוף ימים ישכון לאו דווקא יורד־ים. דווקא איש חוף. שקט. מתבונן. בוחר בקפידה ובחוכמה יתירה את אנשיו־טפניו, כמו תמיד. הוא לא יוכל, כמובן, להתעלם מן האיתותים שישגרו לעברו המצ״דניקים ואנשי ״מרכז הרב״. הוא — על החוף, הם — במגדלור. ויוסקה שפירא נושף בעורפו. סירת המפד״ל מפליגה עתה בעקבות שובל הקצף הרוטציוני שיתמשך עוד מעט קט מאחורי ספינת הליכוד. סיפור אהבה בטח. אך מכשירי המכ״ם שברחוב הירקון 110 יעלו שוב על עקבות סירת האגוז הקטנה של ש״ס, כדאי להתעכב רגע. לא מאוחר. יש, אולי על מה לדבר.

ב״אגודת ישראל״ אין נסיכים. בעיקר, מפני שאין מלכים. ״לאגודה״ יש, אמנם, ערוץ תקשורת למלך מלכי המלכים, הקדוש־ברוך־הוא, אך אפילו הם אינם מקבלים הוראות ישירות ממרומים אלא משתי תחנות־ממסר. האחת — בחצרו של הרבי מגור בשכונת ״גאולה״ בירושלים. השניה — בישיבתו של הרב אליעזר ש״ך בבני ברק. ה״אגודה״ קרועה בין שתי תחנות ממסר אלה, שיותר משהן מתואמות ומתחמנות, הן משדרות על גלים שונים. אם יש דור צעיר ב״אגודה״ המשחר לעמדה של מנהיגות פוליטית (מאיר פרוש, בנו של הח״כ הותיק כבר אמרנו?) הרי שרבונו של עולם עוד לא שמע עליו. דל״ת האמות של ה״אגודה״ בכנסת אינם אמורים להתרחב בעתיד הנראה לעין. החצר באמת קטנה והצפיפות בה רבה. פרוש ושפירא יותר מדי מנוסים וממולחים מכדי להתייחס לרמזים כלשהם על אריכות שירותם לדמוקרטיה הישראלית רחמנא ליצלן. צעירי ה״אגודה״, המשיכו להתפלל.

ש״ס. ניעור הפטרונות האשכנזית / יקיר צור

ואת דרעי כבר הזכרתי?

תנועה צעירה ואנשים צעירים שמיהרו לאמץ כללים בעלי ותק בפוליטיקה – כיצד להרחיק את מי שצריך להרחיקו מן העוגה, לאכול אותה ולהשאירה שלמה. זכרו את השם יאיר לוי. אולי יגיע

קצת מוזר לדבר על משמרת צעירה ולחפש מנהיגים צעירים בתנועה שחגגה שנתיים להווסדה ואשר האיש החזק בה, אריה דרעי, הוא ״ינוקא״ בן 27. גם שר הפנים יצחק פרץ וסגן שר העבודה והרווחה רפאל פנחסי, בעלי התפקידים הבכירים בש״ס, נחשבים צעירים מאוד בהשוואה לעמיתיהם במפלגות האחרות. הגיל, כך נראה, איננו הגורם הדומיננטי בש״ס. חשובה יותר הקירבה לאגפים התורניים של התנועה, הרב עובדיה יוסף עם מועצת חכמי התורה מצד אחד והרב ש״ך והליטאים מהעבר השני. אריה דרעי שגדל סמוך לשולחנו של עובדיה יוסף דואג לאגף אחד ואילו הרב יחזקאל סחייק, עוזרו ואיש אמונו של הרב ש״ך, מאבטח את האגף השני. בחסותם של שני הרבנים שולטת רביעיה זו שלטון אבסולוטי בש״ס. וכמו בכל משטר אבסולוטי לא רק שאין מאפשרים צמיחת מנהיגות צעירה אלטרנטיבית אלא שכל ניסיון לעודד בניית מנהיגות כזאת נתפס כחתירה תחת שלטונה של הרביעיה.

תולדותיה הקצרות של ש״ס רצופות הדחות ודחיקה אל השוליים של דמויות ששיחקו תפקידים מרכזיים בימיה הראשונים. ש״ס הנוכחית הוקמה כתוצאה משידוך בין ש״ס הירושלמית שזכתה בהישג מרשים בבחירות לעיריית ירושלים ובין תנועת ת״י בבני ברק. הדמויות הבולטות בשתי התנועות כמו הרב נסים זאב בירושלים והרב רפאל בבני ברק נדחקו מעמדות השפעה. כך קרה גם לשניים מתלמידיו הותיקים של הרב עובדיה יוסף, הרב שמעון בן חיים שהיה ראש מטה הבחירות של ש״ס והרב מאיה שהיה פעיל בבחירות לכנסת. השניים, בולטים ביותר בתחילת דרכה של ש״ס, הורחקו מכל השפעה על ידי המנהיגות הנוכחית.

אם נקבל את ההנחה שמפלגה מאופיינת, בין היתר, בפעילות שוטפת במוסדות התנועה הנבחרים ובסניפיה ברחבי הארץ, יקשה להגדיר את ש״ס כמפלגה, יהיה נכון יותר להגדירה כתנועה. בשנתיים מאז שהוקמה, ערב הבחירות לכנסת, לא הצליחו ראשיה — ואולי גם לא התאמצו — לבנות סניפים ברחבי הארץ. הקמתם היתה מחייבת קיום בחירות ובחירת נציגים למוסדות, ואלה היו מנסים לתפוס משהו מהעוגה הקטנה ממילא, ולכך ודאי שראשי ש״ס אינם ששים. יש להם די צרות עם האופוזיציה בדמות חברי הכנסת שמעון בן שלמה ויעקב יוסף ומכיוון מזכירות התנועה המנסה, ללא הצלחה, ליטול חלק בתהליך קבלת ההחלטות.

מזכירות התנועה המורכבת מנציגים מרחבי הארץ, מתכנסת פעם בחודש לקבלת דיווחים. את ההחלטות הרי ״מקבלת״ מועצת חכמי התורה. חברי המזכירות שרובם צעירים בגילאי 25 — 35 אינם מרוצים ממצב הדברים, והם דורשים מידה רבה יותר של מעורבות בתהליכי קבלת ההחלטות.

עם הקמתה משכה אליה ש״ס צעירים ספרדים דתיים שקיוו כי תנתן להם סוף־סוף האפשרות לפעול במסגרת פוליטית המתאימה להם. בוגרי ישיבות או בוגרי צה״ל אשר ביקשו ליטול חלק בהתעוררות הפוליטית שעיקרה היה לנער מעליהם את הפטרונות האשכנזית. חיש מהר התברר כי העוגה באמת קטנה מאד, ומי שהצליח להגיע אליה קודם, אינו מתכוון להסתפק בפרוסה דקה. כיום מורגשת התמרמרות רבה בקרב פעילים רבים שאינם מוכנים להיות סטאטיסטים בהצגה של מישהו אחר. דוגמא לכך הוא ראש לשכתו של הרב פרץ, אלי סויסה, קצין סער בפיקוד צפון שנטל חופשה מהצבא כדי להתייצב לצידו של מנהיג ש״ס. היום הוא מבקש לחזור לצבא למרות שיש הרואים בו מועמד לאחד התפקידים הבכירים בש״ס.

משמרת צעירה כאמור אין וגם למושג ״צעירים״ אין משמעות כמקובל במפלגות אחרות, אבל בכל זאת ניתן למצוא באחרונה כמה דמויות צעירות בתפקידי מפתח. בעיקר פעילים בתנועת ״אל המעין״ להפצת התורה ומורשת יהדות המזרח. כמנכ״ל ״אל המעין״ וכסגן מזכ״ל ש״ס נבחר לאחרונה יאיר לוי, בן שלושים בסך הכל. רכזים אחרים ב״אל המעין״ — מהלוף עדה, חבר מועצת עיריית טבריה ויעקב חמד מדימונה, גם הם בשנות השלושים לחייהם, ואת אריה דרעי כבר הזכרתי?

הליברלים. צעירים? אין דבר כזה / טובה צימוקי

הרפליקות של שליטא והאחרים

הלקח של דרור זייגרמן נלמד היטב. איפה זייגרמן ואיפה מיקי צולר, משה ליפקה, שוקי פורר ואריה זייף? חפשו אותם בדירקטוריונים

מיהו ״ליברל״ צעיר? מה שנהוג לכנות אצלנו צעירי המפלגה הליברלית הם ״אפטופי״ — בנים, לעולם אשכנזים, ממוצא מבוסס מבחינה חומרית, בעלי השכלה פורמלית, ציצים שבניצים, צלופחים בכל הקשור להתברגות במשרות שלטוניות, אופורטוניסטים ובעלי חושים דרוויניסטיים בכל הקשור להשרדות. כל מה שמעניין אותם הוא להיצמד לקליקות השונות במפלגה. הם מדברים על ״יוזמה פרטית״ ומפגרים אחר הליברליזם המערבי שכבר מזמן דוגל במדינת רווחה ומצדד בפיקוח ובהכוונת העניינים הכלכליים על־ידי הממשלה.

הם זורקים סיסמאות של הפרדת הדת מן המדינה, אך תומכים למעשה בכפיה דתית, הם מסתתרים מאחורי סיסמאות נבובות, ולמעשה הם ריאקציונרים. מיקי צולר, שוקי פורר, אריה זייף — ה״צעירים״ ה״פנים החדשות״ — הם בעצם רפליקות של בני שליטא, פנחס גולדשטיין, אריאל ויינשטיין ו״גור אולף״ פייסגרופר.

מי שציפה מצעירי הליברלים שיתקפו את פניה של התנועה המסואבת, המעייפת והגרוטסקית הזו צפויה לו אכזבה מרה. מתברר כי בכל מה שקשור ל״רענונות״, ״התחדשות״ ו״התנערות״ — סיסמאות שאוהבים להשמיע בתנועה הליברלית בעיקר לקראת בחירות — אין כל חדש. צעירי המפלגה יודעים כי כל הרוצה לשרוד בה אל לו לחפש אתגרים חדשים, וכדאי שילמד את הלקח של דרור זייגרמן, או, בהבדיל של כמה שנים טובות, את הלקח של מנחם סבידור. הם ניסו לשנות. איפה הם היום?

חלק גדול מן הצעירים הלך למפלגה הליברלית החדשה, זו של דולצין. דולצין הבין כי יש לקדם את החברים הצעירים ולהתרענן בעזרתם. הוא ידע לשלב את צעירי הליברלים במימסד הסוכנותי, והם, בתושייתם ה״ליברליים״, ידעו שהם חיים בזכותו ואכן כמה מהם עזבו יחד אתו. הטרגדיה של דולצין היא העדר דיוויזיות והעדר מסר חדש. אבל זה כבר סיפור אחר.

מאז 1981, מועד קיום הוועידה האחרונה של המפלגה הליברלית, לא נערכו בחירות במפלגה. הדור הצעיר ראה מסרב להתחלק בשלל עם הצעירים של היום. התוצאה — מפלגה חנוקה, בלי כוחות רעננים, שחשבון הנפש היחיד שלה הוא חשבון הותיקים.

תקוותם של צעירי המפלגה הליברלית מצטמצמת בקידום פוליטי. כל השאר חשוב בעיניהם כקליפת השום. בתחילת שנות השמונים הציגה המפלגה הליברלית רשימה לכנסת עם ממוצע גילים צעיר מאד. ״מאז, הוועידה של 1980 לא השתנה דבר. הצינורות הללו להתקדמות [illegible] שנמנה אז עם אותם צעירים. ״באו כל הצעירים הללו וסגרו את הדלת מאחוריהם. מאז לא נכנסים צעירים. ועידה לא מתקיימת כדי שלא יכנסו עוד צעירים״.

סימן ההיכר של צעירי המפלגה הליברלית הוא, שרובם המכריע בעלי מקצועות חופשיים ועצמאים, מיעוטם שכירים. רוב צעירי המפלגה מגיעים לפעילות עקב קירבה רעיונית(!) או משפחתית. צעירי המפלגה אינם רוצים, בדרך כלל, להשתלב במערכת הפקידות הממשלתית, אלא אם מדובר במשרות גבוהות ביותר. אולם מלבד כמה משרות בכירות יש למפלגה הליברלית, ובעיקר לשריה, דרך נהדרת לגמול לצעירים הליברלים. המדובר במינויים לדירקטורים בחברות ממשלתיות. דירקטור אינו תואר של מה בכך לצעיר בגיל 25־30. ברקורד שלו כעורך־דין או איש עסקים יאמר כי מילא גם שורת תפקידים ציבוריים. בדרך זו הוא מכיר אנשים חשובים ובעלי השפעה. וכי איזה ״צעיר ליברלי״ אינו רוצה להתחכך מדי פעם באישיות דגולה כמו גדעון פת, או יצחק מודעי, שלא לדבר על ישיבה במועצות מנהלים כחגיגיות כמו חברת החשמל, צים וכימיקלים לישראל?

אחד מאנשי שיחי הליברלים הצר מאד על כך שצעירי המפלגה הם נטולי כל השפעה למעשה. רובם מנהלים ריצת אמוק אחרי תפקידים. כל מי שמוח בקודקודו מבין שעליו למהר ולבחור את הקליקה שבה ישתלב, אחרת לא יישרד במלחמת הקיום הליברלית. ״המירוץ הזה הפך אנשים רבים למתרוצצים אחרי כיסאות וחסרי כל אידיאולוגיה״, מעיד אחד הצעירים. הוא גם מצר על כך שהצעירים לא השכילו להתגבר על משטר הסיעות. הנאמנות הסיעתית גוברת על הרצון לאינטגרציה על בסיס גילי, או על הרצון להתארגן ולהילחם על שינוי פניה של המפלגה. ״אותם צעירים הנאמנים למשטר הסיעתי קיבלו את התגמול שלהם״, הוא אומר.

ואכן, התגמולים נכבדים ומשתלמים. בפרוס שנת השלושים לחייו, היה שוקי פורר מנהל רשות ההשקעות. לאחר מכן, ליברל או לא, הוא שירת בנאמנות את אריק שרון כמנכ״ל משרד המסחר והתעשיה. וזה מזכיר מינוי של משגיח כשרות במסעדת לובסטרים. משה ליפקה מכהן זה שנים מספר כמנהל מינהל מקרקעי ישראל, רפי פרבר מונה בגיל 32 כמנכ״ל משרד התיירות. מיקי צולר, לולא חטא בספספוסי סרק, היה כבר מזמן נציב שירות המדינה. ישי צמח הוא נציב המים ואבי רשואה הוא מנהל החברות הממשלתיות. חברי הכנסת מן המפלגה הליברלית בחרו, אם כן, לשלב את הצעירים בתפקידים אדמיניסטרטיביים ומינו אותם כדירקטורים בחברות הממשלתיות. המפלגה הליברלית השכילה גם שלא לשלב צעירים רבים מדי מתפקדים במרכז, והתוצאה היא שהיום מונים הצעירים רק 10 אחוזים מחברי המרכז. כך מובטח שקט מופתי וודאי שאין כל סכנה מפני נסיונות ערעור או התחדשות.

רוב הצעירים הליברלים ששוחחתי עמם על המסר החברתי־אידיאולוגי שיש להם להציע חזרו על הקלישאות הליברליות הידועות: ״יוזמה חפשית״, ״הפרדת דת ממדינה״ ״מניעת כפיה דתית״. אבל באמת דבר אינו מעניין אותם מלבד ״קיטורים״ על סתימת הגישה למרכז כדי להיבחר לכנסת. על תפיסה רעיונית ודאי שאין מה לדבר והציניות שולטת בכיפה. האם שמע מישהו את קולם של צעירי הליברלים בעניין האפרטהייד? בנושא הגזענות? נראה כי בכל מה שקשור לאידיאולוגיה מפלטם של הליברלים הצעירים, כמו של רוב המבוגרים, הוא הפטריוטיזם. רובם הביעו בפני את התפעלותם מ״גוש אמונים״, ש״הוא הגוף היחיד שיש לו אידיאולוגיה והוא מגשים אותה״. אריאל ויינשטיין הודה כי פחות צעירים בקרב המפלגה הליברלית מרגישים עדנה לרעיונות ״הציונים הכלליים״. הרושם הוא שאין כל הבדל בין צעירי הליברלים לבין אחיהם הצעירים ב״חרות״ ובכל הקשור לנושאי חוץ ובטחון רוב הצעירים הללו הם ניצים שבניצים. ח״כ פנחס גולדשטיין הודיע לי חגיגית שבקרוב ילוכדו כל הצעירים במסגרת ״הליכוד״ ואין לו ספק כי למערכת הזו יכנסו גם רבים מחבריה הצעירים של המפלגה הליברלית. מה שפנחס גולדשטיין, כנראה, אינו יודע הוא שצעירי ״חירות״ מסתכלים בזלזול מופגן על העדר השקפת העולם של הצעירים הליברלים.

״התחיה״. הרוסים באים / אוריאל בן־עמי

רואים רחוק, רואים גדול

״מיום שחנן פורת עזב, בהפתעה גמורה, אינני נשבע בשום דבר פוליטי״ – יובל נאמן. מי יבוא אחרי סרבן השבועה? דניאלה וייס, בני קצובר, אבי פרחן

״הדור הזקן שלנו, הנוכחי, הוא כל־כך חזק שיצטרכו עשרה בדורים כדי להרוג כל אחד מהם״. גדעון אלטשולר, מזכ״ל ״התחיה״ — איש אופטימי — נזהר עדיין מלהכתיר את הדור הבא, אבל מבטיח הרבה מרץ־נעורים. הוא בונה הרבה על הסטודנטים ועל הנוער של ״התחיה״, המניב כבר עתה פירות לתנועה.

ב״תחיה״ מעדיפים לשבח את הדור הבא־הבא. הוא יותר רחוק, פחות מאיים ולכן גם יותר נחמד ותמים. על הדור הבא של ״התחיה״, זה של עוד חמש־עשר שנים, מדברים, כמובן יותר בזהירות. השמות כבר מוכרים פחות או יותר בתוך התנועה ומתחילים כבר לצאת החוצה. לכן, כדי שלא לפתוח במאבקים טרם זמנם, מזכירים את בני קצובר, ראש המועצה האזורית שומרון. את עזר ארגמן מתניתה, את אבי פרחן ממפוני ימית ואת דניאלה וייס מזכ״ל גוש־אמונים כמועמדים בלבד. נזהרים שלא לנקוב בשם מפורש וכמו בכל תסריט — גם כאן ההימור על הבכורה הוא עדיין חסר כיסוי.

אנשי ״התחיה״ מבקשים עדיין לסכור לעצמם דימוי רענן של אידיאולוגיה נחרצת, שאין בה בקיעים על רקע מאבקים אישיים. יובל נאמן, ראש התנועה, יודע שזהו מצב זמני ולא נותר לו אלא לקוות שכך זה יישאר. עם זאת, הוא אומר: ״מיום שחנן פורת עזב אותנו, בהפתעה גמורה עבורי, אינני נשבע עוד בשום דבר הנוגע לנושאים פוליטיים״.

הכל פתוח איפוא, גם ב״תחיה״. הליכוד הרעיוני סביב ארץ־ישראל השלמה והלא מתפשרת עדיין מאחד את אנשי ״התחיה״. הם מתהדרים בכך שאינם נאבקים על כיבוד וכיסאות — אך טרם הגיעה השעה להוכיח הצהרות אלה. באופוזיציה, בהעדר פיתויים קל יותר, כידוע, להתהדר בעקרונות.

אנשי ״התחיה״ משוכנעים שהם בעליה מתמדת וכי לשון־המאזניים מובטחת להם כבר בשנים הקרובות. וכאן באה גם הפתעה. שלא לייאוש. אנשי הדור הבא של ״התחיה״ מתכננים מהלך קואליציוני עם המערך. ככל שהדבר נשמע פנטסטי, יש במהלך זה הגיון. ״המערך לא יתן לשום מפלגה במדינה לשלוט בלעדיו. הליכוד הוכיח עצמו בעליבותו ובחוסר־המעש שלו. המכנה המשותף שלנו, כתנועה מגשימה, עם מפא״י ההיסטורית המתגעגעת לעצמה — יביא בסופו של דבר לשיתוף־פעולה בינינו״, אומר אחד מפעילי ״התחיה״, שלא לייחוס כאמור. הוא יודע שהזמן אינו בשל לכך, ב״תחיה״ של היום יתקשו לבלוע רעיון כזה. מובן שכל הפנטסיה הזו נבנית, לפי שעה, ללא התייעצות עם החתן, כלומר עם מפלגת העבודה. ב״תחיה״ משוכנעים שהזכרונות לבית סבא, שבנה ישובים ונלחם על המולדת, יקומו לתחיה אצל דור הנכדים, המתוסכל מחוסר המעש ומן האידיאולוגיה הנגטיבית שמציעות לו המפלגות האחרות.

הדור הבא של ״התחיה״ יהיה עדיין בעיקרו הדור הנוכחי. יובל נאמן, רפול, גאולה כהן, הרב ולדמן וגרשון שפט — זוהי מנהיגות אקלקטית הנשענת על ארץ־ישראל ובטוחה בעשיה שתביא גם לפתרונות מדיניים. ערביי ארץ־ישראל, המאיימים במספרם על זהות המדינה היהודית, אינם מטרידים אותם יתר על המידה. הם בטוחים בעליה ובהתיישבות יהודית, מבלי לבסס את בטחונם על מציאות ריאלית. הם גם חיים באשליה שערביי ארץ־ישראל יעזבו אותנו בסופו של דבר, משום שיסרבו להוכיח נאמנות למדינה היהודית. ומכיוון שיסרבו, תישלל מהם הזכות לבחור ולהיבחר ואז כבר יסיקו את המסקנה בעצמם.

ב״תחיה״ של הדור הבא עדיין אין מתייחסים

ברצינות לאפשרות האירונית, שדווקא ערביי יהודה ושומרון יהיו אלה שידרשו סיפוח מלא עם זכויות מלאות. סארי נוסייבה, בנו של אנואר נוסייבה ממזרח ירושלים, העלה כבר את הרעיון הזה בעימות טלוויזיוני עם ישראל מידד, עוזרה הפרלמנטרי של גאולה כהן. מידד, שהוא אחד מאנשי הדור הבא של ״התחיה״ ונחשב לבעל משקל אידיאולוגי — לא השיב באופן ברור על הצעתו של נוסייבה הבן. ״התחיה״ אינה ערוכה רעיונית למצב כזה.

לפי שעה חיים ב״תחיה״ חילוניים ודתיים על מי־מנוחות. אפילו מבקשים להציג את הדו־קיום הזה במכנה המשותף העיקרי: ארץ־ישראל. אבל בדור הבא ממתין ל״תחיה״ מאבק על צביונה.

״התחיה״, המבקשת להוכיח שהיא הזרוע הפוליטית של גוש־אמונים, תתקשה לעכל נציגים דתיים מעל לכוחם האלקטורלי. כיום מייצגים אותה בכנסת ולדמן ושפט הדתיים לעומת רפול, גאולה כהן ונאמן החילונים. מצביעים דתיים העדיפו את המפד״ל ומורשה, שסבה למפד״ל, ורק כעשרים אחוז דתיים הצביעו בעד ״התחיה״ בבחירות הקודמות.

יובל נאמן מכיר במשקל הסגולי של גוש־אמונים ככרטיס־הביקור של ״התחיה״ כתנועה מגשימה. כשיגיעו למאבק על הייצוג בכנסת, תתגלע הבעיה בחריפותה. החשש כי בני קצובר ודניאלה וייס מגוש־אמונים יושבים ב״תחיה״ מסיבות טקטיות בלבד מעסיק את אנשי הדור הבא. רבים מדברים נכבדות בקצובר, כבעל סיכוי להנהיג את התנועה בעתיד. רבים גם זוכרים שחנן פורת, שותפו של קצובר, נטש את ״התחיה״ כי העדיף מפלגה על טהרת הדתיים. אף שקצובר זוכה עתה בבכורה המובטחת לו בעתיד — חוששים החילונים ב״תחיה״ כי הדרך למפד״ל תכשיל, לבסוף את הדו־קיום. לפי שעה, אם כן, נוח לדתיים ולחילונים כאחד. אלה נשענים על אלה. אולם אף אחת משתי הקבוצות איננה מתכוונת לוותר על עניינים מהותיים.

״התחיה״ גם טרם עיצבה לדור הבא את ״מיזוג העדות״ שלה. אבי פרחן צומח בה עכשיו כאיש עיירות־הפיתוח שגדל במעברה ומבקש למצוא בה מקום לאנשי השכונות, אנשים המבקשים זיקה למסורת, ובעיקר את ניתוקם מהמושג ״ישראל השניה״. לעומת אנשי השכונות, פילסה ״התחיה״ את דרכה אל עולי ברה״מ המונים כעשרה אחוזים ממצביעיה ורואים בה את המפלגה היחידה המתעניינת בהם כשותפים להחלטה. אריה חנוך ודויד מעיין, שישבו שנים אחדות בכלא הרוסי, הם עתה פעילים בתנועה ובעלי סיכוי להשפיע על צביונה בנושא העליה מברה״מ.

תנועת ״התחיה״ של הדור הבא איננה מתירה בחוקתה למי שאינו יהודי להימנות עם שורותיה. המאבק הנוכחי של מספר חברים לצרף דרוזים לשורותיהם נכשל. פתרונות הדור הבא של ״התחיה״ אינם מבטיחים זכויות רחבות יותר. נהפוך הוא ״התחיה״ הולכת ומקצינה ימינה. מתעקשת לומר שהיא איננה כהנא, אבל בעצם, הוויכוח עם כהנא הוא רק עניין של סמנטיקה. הדור הבא של ״התחיה״ ייאלץ לממש את הסמנטיקה הזו ולתרגמה למעשים. הוא אינו מוטרד, לפי שעה, בשאלת המחיר של החלטותיו. הוא מותיר שאלה זו לדור שלאחריו.

היזהרו מן המבקר. יש לו שיניים / חיים גורי

בדרך הקשה

אני חושב על הדפוק התורן, ניצב רפי סויסה. לא הרחק, להבדיל, מצוי ראש השב"כ ואי שם מוזהה עמומות דמותו של אברהם שלום, שמעט נשכח מלב. ולהבדיל באלף הבדלות, פניו התמומות של לוינסון שהיה לחידה, והלאה, סביב, הדיוקנאות המיוסרים של היורדים מגדולתם בבחינת „היום גיבור, מחר בבור", „היום שליט, מחר פליט" וכו' לפי חרוזי תנביה רייכמן.

מהו המכנה המשותף חרף כל ההבדלים התהומיים? הפרת חוקי המשחק, יאמרו לך, פגיעה בנהלים המקובלים. לא בכלול כאן את המשלמים את חשבון הכשלון בלי שחטאו לאמת או לסדר הדברים. זה סיפור אחר, אף שאין הדבר גורע מן העצב. כמה אלופי צה"ל, שהיו גיבורים לאומיים עד אשר שילמו את מלוא המחיר על אירועים קשים מנשוא.

העתונות הואבה. כמעט אינני זוכר מקרה אחד של חסד. היזהרו מן המבקר: יש לו שיניים! וכאשר מתפרסם הסיפור ברבים, האיש הולך במוקדם או במאוחר. וזה הלימוד בדרך הקשה הנ"ל. כאן נקבעים חוקי המשחק בסבל קשה.

בסך הכל זו ארץ צעירה הלומדת כיצד לחיות. הדורות הבאים יהיו מנוסים יותר ולכן חכמים יותר.

קשה היה לראות את שר המשטרה מגן בכל תוקף על זכותו של נציב השב"ס להמשיך בתפקידו חרף הדו"ח הקשה של אלוף (מיל') אברהם אדן, הוא „ברן". הללו קשורים בקשר דם, ולא כמליצה, מימי חטיבת הנגב של הפלמ"ח ואחר כך, בשאר מלחמות ישראל. זהו קשר אחוות הלוחמים, קשר „חמולתי" של חיים שלמים. „ברן" ישר וקשוח, סרגלי, ואינו יודע חכמות. מסקנותיו היו מרות כלענה.

ארץ משונה. היא מרשה לעצמה שחיתות פוליטית אך סומרת אל מול פגיעה ב„סיביל סרוויס", אולי משום שהיא יודעת את עצמת הסכנה הצפויה לה אם לא תנהג כך. „החוק" ו„הנוהל". היא נאחזת בהם כבקרנות המזבח ועמעת חוסרת רחמים. היא אוכלת באין ברירה את הרס האוניברסיטאות ואת עתיד המחקר בארץ בשל קיצוצים בתקציב אל מול פריזות „הישיבות השחורות", הנהנות מכל טוב הארץ בשל שרים וגבאים המשמשים לשון מאזניים.

יאוש זה מול החיים הפוליטיים הופך לעברה וזעם ומשלחת מלאכי רעים כאשר מדובר בעניינים שבהם ניתן להשפיע.

בעימות חצות הלילה בין ח"כ מרדכי וירשובסקי ויפין סויסה הקטמני, מנהיג תנועת „האוהלים", הייתי בעד וירשובסקי אף שסויסה הירושלמי אמור לייצג את המקופחים והדפוקים המכירים את בתי־הסוהר מתוכם, כמי שהיה שם.

היה זה אחד הדיונים המרתקים בטלוויזיה בשל ההבדל העצום שבין הדוברים. לא נגרעה מדברי סויסה, כמובן, אותה נימה צורמת של „דופקים את השחורים", וזה היה רגע לא נעים. רק זה חסר לנו כי יחל פה „מסע התעוררות" על רקע עדתי. וירשובסקי אולי נראה לעתים כ„נודניק" המדקדק בקלה כבחמורה. אך מה היינו עושים בלעדי אנשים שכמותו בארץ אילמת לחצים. הרי רפי סויסה היה באמת איש טוב וחם לב, וודאי גם ייזכר לטובה כמי שניסה גישה אחרת כלפי האסירים.

וצר מאוד. הוא נתון כעת בפרק עצוב בחייו בבחינת עוד זה מדבר וזה בא. הצרות רודפות אשה את רעותה.

עוד מלה ונעבור לעניין אחר. חוק עקיבא אילן השני קובע: שלם בעין יפה את ה„טיפ" בבואך למלון ולא בצאתך. אז תזכה לשירות מעולה כל ימי היותך שם. משפט זה מן הראוי שיחול גם על מערכת הביקורת. רצוי להתערב ולהעיר ולהזהיר כאשר מתגלה סימן ראשון להפרת חוקי המשחק. צר מאוד שהממונה על נציב השב"ס לא קרא אותו לשיחת רעים לפני שהחלו הבריחות ליילל כצופר, לפני שהיה מאוחר מדי. שיחה על כוס־קפה ותדרוך נכון והנחיה ומעקב אחר „האיש הטוב החסר נסיון". כולנו כה זקוקים לכך. כולנו לוקים לא פעם בעיוורון ומתעוררים בבוא ההלומה.

לרגע נראה הנציב הגאה והמאושר מתמול־שלשום כילד מוכה השואל: מדוע לא אמרתם לי?!

פריס

פריס מוכת הפצצות, פריס השותתת דם אלמונים שנקלעו במקרה אל מקום הקטל במסעדת ה„קאזינו" בלהדפאנס, בחנות „רנר" בשנז'אליזה, בלב הפרפקטורה, ברחוב רן.

זה לא חכמה. כאן התרגלנו לרצח ולמוות ולפח"ע. פריס היתה העורף הרחוק, השקט, השבע, עיר האורות, עיר הקסם והמותרות. והנה היא חזית. גברים ונשים וילדים, ששמעו על הטרור כעל צרתם של אחרים, בבחינת „כאן זה לא יקרה", זה לא עסקנו שלנו, לומדים על בשרם כעת את הכלל הנזכר ב„למי צלצלו הפעמונים". כן, הם מצלצלים תמיד גם לך.

אלמלא זוועת הדמים הזאת ניתן היה לחוש לשניה אחת משהו מעין „אמרנו לכם", לא שמחה לאיד. אך האשה הפרוסקת אינה אשמה ברומן שניהלו לא מעט אינטלקטואלים צרפתים עם הטרור. הם לא הבדילו, אך הבינו, כן... והיה איזה קסם אפל ב„נואשים" האלה הבאים למוטט את הסדר הישן, משהו אנרכיסטי ואבוד מימי ניצ'אייב.

גם את אש"ף הבינו וכאשר צעקו הישראלים יומם ולילה כי יש להפריד לחלוטין בין „הבעיה הפלשתינית" למניחי הפצצות, המבצעים רצח עיוור לשמו, וכי אין פתרון לבעיה זו כל עוד נמשך מחול המוות הזה, אמרו להם כי הם נוגעים בדבר ולכן...

עכשיו לומדת צרפת היפה והמסכנה בדרך הקשה את השיעור המפלצתי הזה. היא יודעת כי כל כניעה לרוצחים רק משכפלת את הסחיטה. היא יודעת כי אם גמרת זמנית עם זרוע אחת של התמנון, אין זה מחייב את האחרת. עתונות נאורה ומתקדמת שגינתה תגמול תקם מצד ישראל קוראת כעת „לשיטות ישראליות". אנשים רחוקים, שהתרחקו מכל מעורבות בעניינים לא להם, לוקים כעת בשל חשבונות רחוקים. העולם אחד, נתון לאיזו אחווה איומה, לפחד משותף.

יתחילו לפשפש בארנקים, לשאול לתעודות זיהוי, לחשוד באופנוע הניצב לבדו, נשען אל כותל, בארגז קרטון שכוח, בחבילת נייר זרוקה. כעת יביטו בפני אנשים בעלי ארשת ים־תיכונית בשנאה ובמורא. אומה גאה זו, שהתנסתה רבות בקורותיה וידעה גם תהילת נצחון וגם חרפת מפלה, תצטרך להיערך כעת אל מול צורת הקרב הזאת הבאה לכבוש את המלכה בביתה.

האסון הזה שפקד חפים ואלמונים. מי יתן והיה זה הפיגוע האחרון. נראה שלא. היה רעה באה לפריס. לא מטורפי החיזבאללה בצור ובביירות. בין גן לוקסמבורג למונפרנס חגג המוות. הצרפתים ייאלצו ללמוד בדרך הקשה, כי עומדים הם במלחמת הקיום על תרבותם וטעם חייהם.

פריס, חבל עליך.

קול יעקב

לקראת פתיחת משחקי הכדורגל בכל הליגות פניתי ליעקב חודורוב. הספורטאי הזה, למי שאינו יודע, היה גדול שוערי ישראל מסוף שנות הארבעים עד סוף שנות השישים. כאוהד שרוף של הפועל ת"א, גם לאחר עזיבתי את העיר הלבנה, זכרתי לו בתודה את אשר העניק לנו. קדם לו ברגר הלא נשכח, גיבור שנות השלושים.

יענקלה חודורוב שימש גם שוערה הקבוע של נבחרת ישראל, עז כארי וקפיצי כנמר. כאשר הגן בחירוף נפש על שער ישראל בקרדיף, מול בעיטותיו האיומות של ג'ון צ'ארלס, הוא קודח מחום ולוקה בזעזוע־מוח, אמר מי שאמר: „זה לא כדורגל, זה קידוש השם. כך הגנו על דגניה".

שלשום שוחחנו ארוכות. שאלתיו מה יש לו לומר לקראת פתיחת הליגה, כיצד הוא מסביר את הקהל הדליל כל כך על יציעי מגרשינו, מול הצפיפות העצומה והנלהבת באירופה ובאנגליה. השיב לי נוגות: במשך חודשים, לאורך כל תקופת המלפפונים בימי הפגרא, עסקו פה בשאלה, מי ישחק איפה וכמה דולרים יקבל פלוני. בזאת עסקה הבורסה. לא שמעת מלה על מאמץ אמיתי לשיפור המתקנים, למען הקהל. פה עסקו ברכילות, בסיפורים אישיים. הקהל אהב אותנו כאשר היינו חובבים באמת ונתנו את כל הלב בעד האגודה. אני חושב ששחקני הכדורגל היום נהנים מכושר גופני טוב יותר. אנחנו התאמנו פעמיים בשבוע, לאחר יום עבודה. הם מתאמנים ארבעה ימים. אך קשה לומר שהם נותנים את כל הלב.

פעם אל כל משק היו באים אלפים ואל תחרות בינלאומית רבבות. אצטדיון מלא. היום לעתים רחוקות אתה רואה תפוסה מלאה. למה? אני אומר לך: או או. הקהל התבגר בינתיים. אם לא ספורט חובבים אמיתי, אז מקצוענות, כמו בכדורסל! אתה שוכח שג'ונסון או מקיגי הם שחקנים זרים. בהתלהבות המשחק הם מכבי, הם מכבי ת"א, תורמים לאגודה שלהם את הכבוד ואת התהילה שלה. הכדורגל היום נופל בין הכיסאות. הוא כבר לא מה שהיה ועדיין לא מה שהוא צריך להיות. והקהל אינו אוהב את הבלוף הזה. זה לא נקי. זה הזמן כסף אך זה לא נקי. זה לא מקצוענות על אמת. חובב אמיתי ומקצוען אמיתי נותנים את החיים שלהם. כאן, כל הזמן, אתה שומע את הדרישות של „הכוכבים", איך הם משחקים עד הרגע האחרון על העצבים, בעד איזה סכום יסכים הבן של הצ'יף האפריקאי לקפוץ מן העץ.

והקהל לא טיפש ולא אוהב את זה. והוא גם לא אוהב לבוא אל מגרשים מחורבנים. רק שלושה איצטדיונים נחשבים אצלנו לרמה טובה: בלומפילד ורמת־גן וזה בחיפה. כל השאר בושה וחרפה. ישראלים רבים ביקרו בחוץ־לארץ וראו מה זה כדורגל, הן מבחינת הרמה והן מבחינת האיצטדיון. כאן אתה משלם יחסית מחיר גבוה ביותר על כרטיס. כדורגל זה חגיגה עממית. לאבא האוהב כדורגל קשה לשלם בעד שניים־שלושה ילדים שלו. לכן כאן ממשיכים להתפלח. צריך לשנות את הכל מהיסוד. צריך לתת לקהל פיצוי הוגן בעד הכרטיס שהוא קונה ולהגיע למקצועיות אמיתית, לרכוש שחקני חיזוק, ואז זה יתחיל ללכת.

שאלתי אותו מי, לדעתו, יתמודד על האליפות והוא השיב כי ארבע הגדולות של אשתקד יתמודדו גם השנה: הפועל ת"א, מכבי ת"א, מכבי חיפה ובית"ר ירושלים. חודורוב איחל עונה טובה והוגנת וחזר על הסיסמה הישנה הרואה במשחק המבריק והמהנה את העיקר ולאו דווקא את הנקודות. ובכל זאת מהר גם יתחיל מצעד הנקודות.

זה מה שיש לנו. לא מדונה ולא פלטיני. לו לפחות ינהר הקהל הטוב בהמוניו וישאג ויריע ויעודד ושיהיה טוב, שיהיה כבר טוב.

שומרי החלב של שלטון החוק / חגי אשד

ישראל נגד „הנוסח הישראלי"

בצרפת נשמעים עכשיו קולות הקוראים להילחם נגד הטרור "בנוסח הישראלי". אבל בישראל עצמה גוברים הקולות נגד "הנוסח הישראלי" במלחמה בטרור. אמנם גם שם וגם כאן לא כל כך ברור למה הכוונה ב"נוסח הישראלי", אבל אפשר להניח שהכוונה היא לנקיטת אמצעים יותר חריפים ופחות מוגבלים נגד הטרור הפוגע באזרחים ומפיל קורבנות בהרוגים ובפצועים ללא כל הבחנה. במי שלא יהיה.

וזוהי עכשיו אחת הבעיות הבינלאומיות הבוערות והכאובות ביותר – איך להילחם בטרור הבינלאומי הנתמך בחשאי על־ידי מדינות כאיראן, סוריה ולוב בעיקר, המספקת לאנשי הטרור אמצעי לחימה ומסתור ואפשרויות של תנועה מארץ לארץ.

בכל מדינות המערב מחפשים עתה כלים חדשים ודרכים חדשות להילחם בטרור, גם ב"נוסח הישראלי", כאמור, ואילו בישראל עצמה, פרשת השב"כ שטרם הסתיימה חשפה מגמה הפוכה. היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטי המדינה רוצים להכפיף למרותם את שירות הבטחון הכללי ואת דרכי מלחמתו בטרור. התוצאה הבלתי־נמנעת של כפיפות כזאת תהיה יותר הגבלות על המלחמה בטרור. יותר ויותר פסילות של אמצעי לחימה נגד הטרור על־ידי היועץ המשפטי ופרקליטי המדינה, בטענה שאמצעי זה או אחר הוא בלתי חוקי. על כך נוספת אזהרה שאם אנשי השב"כ יפעלו בניגוד „לעצתו" של היועץ המשפטי הם יועמדו לדין בלי התחשבות ובלי רחמים, כעבריינים פליליים.

התוצאה הבלתי־נמנעת תהיה שיותר ויותר אנשי שב"כ יגידו לעצמם: להם ולכולנו „למה לנו להתערב ולהסתבך בפעולות "מלוכלכות" אך יעילות החוסכות חיי אדם ומסכלות פיגועים רצחניים, אם כתגמול לכך – המדינה שלמענה אנחנו מסתכנים, תבזה אותנו ותעמיד אותנו לדין כעבריינים פליליים בגין פעולות ההתגוננות וההסתכנות שלנו במלחמה נגד הטרור".

וזוהי המשמעות האובייקטיבית וזו תהיה התוצאה הסבירה ביותר של המאבק המתנהל עתה להדחת שני היועצים המשפטיים של השב"כ מתפקידיהם. הללו מעדו בפעולותם מפני שפעלו לפי הרגלי המשמעת, הנאמנות והחשאיות המקובלים בשירותים חשאיים, כמו שירות הבטחון, גם במדינות האמונות על שמירת שלטון החוק. לשירותים חשאיים יש כללי נאמנות, משמעת וחשאיות נוקשים וקפדניים ביותר, שהם תנאי הכרחי להצלחת פעולתם למען הבטחון שעליו הם מופקדים. זה היה הרקע למעידתם במקרה שלפנינו ולא שום מטרה פלילית. זו היתה חריגה חמורה ועל כך ניתנה להם החנינה המוחקת את העונש, העבירה וגם את הכתם שבעבירה.

פרקליטי המדינה מנצלים את המעידה בואת הרבה מעבר למותר ולדרוש. הם מצפצפים על החוק בשם מה שהם מגדירים כמינהל תקין. אבל לאמיתו של דבר הם מנצלים את ההזדמנות הבלתי־כשרה הזו כדי להנהיג בארצנו שינוי חוקתי וקואליציוני מרחיק לכת, תוך נקיטת תכסיסי הסוואה שונים ומשונים. הפרקליטים התנגדו לכך שכשם שהאף־בי־איי בארה"ב כפוף למשרד המשפטים, כך השב"כ כאן יהיה כפוף להם. היועץ המשפטי והפרקליטים הם שיעמדו בראש המלחמה בטרור ואף בראש פעולות הריגול הנגדי וכל יתר תפקידי השב"כ. במקום שראש הממשלה ישא באחריות לכך, יהיה היועץ המשפטי, ואולי שר המשפטים, המופקד על בטחוננו נגד הטרור.

זה נשמע די מגוחך, כאשר אתה חושב על ה„פרטנציה" שכזה מרובר, וכאשר אתה חושב על השינוי החוקתי והקואליציוני, כאמור, הכרוך בכך. אלה הפרקליטים והפרופסורים למשפט שתומכים בעיניים שלהם לא נותנים דעתם לתוצאות מאבקם, אבל זוהי האמת המצערת. מדובר כאן בשאלה מעשית ומוגדרת מאוד – מי יקבע מה מותר ומה אסור לעשות במלחמה נגד הטרור בכל התחום הרחב שבין גבולות החוק לבין מה שמעבר להם. ומובן מאליו שפרקליטי המדינה יטילו יותר הגבלות ואיסורים על פעולות „מריטות" אך יעילות חיוניות. רק פתי יאמין שאין תחום „אפור" רחב כזה ואין ניגוד בין צורכי המלחמה בטרור הרצחני, השפל והאכזרי לבין שמירה קפדנית ודקדקנית על „שלטון החוק". שהפרקליטים שלנו מפרשים ומיישמים אותו לפי הבנתם ורצונם (וכבר ראינו שבית המשפט העליון אינו עונה „אמן" אחריהם בכל מקרה).

השאלה היא – האם יהיו אלה הפרקליטים שינהלו את המלחמה נגד הטרור או אנשי הבטחון. האם ראש הממשלה יהיה מופקד על

האם יהיו אלה הפרקליטים שינהלו את המלחמה נגד הטרור או אנשי הבטחון. האם ראש הממשלה יהיה מופקד עליה או שר המשפטים או היועץ המשפטי לממשלה

המלחמה הזו או שר המשפטים או היועץ המשפטי, זוהי שאלה שנוגעת לכל אחד מאתנו. זו בוודאי שאלה שנוגעת לכנסת, שזכותה וחובתה לשנות את החוק אם יתברר שהוא הפך למין גולם שקם על יוצרו. ואולי העם כולו יצטרך לומר את דברו בבחירות בידי מי הוא מפקיד את בטחונו – האם בידי פרקליטי המדינה או בידי זרועות הבטחון.

על כך נטוש עתה המאבק שמנהלים פרקליטי המדינה. היועצים המשפטיים של השב"כ הם רק "פיונים" קטנים במאבק הזה. אסור להם לזוז עכשיו מתפקידיהם ויהי מה. משום שתזוזה כזאת תהיה משום תבוסה במאבק לבלימת מסע ההשתלטות של פרקליטי המדינה על השב"כ, תחת ההסוואה של השתלטות על המחלקה המשפטית שלו בלבד. דרך המחלקה המשפטית יוכלו הפרקליטים לאסור ולהתיר כל דבר בכל הקשור לפעולות השב"כ. ... לא רק לשב"כ. מחר זה יכול לחול על כל משרד ממשלתי שהוא, היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטי המדינה יכולים לשלול ממנו את השירות המשפטי הפרטי, כמו הופעה בבג"ץ.

עד עכשיו לא היה אולי מקום לחשוש מפניהם. אבל החרם של הפרקליטים על היועצים המשפטיים של השב"כ, תוך הפרת פי כל המנהגים עליהם ותוך גרירת היועץ המשפטי למאבק שהוא עצמו אינו תומך בו, צריכה לשמש אזהרה לכולנו. הפרקליטים מנצלים למטרות זרות את המעידה של אנשי הבטחון, שלא נעשתה למען מטרות פסולות. זו היתה טעות טראגית שנעשתה מתוך תפיסה מוטעית של הרשות והסמכות הנתונה להם ומתוך הפראה בקיום כללי המשמעת, הנאמנות והחשאיות הייעודיים להם בלבד והם ציפור הנפש של הצלחתם בתפקיד הקשה והכפוי הטובה.

צריך להיזהר ממי שלא נרתע מניצול תאונת עבודה טראגית לקידום מטרותיו, גם אם הוא משוכנע שהן חיוביות ביותר. דווקא מפרקליטי המדינה נדרשת מידה גדולה יותר של ריסון עצמי בבחירת אמצעי המאבק שהם מנהלים. אחרי הכל – הם החתולים השומרים על החלב של שלטון החוק. לא כן? וכדאי גם לחשוב על הצורך בהגברת המלחמה בטרור ולא על הגבלתה, על חיזוק כוחם ועידוד רוחם של הלוחמים בטרור ולא על הכפשת שמם והכבלת ידיהם במלחמה הזאת.

פאריס. שבוע קשה פיגועים. מחיר יקר. הצלום – איי.פי.

הדרך לסנאט רצופה הורים ידועים / יוסי מלמן

„הבנים של" שילדיהם יהיו „הבנים של"

לשם קנדי ולמיתוס ההולך לפניו יש עדיין כוח משיכה גדול. דור חדש של המשפחה עולה אל פני השטח

בסוף חודש יולי התכנסו כמה מאות פעילים של המפלגה הדמוקרטית בעיר אטלנטה שבמדינת ג'ורג'יה למסיבת גיוס כספים לקראת הבחירות לסנאט המתקרבות ובאות. לכאורה לא היה זה אירוע יוצא דופן הראוי לציון מיוחד. מסיבות דומות נערכו, ועוד ייערכו, בכל רחבי ארה"ב עד לנובמבר – מועד הבחירות לסנאט, לבית־הנבחרים ולשאר המשרות הנבחרות.

ובכל זאת היתה המסיבה באטלנטה מיוחדת במינה ומשכה את תשומת הלב לא רק של רבים מראשי המפלגה הדמוקרטית, המקווה לשוב בכוחות מתוגברים למוקדי הכוח הפוליטיים במדינה ש„רוחו של רייגן" שולטת בה זה שבע שנים. אלא גם, ואולי בעיקר, את תשומת לבם של כלי התקשורת. וכל זאת משום שהיא נערכת על־ידי ולכבודם של „בנים של". בראש המסיבה ישב צ'יפ קארטר, בנו של מי שהיה נשיא ארה"ב, ואורחי הכבוד שלמענם נעשה מאבק גיוס הכספים היו מרטין לותר קינג השלישי וג'וזף קנדי השני. מרטין לותר קינג בן ה־28, בנו של המנהיג הנערץ של השחורים, שנרצח לפני כמה שנים, מבקש להשיג את מינוי המפלגה הדמוקרטית לישיבדאס נציבות מחוז פולטון במדינת ג'ורג'יה, משרה פוליטית זוטרה אמנם, אך חשובה ביותר במדינה שכל המערכת הפוליטית שלה מושתת על עקרון ה„גראס רוטס", שורשי העשב. רוצה לומר, בניית בסיסי עוצמתך הפוליטית מן המסד, מהבסיס. לג'וזף קנדי, בנו של רוברט קנדי, כנאמר, תובע כללי ומועמד לנשיאות שנרצח בידי מתנקש פלשתינאי ב־1968 – יש שאיפות גדולות יותר: הוא מבקש להיבחר לבית־הנבחרים של ארה"ב בוושינגטון. נכונותם של קרטר (שאגב אינו מחפש הפעם, ההדגש הוא על הפעם, משרה סלכונית), קינג וקנדי לסייע איש לרעהו היא אולי מיוחדת בנוסה, אך היא משקפת מגמה כללית יותר ההולכת ותופסת מקום של כבוד בפוליטיקה האמריקאית: יותר ויותר „בנים של מי שהיו" שואפים ללכת בעקבות הורידם.

במדינת אילינוי מתמודד עדליי סטיבנסון השלישי – בן למשפחת פוליטיקאים ותיקה שהוציאה מקרבה סנטור־מועמד לנשיאות שנוצח על־ידי דווייט אייזנהאור על מישרת מושל המדינה. ואילו מדינת מסצ'וסטס שבצפון־מזרח ארה"ב מספקת את רוב השבות הנוצצים הקשורים לתופעה זו.

כשרץ אדוארד מור קנדי ב־1962 לסנאט ארה"ב לזכות במושב שהתפנה חודשים אחדים קודם לכן עם בחירת אחיו ג'ון פיצג'רלד קנדי לבית הלבן, אמר כוויכוח פוליטי של מסע הבחירות: „אסור לנו לעסוק במשפחות אלא לדבר על עתיד תושבי מסצ'וסטס". אדוארד מק'קורמק, התובע הכללי של המדינה, שהתמודד מול צעיר האחים לבית קנדי, הגיב בזעם מהול בקורטוב של זלזול: „אילו שמך היה רק אדוארד מור, בלי הסיומת של קנדי, מועמדותך היתה לבדיחה. בדמוקרטיה עליך לעמוד על רגליך שלך ולא על רגלי משפחתך". העדתו של מק'קורמק, שהתפרשה כהתקפה אישית על משפחת קנדי, סייעה עוד יותר לאדוארד קנדי להיבחר לתפקיד. מאז, אם נשתמש בקלישאה, זרמו מים רבים במיצר המפריד בין חופי מסצ'וסטס לאי הייאניס, אחוזתם של בני שבט קנדי: עברו עליהם משברים משפחתיים קשים, גירושין וטרגדיות. ג'ון ורוברט קנדי, לפני 24 שנים, נשאר האח הצעיר, אדוארד קנדי הליברלי, הנציג היחיד הלא פחות מוכשר של משפחה זו בפוליטיקה הבכירה של ארה"ב.

אבל לשם קנדי ולמיתוס ההולך לפניו יש עדיין כוח משיכה גדול ביותר. דור חדש של המשפחה עולה אל פני השטח. המדובר בשני ילדיו של רוברט קנדי: ג'וזף בן ה־33 וקתלין בת ה־34. שניהם צעירים, יפים, נהנים מהילת ההדר האופפת את שמם, ומעל לכל –מקשרים וכסף, שבלעדיהם לא יוכל גם המוכשר במועמדים להתקרב לפוליטיקה האמריקאית. קתלין קנדי, הנושאת לאחר נישואיה גם את השם טאונסנד, מתמודדת מטעם המפלגה הדמוקרטית על אחד ממחוזות הבחירה של העיר בולטימור כדי לייצג את מדינת מרילנד בבית הנבחרים (הקונגרס) של ארה"ב. אחיה ג'וזף מבקש להגיע לאותו מקום מטעם מחוז בחירה במסצ'וסטס שיוצג בעבר על־ידי דודו ג'ון קנדי והמתפנה עתה עם פרישתו של „טיפ" או'ניל, יו"ר בית הנבחרים. אין ספק, קתלין היא המוכשרת יותר ויכולה לשמש יורשת כתאימה לאיכויות הפוליטיות של אביה. בוגרת אוניברסיטת הרווארד ועורכת־דין במקצועה, היא מדברת בלהט על עלובי החיים של החברה, שגורלם מתאכזר להם עוד יותר במסטר השמרנות של הניאו־קונסרבטיזם מבית המדרש הרפובליקני של רונלד ריגן.

ג'וזף קנדי פחות מבריק מאחותו ומביע דעות מרכזיות יותר, המשלבות את הליברליזם המסורתי של משפחתו משנות השישים עם פרגמטיזם של שנות השמונים. הוא בעד גזר־דין מוות ובעד קיצוצים בתקציב. בניגוד לאחותו, הרצה עם תורת של התמיכה במדינת הסעד הקלאסית, מבקש ג'וזף לשוות לעצמו דימוי של יזם מצליח ופופוליסט. לרשותו עומד נכס פיננסי חשוב: תאגיד האנרגיה של האזרחים, חברה שלא למטרות רווח, שהקים לאחר שנים, בלא מעט קשיים, את לימודיו באוניברסיטת מסצ'וסטס. רווחי החברה הועברו למימון חימום בתיהם של משפחות בעלות הכנסה נמוכה ולאספקת תרופות בשבילם.

ואולם בינתיים צברה הקורפורציה רווחים אדירים, של מיליארד דולר, ויריביו של קנדי הבעיה במפלגה הדמוקרטית מאשימים אותו לא רק בכך שהוא מייצג את הימין, אלא שניצל את כספי החברה למימון מסע הבחירות שלו. אחד היריבים המאשימים האלה הוא ג'יימס רוזבלט אחיין בנו של מי שהיה נשיאה הנערץ של ארה"ב במלחמת העולם השניה. ג'יימס, הנעזר במסע קידום הבחירות שלו בהזדת, בנו של הנשיא, מקווה לזכות באותו מינוי שאליו חותר קנדי. פרט לשניים אלה מתחרים על המושב גם מארק רויס, בנו של מי שהיה ראש עיריית בוסטון, ודניאל בולינג, בנו של אחד הבולטים בסנאטורים הקשישים של המדינה. ומלים יותר, כל „הבנים של", כמו במקהלה מתוזמרת היטב, מתלוננים: זה לא כל כך נעים להיות „בנים של" ויהיו מי שיחשבו: זה גם לא כל כך נורא.

مكتز من الاهل

هكذا من الأصل

אברהם (אברום) שלום, לשעבר ראש השב"כ / נתן דונר

אחרי הנפילה

„זה יותר גרוע מפשע, זה פשוט טימטום", הוא משפט שהפך ללהיט אצל הבחורים המצטיינים של השב"כ. והוא לקוח מהלכסיקון של מפקד־מפקדם לשעבר, אברהם (אברום) שלום שנה במקום שלגביו הזהיר אחרים מעשיאה. וזה קרה לו – בגדול – לאחר שעשה את כל הדרך מחטיבת „יפתח" ועד לראשות שירות הבטחון הכללי

עכשיו, יתכן, יפקדו את הדלת הזאת חברים מעטים מבעבר. הוא יתיישב בכורסה הסלונית שלו, יבקש מרחל, רעייתו, כוס קפה, יעלעל בספר וירדם.

תלוש הפנסיה שלו יגיע בזמן. כבר הזמינו אותו לחגיגת הפנסיונרים השנתית. הכל עובר. כאילו לא קרה דבר. כאילו לא היתה פרשת השב"כ.

אברהם שלום הלך השבוע הביתה וחתם שירות בטחוני בן ארבעים שנה – שירות רב מעללים, ובאיזה פינאלה חתם אותו, אך איזה פינאלה.

אברהם שלום איננו הסוכן היחיד שפרש על רקע „תקלה" בביצוע. כל סוכן מביא בחשבון את ה„גורם" הזה: עומס פעולות מפחית את העירנות וחייב לשמש „אור אדום". צ. חברו הקרוב של שלום, אמר פעם: „בשירות צריך לבצע דברים בזהירות רבה ולהשאיר דרך נסיגה לשעת אסוך". שלום לא פעל לפי הכלל הזה. הוא הסתבך, ובמקום להתפטר בזמן – הוא משך את העניין, סיבך אותו והסתבך בעצמו עוד יותר.

אברהם שלום עלה לישראל מאוסטריה. בחור רזה, בעל פנים מוארכות חיוורות, מופנם ומסתגר. היה קשה להוציא ממנו חיוך. רק כשהיה נפגש עם חברים קרובים מאד, היה שופע הומור. הוא התגייס לכוח הלוחם בגיל צעיר, שונה מאוד מהצברים. „יקה" אמיתי. את מלחמת העצמאות עבר עם חטיבת „יפתח". „הוא לא בלט במיוחד בעת השירות", מספר עליו חברו לשירות רפי איתן, היועץ לשעבר לענייני לוחמה בטירור, „אבל הוא היה ידוע כבחור אמיץ לב. תמיד, כשביקשתי מתנדבים, אברהם היה מתייצב מאחור. לזכותו ייאמר כי לכל משימה נועזת שהיו דרושים לה מתנדבים הוא היה מצטרף".

בחופשות היה מגיע לעיר, בחור בבגדים מרושלים שנעליו מבריקות תמיד. הוא היה יושב וקורא ספרות בגרמנית, צרפתית או באנגלית, ואוהב – מאד, אומרים – לבלות בחברת המוסיקה של באך. רק מעטים נמנו עם חבריו הקרובים. לא איש רעים להתרועע. בעניינים טכניים היה שלומיאל גדול. התבלט בעיקר במחשבה מופשטת, אסטרטגיה וטקטיקה.

את הדרישות הבסיסיות מסוכן היא להניח למה שאתה חושב על עצמך, ולהתרכז במה שהסביבה חושבת עליך. „הסביבה" לא התייחסה אליו. דמותו לא עוררה תשומת לב. מאלה שאינן נקלטות בזכרון – אחת הסיבות שהניעו את ראשי שירותי הבטחון לגייסו לשירות. מייד לאחר הגיוס, החל להתבלט באופיו הדיקדקני, היקי, אדוק לפרטים, בלתי־מפחד, ממוקד בדבר שעסק בו. רק לעיתים רחוקות, אחרי ארוחה טובה במסעדה, היה אפשר לתפוס אותו בלתי־עסוק בעסקי עבודה. למשל, מפנה מבט אל בחורה יפה.

במקום העבודה שלו אמרו עליו שהוא ישר־דרך וחסר פניות, ליבראל שהגיע בדיעותיו ובעמדותיו לכיוון השמאל.

בשירות התחבר לשניים – אל רפי איתן, שהיה מאוחר יותר מפקדו הישיר ואל צ. רפי איתן אהב אותו בגלל אופיו הסגפני ודרכו הבלתי פשרנית. „אברום היה דוגמה למצויינות

רפי איתן, צ. ואברום זכו לכינוי „השלישיה הבלתי קדושה". כל אחד מהם נחשב בשירות לבעל „ראש של שטן"

בפעולה. המשפט שלו: „זה יותר גרוע מפשע, זה פשוט טמטום" הפך ללהיט אצל הבחורים המצטיינים של השירות. עם צ. ניהל יחסי רעות שכללו גם התמודדות אישית. צ. אמיץ־לב, טכני, ובעל כוח גופני עצום, היה ישן שעות מעטות ויוצא לפעולה עירני. פעם סיפר צ. על התמודדות בין אברום ובינו, שממנה ניתן להסיק כמה דברים על אברום.

בשנות השישים המוקדמות יצאו השניים למשימה. לשם כך שכרו אברום וצ. מכונית מהודרת בעלת לוח שעונים מתוחכם ביותר. כל מתג במכונית הפעיל רכיב אחר. במכונית הזאת היו צריכים לעבור קילומטרים. לאחר שאברום נהג במכונית שעות ארוכות ניסה צ. לשכנע אותו ש„ירד" מן ההגה. אברום סירב. צ. התנמנם למרות שהיה משוכנע שאברום יטפס על עץ בשיפולי האוטוסטרדה. הרגע הזה הגיע. המכונית נעצרה בחריקת בלמים נוראה, וצ. המתעורר תפס את אברום המלמל „אני מוכרח לישון... אני עייף".

אברום קנה לעצמו מעריצים. עמוס מנור, מפקד השירות באותה עת, אהב אותו ואת שני חבריו לעבודה, רפי איתן וצ. השלושה זכו לכינוי „השלישיה הבלתי קדושה". כל אחד מהם נחשב בשירות לבעל „ראש של שטן", דמיון מפותח ויכולת ביצוע וירטואוזית. מסיבה זו נבחרו – כמעט תמיד – לפעולות המורכבות ביותר. מבצע לכידתו של אייכמן והמרדף אחרי יוזף מנגלה היה אחד מהם. בפעולה זו היה אחד מהם מפקד הפעולה והשניים האחרים היו „מבצעים" בכירים. אברום התבלט בתכנון לפרטי־פרטים. הוא גילה אורך רוח ויכולת תכנון בדרגה גבוהה ביותר, כמו במבצעים אחרים של שירות הבטחון הכללי.

וכך בפעילות נגד הטרור בתוך גבולות הקו הירוק.

התקדמותו של אברום בסולם הדרגות והתפקידים בשירות הבטחון הכללי היתה איטית ורצופה מאבקי־כוח בינו ובין האחרים. קשריו עם הממונים עליו היו בדרך־כלל עניניים ביותר. הוא לא נהג לגלות את עמדותיו בנושאי בטחון ובעניינים פוליטיים. ידעו עליו שהוא איש מפלגת העבודה בדיעותיו, אבל לא יותר. „החבר שלי" אמר לי עליו השבוע רפי איתן,

צ. ניסה לשכנע אותו ש„ירד" מן ההגה. אברום סירב. צ. התנמנם למרות שהיה משוכנע שאברום יטפס על עץ בשיפולי האוטוסטרדה. הרגע הזה הגיע. המכונית נעצרה בחריקת בלמים

„הוא שמאלן שהגיע למסקנות מסויימות לגבי הטרור הערבי בארץ־ישראל".

הוא מונה למפקד השירות לאחר פרישת אחיטוב, שפרש־הופרש בעקבות פרסום שמו בעתונות בחו"ל. היה זה בימי שלטון „הליכוד", עובדה שלא הזיקה למעמדו המיוחד של ראש שירות הבטחון הכללי. הוא זכה לגיבוי לכל אורך הדרך. בתקופה זו התחוללו מבצעי השירות המבריקים והמורכבים ביותר. שלום חשף את „המחתרת היהודית". הוא „השיג" שורה של מעשי סיכול. מעמדו התחזק במיוחד כאשר שמעון זכה בראשות הממשלה. שלום ציפה שפרס יתן לו גיבוי מלא לכל מעשיו. פרס, שלא ידע את כל פרטי פרשת השב"כ, מצא את עצמו ממולכד בה עוד לפני שהתפוצצה ונודעה ברבים. פרס שרצה לשמור על מעמדו של שלום, היה צריך להתמודד עם בעיה גדולה – להשאיר את אברום שלם ואת עצמו בחיים הפוליטיים.

סוכן מקצועי יודע היטב כי „פנצ'ר" או „תקלה" גורמים הסתלקות. כלומר, עליו להדיח עצמו מן השירות וליטול עליו את האחריות לביצוע המעשה. בצרות אסור לו לערב את הדרג המדיני, אפילו הוא היחיד לדעת. זהו ה„קודקס" בשירות הבטחון הכללי. לפי כלל זה היה אברהם שלום חייב להדיח עצמו מיד לאחר הריגת המחבלים. תחת זאת, החליט ללכת דרך ארוכה כדי להישאר על הכיסא הבטחוני. ראש הממשלה, שמעון פרס, נקלע לצרה. הוא לא נוטר איבה לשלום משום הערכתו הרבה לאיש, אפילו אחרי עדותו הבעייתית בפני חוקרי המשטרה. אומרים ששלום שיקר לחוקרים.

„בחקירת המשטרה התגלה כרגשן וכאדם לא ישר", אמר לי אחד מן המעורים בפרשה. „אני חושב שהוא אחד האנשים הכי רציניים שהיו אי פעם בזרועות הבטחון של ישראל" – אומר רפי איתן – „כל מה שעשה כל חייו עשה למען מדינת ישראל. הוא אדם שכיוון את כל מעשיו למען המדינה. אין בו שום דופי אישי. אך כמו בטרגדיות יווניות נכנס למבוך שאין ממנו מוצא. למרות כל ההאשמות המוטחות בו, אברום הוא ישר־דרך". הכשלון, אינו מזמן, רבים שידברו בזכותו של אדם. וככה זה גם במקרה של אברהם שלום. הוא נכשל והכשיל ונותר, כמו שהיה, בודד. כמעט לגמרי.

דניאלה ולנסי. ארבע־עשרה שנות מלחמה ונצחון מר / נעה גל

אין דין ויש דיינים

בדצמבר 85' פסק בית הדין הרבני כפיית גט על בעלה של דניאלה ולנסי. ב־31 באוגוסט הפך הגט שקיבלה סמל למאבק ממושך של מסורבי גט. ולנסי הקימה ארגון (50 חברים). 7000 מסורבי גט מחכים לתוצאות. „אני לא מאשימה את בעלי שמנע ממני אושר", אומרת ולנסי. „אני מאשימה את החוק, את בתי הדין הרבניים"

עשרים [illegible] קבלת הגט, שכבה על [illegible] „פשוט הלכתי לישון. לא הייתי מסוגלת לעשות שום דבר אחר", היא אומרת. בדצמבר 85', פסק בית־הדין הרבני כפיית גט על בעלה. וב־31 באוגוסט 86, הפך הגט שקיבלה לדגל, סמל לסיומו של מאבק ממושך של מסורבי גט. ההשוואה בין אסירי ציון לאסירי בית־הדין הרבני תעלה מדי פעם בשיחה, מעשה אירוני. אילמלא היה סיבה לבכי אפשר היה לצחוק על ההשוואה.

חמישים מסורבי־גט חברים בארגון שהקימה דניאלה ולנסי באפריל 1984, שבעת אלפים נוספים מחכים מחוצה לו. פגועים עד כדי שיתוק. רצוצים ממעלליהם חשוכי האנושיות של אלה המתחסדים ב„צווי ההלכה", בעוד הממתינים הולכים ומאבדים תקווה. בחיים האלה כמו בחיים בכלל: לזמן העובר אין תחליף. שנים מרות. עשר, חמש־עשרה, עשרים. „יכולתי ללדת שלושה ילדים נוסף על הבן היחיד שלי", אומרת ולנסי. בגיל ארבעים וארבע היא לבד. דמות מגוד, מאוד מפוכחת. היה להבין שאושר משפחתי כבר לא יהיה האושר שלה. „הגט שקיבלתי אחרי ארבע־עשרה שנים הוא נצחון. מבחן שעברתי. זה לא יהיה יומרני לומר שהמדינה העניקה לי את הנפש שלי ועברה את המבחן יחד איתי. השאלה שמתעוררת היא, כמובן, למה זה צריך לקחת כל כך הרבה זמן. אני לא מאשימה את בעלי שמנע ממני אושר. אני מאשימה את החוק, את בתי־הדין הרבניים, את המדינה שלא התערבה לכפות גט הרבה יותר מוקדם משעשתה. הרבנות מסרבת לגנוב מתוך עמדה שוביניסטית מובהקת. האשה היא כשפחה. בעוד גבר יכול להוליד מאשה זרה ילד חוקי גם בלי־גט, אשה יכולה ללדת במקרה מקביל – רק ממזר. הם רוצים להשאיר לגבר את השליטה בכל המערכות, על כל אפיקי החיים."

עכשיו היא מנסה להירגע. להיחלץ ממה שהפך לכוח מניע לחיה ולהפנות את האנרגיה לבניית דבר מה חדש. לשכוח את השימוש בטרמינולוגיה של מלחמה: כוח עמידה, יכולת שיפוט, הגנה, התגוננות. במשך השנים התכתבה עם רבנים, עם ראשי המדינה, ניסתה לשכנע, להפעיל, לשמן את מכונות הצדק, הרחמים, המוסר. „הגעתי למסקנה שאין רע מהרע הנוכחי. שאין ממה לחשוש. אם אני לא אעשה משהו, אף אחד לא יעשה. נעזרתי בהרבה עורכי־דין. האחרון שבהם, טוען רבני, לקח 1000 דולר שכר טירחה ונעלם לחו"ל. השאיר אותי בלי פרוטה. החלטתי שאני מגינה על עצמי".

קולה שקט מאוד עכשיו, נמוך, עוקב אחר פיתולי חוט המחשבה בשעת דיבור. חיתוך הדיבור הצרפתי מסגיר את ארץ מוצאה, טוניס: את השכלתה האקדמאית, תרבות צרפת. לארץ הגיעה בגיל שלוש־עשרה למוסד עליית הנוער בסג'רה יחד עם אחותה. שתי בנות למשפחה בת חמישה ילדים. ההורים, שומרי מסורת, מגיעים מאוחר יותר, משתקעים בירושלים. שם מכירה ולנסי את בעלה לעתיד. „הוא היה פקיד, עשה רושם מצוין. התייחס נחמד. הייתי בת עשרים ושבע, לא ילדה, אבל די טמבלית מסתבר. הוא לא התאים לי". נקודה, אין פירוט. שתי שנות נישואין, ילד אחד. „אילו הייתי שותקת יתכן שלא הייתי מגיעה לשום מקום. הייתי חלק מאלה שמקבלים את הדין ולא מסוגלים לעשות דבר. תודה לאל שלא הפכתי להיות אדם שנטלו ממנו את כוח החיים. לא מתי בציפיה של עשרים שנה, עירירית ומיוסרת, כפי שזה קורה לחברים בארגון שלנו. יחד עם זה, לא נסחפתי עד כדי כך שאוכל לצפצף על הכל ולחיות את חיי ללא גט רשמי. רציתי חופש מתוך שחרור חוקי. תמיד שאפתי לחיות על־פי המסורת. אני אדם ביקורתי ולא יכולתי לשנות את אמונתי. אני שלמה עם עצמי על אף ששילמתי מחיר

„כל עוד הסמכות הבלעדית לדיני אישות נתונה בידי הרבנות, בתמיכתה של המערכת הפוליטית, אין סיכוי לשינוי. בהלכה ישנם פתרונות, אלא שאנחנו חסרים דמות סמכותית המקובלת על המימסד, אין מי שיפסוק וינהיג"

כבד. מה שמנחה אותי, זו ההכרה שלי. התפתחתי בהתאם לאמת שלי. גיליתי דברים חדשים על עצמי. מונחים כמו, אני עם עצמי ומה איכפת לי מאחרים, כבר לא מתאימים לי היום. אני לא יכולה שלא להיות מעורבת. זה אולי פיצוי על מה שאיבדתי. על האושר שיכול היה להיות לי".

את הגט קיבלה בחרדה בהולה בחוסר אמון. עד הרגע האחרון לא האמינה שרוני, בעלה, לא יתחרט. חששה שמשהו ישתבש אבלון, שהוא יאמר פתאום: „לא".

„בסופו של דבר הוא עשה את זה כאילו זה טבעי. בלי רוגז, בלי מתח. ארבע־עשרה שנים הוא החזיק אותי ועכשיו הוא מסכים כאילו לא קרה כלום. ואני, אחרי שנגמר הכל, אמרתי: אני מאחלת לך כל טוב. מתוך טיפשות או מבוכה, לפעמים אני מדברת מין שטויות כאלה". כשהיא צוחקת, מתוך מה שהיא מכנה טפשות או מבוכה, הצחוק שלה נשמע כמו צעקה קטועה. נע בין ההתמכרות למציאות הטריה לחוסר היכולת להאמין שהרע כבר מאחוריה. היא מכסה על פיה בכף ידה כמו נערה המתביישת לחשוף עצבה, משליכה את ראשה לאחור. אחר כך תשתתק בהרהורים, הצחוק גווע. „לפעמים אני לא מאמינה שעברתי את כל הסיוט הזה. שזה באמת קרה לי ולא למישהי אחרת. אדם יכול, כנראה, לעבור נסיונות שישקיעו אותו באפסות, בדכאון, בשגעון, ולבסוף לחזור להיוולד מחדש. זה מה שקרה לי".

עד הרגע האחרון שאלו אותה שאלות מרגיזות, היא אומרת. גם בבית־הדין הרבני וגם בפרקליטות, לשם הגיע תיקה אחרי שנפסקה כפיית גט. היה עוד מי ששאל: מה בעצם עילת הגט? „בעלי המשיך ליהנות מהפאראדוקס שלו. כבר לא איכפת היה לו שאמות, ובלבד שלא אהיה של מישהו אחר. ואיש לא עצר אותו. ביום הגט הוא אמר: 'אף אחד לא כפה עלי'. למה שאכפת?"

עכשיו היא לומדת, עובדת. מורה בבית־ספר תיכון ברמת השרון לספרות עברית וצרפתית. לפני שבועות אחדים עברה מקרית־גת לרמת־גן. „החלטתי שצריך לעשות שינוי. לעבור למרכז."

„מתוך המסורה המקודשת של שימור תא המשפחה אד־הוק מתפתח מצב חוקי שהוא פירצה לזוגות רבים"

נישואין לא נראים לה אפשריים בזמן הקרוב. „במשך השנים היו מספר הזדמנויות. בסופו של דבר לא יכולתי להבטיח חיים שלמים והתנתקתי. אנשים לא הצליחו להבין איך זה שאין פתרון ועזבו". אשה יפה תווי פניה גלויים, בעלת כוח, אשה שהתגברה בתוך חיים מלאי האכזבה ואכזריות, ולמרות הכל יש בה התשוקה להמשיך, למצוא שמחת חיים מעבר לכאב, אמונה.

יש כפיה דתית ואין כפיית גט

20 אלף תיקי גירושים נפתחו בבית הדין הרבני בתל־אביב בשנת תשמ"ו. מתוכם רק אחד או שניים יגיעו לחיוב גט

זורח רוזנבלום, משפטן, מבהיר את ההיבטים המשפטיים של בעיית מסורבי הגט. תשובותיו נוגעות בשאלות עקרוניות בנושאי נישואין, משפחה וגרושין בישראל. כבעל חינוך דתי הוא מתמצא גם בדיני ההלכה ובתפיסתה של ההלכה.

מושג ה„משפחה" הוא אומר, השתנה מאוד מאז נקבעו כללי ההלכה לפני מאות שנים. אין ספק שבמדינת ישראל, עם כל שירותי הסעד הקיימים, הפונקציות המשפחתיות של „לזון, לפרנס ולכלכל" כפי שמתחייב הבעל בכתובה הן משניות. אשה יכולה להתפרנס ולכלכל עצמה בכבוד. ואם יש צורך, היא יכולה להיעזר בשירותי הקהילה. גבר ואשה הנישאים היום מקיימים קודם כל קשר רגשי, הישענות, קרבה, תמיכה רגשית. ברגע שבני זוג מגיעים לבית־הדין הרבני במטרה לפרק קשר מורכב כזה, נוקשה ומגונן, קשה לבית־הדין להיכנס לפרטי הבעיה. הכלים ההלכתיים המסורתיים אינם מספיקים.

אנשים נותנים בשיאו של משבר כשהם פונים לבית־הדין. ברגעים כאלה קשה לאדם לתלות את האשם בעצמו. והנה עומד אדם כזה בפני מוסד ששפתו זרה ולא מובנת, הלכותיו לא מפורשות לאורח המצוי וכל תדמיתו נסתרת ומרוחקת מהחילוניות. כזה מאוד לתלות את האשם במוסד כזה. הרבנות הפכה סמל לרוע, ובמעמד כזה קל להיסחף להשמצות, לא תמיד בצדק. ולנסי טוענת כלפי בית־הדין הרבני כי לא כפה על בעלה גט והביא לגרושיה מהר יותר. מדוע בעצם?

למעשה, במדינת ישראל אי אפשר לכפות גט. זו עובדה. אפשר להשיג גט מהיר, תוך שלושה ארבעה חודשים רק כשישנה הסכמת שני הצדדים. אם אחד מבני הזוג מסרב, לא ניתן לכפות. העילות לכפיה הן כל־כך מצומצמות בהלכה עד שלמעשה ניתן לומר שאין גט אלא בהסכמה. הגישה ההלכתית מתייחסת לקדושת המשפחה ולקדושת הנישואין באינטרס סוציולוגי ראשון במעלה. פירוקה יהיה רק במקרים מיוחדים ומוגדרים.

הדוגמה הבולטת: מושג של „אשה מורדת". כלומר בגידה. מושג של בעל מורד לא קיים. בגידה של גבר נסלחת על־פי ההלכה. חוסר התאמה בין בני־זוג איננה סיבה לגט על־פי ההלכה. גם במקרה שבית־הדין מגיע למסקנה שחיי הנישואין לא יצלחו, אין הוא כופה גט אלא ממליץ. נאמר: „מוטב לצדדים שיתגרשו". ניסוח חמקני שאינו מחייב. משמעותו המשפטית של פסק־דין כזה היא שלא ניתן לאכוף את ביצועו.

לדעת רוזנבלום, בית־הדין אינו מפלה בין גבר לאשה בעניני כפיית גט. פישור בין בני הזוג הוא מטרה מקודשת, באמת, אפילו במחיר מה שמתפרש על־ידי בני הזוג כסחבת. גבר לא ישיג כפיית גט מהר יותר מאשה, רק בשל היותו גבר. הזכות ההלכתית שיש לגבר היא בהולדת ילדים. ילוד גבר מחוץ לנישואין לא ייחשב ממזר. אשה שילדה ילד לגבר שאינו בעלה, בעוד היא נשואה לאחר, תלד ממזר.

„מתוך המסורה המקודשת הזו של שימור התא המשפחתי אד־הוק, מתפתח מצב חוקי שהוא פירצה לזוגות רבים. מבחינת בית־הדין זהו מצב מפוקפק, המלכד שהשאיפה למניעת הרע מביאה לעיתים לרע גדול עוד יותר. המושג של 'ידועים בציבור' מאפשר לגבר או לאשה לחיות יחד גם ללא נשואין. המחוקק נותן ל'ידועה בציבור' יותר ויותר זכויות (ירושה, תמלוגים, פנסיה לאחר פטירה) וזו ודאי לא מטרתו המוסרית של בית־הדין הרבני".

האם ניתן להגיש תביעת גרושין בבית־המשפט המחוזי ולעקוף, על־ידי כך, בן זוג מסרב?

„החוק במדינת ישראל מסר את עניני האישות לסמכות בית־הדין הרבני ואת עניני אחזקת הילדים, חלוקת הרכוש המשותף ומזונות לידי בית־המשפט. אשה יכולה למהר ולפנות לבית־המשפט כדי להשיג תביעות כספיות והסדרי רכוש, משום שהוא רגיש יותר לבעיות אלה. אולם את המסמך המתיר את חיי הנישואין שלה לא תוכל לקבל שם. נשים משתמשות בהסדרי הממון והמזונות הנקבעים בבית־המשפט כאמצעי לחץ על בעל המסרב לגט. כנ"ל לגבי גבר. ומסיבה הפוכה לזו ימהר הבעל ויפנה להסדר תביעת הגרושין שלו בבית־הדין הרבני".

מהן הסיבות לחיוב גט?

„אם בית־הדין הגיע למסקנה שאחד הצדדים חייב לקבל או לתת גט, העילה היא בדרך כלל בגידה. אשה שבגדה אסורה על בעלה ועל בועלה ולכן חייבת בגט. הבעל חייב לתת לה. סיבות אחרות יכולות להיות: פוריות הגבר או האשה, או כשבן הזוג מביא הוכחה למום שלא ידע עליו לפני הנישואין, או כשבעל טוען שלאשתו בעיות מנטליות. בפועל אין בית־הדין הרבני פוסק חיוב גט. המקרים הם נדירים. הוא ממתין להסכמת המסרב, ואפילו שנים ארוכות, כפי שאנחנו יודעים".

מה תהליך של כפיית גט?

„החוק קובע שאם לאחר שישה חודשים מיום חיוב הגט לא התגרשו בני הזוג, יכול הצד המבקש את הגט לפנות ליועץ המשפטי לממשלה בעזרת עורך־דין או בכוחות עצמו, כדי שיכפה את הגט בדרך של מאסר. זהו אגב אחד מעלי התאנה שבתי הדין הרבניים משתמשים בהם כדי להסביר את הצורך בהרחבת סמכויותיהם. הם אומרים: אילו ניתנה לנו הסמכות החוקית לכפיית גט, היינו משתמשים בהוראת חוק הגט חדשות לבקרים, ומספר המסרבים היה קטן. למעשה זהו תרוץ, משום שבית־הדין הרי נמנע מלפסוק חיוב גט".

מהם הסיכויים שהממסד הרבני יגמיש את עמדותיו?

„לדעתי, הסיכוי קלוש ביותר. כל עוד הסמכות הבלעדית לדיני אישות נתונה בידי הרבנות, בתמיכתה של המערכת הפוליטית, אין סיכוי לשינוי. בהלכה ישנם פתרונות. אפשר למצוא פירושים שונים. אלא שאנחנו חסרים דמות סמכותית המקובלת על הממסד הדתי, על הציבור הדתי והחילוני בארץ, כפי שהיו בזמנם הלל הזקן או רבנו גרשום מאור הגולה. אין דמות המסוגלת לשמש פוסק יחיד. המערכת נתונה בידיים רבות המפעילות שיקול דעת קפדני יותר או פחות, אבל קפדני".

„20 אלף תיקי גרושין נפתחו בבית־הדין בתל־אביב בשנת תשמ"ו. מתוכם רק אחד או שניים יגיעו לחיוב גט. זהו מספר אפסי, חסר משמעות. גם הנסיון לכפות או לשכנע את בית־הדין לפסוק חיוב גט על־ידי פסיקה של רב רפורמי, או על־ידי סימוכין מרבנים אחרים, מלבד אלה המשמשים בדין הוא נסיון עקר. השפעתו על בית־הדין היא כהשפעתו של רופא אליל על מחלה ממארת. רק מעוררת רוגז ואנטגוניזם. הדיינים בבית־הדין ימשיכו להגן על מוסד הנישואין ביתר תוקף ליציבות המסגרת הזו בפועל, ואולי דווקא משום כך. יש פה אולי מאבק כוחות מסוים. זו הסיבה, לדעתי, שהמקרה של דניאלה ולנסי הוא מקרה לעצמו. אין לראות בו תקדים או פתח לשינוי".

משא
לספרות, אמנות ועיון

עיניים לאשבעל
מאת אמנון נבות

הערות לדרכה של סידרת „היכל הכלים השבורים" לדוד שחר, עם הופעתו של החלק החמישי בסידרה, „יום הרפאים".

שער ראשון: „הכל מתפורר"

מזה שבע עשרה שנים, וליתר דיוק, מאז הופעת־בדפוס של הרומאן הראשון בסידרת „היכל הכלים השבורים", בקיץ 1969, מצויים שוחריה הנאמנים של הסיפורת העברית במצב דרוך של ציפיה מתמדת: הזכה שלכול עיניהם בפיה, נרקמת והולכת מתוך התוהו האביך של הפרוזה הנכתבת כאן, היא האבק יום הקטנות שלה, אחת היצירות החשובות, אם לא החשובה ביותר בסיפורת העברית החדשה שלאחר תום עידן האבות המייסדים שלה – ברנר, ברדיצ'בסקי, גנסין ועגנון. ניתן היום לקבוע במידה רבה של ביטחון, ששלושת חלקיה הראשונים של סידרת הרומאנים של דוד שחר הכופיעה תחת כותרת־העל „היכל הכלים השבורים" ותת־הכותרת „הדייאן" מתבלטת במבריה האפיים, בעוצמה הגאראקטיבית המתמחסת מסנה, ביכולות הדירוגיות, באורגאנום התיכאכי ובזהירה בסיפורות העוקבת בכל האמצעים המעודכנים של הרומאן המודרני (חסיבות של זרם־תודעה, התחירה לאהרות, בתוך פיצול ובתחביר ההיפוטאקטי המאפיין אותה, כמעט על כל הקיים והמתהווה בסיפורת העברית לאורך עשרים־שלושים השנים האחרונות.

אני רוצה לקוות שקביעה זו, על הטוב ועל המורכב שבה (שכן, הצבתו של אורגאנום אמנותי בסיג גובה רם כזה, תגרום לכל נפילה שתהיה נפילה של ריסוק איברים) תתקבל במלוא תוקפת הרצינות שאפשר לייחס לה – תולדת מספב ביקורתי עקב פרי מעקב בן שנים רבות, ולא כנסיון נוסף, קל ונפסחי להמליך מלכים לשעה. קביעות אלה ביחד יתהוה וניצולותה של סידרת הרומאנים, קבלו תוקף מוחשי רק לאחר הופעת החלק השלישי של אותו קאנון („יום הרוזנת", 1976) ורק מקרא חוזר בשני החלקים המוקדמים של הסידרה („קיץ בדרך הנביאים" ו„המסע לאור") נותנים תוקף בצבבר לקביעה. סלפחות מבחינת הפוטנציאל שכבר מוכח כן, לפנינו אולי האורגאנום הסיפורתי החשוב והערכי ביותר מכלל אלה שנכתבו ופורסמו בשלושת העשורים האחרונים.

מחר גיסא, האפילה ההגולה הברומה, המפוכפכת והמאובקת של מה שמכונה כאן „סיפורת עברית מעודכנת" על אותו אורגאנום הברקם ההולך, מזה עשרים שנה בקירוב, תחת עינו של המאייסטר הירושלמי. בשנים האחרונות, כששכך במקצת רעש המולת התקווה התפלות שהנחיל לנו דור המדינה בסיפורת העברית, ועם ההולנה הציבה שהעניק דוד גרוסמן לכל תקוה של חידוש חזות בפרוזה העברית בעקבות הסביני של הבאה הזאת, מתבלט הולך יתורה, עצבאותו ועוצמתו של הקאנון הלוריאני הברקם ההולך, והיינו, לפחות בעשור הראשון לעיצובו האמנותי, אינו יכול להיות מוטל בספק. מאידך גיסא, יש רגליים לסברה שתבנית הענק, ה„גראנד פרוז'קט" של הקאנון הזה התארגנה בתודעת המספר לאורך אותן שנים, ולפיכך, עניין ה„גלגול" של חסיבות וייחודיות בהפעל הכתיבה, בוה, ה„חידי תבנית העל המתגוששת בו תבססם קר בהלוריוזמן ובאופן מבסבר. פתיחתו של הביקורתית סיפורות לאורך שני־עשורים בקירוב יוצר עשוי לא מכולם אצל קורא סיפורת עברית בן הסוג הפחות מודע, פחות בתרגיל ופחות קשר לביטוי האמנותי העליון של חידוש החזות הקיומית שלנו כאן בבאה הפנים האחרונות והבעגלים הסובבים אותה. אך גם לקורא המודע צפוי קושי לארכובול בבואו להתמודד עם תבנית העל האידאית הפראקטית שבבתוה שואב הקאנון הלוריאני את עוצמתו וייחודו. הקושי בעיקרו, הוא יש לסייג בייד, אינו טמון בהתמודדות עם רומאן בודד ברצף הלוריאני – התחביר הכפתל, עדום הזמנים והכפנים המפתיעים מאפיינים גם את הרומאן הבודד, אבל בצויים ברומאן אופייני לסידרה די פתיריים וביטורים מחובבים סיגרים גם לקורא ספוראדי להתמודד עמו, לפחות ברובד הפעלות שכוחי (נעיד בייד – ברובד הפעלות שיכוחי, עוסקת סידרת רומאנים זו בזכרונות של ילדות ירושלמית בשנות ה־30, אבל תמליתה של הגורה זו וזה להגודותו של „ההוא ועונשו" ב„רומאן בלשי" ותו לא). ברם, ראיית האורגאנום המתהוה, זיהוי „תבנית העל" והתמודדות עקיבה עם התואי המפותל והאורך שנוצר במהלכן של עשרים שנות ההבודדות ספרותית, ההתמודדות של המספר עם תבניות אידיאיות בעלות ממדי ענק, התחבטותו של הקורא (ובדיקה הדוקה למספר) עם שאלות של מבנה ואידנון (שבין הקאנון הזה, לא רק שהוא חד פעמי בתולדות הספרות העברית הערכה ונדיר מבחינת פוטנציאל המורכבות והספג גם בספרות העולם – עיצובו במין סימפוניה בלתי גמורה, המסכת מזה עשרים שנה מעמיד שאלות קשות כלפי כל הליך ה"סיגור" העומד עדיין בפני המספר.) כל ההתוויות האלה הופכות את ההתמודדות עם „הקאנון הלוריאני" לעניין מוקשה ופרובלמטי, גם לקורא כערוה וכהיע.

הקורא שואל את עצמו, ובצדק, כיצד זה כהחבות המורכיות של הקאנון, שסביבה ובמידה רבה אף בעביה סובבות כל העלילות הכבודות ועלילות הכוכבה, דמות הפרדוקסיים של גבריאל לוריא, עלילותיה, עד הרומאן החמישי בסידרה משנית בתכלית לאלה של שאר הדמויות, ואם נעקם בתיאור אירוני, עלילותיה, או טוב מזה, „כבות הקסם" הכופקות לה על פניה של הסידרה כולה פחותות גם בהכוואה לדמויות משנה תפלות: כבר בשאלת תכתית מבע זה, שהיא הריכה בכל נורכבה בסיכית של עיצוב רומאן, צפוי הקורא לקושי רציני. הקורא שואל את עצמו כיצד זה מתקשרת עלילת שרוליק הספרן הכושל והבידה בחלק השני של הקאנון („המסע לאור") עם עלילת שוסי רבן („יום הרוזנת") וכה מאיר אותם למסגרת אחת. ההתבקרות במותו של שרוליק ניתנת להסבר דחוק – שרוליק הספרן היא אחת ב"דמויות הלוריה" המסתופפות בהונג של גבריאל לוריא – אלא שדמותה של שוסי רבן אינה מקושרת גם בקשר רופף מסוג זה; כיצד זה כאהרית ביד של שרוליק הספרן, שלבש בסיכה של כובר קאלוריניסקי, מופיעה לפני תיאור קורותיו כספרן צעיר ומאוהב לא־ארבבך של כיכר ותקוה באוריתה לנראו. קשה מזה, הקורא שואל כיצד מתקשרת דמותו הזוהרת של הספרן הקטן, המתמודד בעוצמה בה איררה, עם תהליך שבמסגרתו כל כבואות חייו נסתעפים והולכים, עם דמותו של כובר זעוף ורגוז, דמות קרית בקבל רב ושפע רצון טוב של קורא ניתן להוות בה שיקוף גרוטסקי חוזר של הספרן הקטן והאצייק בשבבר: התהליך שבעטיו דמות שכוחה ולכאורה כפלה לגמרי ורמותה של הכנרת ברונהילדה) הופכת להיות דמות עגולה המתמוסת בעוצמה בפתיחה הכרון חבריה הוא תהליך חד־פעמי בעוצבתו הספרותית, אבל המניע לטראנספיגורציה זו במסגרת הקאנון אינו מתבהר.

העניין כולו הופך להיות מוקשה לכשכתבהרים מפניב מפתיעים והסטות דגש והעתקות של מרכז כובד שיכולים להיות מוסברים פחותים בהדבה דמות משנית לגמרי (רמותה של לאה הימלך) דמות הכרת עניין בזכות עצמה, הופכת להיות דמות ראשית בדי כך, כשני הרומאנים האחרונים בסדרה („ניגגל" ו„יום הרפאים") סובבים במידה רבה סביבה, זאת בשעה שדמויות מרשימות ובעלות פוטנציאל מורכבות עז וכתות עניין פי כמה (כגון הכוהנים של שוסי רבן, אסבעל עשתרות, או דמויותיהן של יעל ואוריתה לנראו), עלילותיהם של אלה, לא רק שלא קיבלו מיצוי־ופיתוח מספק לאורך הכיבת חלקי הקאנון – שצבר כבר 1200 עמודי ספר – חמור מזה, דמויות אלה ניגכשות על סיפה של ההתרחשות הקובעת בחייהן, וכאילו ביקש המספר להתעלל בקוראו, מטסת נקודת הכובד לעיסוק בזוטות או בדמויות זוטות. הקורא המבקש להתמודד באמת ובתמים עם המערך הגאראקטיבי המורכב של הקאנון גובה וקביעה זו מחריפה והולכת, הופכת להיות באמת הדבר המור ומכביש בשני החלקים האחרונים של הקאנון, („ניגגל" ו„יום הרפאים") שטכניקת ההתחבקות־בהתמודדות – קובעת עם מוטיבים מרכזיים ודמויות ראשיות שיש בהן כדי לתת למוטיבים המרכזיים ייצוגי הפכה להיות טכניקה מודעת של מספר, ושחל פיתות עצום באפקט המתמשך מטכניקת השהיה ופעיות 'פערי סיקרון' זו, וכמעט כל ערך אמנותי שאפשר לייחס לה בהקשר זה כאיים לְנבוק חיים לכל זה. כאילו להבעים, כשקיע בעל „הקאנון הלוריאני" את עצמו ואותנו אל תוך תוכו של יום קטנות ועלילות רופפות.

דוד שחר

נתמקד בחלק הזה של הדיון בשלושת החלקים הראשונים של הקאנון, שבערכם, כאמור אין להטיל ספק. אבל גם הם אינם מקלים על הקורא ואינם מסגירים בנקל את הבסיסים התימאטיים והאורגאנום האידאי שלהם. כאמור, אין למצוא היגיון גאראקטיבי שנוזר שלפיו מתארגנות העלילות: גם קשר אנאלוגי בין העלילות השונות, רופף ובעייתי למדי, ובוודאי שאינו משקף את סוג הקישור הראוי לאורגאנום אמנותי בקנה מידה כזה. לקורא המעיין והמהותי, שעיניו לא לסיפוקים מיידיים אלא להתמודדות ולקיחת חלק בתוויה חד־פעמית בתולדות הספרות העברית, שפינו להתמודדות עם ביכורי אמנותי מורכב, התבהר ותארגן התבנית האידאית הפראקטית של הקאנון הלוריאני, ולא כאליה, אלא מקץ התמודדות עיקשת, חוזרת ונשנית. לקורא הזה יתבהר שתבנית העל של הקאנון מורכבת משתי תבניות־יסוד גנטיות: האחת נרמזת כבר בכותרת ובכותרת המשנה של סידרת הרומאנים, ומרמזת על קשר השתיתי עם הקבלה הלוריאנית שממנה נובע הפיצול והפרודתיות המאפיינות את הסידרה כולה, אותו אי־סדר מאורגן, הצמדים האינטופיים של הנשגב והמגוחך, הרוחני והנפסבי, הספל ומר העם, בר המשמעות והסתמי בתכלית: רוטה שכמעט כל רמות הדמות, כל עלילה ועלילה, לסוות בשלושת חלקיו הראשונים של הקאנון, מתפרקת לאין סוף פרודותיה בעקבות טלטלה עזה בין הנשגב למגוחך, בר המשמעות והסתמי בתכלית וכו' וכו' בביטוי, והתפרק העולם הנחייה לאין סוף פרודותיו והתפקידו של המספר הוא לנסות לטהר אותו סיחור רפאי (רסטראציה), או אם נקוט הכבר מטאפורי – העולם המסוחזר מתוך האגס של הדיכון משול לאותו כד עתיק שנמצא בצורת רסיסים, ותפקיד המספר־הרסטוראטור הוא ללקט את הרסיסים הפזורים על פני מגדיה הקוסמים של התודעה ולשחזר את הכד מחדש, בתוך הנחת יסוד (ובעצם מקבלה) שהגינזורות שלה כעונות משמעות כלפי כל בה שכרוך בחיבור הפראקטי, הכימונים הפרודתי של הסיחזור הזה. הנחת יסוד זו, בסיפה קבלי לא פחות: שהכד המסחזר אינו כד, אלא רסיסים שהודבקו להיות שיקוף או אידאה של כד: ההויה הרסיסית, הפרודה, המנופצת הפזורה בתוך חלל אין סופי (שהאקוויוואלנט שלו, הוא כמובן, חלל התודעה) מתריעה על קיומה לכל אורך האורגאנום האמנותי הזה, והיא צריכה לקבל ביטוי כוהתק בכל אחד משלושת המכבדים, כלל כימר הזמן. המספר אינו בורא העולם, אלא מסחזר עולם מתוך הפרודות שהתחיד אחרי־בורא העולם בכבודו ובעצמו. העולם המקורי, ה„אותנטי", לא יכול היה להכיל את שפעת האור והתפרק לאינסוף רסיסיו ופרודותיו. אקט ה„בריאה" החוזר של המספר מוגבל, לפיכך, מתוך עצמה המספר בלקט רסיסים ככל יכולתו, ומסחזר מחדש עולם נחייה, אבל זו בריאה חלקית, מוגבלת ופגומה, שבה הרסיסים החסרים, מתריעים בכל איוותם על מופרכות הניסיון לשחזר עולם סדור על פי היגיון ליבאורי, מתפתח או מימטי (מתקה כבריאה). המציאות הפרודתית איננה ניתנת לסיחזור מלא, אידגון רצף בר משמעות (במובן המסורתי, על בסיס הנחות היסוד של רומאן המאה ה־19) הוא בלתי אפשרי, הוא שיקרי. הדרך היחידה לארגן ולשחזר עולם בר משמעות היא הדרך הפתלתלה, ההיפוטאקטית מבודנת התחביר שלה, ממש כפי שהרסטוראטור משחזר את הכד על פי מצאי הרסיסים שבידו, ואינו אבוד לעצב כד חדש.

כנגד אותה שפעת האור עליה מדברת הקבלה הלוריאנית, בעמיד המספר בן זמננו פגרכים משמעות הדבר, שגם תהליך הליקוט נעשה בעצם בתוך לימבו חשוך ומבעבע. הדבכים אלה מקבלים ביטוי נאה במשפט הפותח את הקאנון הלוריאני, משפט הכולל בתוכו את כל האלמנטים הבוחרים למעלה, או לפחות, הדהוד הקונוטאציות העולות ממנו מדגים את הנאמר („ארבעה אבות תחושת הזיכרון: האור ומי הבור ופי הבערה וצוק הסלע שבבידה – קשורים בי ובדמותו של גבריאל לוריא מן העת שעשה בביתנו בימי ילדותי (...) ברגע בו הייתי שואב מים מתוך הבור, קבעה דמותו בזכרוני כעולה מתוך פי הבור יחד עם דלי המים העיתנים בלי הרף בריצוד סבריד האור").

תבנית יסוד שניה, שהיא היא המארגנת בתחומיה את בסיס הקונפליקט בסידרת הרומאנים הזאת לכל אורכה, וקונפליקט זה מסמן, לשיטתו הרוחנית של המאייסטר הירושלמי, יותר מכל דילמה אחרת, את הפיצול שביסוד ההויה הקיומית שלנו כאן: היהדות והכנעניות. קונפליקט סמוי זה מקושר אף הוא בלי הפרד בדמותו של גבריאל לוריא וברמויות־לוויין אחרות שלו (וראה להלן).

בבסיס התבנית האידאית הזאת, אין צורך לומר במיבוס הייחודי שלה, מתייצב דוד שחר כנגד כל קונצפציה מרכזית בסיפורת העברית בת מאה השנים האחרונות. אין צורך להוסיף ולהדגיש, ששחר מעמיד מרכז כובד אידאי, תימאטי ופראקטי הנוגד את כל הקונצפציות המימטיים והדיאל־פסיכולוגיים השוררים כיום בסיפורת העברית בטעם מעולו הטעם העכשווי.

(המשך בעמוד הבא)

קווים לדיוקנה של שאיפה לפואטיקה

ממילון שלם למילון כיס
מאת גיורא לשם

ב„לאקלימן הסגנוני של שנות החמישים והששים בשירתנו" שירטט נתן זך, בטוסה של סידרת מאמרים שנדפסה ב„הארץ" בקיץ 1966, תוכנית סגנונית־פורמאלית לשירה, כבנין מקיף לנסח פואטיקה רחבה לאורם של השינויים המפליגים שחלו בשירה העברית במשך שנות החמישים. זך מנה במאמרו הפרוגרמטי נקודות, שמהן „לא כולן משותפות לכל המשוררים, ולא כולן בעלות חשיבות שווה. ואף־על־פיכן כולן אופייניות הן, קיימות בתור 'שוברות', 'בסיות', 'השפעות', או תנות כל שם אחר. ומכותן, ורק מכותן, ניתן להסביר את היקות, את האהבות ואת השנאות. ורק הן שייכות למה שניתן לכנותו בשם ההוה של הצירה השירית בישראל (גם ביצירתם של משוררים שלא נזכרו), כי היתר הוא בגדר עבר, כלומר, מה שטוב אינו משפיע, או עתיד, כלומר, מה שעדיין אינו משפיע. או בגדר משאלות הלב הכוח – משאלות שלפי שעה הן נחלת בעליהן בלבד". בסידרת מאמרים זו ובספר „זמן וריתמוס אצל ברגסון ובשירה המודרנית" (הוצאת אל״ף, 1966) הביע זך את מה שנתלבן לו בלבטי חיפוש אחרי מבע אותנטי, אותנטי במובן של הידברות אמיתית עם ממשותו של האדם כיחיד, אשר הנוסח הידוע והמקובל כבר לא יכול היה להכילה. בסיכום ביניים („סימן קריאה" 2, מאי 1973) תיאר מנחם פרי את ההוויה של ההתמודדות ההיא עם השאלות הערכיות על מהות השירה ועל מקומה בתוך הוויה, חברתי ולקולתי: „הם (זך ובני דורו – ג.ל.) לא הצטיינו ברוחב־לב של הערכה שקולה, אקדמית, המקצה מקום בכותל המזרח לגנסין, אבל גם לעגנון; לביאליק ולאלתרמן, אבל גם לזך, ווזכרת תמיד שאפשר כך אבל אפשר גם כך. דורותיות שלהם היו אינטסיקטיביזים, הקביעות – מאניפסטיות, שרירותיות. הצירוף „אינני אוהב" היה הצירוף השכיח במאמריהם. הם אהבו והם שנאו – מסיבות ספרותיות. אבל זך התרכז במאמר הסיום של הסידרה בעניינים של טכניקה פיוטית ותיאר והגדיר התוזכה על מוסכמות של צורה, על היחס בין דיקציה פיוטית ללשון מדוברת, על החריזה, על טבע המקצב המשקל, על צירוקה של התמונה הפיוטית וכו'. בשאלות אלו נהיה זך לדברה הראשי של־התחושה, ששינוי פניה של השירה העברית הוא, באמצע שנות השישים עבודה בת־קיימא שהגיעה לפירקה.

ההערכה הכללית, שלה זכו זך ומאמריו בשנות הששים והשבעים (והרוויה המסוימת שנרתו משוררים אחרים וניסות פואטיות שונות), לא סייעה תמיד להבנה טובה של כל המאפיינים בשירת שנות החמישים ומחשבתה הפואטית. גם לא הבנה היטב משמעותה של תופעה חדשה בימים ההם, שאותה ביקר זך בחריפות, אף כי היתה זו תופעה צדדית במכלול התופעות. לאחר ההגדרות הנעוצות בריתמוס השיר האלתרמני הבתכונותיו הפיוטיות ולאחר ההערכה ה„סוציולוגית" של אהבת שירתו של אלתרמן וטעם הקהל, במאמר „לקיסטה של שירת נתן אלתרמן" (ב„זמן וריתמוס אצל ברגסון ובשירה המודרנית", וראה שם עמ' 67–70), החהיר זך והזהירה חמורה (אך נשכחת) מפני סכנתיה של חריזה חופשית מופקרת: „... מן הראוי להצביע על הסכנות האורבות לחריזה חופשית, כפי שהן מתגלות מדי שבוע בשבוע בשירים הנדפסים במוספים לספרות. ברכם מדובר על 'הפיתוי הגדול לחזור צורה הכרוך במקצב חופשי'" וגו'. בהמשך הדברים מנתח זך שיר כלשהו כבסיס להצמקת התסיבות שבמחייבותה של חריזה חופשית לורימת הסור והגשימות, לרבות הפסקים והתביריים המשמעותיים. לו אך הבנו ההרותיו של זך בכל הרצינות הראויה, ודאי היינו זוכים לסכירת נוזר השירה ה„חופשית", שגלש מן המוספים אל כתבי־העת ואל הספרים. ולא פג תוקפה של המסקנה העיקרית העולה מניתוח של השיר ההוא: „שיר זה הדומה מיינבים „אסכולה" חדשה ושונה מזו של המשוררים העבריים בני שנות השלושים והארבעים. במסגרת הצורנית החדשה, מופיעה גם טכניקה שונה לגיוון, להריגה מן הסכמטיות, כדי להסוות (אבל רק להסוות) את הסימטריות המונוטוניות של הקלוניים שלה, מחלק הכותב את שורותיו כך, שהחריזה החוזרת נבלעת בתוך הקריאה (מאפסי של אי־סדירות ה„חופשית" (כאן ממלאה גם המסיזה תפקיד חשוב). אלא ששם מתח חרש בין השורה לבין התחביר אינו נוצר. וכך די לקרוא את השיר בקול רם, כדי שהצצורות תגלינה את פרוה, על אף ה„הגיון האופנתי". כבר שם זך תיק בין שירת בנירזה לבין השירה המאוחרת יותר, הגם שמסתכן בקביעת אופנות הטעם לזמן ארוך, על כל הרגנטגיים הכרוך בכך, אך האם הסם את הדרך מפני השטפון שב„חופשית" שרירותית?

הבא לטעון כלפי המעשה הנקודות של זך מוצא את עצמו, במקרה הטוב ביותר, במקומו של בעל

נתן זך

משאלות הלב הבוה הוא לא יימצא בהוה של היצירה השירית. בישראל הרבה גילויים מרגיזים של עצמיות שירית. תפסתת ה„ראש הקטן" פעלה את פעולתה במרומה, גם בשירה ובמחשבת השיר. הוא לא יימצא רצוף חוק להתנער מן המוכר והידוע, ה„מקודש" כביכול. אמנם, שינוי טעם אינו מתהווה בבנצרץ אחד של הכרה שירית. שהחוקה כמשפיעה, או פואטיקה שנחשבת כתקפה, ייחשבו מעתה ואילך כבלתי־משפיעות ובבלתי־תקפות. שינוי כזה בתתחושה – החל על שירת הדור כולה, אשר במשך שנים השפיעה על התודעה והשתלטה עליה, וקבעה, מעצם מהותה והכתנותיה, את גבולות השפעתה, או על שירתו של משורר מן המשוררים בהדור – הוא תהליך אבולוציוני המתרחש גם מתוך לשירה ולפואטיקה. המשורר הצעיר, עם שהוא לומד את פירקו, מתברגן בחיים סביבו ובמה שהתהווה בשירת קודמיו, יסמן לעצמו את הגבולות שכבר נתגמו. ואם חפץ חירות הוא, יסמן את תחומי שירתו מחוץ לגבולות הכבושים והמוכרים. הערות תואת, הציגאה אל מחוץ לחומה, ניכלה רק בצמצום על־ידי משוררי שנות הששים והשבעים, בלא הרוה ובלא שבבוע פנימי גדול. הם גם לא התעמקו במחשבה פואטית יסודית, ויצירתם נשאה אותי „אפפירי". גם ביקורת השירה התפסקה, בדרך כלל, במתנקציה הפרשנית, ולא עירעה על תקפותה של הפואטיקה שהתהוותה בשנות החמישים והששים. רק מאמרים ספורים, ספרדים פורי, ניסו להתמודד באופן יסודי עם השיבתו הפואטית של זך ועם יישומה בשירתו. [illegible]

1985) על הקשר בין התהליכים בחברה הישראלית לבין התקבלותה בציבור של שירת זך ואבידן והחייתה המסיימת של שירת רוזן, סיון ובן־שאול. במאמר אחר („זך כאור זך", „משא", 12.10/1984, 26.9.5.10) בחן בתחבא את שירתו של זך בשנות החמישים והששים לאגד של מסות הביקורת שלו באותה תקופה. אבל בתחבא לא התכוון להציע תחליף לפואטיקה של זך, וגם אין באמתחתו חלופה מנוסחת. אהרן שבתאי, לעומת זאת, יצא במפורש כהצעה חלופית. ב„לקראת שינוי הנוסח" („עכשיו" 50, 1985) הדגיש הצורך בשינוי כה החותו עקרונותיה. „מה, אם כן, שינוי הנוסח? האם ניתן היום להציע לסמר צעיר דרך כיצד לשלוף רגל מן הבוץ הזה (אירואליזציה), מבלי שהרגל השניה תשקע עוד יותר? הנושא הזה מצריך דיון נרחב לעצמו, וזה הטעם במלה „לקראת". לקראת שינוי הנוסח, לקראת מודיפיקציה עמוקה, ברצוני להצביע על איזשהו כיוון כמעין סיומת סיכום".

המצע הפואטי שמציע שבתאי ממליץ על נטישת המודרנ של האירואליזציה, שהוא הנוסח האופייני לספרות המערב, כדי לשוב אל מודרנ לימודי־פרשני (במקום הנוסח האימאזיסטי), שהוא, לדעת שבתאי, המודרנ הנבון לספרות העברית: „הכלל הוא, אם כן, שאירואליזציה היא פיתות, ואילו גישה פרשנית, המשוחרת מושא ריבוני נאמנות (ערוטות) תמיד מרחיבה. הדרש הוא קודם־כל מטאפורה של העצמי – כשהעצמי ריק, מנותק, לא יכול להתקיים ולהתפרש את העמדה האיתן לכבות, הנוסח של הבנים, הספרות של דור־המדינה היא בעיקרה של דבר נוסח שבוה: „הכר משמע ויקר – התירה אל האובייקט המקודי, אירואליזציה של „האב", וההכרת אכזבה, פיוסה, תקיפות, הרס והרס". גם מאמרו של שבתאי וגם מאמרי משתמשים במונחים כמו ה„היסטורי" וה„מיתי", אך אצל שבתאי ההיסטורי הוא הווה תמיד והמיתוס הוא תפיסה נוהרצת של המודמה, תפיסתו של שנה בהולם. נקודת המוצא היא במסורת הגוף, כלומר, במה שעדיין משפיע השפעה חיה על כל מה שעשוי להתהוות בספרות הישראלית. כי לא „העם היהודי הוא העצמי שלנו כציבור וכתרבות", כדברי שבתאי, כי אם מודיפיקציה חילונית, ישראלית ועברית, של העם ההיסטורי ההוא, וכי הריתוריקה ההלכתית (שהיא מרכז בחשיבתו של שבתאי) כבר אינה יכולה לפרנס את המכלול של התרבות הישראלית. כי התנום התלמודי, אפילו הוא אנתרופולוגיה פיוטית לא מגבבית, איננו אלא מטאפורה עבור האדם הישראלי המודרני, ואין הוא מסוגל עוד להעניק כרצף אינטלקטואלי ורגשי, את העבר ואת ההווה, אלא במידה שעבר מודיפיקציה מודרנית בלשון. עיקרו של דבר, גישתי רואה את האפשרות, הכל כך ציורית אצל שבתאי, שהאתוס היהודי, במכלול, יוכל לשמש כחוויה.

אם כך האם כך דוחקת השעה, כמרומה, להפר את השלווה, על־ידי בדיקת תוקפן של האמונות הקיימות הרווחות בשירה ובביקורת, גם אם יש בכך משום נטילה של סיכון לא מחושב. על כן אורון במשפט הקשה של שבתאי של זך כבבואה למבע פיוטי מפותוק עבור סוף שנות השמונים בשירתנו. המצע יוזיק אלמנטים טכניים ואידיאים ויגוסתו בו ניסוחים חדשים לרעיונות לא חדשים, מהם של אחרים (ותוהלסתי לוותר על איזכורם ולמראי־מקום), ואציין רק שמות אחדים של מחברים, שהרעיונותים עשויים היו למצוא להם מקום במאמרי זה: יוסף אורן, אהרן בחתנאן, מאיר ויזלטיר, גבריאל מוקד קלוזנר, אהרון שבתאי, וגם ניסוחים שאולי לא נשמעו מפי אורייה. תמציתה של כל נקודה, כפי ניסוחה ב„לאקלימן הסגנוני של שנות החמישים והששים בשירתנו" של זך, תובא בכותרת.

א. התגברות לבית המרובע

לא במודד הרישול: כל סימטריה אפשרית ומהותית. רק דעה קבומה תעניק עדיפות לא־הסימטריה על הסימטריה, ולהיפך. [illegible] הוא הזום המסורגל / כמפי התלמים המישרים; פריק באות ובקות בבית המרובע או המלעשת כמפיה מגע, אוריליות כאוות. מבנה הבית הלא נובע מן המודק האכספרסיבי, ובוה אין כל חידוש. אבל טבעיות תושג באמצעותו של מערך־בנים מתוך־מפשש באורכים שונים וגם בית מרובע, בנוסף על תבניתו הפנימית ומערך טורים של הבית עצמו. בכל מקום, בית בשיר הוא יחידה אוטונומית עצמאית, הגיונית ותחבירית, הבכילה רעיון שלם ו/או תמונה שלמה. השאיפה לפרוץ את מסגרת הבית באמצעות הפסיחה, ופסיחה בכל מחיר היא נוסחה משמים כאין כמותו, חייבת להתמקד על סיבה טובה מאד: תיבנות הבתים הוא האספקלריה של תהליך „ריגום העולם" (ראה נקודה ח) – ההבחנה בערכים הקונסטרוקטיבי של יחידות. המבנה היא תפיסה קונספטואלית המסודה בתחום רעם המבלים של העולם המורע למשורר.

ב. מחזרתו של הטור אל החריזה

דומני שקיימת אפשרות מסודרת־לב במשקם שבין הטור הפתוח (או ה„מתמשך") כיחידה ובבית (אזעית וקטועה) לבין הטור הסגור (או ה„נעצר בקטרה", כביכור להצעתו המקורית של זך. פסיחות מרובות מדי (גם לבית) משמימות, כאמור, לא פחות מסגירות קבע של הטור. עקרון אי־הסידרות האכספרסיבית שבין הבתים לבין עצמם (ראה נקודה א) טוב גם לטורים היחסים שבין טור למשנהו. גם אי־אפשר לנתק את מרכית הגייוחותו של הטור אל החריזה ומצבנעם, כשאלת תיכנותו של הזמן במערך של משמעות, מן הסוגיות של הריתמוס וכזמן מוטעם – בסודות חוזרות בואות־קבע, בסוריות חלקיות או רצפי „אקראי") ושל המיצלול, כי המשורר הראה את שירו בעיני רוחו כאילו הוא נראה (ב„עין") ונשמע (ב„אוזן") בעת ובעונה אחת. המערכת הריתמית (מערכת זמן־צלילי) – החרוזים, הטורים המשפטים – מורכבת למעשה משלוש תת־מערכות שעל אף השתלבותן זו אינן תופעות זו את זו. על מידת ההשתלבות ישפיע „תבנוך" החריזה שימוג את הדינאמיקה של הקול בתנועת הקאינצנה וגם בנוכחה הספציפי: השפלת נימת הקול לקראת אתנחתא, את מהלכו של הטור בשישות ובמיצלול, ותמיד כמתקציה של מבחרי הקריאה ושימני פיסוק אך גם דימיות של תכבד המשמעות, כי שונה התנהגותו של סימן שאלה, למשל באמצע הטור, מהתנהגותו בסופו של טור או בסיומו של בית. התנהגות השונה תלויה ביחס שבין הדינאמיקה הקולית לבין הנשימה, כשיחוס זה, מבידה, תלוי בתנועת המשמעות במהלכו של הטור אל סימן השאלה. הכל בתוך השטף האוטיקולאטיבי, שהוא תבנית של הופעת רשמים, אוקסטיים ואומטיים כאחת, בתבנות שונות, מבחינת דרגת הפעם, של החזרה של סידרת הרשמים במסר המרבוזום, או בחזרה כאי־אבגע מסודר או בחזק.

ג. יתר אי־סדירות בחריזה

נבכה החריזה הישן, שאליה מכוון זך, כדי־בנו הזור הלילה במסרי טורים, נשכה מוכן ואינו משפיע עוד על שירתנו. אך פלילתו המוחלטת של כל נוסח, להבות כל נוסף של חריזה, כלומר, המירוץ אחרי החידוש לשמו, כן הוא סוג ידוע של נוסח. אי־החריזה המוקרבית של אפטרוחיה של בתיבה פיוטית מאהרת מדגת להוסקה מסקנות פורזות עד כדי סעות הסעייה. ב„תבואה" משאודר התנד מן הפונקציה המיבנית, עשויה תהילת השיר להיות הרזה, אילו טוש בלתי הזה. כל הזקיות ביחס למקום הרזו בבית, בשורה או במשקם, אינה תקפה עוד. („מילי ברוך, „הרומנטיקן הפור", הוצאת אל״ף, 1979). התיאור הבבן של התנועות בשירתו של זך עיר אחריו מסקנות מוטעות. החרוז לא התנודד מן הפונקציה המיבנית. שינוי המבנה הוא סנגים לשינוי מקומו של החרוז בו, ובכילא לשינוי באותן הנקודה. החלול בחריזה גם כאן, אינו מעיד על מחשבה מתעמקת. ומש שהוא הגורם לאי־הנישות למצלול ולהחנות הסיכה הריתמית.

יותר מבעבר מחוזה מערכת החרוז בלשון יותר מיבני

(המשך בעמוד הבא)

„מיכאל קולהאס" – המשל והנמשל
מאת בן־עמי פיינגולד

„מיכאל קולהאס" מאת קלייסט, שהנוסח המוחז שלו מוצג עתה בתיאטרון הקאמרי, הוא אחת מיצירות המופת של הספרות העולמית, המדהימה כל פעם מחדש בעקבות הרעיונות שלה ובהיקף הבעיות והדילמות המוסריות והחברתיות שהיא מעלה; וזאת, בתוך סיפור־מעשה פשוט לכאורה, על סוחר סוסים שנסתבך עם הרשות „בגלל קומץ של שיבולת שועל". באחד ממכתביו מזכיר פראנץ קאפקא את „מיכאל קולהאס" בהתפעלות מופגנת: „אינני קראתי את הסיפור בנשימה אחת, לפעמה כבר בפעם העשירית, תמיד הוא מעורר בי מחדש השתאות ופליאה". וקאפקא הוא רק אחד הקוראים הנלהבים שעמדו על הגילוי החד־פעמי המיוחד בסיפור, שבכל שאתה שב וקורא בו אתה מגלה משמעויות חדשות והשלכות חדשות ויכולת נדירה לומר את הדברים הקבוקים ביותר דרך הסיפור והגיבור, בלא תיווכו הפרשני־מסאי של מספר כל־יודע המסתתר מאחורי גיבוריו.

הסיפור מתפתח מתוך סיטואציה אלמנטארית ופשוטה למדי ההוהה מוקד ונקודת מוצא מבנה בתפרשת ובתפתחת מערכת של אירועים ומשמעויות מרחיקי לכת. הגיבור נקלע למצב שבו הוא נאלץ להתמודד עם הפרובלמטיקה של הניגוד הקיים בין חוק במערכת משפטית פורמאלית, שכבית, הנקבעת על ידי הרשות הריבונית לבין הצדק כערך מופשט, כעיקרון יסוד מוסרי והתי הקובע סדר והרמוניה בחברה ולמעשה בעולם כולו. קולהאס שאלץ לכשכן את סוסיו וסירב לקבלם בחזרה כורעים שלא בדין ולהשלים עם השפלת משרתו הנאמן, הוא גיבור החדור מלכתחילה תחושת־חוק (Rechtsgefuhl) עקבית וקנאית. הוא מוכן לשאת נזק חומרי וטפני בתנאי שהדבר נגרם לו באשמתו או בגלל רשלנותו ואין בו משום הפרת חוק ומעשה שרירות. רק לאחר שהוא נוכח, לאחר חקירה מדוקדקת ובאופקת כאר, שבה הוא מפגין תבונה וריסון עצמי, שאמנם נהגו בו בזדון ושלא כדין, ובכך נפגע עיקרון הצדק המונח ביסודו של החוק והסדר הציבורי, הוא יוצא למסע נקם. המתפתח למסע של הרג וחורבן ששוב אין לעצרו.

היו שהשוו את קולהאס לשיילוק, העומד בעקשנות על מילוי הסכם כתוב, כעיקרון, ובכל מחיר. היו שהשוו אותו לדון קישוט המבקש להחזיר את העולם לתור־הזהב של הצדק האבידי והמוסר הנעלה. ואמנם מלכתחילה קולהאס הוא גיבור 'דון־קישוטי' במובן מסויים. מיד לאחר שהוא נוכח בעוול שנעשה לו הוא חש את „צער העולם בכללו" ומבחין ב„סדר העולם הלקוי". הוא מתמלא „חובה כלפי העולם, הנתון באנדרלמוסיה נוראה" ושוב אין הוא נאבק על העלבון האישי שנגרם לו אלא כדי להשיג „בטחון מפני עלבונות לעתיד לבוא לבני ארצו". בהמשך הדברים „מרותה באש התופת של נוקם" הוא רואה עצמו כ„נציבו של מיכאל המלאך" ב„אדם חופשי בארץ ובעולם הכפוף רק לאלוהים". הוא מכריז על עצמו כמי ש„הופיע בעולם המסוקע במידרה לייסר באש ובחרב כל מי ש„יעמוד לצידו של היונקר". הוא קורא אל העם להצטרף אליו „על מנת לכונן מסדר חיים מתוקן יותר". העוול האישי מוסב איפוא לאי־צדק עקרוני, קולקטיבי. הגיבור שוב אינו מייצג את עצמו, אלא רואה את עצמו מופקד על סדרי העולם שנסתבכו. התחילה לצדק מקבלת אצל קולהאס משמעות של צידוד קאנטי, במובן הקאנטיאני, עקבי כאר ובאותה מידה גם אבסטרקטי כאר, הכועתק כמובן לנקודת הראות האינדיבידואלית המסויימת של הגיבור הספרותי. הוא עושה את מעשיו כך „כאילו יהיה הכלל המעשי של פעולותיו, מוכתב על ידי „חוק טבעי כללי" ו„עיקרון אובייקטיבי". קולהאס אינו כתם פאנאטיקר או פסיכופאט כפי שניסו פה ושם להגדיר אותו וכגון גיאורגי לוקאץ' ואחרים. הוא מייצג מערכת ערכית־דמוקרטית מוגדרת ומבוססת כאר על עקרונות כזקים ובני קיימא.

קלייסט מוקיר את הנקודה העקרונית הזאת וחושף את הגרעין שממנו מתפתחת כל אנארכיה פוליטית. הטרנספורמאציה שעוברת תחושת העוול המסויים מן המקרה הקונקרטי הניתן לאיבחון משפטי אל האבסטרקטי, המשיחי והמיסטי, הוספת את היסוד ההרסני ה'שטני' שבאופי האנושי ולמעשה בכל אידיאולוגיה חברתית ומדינית. קלייסט מתאר לא רק את 'פיצול האישיות' שבמיכאל קולהאס, כלומר את היסוד האגרסיבי־ברוטאלי הבובלע מתחת לחזות האזרחית־בורגנית שלו, אלא גם את ההתאבות שעוברת כל מהפכה ההופכת את הכוח מאמצעי למטרה ומציגה לעצמה סיסמאות המוליכות לתוצאות שמעבר ליעדים המוגדרים המוסכמים פחות או יותר. מול מיכאל קולהאס הפועל בשם עיקרון הוא מעמיד את נאגלסמידט, המצטרף אל המחנה של קולהאס, אולם האידיאולוגיה משמשת לו רק כיסוי תודרך למעשי שוד ורצח לשכם. נאגלסמידט הוא הצד השני של המטבע, בחינת ראי לצד האפל, הרסני, באישיותו של קולהאס עצמו ובתשתיתה האידיאולוגית של כל מהפכה חברתית.

האם ראה קלייסט לפניו את המהפכה הצרפתית, או את מלחמות הרפורמאציה בגרמניה כרמז אפשרי של פרשנות אליגורית? יתכן „ספק. זהו, ללא ספק, אפשרות סבירה למדי, אולם למעשה אפשרות לא רלבאנטית, קולית למדי. גדולתו של קלייסט היא בכך שהוא חותר אל מהות הדברים, אל המשמעות האוניברסאלית, העל־זמנית. קלייסט מציג כאן את נקודת המיפנה הגורלית המתרחשת במהלכו של מאבק עקרוני שבה כיסטוס או שינוי של מינחה – צדק במקום חוק במקרה זה – הוא גם שינוי של מהות ופתח לתהליך בתעצם וסוחף ששוב אין לאדם שליטה עליו והוא שופט מתחתיו כל בסיס נורמאטיבי משפטי ומוסרי ומוליך לכליון עצמי ולחורבן, בלא שהגיבור עצמו מודע לתמורות שבהתחוללות בו ובמעשיו. ככל שהמטרה מנוסחת במונחים כלליים, מיסטיים ומשיחיים יותר, ואינה תוחמת את עצמה מראש, כך היא מאבדת כל מסגרת של שליטה עצמית והגדרת יעדים והיא אוצרת בתוכה תהליכים הרי אסון.

המאבק של קולהאס בחוק האנושי בשם הצדק האלוהי על המשתמע ממנו במהלך הסיפור הוא רק כשל הדוגמא לעוצמתו של תהליך שיש לו דינמיקה ודיאלקטיקה משלו. תהליך העושה איש „ישר כמיכאל קולהאס, לאיש 'איום', שודד ורוצח חסר רחמים. גם כאשר הוא מנסה לתת לתבונה לפעול משתלט עליו המקרה העיוור וכופה עליו מעשים ומהלכים ששוב אין לו שליטה עליהם והם שולטים בו. לאחר מות אשתו – זה הסמל המיתתו הנצחי של הקרבן המרטיר – זהו כבר מיכאל קולהאס אחר, שאינו יכול לסגת. שוב אין הוא נאבק בחוק בשם הצדק במחאה על עוול משפטי אלא מבקש גם נקם. וזהו, אם כן, שלב שלישי בדינאמיקה של התהליך. מעשיו של הגיבור כבר אינם נובעים מן היסוד הראציונאלי של החוק או מן הבסיס המוסרי־אתולוגי של מושג הצדק, אלא מהמבע האמוציונאלי, הספיכי, של תחושת הנקם. בשלב מסויים, כשהוא עייף ממלחמות ורוצה לפרוש ולצאת עם ילדיו למרחקים, אולי להודו, „הרחק מכל מקום, שם פרחים שמים כחולים על ראשי אנשים אחרים, כי נפשו סבלה תחת הצער כבר ויתרה על פיצוי הסוסים. כל שכן שגולה לעשות יד אחת עם נאגלסמידט", שוב אין מוצא ואין אפשרות לנסיגה. הנסיבות שולטות בגיבור מחוץ לאפשרות השליטה וההכרעה שלו. האבסורד שבתהליך הסוחף והבלתי־נמנע הזה, המאלף כל כך בדרך הצרתקת והמתחוכמת שבה מעמיד קלייסט את הדברים, בוחרף על ידי המבט לאחור לנקודת המוצא: ניצול של זוג סוסים לעבודה ללא פיצוי הולם, בגלל „קומץ של שיבולת שועל" כסך הכל. אולם המסר הוא ברור: עיקרון אין להגשים לחצאין. דין פרוטה כדין מאה. ויקוב הדין את ההר.

קלייסט מציג, איפוא, ב„מיכאל קולהאס" את הניגוד ואת הזיקה הפנימית שבין אינדיבידואליזם ואנארכיה לבין סדר חברתי: נושא העולה, בין השאר, ב„השודדים" של שילר ואצל קלייסט עצמו ב„נסיך פון הומבורג" ובמידה מסויימת ועקיפה גם ב„מרקיזה פון או"". אולם הסיפור מעוגן היטב גם בפילוסופיות המדיניות וההתבריות שהיו רווחות במאה השמונה־עשרה. אין ספק – קלייסט הכיר את ההגות הפוליטית שהשפיעה על מהפכות ותהליכים מדיניים, ובעיקר אותן תיאוריות אודות האמנה החברתית של לוק, הובס ובעיקר רוסו. הוא עצמו, יליד 1777, דור המהפכה הצרפתית, היה עד לתהליכים היסטוריים המשתקפים, ללא ספק, גם בסיפור שלפנינו. במכתב שקלייסט כותב באוגוסט 1801 מפאריס הוא מזכיר את ההשפעה העצומה של רוסו על הלך הרוח המהפכני בצרפת. הוא מהרהר בגורל הצפוי לאומה הצרפתית ותוהה „לאיזו דרגה של הרס וחורבן היא עוד עלולה להתדרדר בעתיד"? האם אפשר לראות בסיפור אלגוריה מרומזת על הסתאבות המהפכה הצרפתית, המצביעה על הסתירה הפנימית שבהשקפה הרוסואנית בין 'רצון הכלל' ל'רצון הכללי', המעניקה לגיטימיזאציה לעריצות בשם החופש? – יתכן: אולם באותה מידה מציג הסיפור גם אספקטים אחרים של הפילוסופיה המדינית של התקופה. „מיכאל קולהאס" הוא למעשה גם מעין פירוש ספרותי מאלף לאחת מאבחנות היסוד שמעלה הובס ב„לויתן". הובס מבחין בין זכות טבעית וחירות אישית שיש לאדם להשתמש בכוח מתוך צורך של הגנה עצמית לבין חוק טבעי, שנקבע על ידי רשות ריבונית המגביל המחייב את האדם כאזרח וכופה עליו התחשבות ב„חרויות של הזולת". מיכאל קולהאס נפגע על ידי החוק הטבעי שלא עמד במחוייבותו לקיים סדר חברתי נאות. הוא מרשה לעצמו, איפוא, לשוב וליטול לעצמו את הזכות הטבעית כדי להגן על זכויותיו. לא זוג הסוסים מעניין אותו אלא העיקרון. שמירת הכללים של המשחק ההוגן. הובס אף נוגע בנקודה הנראית רלבאנטית גם לסיפור שלפנינו. הוא שולל כל נסיון להצדיק שוד ואלימות, רק משום שהם באים לבטא מחאה או תגובה כלפי עוול אישי. כשהאדם לוקח נקם, אומר הובס, כאילו צפה מראש את מקרה קולהאס, „אל יתן דעתו על גודל הרעה בעבר, אלא על התועלת שתצמח ממעשהו בעתיד", כי בכך הוא עלול לגרום למלחמה הגוררת בעקבותיה „אכזריות" ו„אינו מסייע בכך לשום תכלית".

מיכאל קולהאס הוא, אם כן, אורח סיפורו של המאה השמונה עשרה ולהבדיל מהנס קולהאס ה'היסטורי'", שאינו רלבאנטי לענייננו שפעל בשנים 1522–1540, אפשר לומר בציג מובהק של הבורגנות־הליברלית של דור המהפכה הצרפתית. הוא מקבל על עצמו מראש את עקרונות 'האמנה החברתית' שעיקרה, בניסוחו של רוסו, „ויתור על דרך חיים מחוסרת הדאות ובטחון תמורת צורה של שותפות שתגן ושתשמור בכל הכוח של הציבור על גופו ועל רכושו של כל שותף". היונקר המתייה את סוסיו של קולהאס מפר את ההסכם הזה של קהיזתן ומחזיר את קולהאס ל'מצב הטבעי' של מלחמת הכל בכל. מבחינה זו יש בסיפור שלפנינו חשיבות למאמץ הבלתי פוסק של קולהאס, גם בשלבים הקריטיים ביותר של המאבק, לחזור ולסקם איזה סדר משפטי־מדיני שהופר ולהחיל מחדש את כללי „האמנה" של שני הצדדים. הוא מגיש תלונה לבית הדין בדרזדן ולמרות שמוללים בו שם הוא מנסה לפנות לשלטון המרכזי ולכל מיני רשויות וערכאות. לאחר הפגישה עם לותר הוא מוכן להכנע אבל בתנאי שימוצה הדין עם היונקר, והוא עולה לגרדום בשלווה מתוך הכרה... „בלב שמח..." כי חפצו העז עלי אדמות ניתן לו". הסיפור נדרש בטרמינולוגיה משפטית הנבליכה את האופי היורידי־פורמאלי של המאבק ושל המסע בעקבות הצדק האבוד, כגון 'תעודת מעבר', 'שטר מכירה', 'כתב בקשה', 'חקירה', 'פרקליט־קיסרי', 'יועץ סתרים', 'נשיא בית דין גדול', וכו' וכו'. לא במקרה השפיע הסיפור על קאפקא (נושא שכבר עמד עליו בשעתו גבריאל מוקד בשני מאמרים חשובים). העולם של „המשפט" ושל „הטירה" כבר מצוי כאן: אותה מכונה־חוק מסורבלת, אנונימית, ללא תכלית, השוחקת והורסת את היחיד ביוזמה של עשיית משפט ושמירה על סדר חברתי תקין. היקלעותו של מיכאל קולהאס אל תוך המבוך המשפטי־היראריכי הזה מעמידה במהלך הסיפור את סימן־השאלה המתמיד והעקבי: המסוגל החוק לעשות צדק? האם הוא הוגן, יעיל, לא משוחד, עקבי ובלתי מתפשר?

אם נחזור למחזה „מיכאל קולהאס" אני מטופק אם ניתן בכלל להמחיז סיפור סכזה, 'נבלה של אידיאות' כפי שמכנים אותו ההיסטוריונים של הנובלה הגרמנית. סיפור שכל עיקרו הוא במתח האפתכי המיוחד במינו שבין התרחשות למשמעות, מתח המחייב קצב ואיכות מיוחדים של קריאה (לקאפקא נדרשו, כאמור, יותר מעשר פעמים). הקורא מוזמן לזהות איזה תהליך פנימי בתמשך של קריאה וקליטה ולבחון את תגובותיו ורגישויותיו שלו כלפי הארועים והתהפוכות שבסיפור. בקיצור – להבין ולנקוט עמדה. התיאטרון מציג את הדברים על הבמה כאן ועכשיו במושגים של ריאליזם, חלל במה ומיזנסצנה, חייב להבהיר, גם בפירוש המוצלח ביותר, לאיזו הנכבה וצימצום של האומר שהוא אנטי־דראמטי ואנטי־תיאטרלי במהותו (אולי הקולנוע עשוי להתמיא לו יותר). יתר על כן, הסיפור כמשל, כפי שראינו לעיל, הוא אקטואלי ורלבאנטי בכל מקום ובכל זמן משום שהוא מציג שאלות יסוד על מהות החוק, הצדק, סדר מדיני ואנארכיה, אידיאליזם מול פראגמאטיזם וכו'. זהו סיפור פילוסופי משום שהוא חותר למהות ולהסבר הלוגי־דיאלקטי של הדברים, ועם זאת סיפור דראמטי המחייב אותנו לתרגם ולישם את הדברים לשפת המעשה ולגלות לשפוט לאור אבחנותיו מושגים ותהליכים שאנו מתמודדים עמם בזוה כביטוי החברתי, הפוליטי וגם בחיי היחיד, וכן לצפות מראש לאן מסוגל להוליך אותנו הסר־ערך אם הוא מודרך על ידי שימוש בלתי־מבוקר בעקרונות. כל נסיון להצמיד את הערך הפילוסופי־דיאקטי של הסיפור על ידי פרשנות המדליפה לנו רמזים על איזו שהיא אקטואליזאציה ישראלית של הסיפור (שב"כ, סידור יהודי וכו') היא מעשה אוילות וגילוי של קטנות ילדותית. ואם אזי אכן העילה להצגת המחזה בתיאטרון הקאמרי – יש פה אי הבנה בסיסית, מיקח טעות. מי שרואה את „מיכאל קולהאס" כך אינו רואה בו יותר מצמד סוסים וקומץ של שיבולת שועל. גדולתו של הסיפור היא בכך שלא ניתן לעדכן ול'קרקע' אותו. הוא משקיף על הדברים מתוך גובה ופרספקטיבה. ככל שיש לו השלכות אקטואליות, אפילו ישראליות, הן אפשריות רק מתוך הראיה המיטאפיזית, הלא־סלקטיבית, של מערכת המושגים והאבחנות שבאה כאן לידי ביטוי. אמנם יש לקלייסט מה לומר גם לנו, כאן ועכשיו. מי שפוקד את מהלך ההיסטוריה במאה שבעים וחמש השנים שעברו מאז פורסם „מיכאל קולהאס" ימצא חומר רב למחשבה המכב באלף לבמה ארועים ותהליכים היסטוריים מחליים. אבל לשם כך אין צורך בתיאטרון, באינטרפרטאציות פטסניות, והבהוה הנרדעה של ג'ימס סוקדים (הסקלפת, אנא, פרשים חשובים והמרגשה) הוקא עניינים סמליים. קלייסט המקורי עדיף מכל בחינה.

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

מסעות לתוך הנפש

מאת שלמה שפירא

סמיר נקאש: „יום שתבל הדתנה והפילה בו״ (סיפורים עיראקיים) מערבית: רות נקאש, „ספרית פועלים״ תשמ״ו/1985, 172 עמ׳.

סמיר נקאש כסופר, נמנה עם הסופרים היהודים הכותבים בלשונות לועזיות. הוא כתב בערבית והוציא לאור עד כה שבעה ספרים הכוללים סיפורים ומחזות. למעשה, הוא חי בארץ משנת 1951 (רק בשנים 1958־1962 נעדר ממנה ושהה בתורכיה, איראן והודו) ועד היום הוא מרגיש צורך להמשיך ולכתוב בשפה הערבית, כי בה הוא שולט וממנה הוא יכול להפיק את מיטב כתיבתו. ואכן הוא מגדיר עצמו כסופר יהודי עיראקי וסיפוריו הם סיפורים עיראקיים.

נקאש מושפע מבחינת התוכן, הלשון והתרבות ממציאויות אחדות – מגופים אחרים. הלשון הערבית שבה כתב את ספרו איננה רק לשון ספרותית תקנית, אלא הוא צירף לה גם להגים יהודיים (בעיקר זו שבפי יהודי בגדד ובעם מזו של יהודי פרס והודו), להג מוסלמי ונוצרי מעיראק וכך סרג מכולן צירוף מאוד מיוחד, מעניין ומהמם עד כדי כך שכמה מחוקרי השירה הערבית טוענים, שנראה ששיחוש לה המול לשפה הערבית בימינו, בכתוב. שכן בכתיבתו מורגשת לא רק קריאת השרשים של אותן „שפות״ באוצר המילים אלא בסימני היכר ותחבירים הקוקים ובאמת מורגשת מורכבות לשונית ותימטית בספר. בינתיים, תורגם לעברית רק הספר שלפנינו והוא כבחור פרוש לקורא העברי שאיננו יכול לגשת לשפת המקור.

נקאש הוא בעל לשון עשירה מאוד עם המון דמיון שורה הגובל ב„הזיות״. מרוב עומק המשמעויות הסמויות בכתיבת עולמו המורכב מאוד הוא גם יכול לפרוץ בצורה מודעת את שורה המשמעויות לכיוונים בלתי צפויים, והוא עושה זאת במיומנות ובאמנות יוצאת מן הכלל. במקרים רבים קשה לקורא לרדת לסוף דעתו של הסופר בקריאה־ראשונה ושנייה. רק קורא מיומן ומאומן הקורא מתוך מאמץ מכוון בא על שכרו. צריך לזכור שהספר איננו מתאר עולם קל, זוהר ומאושר, אלא עולם קשה, כבד, עמוס, משובש דעת. מי שחי בו, חי בין אמת אמיתית לבין אמת המתופשת לאשליה, „שכן אני, למרות שיבוש דעתי, איני הוזה זאת, על בשרי אבול הפצעים, כאיוב חש אני בכך, כבר קצצו את נשמתי לפתיתי בשר...״ (עמ׳ 131) ואם הסופר שוקע פיסית ונפשית בכתיבתו, גם הקורא חייב לעשות כן, כי אחרת לא יירד לעומק הדברים, כך שהכובד והעומס אינם מאפשרים רצף גבוה של קריאה וספר כמו זה ייקרא בהמשכים, לעתים מספר עמודים ליום. כדי להמחיש את הדבר, בחרתי קטע בעמ׳ 123, שהוא קל יחסית בלשונו הפיגורטיבית:

„...מה הדממה האדירה הזו המעיקה על הנשמה?... ומדוע אין מתימת הפה התועה מרחיקה מאתנו את זיה

סמיר נקאש

הצונח כגוש קרח?... פנינו נוגות... נאלמים אנו... נבעים לאבק־המחשבות האפל, הכופה את שלטונו עלינו מבין כל בני עולם. וכאילו לא תם הלילה...״

בשורה ושלושת רבעי השורה ובעוד שורה ושלושת רבעי השורה, בסך הכל שלוש שורות וחצי, הסופר מביע את התחושות הבאות: דממה, מועקה, תעייה, הרחקה, נוגות פנים, נאלמות, כניעה, אפל מחשבות, אבק־מחשבות, אבק־מחשבות אפל, כפייה, צוננות, פתיחות פיוח, וכל זה באדירה של השתלטות, של תם ולא תם, האדרה האי־האדירה, דממה או אי־דממה, מועקה או אי־מועקה, תעייה או אי־תעייה, צוננות או אי־צוננות... נשאלת השאלה כמה מסעים כאלה של עשירית עמוד יכול קורא להכניס למוחו בפעם אחת וייישאר צלול ורענן? אחת משלוש: או שיספיק לקרוא לגמרי את הספר, או שיספיק וימשיך לאחר מכן, או שימשיך ויוכיח כמה בבוצרת נשמתו. אבל מאחר שהסופר עצמו שואל „מה הדממה האדירה הזו המעיקה על הנשמה״ (והסופר כשרואיין פעם אמר, שהספר נכתב במשך זמן רב עם הרבה סבל) הרי מה אנחנו לעומתו? נצטרך לעכל את הספר לאט לאט... כך נעקוב אחרי סבלו האישי־אוניברסלי של הסופר הטבוע בדמויות שהוא כתר, אחרי חיפושיו המורחבים המפורטים, נחדור לנבכי נפשו ב„טיול אסי״, שבעצם איננו „טיול של בוקר ולא של לילי״, אלא לתוך נפש בעלת יישות ממשית ולא־ממשית, אל מסך ארוך ומפורך, לצלול עמו בצללים, בהזיות, בהלכי רוח, בבדידות, באבלות, בשכרות וכו׳... כאשר התיאורים עמוסים מאוד והסופר עשה זאת בצורה מכוונת, לפעמים בלי פסיק ובלי מקף וכל תיאור מודגש בדרך כלל פי שלושה מפניו „צלולה, חוורת וכמיכה״: „מעופפת, שוטטה ב... תורה ל...״ (עמ׳ 11) ואם לא – פי שנים מפניו „מעופפת שוטטה״: „התמיד הכחוש״ (עמ׳ 11).

צריך להדגיש שכתיבתו של נקאש מורחבת בתיאור, בדרך כלל לא לישראלי עם דימויים ומטאפורות מורכבות, שכל אחת צריכה להיבדק לגופה, כי יש קושי לייחס מה שייך למה, מה הנושא ומה הדימוי. כתיבה כזו חותרת לתיאור שלם ומושלם עד לפרט האחרון. אין היא גיבוב, או ניסוי תחבירי, אלא לשון עשירה ומפותחת. הדמויות בספר מאוד מפורטות מבפנים ומבחוץ, פנים־אל־פנים, ופנים־אל־חוץ, כך שהן נעשות מורכבות מאוד ומעניינות. כל דמות לא זו בלבד שהיא משמשת את עצמה אלא גם לוקחת חלק במכלול הסיפור השלם. ואכן מתגלים בספר עולמות שלמים של דמויות על תיאורן החיצוני והפנימי. אפשר בהחלט לראות בסמיר נקאש מעין „בשביס־זינגר של עדות המזרח״, או ש״י עגנון או איציק מאנגר, או ס. יזהר.

עיניים לאשבעל

(המשך מהעמוד הקודם)

שלה יהיו אלה אשר יהיו. היפלא מאיתנו, שאחד האורגאנים החשובים והערכיים ביותר בסיפורת העברית בתהווה, זכה עד היום למשוב ביקורתי מתאר שופט ומעריך דל, ואני משתמש במלה „דל׳ כדי שלא להזדקק למלה „מחפיר״. בדיקת המצאי הביקורתי והמחקרי שליווה עשייה רבת חשיבות זו, תעלה תמיד את השימוש בסלוגנים חסרי פשר, כגון „קאליידוסקופ צבעוני״ ו„שיחזור צבעוני של ילדות ירושלמית בשנות ה־30״. המילים „קליידוסקופ״ ו„צבעוני״ הפכו להיות ביטויי המפתח האמורים לתאר ולהעריך אורגאנום סיפורתי שהוא כן היחודיים והערכיים ביותר – כביכול, מצמצם ערכו וטיבו של האורגאנום המורכב הזה בצבעוניות הקאליידוסקופית שלו. כשל ההתמודדות המחקרית והביקורתית המעריכה, זו שבמקצועיותה כביכול, ברגישותה, או בתפקידה ההיסטורי והמסורתי להעניק משקל ותוקף נאות לכל ערך ספרותי ותרבותי שנוצר כאן – קשה לו לקורא המצוי להטיל ספק – מבהיר שכל הליך של התמודדות עם הקאנון הלוריאני על עוצמת המורכבות הבעייתיות שלו, מצריכה לא רק רשת תובנה ספרותית וסבלנות שאינה מצויה בנקל לכל אדם ואדם, אלא גם את כושר הטלת הספק בעוצמתם או בערכם של „המרכזים התיאטאים והנעשאים״ השוררים כעת בסיפורת העברית. כושר שאינו מצוי, כאמור, גם במערכות הביקורתיות המערכות ה„מקצועיות״. ירושה לי לקבוע: אדם בעל תובנה ספרותית ממוצעת וללא כשרים מחודדים של קורא סיפורת, ולחלופין, קורא שלא יצר קשר רגשי עז עם עולמו של דוד שחר, לא יוכל להתמודד עם הקאנון הלוריאני, אלא ברובד שטחי, והרובד זה חסר כל חשיבות. כאמור, מקרא חלקי, קריאה מקרית של אחד הרומאנים מתוך הסידרה חסרת ערך מהותי, הואיל והעוצמה והייחודיות שבסידרת „היכל הכלים השבורים״ מתממשת רק מתוך מקרא השוואתי של כל חלק ביחס למה שהצטבר והלך בחלקים הקודמים. הקורא הנוטל לידיו את „יום הרפאים״ וקוראהו במנותק מיתר חלקי הקאנון לא יעמוד על הנפלה המייחד את האורגאנום האמנותי של דוד שחר, והרי הוא מחזיק בידיו רומאן סתמי, משונה במקצת, המתאר בעליזות רבה ומתוך כושר ריכוזי מעולה את דמותה וקורותיה של אינטלקטואלית הנושאת את השם לאה הימלוך, היא ויום הקטנות העלוב שלה: דבר מתוך העוצמה הגדולה של הקאנון השלם אינו מתמוש מרומאן זה. חמור מזאת, לאור הפיזות שחל בשני חלקיו האחרונים של הקאנון, מצוי הם כולו פחות ופחות בכל סיפה מן הסיפות המאוחרות. דווקא כאשר נדמה שדוד שחר הולך וכובש קהל קוראים ומתעניינים רחב, מקפה לסגיה זו, על שני חלקיה, יתר בעייתיות. כל הנתונים שאני מציג כאן, מחזקים את הקביעה אליה, אין להכחיש, אני חותר – שההתמודדות הממשית עם הרצף הסיפורתי של דוד שחר על מלוא עוצמתו, ניפלותו, משמעויותיו ובעייתיותו היא פולחן סגור שבו לוקחים חלק המספר ועוד כ־2000 קוראים. ובהקשר זה הערת־אגב: מספר זה של קוראים הוא הוא המעגל הממשי של המתמודדים התמודדות רצינית ומקיפה עם הסיפורת העברית מאז חובלה בטן ועד היום: המספר הזה הוא מספר קבוע ולא השתנה מאז (ימי ברנר וברדיצ׳בסקי) ועד היום. בל ניתן לזולות התיקשורתית ומערכות יחסי הציבור המשווקות כאן ספרות כגרבי נילון לשים מכשול מול העובדה הזתכת, העובדה ששום דו״ח מכירות ממוחשב לא יוכל לטשטש: „המשחק האמיתי״ של הספרות העברית והפורזיה האמיתית שלה מול קוראיה, מוגבל, בעצם, למעגל הכמותי־איכותי הזה: כל סופר המנסה לפרוץ את המעגל הזה, בין אם מעצמו ובין מתוקף „סיועם המבריך״ של בעלי עניין בשוק הספרות הישראלי מסתבך בנפשו.

התנאי שעשה דוד שחר עם הקאנון הלוריאני לאורך עשרים השנים האחרונות נותן תוקף מיוחד וחוזרה עליונה לקביעה זו ולאזהרה הגלומה בה. דוד שחר נחשב בעיני, כמו בעיני רבים וטובים (כאמור, בשום פנים לא יותר מ־2000 טובים), אחד הסופרים הרציניים והמצפוניים ביותר שקמו לסיפורת העברית, שלפחות עד קיץ 1976 מועד הפרסום של החלק השלישי בקאנון („יום הרוזנת״) לא היה מוכן לפשרה כלשהי, בהתירתו המתודית, המקולסית, „לאמת ספרותית מורכבת, המחודדת על ידי מניעים ספרותיים ואמנותיים טהורים מכל שיקול עקר ועראי, ללא שמץ של התפשרות עם „יכולת הקיבול״ „מגבלות הקליטה״ („סף העניין״ של הקורא הממוצע, יהא מה שיהא. כל הסימנים העידו שתחילה מתמדת ובלתי־מתפשרת זו לאמת אמנותית אידיאית גדולה ממדים וערך, הגיעה תוצאות שרק מתוך הזיות ומתוך שיקלול המרכיבים ההפוכים לאלה הקודמים, שנחשפו בשלבים היותר מאוחרים של הקאנון של דוד שחר, איני מגדירם כ„הישג ספרותי שיירשם לצד הישגיהם של גדולי הספרות העברית״. עם צאתו לאור של הרומאן השלישי בסידרה, „יום הרוזנת״, כבר לא היה ספק לדידי, שביכולתו של שחר להעמיד לשירותה של הספרות העברית וקוראיה יצירה במסדר ה„קוואדרילוגיה האלכסנדרונית״ של לורנס דארל, או אפילו שווה ערך מסויים ל„בעקבות הזמן האבוד״ לפרוסט.

בחלק השלישי של הקאנון, שבו הגיעו כל המסמנים המגויים למעלה לכדי גיבוש ומיצוי, מעמיד דוד שחר במסגרת מסע שוססות שעורכת אחת מדמויות המשנה של הקאנון בירושלים, וסיטת ענק של זרם תודעה. בעוד שבנשמה מצויה שושי רבן בירושלים של מטה, כל נשמה והוויית קיומה חותרים כלפי ירושלים של מעלה: המסע שעורכת זו הרגשת והקסומה מתוך מסורה להשיג לעצמה קורת גג (באמצעות נישואים עם ברנש חרדי מאנס מגאג „נטורי קרתא״, עובדה חיצונית שאינה חודרת אליה, אינה נוגעת בשורש נשמתה ואינה מאפילה את אורה הגנוז אפילו עכירות קלה) והמוביל אותה באמצעות משפט ענק של התודעה, עם ייצוג תודעתי לסניגורית, קאטיגורית ושופטת גדולה. בתוך כך נשרות כל הקליפות השפלה של הקיום העלוב, היהודי־הגנני אותו מייצג בתודעתה בעלה, והדרך אל המעיינות היותר מטוהרים של הנשמה הופכת להיות דרך מוחשית. ואת, בצד התחירה, הלא מודעת בתחילה, אל התשתיות הגנוסיות של קיומה הפיזי, המקבלת ביטוי בירידה אל מרתפו של אשבעל עשתרות, המייצג ברומאן את התחירה המתברות אל הרובד התשתיתי של הכנעניות, שהוא לפי תפישת היסוד של הקאנון, רובד תשתית השורי במאבק מתמיד עם היהדות על אופיה הקיומי והזהות של ירושלים (כבמשות, אבל גם כסמל מכלל), על סיפה של התמזגות אפשרית של שושי רבן עם הבסיס הגנטי ה„נכון״ לה, שהוא תולדת מסע גילוי רוחני עצמאי ולא תולדת ההתמודדות השוחקת עם עקת חיי היום יום (שהובילה אותה, כאמור, לנישואים עם דמות רופפת וחנונית), אמור היה לבוא תורה של התבוררות חזיתית בין שתי תימות היסוד המתמודדות, אליבא דשחר, על שורש נשמתה של ירושלים – התמודדות בין הפאן ה„כנעני״ שירושלים מבטאת בכל הוויתה הנופית והאטמוספרית, לבין הפאן ה„יהודי״ המתבטא ברובד נמוך ומולעג – ברמותם של „נטורי קרתא״, וברובד העל – בקבלה הלוריאנית. גם לאחר שנסתבר, למרבה האכזבה, ששחר נעצר כמנהגו על סיפה של התמודדות זו, ולא נתן לה ביטוי חזיתי בשני החלקים המאוחרים של הקאנון, אין לי ספק שהתמודדות זו, גם בכיסויה החלקי, היא עדיין אחת התימות המורכבות, הרציניות והייחודיות ביותר מכלל אלה שהעמידה הסיפורת העברית לרשותם של קוראיה הרציניים והמצפוניים.

1. על פי מקור קבלי מוקדם, ה׳כלים׳ שלא יכלו לאצור את שפע האור נשברו ומכאן מקור אי־הסדר והחולקיות של עולמנו: כמובן, המושג ׳כלים׳ מתייחס לכל מסדי ההוויה, ומקור האור הוא אלוהי. ההסבר הזה הוא כמובן לקוני וחלקי בתכלית. דומני שהייתי המבקר הראשון שהצביע על התשתיות הקבליות המובהקות של „הקאנון הלוריאני״ במאמרי „אבות הזיכרון ורישום החלום״ („מעריב״ 4.12.81).

2. בדמותו של גבריאל לוריא מצטלבות התימות הקבליות (לוריא הוא שמו של האר״י הקדוש). הזיקה של דמות זו לתכנים ומהויות ׳כנעניות׳ נרמזת פעמים אחדות, למשל, מסופר עליו שירד לנחל קדרון והעלה את היונים שגידל קרבן ללבנה („קיץ בדרך הנביאים״, עמ׳ 68 ואילך, וכן, עמ׳ 50 ואילך).

3. דיון מפורט בהיבטים אלה חורג ממדי המאמר, ומכל מקום, נעיר שהמעבר שעושה שושי רבן מההוויה ה׳יהודית׳ אל ההוויה ה׳כנענית, מלווה במערך מורכב של סמלים מיתו־כנעניים: המסע לאור כשרים, שהוא בגדר שאיפת־לב של שחליק הספרן מצביע על אותה תחירה עיקבית אל התשתיות ה׳כנעניות׳ הגנוסיות שלנו. ובאותו עניין: בל יתפש הקורא לסברה, שדוד שחר הוא מעין מייצג מעודכן ופשטני של ׳הכיוון הכנעני׳ העקר שקיבל ביטוי בסוטאליות הפשטנית של המשורר יונתן רטוש: דוד שחר מציג התמודדות מורכבת ומוסמעת בתוך ׳העולם הנהייה׳ בין הפן ה׳יהודי׳ והפן ה׳כנעני׳ באופן שאלה מתמודדים על ההגמוניה בממדי המאמר והמיקוד של ההוויה המתוארת. הקורא הער והרגיש ייתקל בארון ספור קונוטאציות היוצרות זיקה מובהקת לתשתיות כנעניות.

(מאמר ראשון)

כרזות יפאניות

מאת טליה רפפורט

שני מעצבי גראפיקה יפאנים, ביתן העיצוב, מוזיאון ישראל, ירושלים.

ביתן העיצוב של מוזיאון ישראל בירושלים מארח שני מעצבים גראפיים יפאניים ידועים ומאפשר הצגה לבתרוחש שם בתחום הצגת שני סגנונות עיצוב שונים באחד זה מזה.

טאנאקו קאזומאסה הוא נשיא מרכז הפרסום הגדול ביותר ביפאן ובשנים האחרונות פיתח סגנון פרסום אישי, המשלב טכניקה מחשב משוכללת עם צילומים ואלמנטים חוזרים יפאניים מסורתיים. הקומפוזיציות שלו בדרך כלל אסימטריות. הוא מרבה להשתמש בכרזות האופסט שלו בדגמי רשתות, משבצות ופסים, המתפרסים על רוב הרקע, וכן בצורות גיאומטריות, צבעים עזים וגוני זהב וכסף. בכרזות רבות מופיעים דימויים המזכירים גרמי שמים, קרני אור וצורות שמתקשרות עם מנדאלות בודהיסטיות וסימנים קבליים. הצילומים המשובצים בכרזות מתארים, כמיטב המסורת היפאנית, מראות טבע כמו ים, הרים, שמים ועננים.

בכרזה שעיצב קאזומאסה ב־1980 לחברה לייצור נייר מופיע הר משולש ארום מוקף מעגלים צבעוניים על רקע שמיים כחולים וצוקים שחורים ובכרזה לתערוכת הכרזה היפאנית 1980 צפות דמויות בחלל כחול משבץ, ששמש עולה מתוכו. לכרזה לתערוכת הדפסי רואו במוזיאון לאמנות מודרנית בטוקיאו עיצב ב־1984 כרזה, שבה צף צלב ארום על רקע שחור עטור עננים ובמרכזו משובץ ציור צליבה של רואו. קאזומאסה הרבה לעצב כרזות לתערוכות אמנות של מוזיאון זה, אך עשה בכך פרסומת גם למפעלים מסחריים. יהא נושא הכרזה אשר יהא – תוצר שימושי או אירוע תרבותי – תמיד שומר קאזומאסה על סגנונו המיוחד, אם כי המוגבל במקצת, המשלב אופי מחשבי־חללי נקי ומדוייק עם יסודות טבע וסממנים מיסטיים פה ושם.

בניגוד לעמיתו, סגנונו של טאדאנורי יוקו איננו חד־כיווני וקל לזיהוי. להיפך, מבחר הכרזות המוצג כאן מייצג סגנונות רבים והשפעות תרבותיות רווחות שונות. הגישה שלו היא אקלקטית וקולאז׳יסטית והוא משבץ בכרזותיו ציטוטים מתולדות האמנות וממקורות מזרחיים ומערביים. בחלק מהם ניכרים הדים ברורים של הפופ־ארט והציור הפסיכדלי של שנות השישים, אך הולל בשנות השבעים מסתמנות אצלו נטיות מיסטיות והישענות על סימבוליזם דתי, הלקוח מן התנ״ך, הנצרות, האיסלם ותורות המזרח הרחוק, כגון הבודהיזם הטאואיזם. לקראת סוף שנות השבעים הופכים מקורות השראתו להיות יותר ויותר מערביים ויש שהוא שותל בכרזותיו רפרודוקציות צילומיות של ציורי סכן ידועים. כך, למשל, קיבץ בכרזות פרסומת לכלי־מיטה בשם „רומאנס״ את כל יפהפיות תולדות האמנות האירופית: המאיה העירומה של גויא, נשות ההרמון של אנגר, ונוס של טיציאן ואמיר תרו ולסר של פיקאסו.

לעומת הקונסטרוקטיביזם המחושב של קאזומאסה, מפעיל טאדאנורי בשלוש כרזות (לתיאטרון, לסטודיו לאופנה ולמעצב טקסטיל) סגנון אקספרסיוניסטי סוער ובו דמויות מעוותות, מריחות נבוצות, שלדים ועצמות ומזכיר את הציור הפוסט־מודרניסטי. גם בכרזה לחברת ההדפסה „היינקה״ הוא יוצר שעטנז של דימויים: כפות רגליים שעליהן סמלים מוורים (אולי רפלקסולוגיים), דמויות מאנייריסטיות ועוד, ואילו בכרזה אחרת לאותה חברה השתמש טאדאנורי בצילום פניו של אחד העובדים בחברה, הנראה כנזיר בודהיסטי קרח, חזור עליו שוב ושוב בגדלים שונים על רקע שמיים מגולים מכוכבים. כל כרזה של טאדאנורי מייצגת עולם פנימי אחר ומרכיבים סגנוניים שונים ומעניין לראות איך הוא משנה גישה ואודיה מכרזה לכרזה.

טאדאנורי יוקו, „רומאנס״

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טבא

מקרא

פשוטו ומדרשו

רש״י / מאת שרה קמין / מאגנס / 297 ע׳.

„פשוטו של מקרא ומדרשו של מקרא״, זו כותרת־המשנה של הספר שבידינו – להוכיח שעניינו לא ברש״י סתם אלא בראש ובראשונה בשאלה אם ביסוד מפעלו הפרשני מצויה ההבחנה בין פשט לדרש כשתי קטגוריות פרשניות מוגדרות ונבדלות. תשובת המחברת על השאלה האחרונה: „אף אם ההבחנה מגובשת בין פשט לדרש לא מצאנו אצל רש״י, ניצני הבחנה כזאת מתבטאים בפירושיו. כמו לגבי כל חדוש, כך גם כאן לא נמצאו לרש״י מונחים קיימים לכיסוי הבחנותיו״. לתשובה זו קודם דיון ב„פשוטו של מקרא״ בספקנות חז״ל, בהיגדים מיתולוגיים מקראיים, ששרשו עוסק בקטן. במושגי היסוד „פשוטו״ ו„מדרשו״ כפי שהם משמשים בלשונו של רש״י וב„אגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו״. הספר, שנכתב מתוך עבודת דוקטור, נמנה עם סדרה בחקר המקרא מיסודו של מ.ש. פרי.

ביוגרפיות

באמנו של בגין

כאש בעצמותיו / מאת אירולד שרמן / עידנים / 235 ע׳.

באוקטובר 1943 חזר אחד מפעילי האצ״ל לארץ, לאחר שליחות באמריקה, והוא את ההצעה לפקד על הארגון ופתח את הדרך לכהונתו זו בפני מנחם בגין. לאחר הבחירות לכנסת השנייה, הוא האיש הזה הציע לבגין לבוא על מקומו של בגין בראש תנועת החרות, ולימים, במחצית שנות השישים, שב וגונן על בגין מפני מורדי „המרכז החופשי״. שם האיש, שכדברי דש העטיפה „כמעט שינה את פני ההיסטוריה״, אריה בן־אליעזר – מראשי אצ״ל, אסיר שברח מכלאו באפריקה, מיוזמי „אלטלנה״, חבר כנסת פעיל, הוגה הצטרפותה של „חרות״ להסתדרות, מן הדוחפים להידוק הקשרים בין צרפת וישראל. קורות חייו מתוארות כאן בהערצה רבה. חלקן – עד מחצית שנות הארבעים – במשולב עם סיפור כאמרו וכריוותו.

מדיניות

קביעה, ביצוע, הערכה

להחליט ולבצע / מאת גרשון דותן / ביונים / 263 ע׳.

ספר המיועד לרוצים לדעת כיצד לקבל החלטות, לאזרח המבקש להבין כיצד פועלת הממשלה ומדוע היא מרבה להיכשל, לאנשי המינהל הציבורי המשתוקקים לדעת מה בין רצונם הטוב ובין התוצאות והלא כך טובות וכן לסטודנט בכמה חוגים מזה ולפוליטיקאי מזה. ביסודו שאלות כמו האם אפשר להתמודד בהצלחה עם בעיות של אינפלציה בלי להבין את עקרונות הפסיכולוגיה של ההמונים, הדינמיקה של האדמיניסטרציה או יחסי־הגומלין בין הקבוצות החברתיות השונות. עיקר בשורתו, כמסתבר מדפדוף ראשון, הצורך בהתייחסות רב־תחומית. כל אלה במבוא וסיכום ובשני חלקים שיש בהם שבעה פרקים – מניסות תחורות ללימוד: מדיניות ציבורית, דרך מודלים של קבלת החלטות ציבוריות, שיטות לניתוח מדיניות וסוגיות הארגונים הציבורי וגמור בקביעת מדיניות, בביצוע מדיניות ובהערכת מדיניות. נזכיר אחת מהמלצותיו: „אל תנסה להשיג רוב גדול למדיניות שלך – הסתפק ברוב שיבטיח לך יכולת לאמצה ולבצעה״.

ספרי־ילדים

בלי סודות

מה קורה אני קורא / מאת אילנה לוטם / כנרת.

יש סידרת טלוויזיה פופולארית ושמה „בלי סודות״. עניינה בלימוד הקריאה תוך חוויה אסתטית־אינטלקטואלית בשילוב הומור קליל ותוך שימת דגש בהבנת הנקרא. אם לקרוא, כרוך שדורש גם ספר. והנה הוא בידינו ויש בו באמת חוויה אסתטית (מה זה אינטלקטואלי, מי חכם וידע?). נייר משובח, איורים צבעוניים (משל אמי רובינגר), עיצוב נאה, מנוקד.

ממילון שלם

(המשך מהעמוד הקודם)

מסקר, צומת צלילים, מודגש ברשת ריתמית ו/או מילודית, בהתאמה לפונקציה תוכניתית: הדגשת דמיון או שוני, ציון ניגודים, יצירת אפקט אליטראטיבי, הבלטת ריגושיות (הומור, אירוניה, עצב וכיו״ב), קביעת יחס בין טורים סמוכים או רחוקים, ולפעמים כיחס וזוית גרידא. אין כל רע עקרוני בחזרה אל החרוז העברי המבריח (עזור רבין, רמי ריצני בשיריו הראשונים, המעניינים, וזך עצמו בשיר „על סף הבכי הבכי״ ב„אנטי מחיקוק״), כי ראוי להזהר אחרי העדפה שיגרתית של הריזה כנורם של המתעה בלבד. מכל מקום, שירה חופשית נכתבת טוב יותר כאשר היא מסתמכת על מסורת חזקה של שירה מחורזת היטב. והערה היסטורית: זיקות הגומלין בין שירת זך ובני־דורו לבין שירת אלתרמן ושלונסקי ברורות יותר, מנקודת המבט של תולדות השירה העברית, לאור של הכבול בחריזה.

ד. מקצבים חופשיים יותר

עד כמה יכול השיר להשתחרר? האם ניתן להשיג חופש ריתמי מוחלט? האם לשון מדוברת היא באמת לשון חופשית לחלוטין מבחינה ריתמית? נקודת המוצא המוצעת פה שוללת את הדיעה, כי לשון הדיבור היא לשון חופשית לגמרי מבחינה ריתמית, ו„חופש״ כאן הוא גם במשמע של „לא מתוכנן״. הצורות המופיעות בעת דיבור, בין מותנות־נשימה ובין שאינן מותנות־נשימה, תלויות בנסיבות הפסיכופיזיות של מצבי הדיבור, תכבר בזה הן יוצרות מערך לא אקראי. גם הדינאמיקה של הקול מתנהגת כך, אמנם במערכת נפרדת אך לא בלתי־תלויה. יתר על כן, וההטעמות הטבעיות בעת דיבור אינן שרירותיות, והשונות בעוצמתן ובמישכן איננה תיאורטית. משתני ההטעמה מסתדרים בסדרות כלשהן, מילוליות וריתמיות. בגלל מספר דרגות החופש הגלויות בהטעמה הטבעית של המלה הבודדת (והחרוכה הסטאטיסטית היא עניין לספקים על תורת האינטונציה ואין מקומה כאן) גבוהה הסתברות הופעתן של הופעות כסדרות חוזרות, אם בשונות נמוכה יותר ואם בשונות גבוהה. העובדה שתופעה זו לא נחקרה דייה אינה צריכה להטעותנו, וההתייחסות אליה חשובה. מאד בהערכה בעשית של היחס בין לשון דיבור ללשון שירה.

שירה יכולה להתנהג כאילו היא חופשית לחלוטין (אבל אין זה אומר שתתראה על־ידי כך כלשון דיבור) והיא יכולה להתנהג כאילו יש בה מערך ריתמי בלתי־אקראי (הגם בלתי סדיר), או שתתראה כלשון דיבור. אך כל חלופה כזו נמצאת בנטיות כתמורת עם המערך הבלתי־אקראי הביקרה בלשון, ושתי האפשרויות כאחת יכולות להיחשב לחופשיות לעומת סכימות שקולות ממש. אך שירה שאין בה הכרעה ברורה לגבי מעמדם של הטור ושל הבית תתקשה להכריע בדבר דרגות־החופש הריתמיות שתתממשנה בשטף הארטיקולאטיבי. אי־הכרעה תביא את השירה, בסופו של דבר, לידי קירבה בלתי־מבוררת עם הלשון הבלתי־מסוגננת. בנקודה זו, כבנקודה זו על „ללשון מדוברת יותר״, המראה הטבעי של הריתמוס (ושל הפאראמטרים האחרים שבכלל מערכות המשנה המסוימות זמן) איננו היעדר סגנון, וחלוחו במהלך המשמעות בשיר מבנת מאליה.

בחירה בריתמוס יותר מסודר, ואף בריתמוס מקובל למשקל כלשהו (ואפילו משקל לעולם איננו מכונן), או בחריזה חופשית הבנויה על מתכונות נשימה (מקצ כבמצעו של זך בתקופה זו), מותנית, בראש־ובראשונה, בהישענות על טבעיותה של הורימה, לרבות המסיתה הנמוזרת. יש לזכור כי אין לנתק את סוגיית המקצבים מסוגיית החריזה (גם קביעה ואם אוגית) או מסוגיית התבנית הארכיטקטונית של השיר. תורימים ריתמיים נקבעים על־ידי אופן הנחת המשפט בשיר (ואופן זה מתממש על־ידי ביצועו של השיר בקול). בעניין זה יפה „מבחן הצורות״ ששימש את זך, באשר הוא מאפשר בדיקה מוסיקאלית אמיתית. הצורה עצמה (פסק, דמימה, אף שהוא הפסקה משמעותית או הקידקות של המשפט), הינה אמצעי ריתמי, בהיותה מושפעת ממערך הנשימות ובהיותה משפיעה על מערך זה עצמו. הצורה משפיעה על הדינאמיקה הקולית, ולפחות בתיבות הסמוכות לה, גם ללא תלות במבנה הדקדוקי. הטענה השכיחה בפי משוררים על השירה „הכותבת את עצמה״ (מבחינה ריתמית, למשל), אפילו איננה נאיבית. היא מעידה על סת רע ומשחית של התחכבות לשירה, באשר יסודה בתפיסת־שיר פגומה באספקט התבניתי. וכבר נודע מאז ומעולם, ששירה „ריקה״ עשויה לחפות על ריקנותה ב„חידושים״ תבניתיים, לרבות תורימים ריתמיים, וזהו אף ציוד השני של „מבחן הצורות״ של זך.

ה. נגד פיגוראטיביות מרוסנת

מדשמח של זך לעידון הפיגורות בשירה – על־ידי אירוניה (גם עצמית), על ידי הומור, וכיו״ב אמצעים „מקטינים״ – מיצג ככל הנראה, את מירב התועלת שהיתה בהם כאמצעי של עידון ושל סילוק הפאתוס. שימוש תכוף באירוניה מערער את הכבנות המיקסית לקריאה תמה (גם קריאה כזאת קלסת אירוניות), והוא דוחף את הקורא לתגובה מתגיתי־אירונית מלכתחילה – ממש כמו הכלב הפאבלובי – והוא גם מלעיג על האנטי־הסר באופן שמחשיד אותו מראש על הקורא. השימוש הרב באירוניה מגביר את מודעותם של המשורר ושל הקורא ל„מלאכותיות״ של השיר, להיותו „אוביקט״. על־ידי הגברת המודעות הזאת נעלמים מן השירה כל המרכיבים שאינם נענים לאירוניה. הבדירה הטבעית הזו גורמת בהכרח לכך, שהאירוניה, שהיתה בימת קול אחת מבין אחרות, הופכת ל„נוסח״. התוצאה הזה, שהוא הצגה אירונית תבנפה מעל לכתפו של האנטי־הסר, אינגו מוספרי פחות מכל נוסח שקדם לו, לרבות הנוסח שקיבל את הציור הפיוטי המועצם ואת הפאתוס. היציאה נגד הפאתוס סימנה בזמנה, בפרומה, את ראשית התנתקותה של השירה העברית מתודעת ההיסטוריוסופיה שקיננה בה מאז ומעולם. בפרשת דרכים זו גם ניתקה השירה את קשריה התרבותיים עם קהלה ונהפכה מתרבות לאמנות. שלונסקי, במאבקו בפאתוס של ביאליק, היה אבי־ה הרוחני של נסייה זו. זך, ויש בכך כדי לרמוז על פארדוקס מסוים, המשיך בכך ברוחו של שלונסקי.

הערת ההגדרה בשירתנו מאז סוף שנות הארבעים, מפני הפיגורה הגדולה, מרמזת על הנטייה להתנתק מפני תפיסה מכוליתית של העולם וספני שלו של העבר על ההווה. אבל למהלך ההיסטוריה, גם זה של השירה, המשכיות אוטונומית. הוא איננו מתחשב אף בכך שאיננו סובלים כלפיו. הכוונה איננה להיסטורי בכלל או להיסטורי המסויים, כי אם למצבנו שלנו בתוך ההיסטוריה, כמשוררים ובכבני־אדם, למצבנו הקיומי כמשמעות בהיסטוריה. המתח הקיים בתודעה בין שני המודלים הללו, האישי וההיסטורי, הוא קרקע צמיחתן של מטאפורות שיריות. לתהליכים ולמצבים מטא־אישיים. משמעותו של המשבר התרבותי, סכה מרכזים לדבר בו כנתק בין האמנות לתרבות, הוא גם משבר התהיה ההיסטורית. יש בהיסטוריה משום הצבעה מבינתנו הטובע את חותם הסתייגותנו על יחסינו עם העולם, אף כי אנו מודעים להפצעתה של משמעות בלתי־ניתנת להכרעה, שיש בה זיקה של דימוי חושני להתנהגותנו בעולם. הפיגורה ה„מטאפיסית״, שרגלה האמת בהווייתם הקיומית של חיי האדם ורגלה השניה בהיסטוריה, מסמנת בלשון השיר את האמת האנושית. ללא הבסיס הפיגוראלי הזה, נאמרת הלשון, במידה מסויימת, את הכושר להידבר עם עברה שלה. ובאשר להווה שלה, לשון שאין בה כושר להידבר עם העבר מידברת עם הווה כאילו התהוה רק מכוח עצמה, בלי שנכונות העבר מלמדת אותה על אפשרות נכונותו של עתיד.

ו. דהלאביזציה של הציור הפיוטי

בשנות החמישים והששים פיקפק זך ביכולתו של הציור הפיוטי המועצם – כפי שהוא מצויר בשירת ביאליק ה„לאומית״ וה„נבואית״ – להביע מהות חזגית ורעננה. את עיקר הפיקפוק תלה זך בעמדת המשורר כלפי אדם ועולם: „ועוד זאת, כשאתה קורא בשירי ביאליק, האני מביא את ביאליק כמשל בלבד, אתה מתרשם שוב ושוב מן העובדה (שכבר הרחבתי עליה את הדיבור), שעמדת הנביא המוכיח נבנתה כאן על השכון משהו, והמשורר אף הוא ידוע ורואה בכך הפסד גדול לשירתו ולחייו. ורואה את חלום השירה הפלאי ב„ספיח: קראי שירים כמו „והיה כי תמצאו״, „שחה נפשי״ או „צבה לו ולולי יהדים איזה מחיר דימה ביאליק לשלם בשביל מה שנקנה ממנו במשיכה על־ידי אחרים כמשיכה מוסלמת״ („המטאקתפורה של הפוזה״, „דבר״, 13.6.60). במאמר אחר ציין זך את חוסר השפעתה של שירת ביאליק על השירה שנכתבה מראשית שנות הארבעים ואילך ואת הזותה, בעיניו, חוליית־מעבר בין שירת ההשכלה והשירה המודרנית יותר. „שאלה אחרת, שלא כאן המקום לדון בה, היא שאלת מעמדה והשפעתה של שירת ביאליק, שאף היא כשירת אלתרמן האפילה בשעתו על יצירתם של כמה מטובי המשוררים בני זמנה ואף המאוחרים ממנה (גם כאלה שלא נפלו מביאליק כשיעור־קומתם הפיוטית, ואולי אף עליו – לפחות בחלק מיצירתם). לפי שעה אסתפק רק בכך שאומר, כי שירת ביאליק – אף כי, למען האמת, בעולם לא היתה קרובה ללבי במיוחד – מילאה תפקיד היסטורי הכרחי בתולדות הספרות העברית החדשה, הוותה מעין חוליית־מעבר בין שירת ההשכלה לבין השירה המודרנית יותר. וכן גם זאת, שבשעת התודעתי הראשונה לשירה אלתרמן, כבר לא נודעה לה לשירת ביאליק שום השפעה של ממש על היצירה והזיה הנכתבת בארץ ואף כי איש לא הודה בכך אז, כדרך שאיש אינו נכון להודות בכך כיום, ולפיכך לא היה כל צורך להזהר מפני הסכנות הטמונות בה״. („זמן וריתמוס״, עמ׳ 66). הגם שרתיעתו של זך משירת ביאליק איננה מנומקת כאן, יובן הניגוד הגדול ביותר בין שירת זך לבין שירת ביאליק בציור הפיוטי ובפאתוס, כי מהי אירוניה הזכית אם איננה תרכיז אנטי־פאתוסי?

אבל היחסים זך־ביאליק אינם כה חד־משמעיים. על יחסים אלה העיד יוסף שרון במאמרו „בספר דואים את ״המוהר״ („סימן קריאה״ 15, ינואר 1982): „חשוב לי להבהיר מדוע לא יכול היה זך לכתוב שיר כמו ׳יהי חלקי עמכם׳. ב׳יהי חלקי עמכם׳ יש לא רק עמדה מוסרית, יש בו משהו עקרוני־יותר שזך חמק ממנו, בעיקר ב׳שירים שונים׳: מידת החיים של אדם קונקרטי בעולם קונקרטי. במובן זה נתן זך רחוק מביאליק. יחד עם זאת, האמירה ׳רגע אחד׳, סקס בבקשה. אנא, אני רוצה לומר דבר כה׳ היתה חשובה לספרות העברית בזמנו, משום שהיא החזירה את המשורר קודם־כל לאיזו מחוייבות מינימאלית לגבי עצמו״. אך זך נמצא בשיר קוד של זיקה ליחידת טקסט הנצויה דוקא בשירת ביאליק: „הוא הלך / ועבר על פני. יכולתי לגעת בכולו / אדרתו. / לא נגעתי. מי יכול היה / לדעת מה שלא ידעתי״. קשה להתעלם מן ההתייחסות אל הקבבילה שבשירו של ביאליק „הלפה על פני״. השיר של זך שואל אמנם את סמל האדרת ממעמד הפרידה של אליהו מאלישע ועלייתו של אליהו השמימה, ובמוטיב הזיוף המשמרות, באקט של הקדושה, כזוהה בשירו של זך בהוויה — לפעמים אני מרגיש אותו עם בבינו, סהרורי כמו ים, תלך לידי, אומר / לי בני. בני. לא ידעתי סאתה, במידה כזאת, אתי״. עיון בשיר ד׳ סבמחזור שיריו של זך „עכשיו הוא ידיד קבוע״ דיו להראות, שתחושות אלו לא היו מקריות או חד־פעמיות. ועל המוטיב הזה בשירתנו החדשה הרחבתי במאמרי „הצור והגל״ („מטא״, 25.4.86).

ברבות השנים, והדברים שנאמרו בטקס חלוקת פרס ביאליק שהוענק לזך (1982), הפתיע חתן הפרס את הבקיאים בכתוביו הביקורתיים, בהשיבו את ביאליק, במידה מסויימת, אל חוג המשוררים בעלי ההשפעה, באומרו, גם על העוצמה הגלומה בציור הפיוטי המועצם: „לא רומנביקן מדולדל כתב את השיר על איי־ההוב סבחלומותה, כי אם בן־ארץ תקיף אשר פתח את שערי השירה העברית למציאות בהיקף שדוגמתו לא ידעה לפניו. איש שבקובץ שיריו סוכבים, זה בצד זה, שירי אהבה ושירי שנאה ובוז, פואמות ושירי־עם מבורחים, שירי מעמקים עם פזמונות קלילים ושירי פולמוס אקטואלים, שירי הגיון ושירים שכם מעבר להגיון, שירי לאום ושירי אדם שלא נחה לו בעצמו. הוא האיש שגור כי גם „באשר שנורותם תקנודו״ שירה היא, כלומר, האיש אשר עיצב את כל מושגי דורו ומוסכבותיו על דבר גבולות השיר וכושר הקיבול וההבעה שלו״. בדברי זך האחרונים בשלם, לאחר כשנות דור, בהפך בסוריים בהחשבה על מסורת הוזה בשירת ההווה. למרות זאת, זך אינו סבור, שביאליק הוא משורר בעל „רגישות מודרנית״, גם כשהוא אומר „גם אני רואה בביאליק את המשורר הגדול של תרבותו הזרוסה, כדרך שגתה הוא משורדה הגדול של התרבות הגרמנית. מה שאינו אומר שגתה וביאליק הם גם המשוררים הקרובים ללבי יותר כעבייתיהם״, ובהמשך „קשה לי להסביר על רגל אחת את פשר הקושי שיש לי עם ביאליק... וכבן, אפתח בזה שאומר סקל לי הרבה יותר לבוא אל ביאליק מתוך המסורת הספרותית העברית מאשר מתוך המסורת או המסורות של שירת העולם בבאה השנים האחרונות״. („ביאליק הזכנה לפרסינים״, „ידיעות אחרונות״, 1.8.86). הקושי הוא כפול. קשה לייסב אצל זך את הזית הציור הפיוטי המועצם עם קבלת שיר של אליוט בהזהרה־ים לקהדרין, שהרי אין להכחיש את קיומם של ציורים פיוטיים מועצמים בטרכו יצירתו של אליוט. קשה גם לכרוע ברך בפני ההשוואה הסינכרונית בין השירה העברית לשירה האירופית, אלא אם מסכימים באאב שלתהליכים היסטוריים ספציפיים אין כל השפעה על השירה הנכתבת.

ומה היו ממדיה של השירה העברית שיצאה נגד מסורותיה (בתקופת ביאליק, ללא לשכו כדיברתו) בה בשעה שהתריעה, גם בשירתם של אצ״ג ושל אלתרמן, על מצבו הקיומי האנומאלי של עמו? כאן ובעולם היתה השירה הלירית העברית פתוחה אל זירת האירועים כל האומה ולא רק אל עולמו האישי של היחיד (וראה גם נקודה זו). כשהולכים ב„גדול״ ביתן לצייר את המיתוס כולו, כסבביאות ההיסטורית, וגם התנסיותיו של היחיד, מוטמעות בו. המיתוס, המטאפיסי בצורתו הראשונית הטהורה, הוא הביטוי הארכטאיפי של הממסות. כמנותק מאבותה דתית ופולחנ, המיתוס הוא יצירתו הייחודית של הבוסר הפיזי, ברול לעצבו, יחיד, יהודי וקהורבסי. והוא מבטאה של תת־ההכרה הקולקטיבית (כמובנה היונגיאני), סבה אצורים כל נביעותיו הקדומים של המין האנושי, ובכללו השכל המסויים או התרבות המסוימת. המיתוס מתבטא את העולם בציורים פיוטיים מועצמים כמביקתו כן התכורה הבלתי־הגיונית של ההיסטוריה ומן הגחמות האישיות מדי של היחיד, אל התבנית הבמאי־היסטורית, קל וחומר המטא־איכית. המיתוס מגבש את האבורים. את הכון הזורם, את הולך הארצי בתהרסתם היסודית של חזיים הכודרם: ב. והוא מאורגנם כחובר קונקרטי רחב ומייצג, עד שהוא כורכבם במלוא המשמעויות בסמל, כבות הזיקה לבערכת פרדיגמטית.

(המשך בגליון הבא של „משא״)

„חינוך ודמוקרטיה״

גליון מיוחד של „בהכללה״, היוצא לאור ע״י המכללה לחינוך ע״ש דוד ילין בירושלים, מוקדש לחינוך ודמוקרטיה, הופיע בימים אלה.

בגליון: ראיונות עם פרופ׳ ישעיהו ליבוביץ (על דמוקרטיה ויהדות) ועם חיים שרלמית אלוני (על חקיקה וחינוך), דיון על יהדות ודמוקרטיה בהשתתפות ד״ר דוד הר, פרופ׳ ידידיה שמה הד״ר אבי ריבצקי, מאמרים מאת ד״ר נתן גובר ועל חינוך להומניזם, פרופ׳ גרשון שקד („הספרות כשער לתרבות״), פרופ׳ מיכאל פלדמן („הבחנך – בין מדע לערכים״), פרופ׳ ראשל ניר (לשון ותעמולה), פרופ׳ צבי לם ומורים ודמוקרטיה.

עדות

„עדות״, קובץ של „עדויות על פגיעות בזכויות האדם בגדה המערבית״, ראה אור בהוצאת „ידפרס״ בחיפה.

העדויות והתצהירים נאספו ע״י ארגון „החוק בשירות האדם״ ברמאללה, שהוא סניף של ועד המשפטנים הבינלאומי בג׳נבה. הקובץ מבקש לתת תמונה על מצב זכויות האדם בגדה המערבית בתקופה שבין נובמבר 1981 ועד אפריל 1984. העדויות מחולקות לפרקים, לפי נושאים: המתנחלים, אגודות הכפרים, הריסות בתים ואטימתם, האוניברסיטאות, מעצרי־בית, כלא פארעה, הצלב האדום. ברוב העדויות נתנו המצהירים את הסכמתם לפרסם את שמותיהם.

„האומה״

מאמר של פרופ׳ יוסף נדבה „איש הרוח הלאומי – אייכה?״ מתפרסם במרכז החוברת האחרונה של „האומה״ (אביב תשמ״ו), במה למחשבה לאומית.

נושאים אחרים ברבעון: „ז׳בוטינסקי שבעל־פה – מונולוג על האמנות״ (ישראל טריוטש), „שבע שנים לחוזה השלום עם מצרים״ (יצחק שמיר), „חמש שנים למותו של אורי צבי גרינברג״ (גדעון קצנלסון), „יהודי בריה״מ: האומנם סדירה הפסיכית״ (אלכסנדר ורוזנל), „הבצר הרצוי במדיניות החוץ של שמעון פרס״ (יוחנן רמתי), „היש אובייקטיביות בכתיבת היסטוריה?״ (דוד שחר), „ענוה: ירושלים נגד אתונה״ (שאול אידלברג).

בחוברת גם שירה ופרוזה מאת אהרן אמיר, אורציון ישי ומשה בלע ז״ל, שהיה עורך ה„אומה״, ודברים לזכרו – בפתח החוברת.

אגודת הסופרים מחדשת את ההוצאה לאור

אגודת הסופרים העברים מחדשת את מפעל ההוצאה לאור שלה.

יחודשו סדרות: „מבחר ספרותנו לעם״ – בעריכה: א.ב. יפה וש. שפרה; „מקור״ – בעריכת שלמה ניצן ומשה סמיר.

את כתבי היד יכולים לשלוח סופרים עברים אזרחי מדינת ישראל. כתבי־יד לסידרה „מקור״ יש לשלוח למזכירות האגודה לידי גב׳ חדוה גנוסר הכל״ל האגודה. כתבי־יד בפרוזה (רומן, קובץ סיפורים, מסה) יקיפו – בין 8 ל־15 גליונות דפוס, מודפסים במכונת כתיבה ברווח כפול, ובשני עותקים. כתבי יד בשירה יקיפו בין 8 – 4 גליונות דפוס ויוגשו מנוקדים.

תאריך אחרון למסירת כתבי־היד – כ״ח חשון תשמ״ז – 30.11.86.

יד טבנקין

פרסומים חדשים ב„יד טבנקין״:

★ **200 שנות קומונה בארה״ב.** יעקב עובר. עריכה: צביקה דרור. המחיר: 30 ש׳.

★ **עדתיות פוליטית** – דימוי מול מציאות. חנה הרצוג. הביאה לדפוס: ורדה בכור. ניתוח סוציולוגי־היסטורי של הרשימות ה„עדתיות״ לאסיפת הנבחרים ולכנסת (1920 – 1984). המחיר: 17 ש׳.

★ **תמיד שנוי במחלוקת.** אברהם ברום. ערך: בנקו אדר. ההתפתחות הכלכלית והחברתית של התנועה הקיבוצית מאז קום המדינה. המחיר: 8 ש׳.

★ **העימות הקובע – בין תנועת העבודה לתנועה הרביזיוניסטית בא״י 1925—1931.** יעקב גורן. העורך: אברהם תרשיש. המחיר: 19

★ **הרחבת השיתוף – „מלמעלה״ או „מלמטה״?** עורך: אשר מגיב. חוברת נ״ז בסדרת ימי עיון – מדיניות החוג לקידום השיתוף והניהול העצמי. המחיר: 3 ש׳.

★ **„דרור״ ו„הנוער הבורוכובי״ בארצות דוברות צרפתית** משנת 1942 עד שנות ה־60. שמעון מלר. עריכה: פנינה הילמן, אשר נתן. בסדרה: מגנזי הארכיון / עדויות ותעודות. מחיר: 3 ש׳.

★ **ילקוט למחשבה סוציאליסטית מעיתונות העולם מס. 8 ספטמבר 1986.** העורך: אשר מגיב. המחיר: 5 ש׳.

מכירה והזמנות: „הפצה״ יד טבנקין־אפעל 52960 טלפון: (03)344367

א. זלינג
בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים

עבור לקוחותנו מפעל קונפקציה ואופנה, מבוסס וגדול באזור גוש־דן
ד ר ו ש/ה
מנהל ייצור
תאור התפקיד:
- תכנון, ארגון ייצור, כולל מעקב, הערכת נתונים.
- אחריות על הלוגיסטיקה, כולל בקרת מלאי, רכש וכו'.
- הפעלה, ניהול והדרכת עובדים רבים.

השכלה ונסיון:
- מהנדס תעשיה וניהול.
- נסיון במשרה דומה בתחום ההלבשה.
- יכולת לעבודה בצוות המפעל.

שכר הולם, תנאים מצוינים
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד
העונים על דרישות התפקיד, יתקשרו לשם קביעת ראיון לטל. 03-657530, 03-657510 בימים א'-ה' בין השעות 17.00-09.00, או ישלחו קורות חיים מפורטים בצירוף תמונה, א. זלינג, ת.ד. 4230, ת"א 61041, רח' נחלה 42, תל־אביב.

להברה דינמית בת"א
הקשורה לתחום העיתונות
דרושים:
- ★ מנהלן עם נסיון מוכח של 5 שנים.
- ★ אחראי משמרת, בעל ידע כללי לעבודה בשעות אחרי הצהרים.
- ★ מזכירה עם שליטה עברית ואנגלית + נסיון.
- ★ בעלי ידע והבנה + שליטה בעברית, ערבית ואנגלית (שלושת השפות ביחד על בוריין).
- ★ כתבניות מעולות בעברית ובאנגלית.
- ★ בוגרי ביה"ס למחשבים.
- ★ איש שיווק.

נא לפנות בכתב ליד לת.ד. 30215 ת"א בצירוף תולדות חיים ודרישות שכר.

ORS
שירותי כוח אדם
דרושים

למחלקה המשרדית בתל־אביב
דרושים:
- ★ מראיינות בי"א, שליטה טובה בשפה האנגלית. נסיון בראיון ושיווק בי"א. עבודה במשרה מלאה.
- ★ פקידות בי"א עם ידע בהנהלת חשבונות.
- ★ מרכזניות עם נסיון בחשבוני שעות עבודה ושכר.
- ★ פקידת סלר לאחר שירות צבאי, עבודה מיידית למקומה ארוכה.
- ★ פקידת סלר עם נסיון בפקידות סלר בבנק, לעבודה מיידית במשרה מלאה.
- ★ עובדות בין השעות 06.30—15.15
- ★ קלדניות לעבודה באחריות של הנהלת חשבונות.
- ★ כתבניות עברית ואו אנגלית.
- ★ מזכירות עברית ואנגלית.
- ★ דפס אלפא־נומרי, חומר של הנהלת חשבונות.

דפס מקצועי, נסיון על ½ גליון היידלברג צבע.

על כל המועמדים להיות בעלי־נסיון בתחומים הנ"ל
הנאים מצויינים למועמדים המתאימים
או.אר.אס, כבר אחרים 134 תל־אביב, טלפון 202460

ORS שירותי כוח אדם

מתף
מתף־מיחשוב תעשייתי ופיננסי בע"מ
רחוב שוקן 23 קרית המלאכה תל־אביב

ד ר ו ש
מהנדס תעשיה וניהול
לעבודה במגוון נושאים: סקרים, שיפור שיטות, קביעת תקני כח אדם, כתיבת נוהלים, ועוד.
כישורים דרושים: יכולת עבודה עצמאית, ★ כושר ארגון ★ הבעה טובה בכתב ובעל פה ★ נסיון מעשי של שנה עד 4 שנים

המעוניינים יפנו טלפונית בימים א'-ה' אל מר אשר שטיינברג טל. 03-5999543
— סודיות מובטחת —
חברה בת של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

לחברת מחשבים, לסניפים
בת"א, ירושלים וחיפה
ד ר ו ש י ם / ו ת
בחור/ה
אחרי צבא, בוגרת תיכון,
אינטליגנטי/ת, מוטיבציה גבוהה, נעים/ת הליכות, בעל/ת תפיסה מהירה
ת.ד. 20284 ת"א.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים/ות

מהנדסי כימיה צעירים
- בוגרי 1985–1986
- עם/או בלי נסיון

מהנדסי מכונות
- בוגרי 1985–1985
- נסיון של שנתיים

הנדסאי כימיה צעירים
- רצוי עם נסיון
- לעבודה במשמרות

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4486 חיפה
— סודיות מובטחת —

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרושים
מנהל אגף אחזקה ובנוי
אם בית למעונות הדסה

ד ר ו ש ה
מזכירה לניהול משרד בענף הביטוח.
לקביעת ראיון
03-232074, 03-236149

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

LASER
תעשיות לייזר
למפעלנו דרושים:
הנדסאי פיסיקה לאגף הפיתוח
מחמצ למחלקת ייצור והרכבה
תעשיות לייזר – קרן אור לקידום האנושות

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מורים ומדריכים
מקצועיים לשנת הלימודים תשמ"ז

להברת ספנות ארצית לסניפנו בתל־אביב
מזכירה
שליטה בשפות אנגלית עברית – הכרחית
כולל ידע בעבודה על טלקס וכתבנות
שעות העבודה 08:00–16:00
לסניפנו בחיפה
רוכש מטעים
בעל רקע ימי
רצוי רב חובל
העבודה בצפון ובמרכז
04-726711

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

חוטי קיסריה בע"מ
מחשלבת תעשות כרמל
למפעלנו בבני ברק
ד ר ו ש י ם
- ★ חשמלאי מוסמך – עם נסיון בתעשיה.
- ★ מסגר מכני – ותק של 5 שנים.
- ★ מנהלי משמרות.
- ★ עובדי יצור.
- ★ עובדים למחלקת אריזה.

העבודה בשתי משמרות.
המעונינים יפנו למפעלנו ברח' ברכוכבא 21 בני ברק או טלפונית 03-783171 למחלקת כח אדם.

למשרד פרסום דרושה
מזכירה – שוחת תקציבאי
כישורים:
- נסיון של 3 שנים לפחות בתפקיד הנ"ל.
- התמצאות בשטח הפרסום והשיווק.
- שליטה בשפה האנגלית. הופעה נאה.

רק מועמדות העונות על הכישורים הנ"ל תפנינה בצרוף תולדות חיים ונסיון קודם בכתב יד לת.ד. 1263 תל־אביב.

דנאל
שבנים אחראים – בחברת אמינות
החברה לשירותי כח אדם בע"מ
לסניף ת"א דרושים/ות
- ★ כרסמים/חרטים מעולים
- ★ עובדים בתחום האלקטרוניקה
- ★ מסגרים/רתכים
- ★ צבעים תעשייתים
- ★ טייחי מבנים
- ★ נגרים תעשייתים

ת"א גורדון 68, 245541, 245531, 240878
12 שנות עבודה ונסיון לרשותך

רשת עמל
המוסד להכשרה מקצועית למבוגרים
"עמל" רחובות

רחובות
נותרו מספר מקומות
1. חשמלאי מעשי.
2. חסמקה לחשמל רכב.
3. מכונאות רכב סוג 3.
4. קריאת שרטוט לעובדי מתכת.
5. חשמלאי ראשי.

ירושלים
דרוש עובד לווי ומעקב במרכז פיתוח כח אדם קטמון ה"ט ירושלים
דרוש רכז שכונתי לפיתוח כח קטמון ה"ט ירושלים

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

לאוניקל
דרושה
דיילת מכירות

למלון מגורין
- ★ אחראית משק
- ★ מפקחות קומה
- ★ חדרניות

עובדות

יחידת האבטחה במסופים בגבול ישראל־מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני
שכר: החל מ־770 ש.ח. לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.
הכישורים הדרושים:
- לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי)
- בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יוחזרו בעדשות מגע רכות)
- גיל עד 27 עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד דוברי השפה האנגלית (ערבית – יתרון)
— הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס —
ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ ברחוב בריהודה 77 תל־אביב, קומה ג', בימים שני 22.9.86 ושלישי 23.9.86 בין השעות 0900 – 1300
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור ופנקס שבר ר"ב תמונות

אחים מילצין בע"מ
להברתנו המתמחה בפיתוח תכשירי הדברה לחקלאות דרוש
אגרונום M.Sc.

דרוש
גזרן
למשרה מלאה
נסיון + המלצות

להברה מסחרית –
מנהל/ת חשבונות
אחראי/ת למח' ספקים, ידע בהקשת חומר למחשב, נסיון רב בעבודה.
משרה מלאה 6 ימים בשבוע.
טל. 03-811921, לפנות לג'ניה.

חיפה כימיקלים
ד ר ו ש / ה
אגרונום/ית
לתפקיד מקדם מכירות ופיתוח שווקים של דשנים בארץ ובחו"ל,
רצוי עם נסיון קודם.

למפעל בלוד
דרושים
1. טכנאי אחזקת מכונות.
בעלי רקע טכני
2. מפעילי מכונות
העבודה ב־3 משמרות

קפוס מקופת בריסיון!!
לרים תעשיות מזון דרושים/ות
סוכני מכירות
בכל הארץ.
- תנאים מעולים!!
- משכורת + עמלות

רים תעשיות מזונים

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

השמירה
דרושות
1. מפקחת משק
2. מפקחות נקיון

למפעל שפע בערד
דרושים
טכנולוג/ית מזון
הכישורים הדרושים:
- ★ בוגר ת הנדסת מזון.
- ★ יתרון לבעלי נסיון קודם בתעשיות המזון.
- ★ ידיעת השפות עברית ואנגלית.

למשרד נסיעות
דרוש/ה
פקיד/ה
בעלת נסיון
ליום עבודה מפוצל
טל. 03-623650 – 624753

דירות

תל אביב

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

ביקוש דירות

דירות בשכירות

עסקים

אולמות

הצעות עבודה

מוסכים

חניות

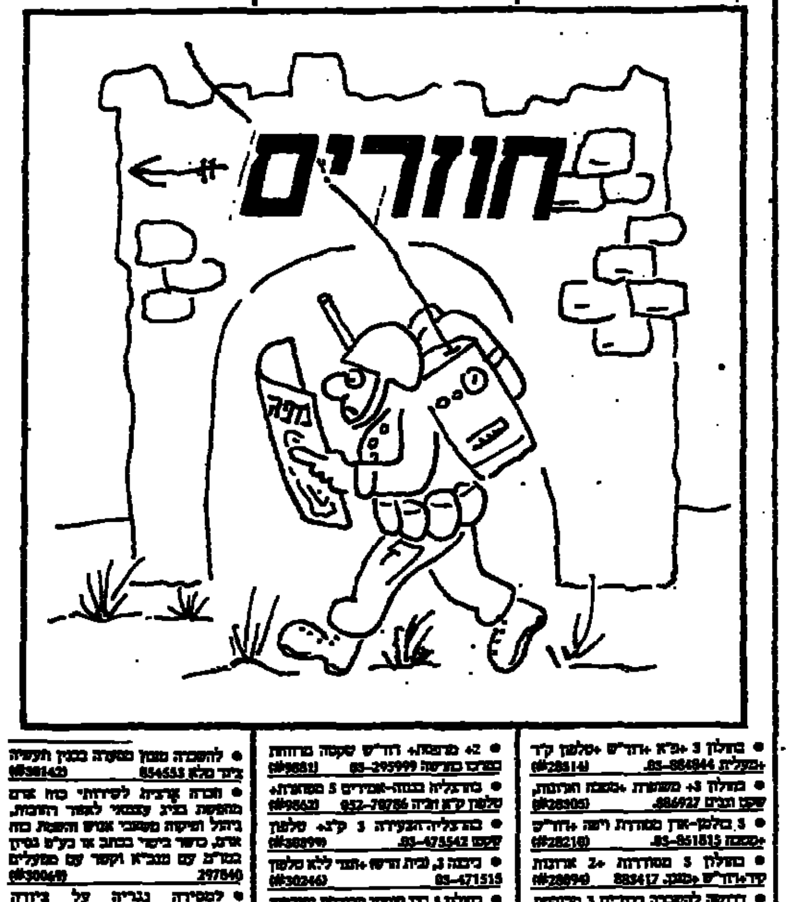

משרדים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

חולון / בת ים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

קבלנים מציעים

ת"א–ים

דירות בהרצליה

רמת גן

דירות בקריית מוצקין

מגרשים

מבני תעשיה

גרפיקן

■ גרפיקאי/ת עם קו מודרני חזק. נסיון של שלוש שנים לפחות בביצוע גרפי
■ יכולת בעיצוב וניסיון בהפקות - יתרון.
■ אפשרות משרה חלקית.
ימים א'-ה', 8.30–14.00

יועצים לפרסום
ת"א, רח' יהושע בן נון 52
טל. 445907, 454311

ביצועיסטית
מעולה
טל. 230675

הסעות

● אריזה 1300 82 ...

עובדים

● לבית-חולים ...

אמריקאים

שרותים

שכונים

משאלות

אופנים

...

אוטו-אנגל

ביקוש עבודה

העתלאים

הצעות השכלה

● למפעל ... דרושות תופרות מקצועיות ...

● לנוטקס דרושים ...

מכירות/ת

עובדי ...

עובדי מתכת

שרותים

מכונאים/חרטאים

נהגים

אוטואים

● דרושות מטפלות למעונות ...

פקידים/ות

הגדה/חפיפה

שרותי משפחה

חוזרים לעתונות טובה

مكذا من الاهل

هكذا من الاصل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

פורד

פיאט

סימקה–קרייזלר

פולקסווגן

אמריקאיות

אוסטין

אופל

ב.מ.וו.

סאאב

סובארו

סיאט

סיטרואן

ג'יפים

חוזרים לעתונות טובה

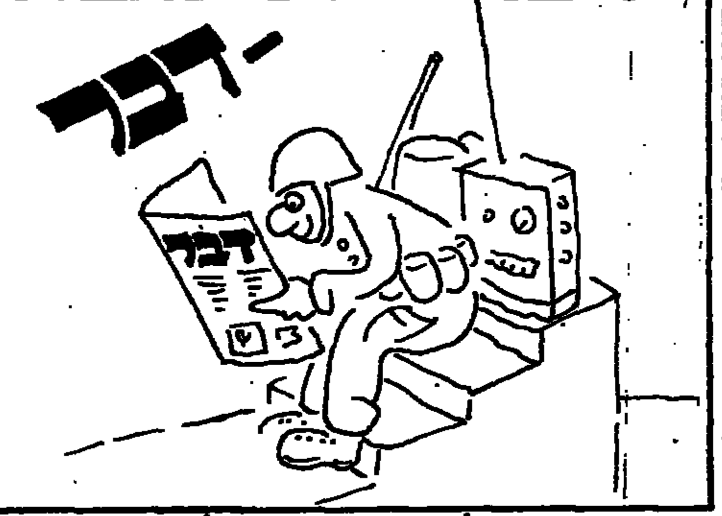

אלפא רומיאו

[illegible]

תקציבאי, ארטדירקטור וביצועיסטית, נסעו בקו 5.

התקציבאי ירד בככר הבימה 2. הארטדירקטור נכנס לגלריה "כריסטי", ושם אמרו לו "תעלה עוד קומה". הביצועיסטית הקשיבה והניעו את עיניה ל"הוצאות".

השאלה היא איפה הם יפגשו. אז בואו נפגש אצלנו*, תקציבאי מנוסה, ארטדירקטור מבריק וביצועיסטית מעולה. פנו אלינו בכתב יד לפרסום תוצאות -

ככר הבימה 2, תל-אביב 64253, עבור: תקציבאי/ארטדירקטור ביצועיסטית, ונסביר לכם איך מגיעים אלינו. בקו 5, במכונית, באופנוע או ברגל.

*כל התפקידים מוצעים לאנשי מקצוע משני המינים.

רשת עמל

ביה"ס העירוני המקיף י"ט וביה"ס לטכנאים "עמל" ע"ש ל. דיוויס תל-אביב, מגמת הדפוס, רח' בני אפרים 226 ת.ד. 24095 ת"א 69107

המוסד להכשרה, להשתלמות ולהסבה מקצועית למבוגרים, המרכז הטכנולוגי למקצועות הדפוס

תל אביב

ד ר ו ש י ם / ו ת

מורים / מדריכים / מרצים

במקצועות הדפוס

(תנאי שכר מיוחדים)

לקורסי בוקר וערב במקצועות הבאים:

* צילום אופסט * גרפיקה
* מונטז' ולוחות * סדר צילום
* הדפסת אופסט

נא לפנות למר בני שוה, מנהל מגמת הדפוס.

טל: 03-477237 לפנה"צ

טל: 03-367774 בשעות הערב

בי"ס עירוני מקיף "עמל" ע"ש ליידי דייויס, תל-אביב

רחוב בני אפרים 226, תל-אביב - 69107

טלפונים: 03-476160, 03-479752

תל אביב

לקראת שנה"ל תשמ"ז

ד ר ו ש / ה

מורה במקצועות:

מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה

- משרה מלאה

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס.

בשעות הערב, לטלפון: 426108 למר סמיר

בית הספר התיכון המקיף בגליל "עמל" ובי"ס לטכנאים טבריה

רחוב רבי עקיבא שכון ב' טבריה - 14387

טלפון: 067-94990, 067-94803

טבריה

ד ר ו ש י ם / ו ת

מורים/ות במקצועות:

מתמטיקה - משרה מלאה

פיסיקה - חצי משרה

ביולוגיה - חצי משרה

תולדות עם ישראל ואזרחות - חצי משרה

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס

בית הספר העל-יסודי שש-שנתי המקיף ע"ש נוסטרים בשיתוף רשת "עמל" ת.ד. 36 שדרות - 80100 טלפון: 051-97081

שדרות

ד ר ו ש י ם / ו ת

מורים/ות במקצועות:

אנגלית - משרה מלאה

אלקטרוניקה - משרה חלקית

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס

בית ספר תיכון מקצועי עירוני "עמל" א' המכללה לטכנאים והנדסאים

שכון ויצמן רמלה - 72229

טלפון: 08-225205

רמלה

ד ר ו ש י ם / ו ת

מורים/ות במקצועות:

מחשבים - לכתה י"ג - טכנאים

לנושאים:

1) מערכת הפעלה של P.O.P - 11
2) אסמבלר - משרה מלאה/חלקית
3) קובול (R.M.)
4) ניתוח מערכות ובסיסי נתונים

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס

בית ספר מקיף "עמל" תל-שבע

ת.ד. 443 תל-שבע - 84103

טלפון: 057-699875 057-699877

תל שבע

לקראת שנה"ל תשמ"ז

ד ר ו ש / ה

מורה יועץ/ת חינוכי/ת

בחצי משרה

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס

"עמל" רשת מכללות לטכנולוגיה והדרכה, מכינים מקצועיים... [illegible]

מדריכים

לחוגי סיור וידיעת הארץ

יועדפו בוגרי צבא בעלי נסיון בהדרכת נוער (נ"יא), בעלי רקע בגוש ובנושאי ידיעת הארץ.

העבודה במסגרת החוג חלקית ומתאימה גם לסטודנטים

רמת השרון, תל אביב - ארץ קמה 03-911151

רבקה (מוזי נוער) 03-375063

הרצליה, רעננה, כפר סבא, פתח תקוה, רמת גן, לוד - מירון יובל 03-901112

רחובות - ירון אבין 08-451725

ראשון לציון - רבקה (מוזי נוער)

חיפה - דורון ישראל 03-375063

ירושלים - דני מדור 04-664181

מזרח הגליל - רבקה (מוזי נוער) 02-231918

העמקים - איילה אלוני 03-375063 / 065-31995

החברה להגנת הטבע

לחברה לשיווק מערכות ממוחשבות

דרושים:

נציגי מכירות

* לאחר שרות צבאי
* בעלי השכלה תיכונית
* ידע בתיפעול מחשבים ... [illegible]

להתקשר לטל: 03-613005

לירחון מקצועי ארצי ד ר ו ש י ם: רוכשי מודעות מנוסים

1. באזור המרכז
2. ירושלים והדרום
3. חיפה והצפון

03-285577

... מערכות זמן ותחזרבע"מ

חברת בת של הרשות ... למנהלת החברה בחולון

מנהל/ת חשבונות

כישורים נדרשים:

* יוזמה.
* "ראש פתוח".
* יכולת עבודה עצמאית.
* ידע ונסיון במערכות ממוחשבות.
* ידע בנושאי מס.
* הכרת המערכת הבנקאית.
* סוג 3 בהנהלת חשבונות או ידע מקביל.

5 ימי עבודה בשבוע, 9 שעות ביום.

* * *

מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות חיים ופרוט הנסיון המקצועי לת.ד. 1792 חולון. 58117

תנאים טובים למועמד/ת המתאים.

לחברה לשילוח בינלאומי

דרושים

★ פקיד/ת יבוא

- ידע באנגלית הכרחי
- עדיפות לבעל/ת נסיון
- למשרה מלאה

★ כתבנית אנגלית עברית

לתפקיד מזכירה כללית
- שפת אם אנגלית יתרון
- למשרה מלאה

★ פקידת הנהח"ש

סוג 2, ידע בסיסי באנגלית
- למשרה מלאה

★ מרכזנית

- לעבודה הכוללת תיוק ושליחויות
- ידע בסיסי באנגלית
- למשרה מלאה

★ שליח

כולל עבודה משרדית
- עדיפות לבעל קטנוע
- ידע בסיסי באנגלית
- 10 שנות לימוד

נא להתקשר 03-3761212

(פיוש א')

דובק בנ"מ

למפעלנו בבני ברק

דרושים

בחורים צעירים

לאחר שרות צבאי

להפעלת מכונות חיתוך קרטון.

בעלי נסיון בשטח דפוס אלכסון טיגל.

עדיפות לבעלי בי"ס מקצועי.

לפנות למר אליאר טל. 03-784151, 03-784154 בין השעות 8.00-13.00

למפעל מזון גדול

דרושים

למטבחים אזוריים בירושלים, ת"א, ראשל"צ, חיפה והצפון

★ טבחים

עם נסיון של 3 שנים לפחות

★ אחראים לחדר-אוכל

עם נסיון מוכח

לטלפן: 03-9711266/7 להינדי בשעות 09.00-14.00

FIAT

דרושים

איש/אשת מכירות

כאים התנאים:

* נסיון מוכח בעבודה
* בעל/ת רקע טכני - רצוי בענף הרכב

מזכירה/פקידה

* נסיון בפקידות וניהול משרד
* כיומנות גבוהה בכתבנות עברית-אנגלית
* שליטה טובה בשפה האנגלית, לרבות יכולת תרגום
* משרה מלאה - 5 ימים בשבוע

פקיד/פקידת מכס

למשרה מלאה/חלקית

* נסיון בעבודה בנושאי מכס ושחרור מכוניות
* יועדפו עובדי משרדי אגף המכס או עמילויות מכס.

מועמדים מתאימים הקרים לנתניב לקיל יפנו לכה אלם לגבי בתיה מלכוז: 03-326971

טמפו

לטמפו תעשיות בירה בע"מ מבשלת שיכר לאומית למפעלנו בנתניה

דרוש/ה מפעיל/ת מחשב

* בעלת/ת ניסיון בהפעלת מערכות מחשב.
* השכלה בתחום עיבוד נתונים.
* רישיון נהיגה
* תושב/ת נתניה והסביבה.

המועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 127, נתניה. 42101 (עבור י. מגל).

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למעביד להפלות אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי, ... [illegible]

ד ר ו ש

קיבוצניק/מושבניק

לניהול ותיפעול משתלת ציפורן גדולה

רקע בגידולי חממות - עדיף

למשרה קבועה מלבד.

מגורים באיזור רעננה הכרחי.

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לסיימפו-ברייר, בני-ציון 60910 או לטלפון 052-222227

תלמה

למפעל שפע בערד

דרושים

1) טכנולוג/ית מזון

הכישורים הדרושים

* בוגר/ת הנדסת מזון.
* יתרון לבעלי נסיון קודם בתעשיות המזון.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית.

2) מהנדס/ת מכונות

הכישורים הדרושים:

* בוגר/ת הנדסת מכונות
* יתרון לבעלי נסיון בתעשיה
* ידיעת השפות עברית ואנגלית

3) מהנדס/ת תעשיה וניהול

הכישורים הדרושים:

* בוגר/ת הנדסת תעשיה וניהול.
* נסיון במערכות ת.פ.י.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית

המעוניינים מתבקשים להתקשר טלפון: 057-958049 או 057-957860 לאלוה בימים א'-ה' בין השעות 08.00-16.00 לקביעת ראיון.

פקר אריזות תעשייתיות בע"מ

קריית-מלאכי

למפעלנו דרושים:

1. **חשמלאי תעשיה** מוסמך
2. **מכונאי/מסגר** בעל נסיון
3. **פקידת מכירות**

נא לפנות בכתב לת.ד. 534 קריית-מלאכי, מיקוד 70954

- סודיות מובטחת -

צעירים

לאחר שירות צבאי, להכשרה

כמרכיבי מעליות

* עד גיל 25
* בעלי פרופיל רפואי גבוה
* עדיפות לבוגרי בי"ס הטכני של ח"א
* שכר גבוה + פרמיות

לפנות בין 08:00 - 10:00

למעליות ישראליפס, הקישון 31, בני-ברק (איזור התעשייה, ליד מוסך צימסיון)

כל-בו שלום

דרושים

1. מוכר מקצועי לאפנת גברים.
2. מועמדות לקורס קופאיות

קיימת אפשרות להעסיק בוגרות תיכון לפני גיוס.

המעוניינים יפנו למח' המנגנון אחד חעם 9 ת"א בין השעות 9.00-11.00.

לבנין משרדים רב קומות

דרוש

טכנאי הנדסאי מיזוג אויר

בעל ידע בחשמל. נסיון 3 שנים לפחות במערכות מיזוג אויר צנטרליות ... [illegible]

לעבודה מעניינת עם נוער מכפרי נוער דתיים ד ר ו ש

בחור בוגר תנועת נוער דתית (גיל 23-30)

* כושר ארגון ונסיון בהדרכה.
* יכולת חיים וקשר עם מוסדות קבורה בשעות לא מקובלות

נא לשלוח קורות חיים ופרטים אישיים ת.ד. 1154 תל-אביב

לחברת אגיס בע"מ

דרוש/ה

תעמלן/נית

לאיזור ירושלים

הכשורים הדרושים:

* רקע פארא-רפואי
* מגורים בירושלים
* נסיון קודם בעבודה יתרון
* רשיון נהיגה
* טלפון בדירה
* ידיעת אנגלית ברמה אקדמית

בדבר פרטים נא לפנות לאגיס ת.ד. 20087 ת"א עבור (א.ו.)

מנרב

דרוש

מנהל עבודה

* מוסמך, מנוסה ב-ביצוע פרוייקטים ציבוריים.
* מקום מגורים מר עדף דרומה מתל-אביב.
* תנאים טובים ל-מועמד המתאים.

לפנות לטל' 055-24334 או בכתב לת.ד. 53, אשדוד 77101

סודיות מובטחת

אלומור לייזרים בע"מ

דרושים

1. פיזיקאי/ת או כימאי/ת פיזיקלי/ת או מהנדס/ת
2. הנדסאי/ת טכנאי/ת אלקטרואופטיקה

כישורים נדרשים לתפקידים הנ"ל:

נסיון רלוונטי באופטיקה, ופלסמה בלייזרים גזיים

3. הנדסאי/ת טכנאי/ת מכונות

כשורים נדרשים: א. נסיון רב בהרכבות מכניות
ב. נסיון בתכנון שרטוט ותעוד טכני

על המועמדים לשלוט היטב באנגלית ולהיות נכונים לעבודה מאומצת.

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ושמות ממליצים לת"ד 16042 ירושלים 91160 לציין "אלומור", מזכירה או בטלפון 818916, 02-822337

מילא

מרכז ייעוץ למשאבי אנוש

עבור אחת מלקוחותינו חברה תעשייתית גדולה בענף הבניה אנו מחפשים

מנהל תפעול טכני בכיר

התפקיד כולל: נהול הפעילות התפעולית של החברה במפעליה השונים.

כישורים נדרשים:

מהנדס מכונות, ייצור או בנין עם רקע קודם במערכות ייצור.
נסיון מוכח רב במפעל תעשייתי גדול כמנהל טכני או מנהל לוגיסטי.
שליטה מלאה בעברית, אנגלית ורצוי גרמנית.
כושר נהול מו"מ בארץ ובחו"ל.
נסיון קודם בהכנת נתוחי כדאיות כלכלית והכנת תקציב.
כושר ארגון וניהול מעולים.
נכונות לעבודה מאומצת בשעות לא מקובלות.

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בלבד, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 22511 ת"א עבור משרה 502.
רק פונים מתאימים ייענו. סודיות מובטחת.

גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופיתוח ארגוני

---

pilat פילת

למרכז הירידים בע"מ - תל אביב, העוסק בארגון תערוכות, ירידים ועידות וארועים אחרים בגני התערוכה בת"א

דרוש

מנכ"ל

שינהל את החברה על בסיס כלכלי, ייזום ארועים ויכתיב פעילות החברה.

מועמד מתאים יהיה אדם בעל נסיון ניהולי קודם ברמה בכירה, בעל ידע ונסיון כלכלי, יכולת ניהול מו"מ עם גורמים בארץ ובחו"ל.

שליטה באנגלית הכרחית; ידיעת שפות נוספות - יתרון.

נא לפנות בכתב-יד, תוך שבועיים מפרסום מודעה זאת, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל-אביב 67138.

נא לציין על המעטפה: "מנכ"ל" מס' משרה 1700.

המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

סודיות תשמר בקפידה

[illegible]

مكتوم الاصل

مكنز من الأصل

הורים!

גם לילדיכם הזכות לקרוא עִתּוֹן חדשות ולהיות „בענינים".

לַמְּדוּ אוֹתָם לִקְרֹא בָּעִתּוֹן

מבצע התחלה לקראת שנת הלימודים

הדרך של ילדיכם לחדשות ולהרגלי קריאת עתון עוברת דרך

שער שבועון בעברית קלה

מנוי שנתי 23 ש"ח בלבד

יוצא לאור בעריכה ופקוח משרד החינוך והתרבות

לכבוד
הנהלת „שער למתחיל"
ת.ד. 199 ת"א מיקוד 61001
אבקש לרשום על העיתון „שער למתחיל" למשך שנה ולשלוח לביתי לפי הכתובת הרשומה מטה

שם משפחה______ שם פרטי______ רחוב______ מספר______ עיר______ מיקוד______ טלפון______

מצורפת בזה המחאה על סך 23 שקלים חדשים משוכה על בנק______ סניף______ מספר שק______

חתימת המנוי______

ביצועיסטית א.א.
עם נסיון ויכולת עבודה מהירה -
רטוש או משרד פרסום

גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית א.א.
עם נסיון של שלוש שנים -
בסטודיו או משרד פרסום

בטל' 03-224540

לסניף רחובות ואשדוד
דרושים

* **מהנדס אלקטרוניקה**
נסיון בתחום האנלוגי
* **מהנדס מכונות**
בעל 10 שנות נסיון בתעשיה לאיזור באר־שבע
שכר גבוה במיות ד — (עזרה בדיור)
* **מהנדס כימיה**
נסיון בתעשיה
* **מהנדס בנין**
בעל 10 שנות נסיון

למתאימים: תנאי שכר טובים
תנאים סוציאליים
הסעות — ארוחות

בדבר פרטים נוספים לפנות לסניפנו ברחובות הרצל 187 בפסג' טל: 08 455904
אשדוד רוגוזין 8 טל 055-33644

12 שנות עבודה ונסיון לרשותך

דנאל
בעמ

החברה לשירותי כח אדם

תל־אביב: רח' גורדון 88, מיקוד 64389 טל' 01 245541-222266
ירושלים: רח' בן־יהודה 7, מיקוד 94624 טל' 02-242801
באר־שבע: רח' ההסתדרות 37, מיקוד 84212 טל' 057-78719
רחובות: רח' הרצל 187, מיקוד 76270 טל' 08 455904
אשדוד: רח' רוגוזין 8, מיקוד 77271 טל' 055-32221-33644

תעשת מפעלי השימורים כור מזון בע"מ

למפעל יפו - מור בע"מ באשדוד
דרוש

מנהל מחלקת חשבונות

כישורים:
* מנה"ח מדופלם
* נסיון 3 שנים
* תושב האיזור

לקביעת ראיון לפנות טלפונית 055-21611 למנהלת כח אדם.

טבע TEVA

למפעלנו בכפר סבא
דרושים/ות

כימאי/ת אנליטי/אורגני

כישורים:
1. הנדסאי כימיה/מהנדס כימיה/ רוקח.
2. ניסיון קודם באנליטיקה או בענף המזון.
3. הכרת מיכשור מתקדם.
ועבודה בסביבת מחשב - יתרון
* העבודה הינה בין השעות 15.00-21.00
* אפשרות לזמן עבודה גמיש

המעונינים יפנו בכתב יד לטבע בע"מ ת.ד. 353 כפר סבא למחלקת כח אדם.

APPLICOM אפליקום

הכישורים קובעים:

לחברת "אפליקום מערכות בע"מ", בית תכנה מוביל בישומי מערכות תכנה במגזר התעשייתי

דרושים

• מנהל מכירות
מדעת הכרות עם המגזר התעשייתי, נסיון במערכות ממוחשבות, למהנדסי תעשיה וניהול - יתרון.

• איש מכירות
נסיון במכירות, הכרה טובה של המגזר התעשייתי והבנה במערכות תכנה.

• מתכנן/מתכנת S/36 - S/38
דרוש נסיון של שנתיים לפחות בסביבה מסחרית/תעשייתית.

נא לפנות ל"אפליקום מערכות בע"מ" למיכל טל' 252786

לחברת תוכנה גדולה דרוש:

תוכניתן SYSTEM

אם הנך תוכניתן SYSTEM מעולה, בעל נסיון של 3 שנים לפחות: ב-JES 2, 3-1 MVS/SP (יתרון לבעלי ידע ב-MVS XA, SNA, VTAM, CICS, IVM ,ואם
הנך מוכן לעבוד ולהשקיע בסביבה מקצועית ואנושית מעניינת, מפתחת ומתפתחת בארץ ויתכן גם בחו"ל, אזי יש לך מקום אצלנו

הכישורים הנדרשים מן המועמד:
• מוטיבציה גבוהה.
• עצמאות וכושר לימוד עצמי.
• יוזמה.
• כושר הבעה בכתב ובע"פ.
• כושר אילתור.
• יכולת לעבודת צוות.
• יכולת עבודה במצבי לחץ.
• ידיעת השפה האנגלית (שפות נוספות - יתרון)

לפרטים אנא פנה לפרסום באומן בר פרס, ת.ד. 3171 תל-אביב.
לפנייה יש לצרף קורות חיים ופירוט הניסיון הקודם.
- סודיות מובטחת -

טבע TEVA

לחברתנו דרושים/ות

למפעלנו בפ"ת ובנתניה להסיבת מחקר ופיתוח

כימאים אורגנים
בעלי תואר BSc/MSc

◆ 3 שנות נסיון בעבודת מעבדה
◆ ידיעה טובה של השפה האנגלית
◆ 5 ימי עבודה

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב יד למחלקת כ"א ת.ד. 3190 פתח תקוה בציון כתובת מיקוד וטלפון להתקשרות.
סודיות מובטחת.

למפעלנו בנתניה "פלנטקס"

הנדסאי/ת
טכנאי/ת כימיה
לעבודה במעבדה

◆ בוגר/ת בית ספר מקצועי מתאים
◆ ידיעה טובה של השפה האנגלית
◆ עדיפות לבעלי ניסיון

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב יד למחלקת כ"א ת.ד. 160 נתניה 47101

לחברת מחשבים גדולה
דרושים

מדריכים

בעלי ידע רחב בהדרכה בנושאים הבאים:
MS/DOS, LOTUS, 4BASE III ומעבדי תמלילים
א — ב ר"WORDMILL" למשרה מלאה.

מעונינים מתאימים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, נסיון, המלצות ומספר טלפון להתקשרות לת.ד. 33325, ת"א 61332, עבור "מדריכים".

לחברת תוכנה גדולה דרוש:

מנתח מערכות

אם הנך מנתח מערכות מנוסה (מעל שנים לפחות), הנך מוכן לעבוד ולהשקיע בסביבה מקצועית ואנושית מעניינת בנושא חדשני ומתפתח, אזי יש לך מקום אצלנו

הכישורים הנדרשים מן המועמד:
• מוטיבציה גבוהה.
• עצמאות ויוזמה.
• כושר לימוד עצמי.
• כושר הבעה בכתב ובע"פ.
• יכולת לעבוד בצוות.
• כושר שכנוע.
• ידיעת השפה האנגלית.

לפרטים אנא פנה לפרסום באומן בר פרס, ת.ד. 3171 תל-אביב.
לפנייה יש לצרף קורות חיים ופירוט הניסיון הקודם.
- סודיות מובטחת -

אנו מציעים

הכנסה גבוהה
למס' משרות

■ **מנהל שווק** -
אזור המרכז. עם נסיון בפקוח על צוות סוכנים.

■ **מנהל סניף** -
אזור המרכז. נסיון בשווק ופקוח על צוות עובדים.

■ **אנשי שווק ומכירות** -
גם ללא נסיון - הכשרה ולמודים ע"י החברה
- אפשרויות קידום אישי וכלכלי טובים.

לתאום פגישה
טל. 200241 03-292522
03-201886

מצודה

לרשת המכירות של
פרומיון

דרושות

סדרניות/מדגימות
לסידור והדגמת מוצרים ברשתות השיווק

★ דינמיות ותמרצות
★ בעלות הופעה נאה
★ מגורים באיזור הרצליה, רעננה, תל-אביב, ראשון לציון ורחובות.

נא לפנות למיכל
טלפון 03-7512826

לרשת המכירות של
פרומיון

דרוש

מוביל עצמאי
לעבודה באיזור המרכז

★ לאחר שירות צבאי — עד גיל 40.
★ בעל משאית סגורה להובלת סחורה וחלוקתה במשקל עד 5 טון — כולל.

נא לפנות טלפונית למיכל
טלפון 03-7512826

מחירות 5140

מלים 5150

מרכשה 5160

סדרה 5170

מרקורין 5230

מערכות קול 5050

מכונות כתיבה 5060

חיות בית 5070

כלי נגינה 5090

הלוואות 5100

חגים 5110

התלאות 5120

מנוי מביא מנוי

מבצע

...בוקר טוב עם עיתון טוב „דבר"...

מנוי מביא מנוי למה שידידך לא ייהנו גם הם מעיתון "דבר"?

אתה יודע כי „דבר" של היום הוא העיתון הטוב ביותר.
צרף את ידידך לקוראי „דבר" בתנאים מיוחדים של ***50% הנחה***
(11.35 ש"ח לחודש) ותקבל זוג כרטיסים להצגה בתיאטרון הקאמרי לפי בחירתך.

...ערב טוב עם תאטרון טוב ה„קאמרי"...

פרטי המחתים:
שם ______
משפחה ______
כתובת ______
טלפון ______

מספר חשבון בבנק	סניף	קוד הבנק

קוד המוסד	מס' אישי-מס' מנוי אסמכתא
1420	

ב־50% הנחה
15% הנחה

חוזרים לעתונות טובה דבר

ערוצים/טוביה מנדלסון

אחריות מיניסטריאלית

לשר המשטרה יש בוודאי שיקולים משלו להתייצב מאחורי נציב שירות בתי הסוהר כפי שהוא מתייצב מאחוריו. אפשר להסכים איתו, הרבה יותר קל לא להסכים איתו ולהסכים עם אלה הסבורים שאם הדו"ח על רפי סויסה כל כך חמור – הנציב אכן היה חייב ללכת, אבל בכל מקרה קשה לא להתפעל מבר־לב, במיוחד לא כשהוא יושב מול מנשה רז במהדורת חצות של החדשות בטלוויזיה ביום ראשון.

מנשה רז – עד מתי הוא ייראה כמו בחור צעיר שאך זה השתחרר מהצבא? – מנסה להעניק איזשהו אופי למהדורות החדשות החבוטה והכושלת הנועלת את שידורי הטלוויזיה בכל ערב. כמו כולנו – גם לרז יש עליות ויש נפילות. לפעמים נדמה שרז טרם החליט איזה סוג מראיין הוא רוצה להיות – השואל התוקפן, הדורש, המתחקר את מרואייניו ואינו מניח להם, או המראיין השקט, המתניף, המעניק למרואייניו הזדמנות להציג את עמדותיהם בלי להציב מולם עמדות סותרות, שאולי ירגיזו אותם. כך או כך, המאמץ של מנשה רז נושא פרי ואם הוא רק לא יהיה קורבן של לשונות רעות בטלוויזיה, ואם רק יתנו לו הזדמנות להשתפר ולהשתפשף, קרוב לוודאי שיגבש לעצמו סגנון של ראיון הנגשה ואולי אף יטביע חותם על מהדורת חצות.

מול חיים בר־לב, אף שהוא מצליח להרגיז את שר המשטרה המאופק במקצת, נוהל מנשה רז תבוסה. בר לב אינו מוכן להתפשר על עמדתו בעניין רפי סויסה והוא מתייצב מאחוריו באופן כמעט מעודד הערצה, בעיקר אם שוכחים לרגע על רקע איזה דו"ח בר־לב מתייצב בעת כזה מאחורי נציב בתי הסוהר שלו. ההחמצה של רז היתה בכך, שבשלב די מוקדם בראיון עם בר־לב הוא קיבל כבר את התשובות לאותן שאלות שהוא שב הציג לו, כאילו קיווה שנוסח שונה במקצת של אותה השאלה יוציא מבר־לב תשובה אחרת. היו אפילו רגעים קצרים שבהם אפשר היה להרגיש שמנשה רז כמעט מנסה בשאלותיו לשכנע את השר בר־לב לשנות את

מנשה רז. בחור צעיר.

עמדתו בעניין רפי סויסה. מנשה רז הצליח לעורר התנגדות כזו, עד שעמדתו של חיים בר־לב נראתה פתאום כמעט הגיונית, כמעט ציבורית, כמעט לגמרי נכונה.

ביום רביעי חזר בר־לב לטלוויזיה, הפעם לאולפן „מוקד", הפעם במקום רפי סויסה, אחרי שנציב שירות בתי הסוהר הודיע כבר על התפטרותו ואחרי ששינה דעתו ברגע האחרון וסירב להופיע ב„מוקד". בר־לב חזר, באותו להט ומתוך אותה אמונה בצדקתו, על העמדות שהציג בראיון עם מנשה רז.

גם שלושת המראיינים של מוקד – יורם רונן, אורי כהן־אהרונוב ואברהם ברזילי – אינם מצליחים לשכנע את בר־לב לחזור בו מתמיכתו הבלתי־מסוייגת בהמשך כהונתו של רפי סויסה כנציב בתי־הסוהר. גם הם מצליחים להרגיז את שר המשטרה, שאינו מוכן לשנות את עמדותיו בלחצם של חברי הכנסת או בלחצה של התקשורת.

גם ב„מוקד" מעודד השר בר־לב הערצה על האמון שהוא רוחש לסויסה, על אף הדו"ח החמור, שבר־לב, אגב, בשום התבטאות אינו מפחית מחומרתו, ומתגלה כמי שלוקח על עצמו אחריות מיניסטריאלית – גם היא הפוכה לאחריות שהתקשורת תובעת ממנו לגלות במקרה הזה – ומעניק גיבוי לאיש שמעד.

השר והנציב שפרש. לבר־לב שיקולים משלו.

סגנון משניא

עד שאנחנו מדברים על הראיון של מנשה רז עם שר המשטרה, חוזר רז למסך במהדורת החדשות הקטנה שלו ומעלה על סדר היום הציבורי את אילנה שקדיאל מירוחם הנאבקת להיכנס למועצה הדתית בירוחם. הגם שרז, ובוודאי היו לכך סיבות, אינו מביא לאולפן את שקדיאל עצמה, הוא מנסה ליצור עימות בלתי אפשרי בין חנה אורבך, אשה דתית מירושלים לבין רנינו – מהמועצה הדתית בתל־אביב. חנה אורבך מנסה להסביר לרנינו מדוע יש מקום לאשה בהרכב של המועצה הדתית. העימות בין השניים בלתי אפשרי לא בגלל שאלותיו של מנחה הדרישה ביניהם, אלא בגלל הפער העצום, הנראה לעין והנשמע באוזן, בין אורבך לרנינו.

אופן התבטאותו של רנינו הוא אותו סגנון המשניא בשנים האחרונות את „הדתיים" על כל כך הרבה אנשים שאינם שומרי מצוות. חנה אורבך ואילנה שקדיאל, לו רק תינתן להן הזדמנות להשפיע על הממסד הדתי־פוליטי־עסקני, עשויות להיות בין התורמים החשובים לשינוי הדימוי של החוגים הדתיים ולצמצום הפער בינם לבין החוגים החילוניים.

מכל מקום, הבחירה של מנשה רז להקדיש את חלקה העיקרי של מהדורת החדשות הקצרה למאבק על המושב במועצה הדתית של ירוחם היה נכון ועתונאי מאוד. במונחים מקצועיים פשוטים – מנשה רז עלה על „סקופ" שגרר אחריו, כבר למחרת, את כל העתונות הכתובה וכלי התקשורת האחרים.

זה ג'ון ויין?

כבר זמן רב אני מרגיש שסרטי הקולנוע המוקרנים בטלוויזיה הם שיהפכו אותי ביום מן הימים לבעל וידיאו. לאחרונה הולך וגובר הצורך הזה. מתקבל הרושם שמי שאחראי לרכישת הסרטים המוקרנים בטלוויזיה קיבל זכיון בלעדי מהמפיצים לגבור בפחי האשפה שלהם ולהוציא משם את הזיבורית שבזיבורית. הבעיה היא שאנשים כמוני אינם לומדים מן הנסיון. בכל יום שישי אני מודיע לאשתי שאני מבקש ממנה לא לקבוע שום דבר לערב, לא להזמין ולא לקבל הזמנות, משום שפעם אחת בשבוע „מותר לי לשבת בבית שלי בשקט ולראות סרט טוב בטלוויזיה".

ואז מגיעה המכה. ביום שישי שעבר היא הופיעה בדמותו הגמלנית של ג'ון־ויין־לשעבר, בפיאה נוכרית ג'ינג'ית לשם שינוי, וכושר גופני של גוויה. ג'ון ויין מעולם לא היה שחקן טוב במיוחד, וזו לשון המעטה שבהמעטות, ולא צריך להיות אחראי לרכישת סרטים בטלוויזיה הישראלית כדי לשים יד על סרט בינוני ומטה שלו. אבל נראה שנדרשת איזו אבינות טעם מיוחדת במינה כדי לבחור מערימת הפסולת של סרטי ג'ון ויין דווקא את „מקיו". אלא אם כן הטלוויזיה, במודע, מבקשת להציג בפני צופיה את מבחר הסרטים הגרועים והמחורבנים ביותר שנוצרו אי פעם. הבעיה היא ש„מקיו" לא נכנס אפילו לקטיגוריה הזו.

שאלה לשר התקשורת

אני מניח שאת השאלה הבאה צריך להפנות אל שר התקשורת. לא ברור גם אם מדובר בבעיה כלל־ארצית או בבעיה אופיינית לירושלים. מכל מקום, בעת האחרונה הולך ונעשה קשה יותר ויותר לקלוט את שידורי הטלוויזיה הישראלית בירושלים, בוודאי בכמה מאזורי העיר. כמה אנשים התקשרו אלי השבוע וביקשו ממני להעלות עניין זה במדור. אחד מהם אף טען באוזני, כי פנה במכתב לרשות השידור ולא נענה.

הבעיה מתחילה בדרך כלל בשעות השיא של הצפיה בערב. השידורים ממצרים עולים על שידורי הטלוויזיה הישראלית ומשבשים אותם באופן שבמקרים הקיצוניים כמעט אי אפשר להמשיך לצפות בתכנית. השבוע, למשל, כל נסיונותי לצפות בסרטו של רם לוי „קול המותך" במסגרת תכניתה של כרמית גיא „גלריה", היו לשווא. ההפרעות ממצרים היו כאלה שלא איפשרו המשך צפיה. השידורים מירדן, כרגיל, חדים, בהירים ונעדרי הפרעות.

יש משהו אבסורדי בכך שדווקא באזורים קרובים מאוד לבניין הטלוויזיה הישראלית לא ניתן לקלוט את שידוריה כראוי, ומשרד התקשורת נקרא לבדוק את הנושא ואם אפשר – לטפל בו.

שישי אישי / אהוד מנור

בחזרה לכדור הארץ

ברגע של חולשה סיפר בוב דילן (צימרמן) לעתונאי האמריקאי סקוט כהן, סיפור מאוד עייני: „לא היו הרבה יהודים בעיירה היבינג, מינסוטה, ועם רובם היו לי קשרי משפחה. כשהייתי בר־מיצווה לא היה רב במקום. לפתע הופיע רב בנסיבות מוזרות ושהה בהיבינג במשך שנה אחת בלבד. הוא ואשתו הגיעו באוטובוס, באמצע התורף. הוא הופיע בדיוק כשהייתי צריך ללמוד את ההפטרה. הוא היה איש זקן מברוקלין, עם זקן לבן, מגבעת שחורה ובגדים שחורים. הם סידרו לו דירה קטנה מעל בית־קפה שהיה מקום המפגש המקומי. זה היה בעצם בית־קפה של רוק־נ־רול שבו נהגתי להעביר את

„פעם", אומר בוב דילן בראיון אי־פרופו תקליט חדש, „נתתי לאנדי וורהול ספה תמורת ציור של אלביס". „מעולם לא קראתי את פרויד... אני לא חושב שהפסיכיאטריה יכולה לעזור למישהו... מיליארדי דולרים מחליפים ידיים ללא תועלת"

הזמן. בכל יום הייתי עולה במדרגות לדירה שמעל בית־הקפה כדי ללמוד את ההפטרה והברכות, וזה היה בדרך כלל אחרי הלימודים או אחרי ארוחת הערב. אחרי שהייתי יושב אצלו כשעה, הייתי יורד למטה ומאזין למוסיקה. הרב לימד אותי כל מה שהייתי צריך לדעת, וזמן קצר לאחר הטקס בבית־הכנסת הוא פשוט נעלם. היהודים בהיבינג לא רצו בו. הוא לא נראה כמו הרב שראו בדמיונם. הוא הביך אותם. כל היהודים היו מגולחי פנים ועבדו, נדמה לי, בשבת. מאז לא ראיתי את הרב. הוא בא והלך כמו רוח רפאים. מאוחר יותר גיליתי שהוא היה יהודי אורתודוכסי. יש כל מיני יהודים. אורתודוכסים, קונסרבטיבים, רפורמים, כאילו שאלוהים נתן להם שמות נפרדים".

לפני כעשר שנים זיעזע בוב דילן את הקהילה היהודית בארה"ב כאשר הפך לנוצרי־שנולד־מחדש. מזועזעת לא פחות היתה התמורה שחלה בתקליטיו. הוא התחיל לכתוב ולזמר שירי הטפה פשטניים ומביכים ואיבד לחלוטין את חוש ההומור שלו. כל זה לא היה כל כך נורא אילולא היה בוב דילן האיש שעיצב במידה רבה את פניה היפים יותר של המוסיקה הפופולארית בעשרים וחמש השנים האחרונות.

בשנת 1961, מצויד בגיטרה, מפוחית־פה וכובע מקורדרוי, הפך, כמעט בן לילה, למיתוס. הוא היה מעין שילוב של וודי גאטרי וריצ'רד הקטן, זמר־עם ה„פאנקיסטי" הראשון. הוא החדיר את שיר המחאה אל עולם הרוק. הוא הפך את המילים לחשובות יותר מן המנגינה ומן הקצב. קולו הרווי עשן והמאונפף משהו נחשב לדבר הסקסי ביותר בפופ של תחילת שנות ה־60, ואילו רצה, יכול היה וודאי להפוך לסמל מיני בנוסח אלביס פרסלי.

אחריו הופיעו מיק ג'אגר (ה„רולינג סטונס"), ה„ביטלס", ג'ים מוריסון, ג'ניס ג'ופלין וג'ימי הנדריקס, וכולם ידעו להעריך את מה ששאבו ממנו. ב־1965 חולל מהומה בפסטיבל העממי בניופורט, כאשר ניגן על הבמה רוק חשמלי. מאוחר יותר, בשיא עידן „דור הפרחים", כאשר צעירים רבים חיפשו תשובות לשאלות קיומיות בדתות מן המזרח הרחוק, נסע דילן לירושלים וחבש כיפה ליד הכותל המערבי. עשר שנים לאחר מכן „נולד מחדש" כנוצרי.

והנה, הפתעה. אלבומו החדש של בוב דילן „שיכור מכלל פעולה" (ה„סי.בי.אס", בהדפסה ישראלית) החזיר את בוב דילן מהכפור האלוהי והשיב אותו לכדור הארץ. להוציא שני קטעים הנגועים עדיין בסינדרום ה„חזרה בתשובה", לפנינו בוב דילן בשישה שירים חזקים, אנושיים ואיכפתיים. הליווי בסיסי והעיבודים הכליים והקוליים תומכים היטב בשירים.

בדף המצורף לתקליט מודה בוב דילן לכמאה (!) אנשים, וזה נראה די מבהיל, אבל לאחר האזנה לתקליט מתברר שדילן לא רק חזר אל עצמו מבחינה מוסיקלית, אלא הצליח גם להשיב לעצמו את חוש ההומור שלו.

חלק מן השירים הם תוצאה של שיתוף פעולה עם יוצרים אחרים, ביניהם המחזאי שחקן סאם שפארד („בעיקר מבראונסוויל"), אבל שיתוף הפעולה המוצלח ביותר הוא עם טום פטי ו„שוברי הלבבות". השירים ש„שברו את לבי" הם „מתורתק מן התוף" ו„תחת השפעתך".

בוב דילן הוא אליליהם של רבים אך מי הם אליליו? בראיון לירחון „ספין" אמר: „גיבור הפופ הראשון שלי היה ג'ונתני ריי. הוא לא ידע מעם להיות מזה שנים רבות. אולי הוא זקוק לחברת תקליטים חדשה. אנשים שכחו כמה טוב הוא היה". ואלביס פרסלי? „פעם", אמר, „נתתי לאנדי וורהול ספה תמורת ציור של אלביס".

ופרויד? „מעולם לא קראתי את פרויד. מעולם לא נמשכתי לדברים שאמר. אני לא חושב שפסיכיאטריה עזרה אי פעם או יכולה לעזור למישהו. זוהי תרמית גדולה. מיליארדי דולרים מחליפים ידיים ללא תועלת. לאנשים רבים יש בעיות עם הוריהם גם כשהם בני חמישים, שישים או שבעים. הם לא יכולים להשתחרר מהוריהם. לי לא היו מעולם בעיות מסוג זה עם הורי. אני חונכתי בידי אנשים שהאמינו שהם אחראים לילדיהם, שסברו שילד צריך ללמוד מקצוע ושהורים צריכים להיענש על פשעי בניהם".

אלה הם דברים שהייתי מצפה לשמוע מיהודי האורתודוכסי בברוקלין, ולא מבוב דילן. על כל פנים לאחר שבתקליטיו האחרונים ניסה דילן להציל את נשמותינו, שמחתי לגלות, באלבומו האחרון, שהוא עצמו ניצל.

דילן מפתיע. „שיכור מכלל פעולה".

האדריכל מירושלים

/ אבא אלחנני

„שמו נשאר קשור אל השורשים הבריאים של התכנון והבניה בארץ הזאת, משוקע בתוך העבודה המשותפת של האידיאליסטים המפוקחים שידעו את מלאכתם". מתוך מאמר הספד של אדריכל ה. ראו על קאופמן. ב„ג'רוזלם פוסט", 7.3.58.

האדריכלים בישראל אינם זוכים למקום מכובד ביותר בין בעלי המקצועות החופשיים. התקשורת, לבסוף, רואה בהם ציבור האחראי לכל כשלון אורבני ולכל בניין מכוער.

אבל אין אני בא להגן כאן על כבוד המקצוע, „שהיה לבירמס", אלא לספר על האדריכל הארץ־ישראלי החשוב הראשון, ריכרד קאופמן, שנפטר לפני כ"ח שנים. רצוני לספר על קאופמן כבר מאז שגיליתי, בעזרת מכר, שקאופמן זכה למה שלא זכה לו שום אדריכל אחר – שייקרא רחוב על שמו בירושלים בקרבת בניין הטלוויזיה ברוממה, הוא רחוב (או שמא סימטה) האדריכל. בבחינה מסוימת מותר לנו – לכל ציבור האדריכלים – להיות גאים בכך.

ריכרד קאופמן נולד בפרנקפורט ב־1887. הוא הגיע לארץ־ישראל ב־1920 על־פי הזמנת ארתור רופין, שהיה אז מנהל מחלקת ההתיישבות של הסוכנות, הזמנה המעידה על טיבם וחזונם של המזמין והמוזמן כאחד. קאופמן נקרא לבוא כמתכנן ובונה ערים, על סמך המוניטין שהיה לו בתחום זה בגרמניה. פירותיה של יוזמה מבורכת זו הבשילו בטווח המיידי ואף בטווח הארוך, ותרומתו של קאופמן כמתכנן וכאדריכל רלוונטית עד עצם היום הזה.

בבואו לתכנן מושבים וקיבוצים, נזקק קאופמן לתושיה נדירה, כי אף שהיו לו רעיונות בתכנון ערים, לא היה כל נסיון מתועד של תיכנון כפרים – שנחלקו אצלנו למושבות, מושבים, קיבוצים וכדומה.

קאופמן מסביר את מצבו באחד ממאמריו: „כבר עצם הגדרת המדע והאמנות על בניין ערים (שכונה באנגלית Planningtown ובצרפתית Urbanisme ובגרמנית Staetebau מגלה שתכנון כפרי היה בעבר – וממשיך להיות בהווה – בן חורג של התכנון הפיסי המודרני...". מכאן אנו למדים כי בתחום זה, של תכנון הכפר הישראלי, היה קאופמן מניח יסודות וקובע הלכות ממש. לא יפלא איפוא שבמרבית הספרים המופיעים בעולם על תיכנון פיסי, מופיעה תכניתו של קאופמן לנהלל, או צילום אוויר של המושב.

האדריכלית לוטה כהן המנוחה, ששימשה אסיסטנטית ראשונה במשרדו של קאופמן בשנים הראשונות, כתבה לימים הספר על ריכרד קאופמן: „... קאופמן היה אדריכל ערים. מה שמצא בפלשתינה של ממשלת המנדט היה הרבה מאד – ומעט מאד; הוא מצא, קודם כל, ארץ יפה להפליא ואוכלוסיה צעירה, גמישה ונכונה לשיתוף אתגר ממשי לגבי אדריכל בונה ערים. ואולם לא היו בנמצא לא תכנון, לא חוקים ולא מוסדות ביקורת שיכלו להיות לי לעזר...".

אם נבחן את תכניותיו של קאופמן, נמצא כי הן מתקדמות להפליא בהשוואה למה שהיה ידוע ומקובל במקצוע קשה זה אז, ואולי אף בהשוואה למה שמקובל היום. איזור (zoning), כלומר חלוקת העיר לאזורים ולהפרדה בין מגורים לעבודה: רעיון שהאדריכלות העולמית „גילתה" בקונגרס האדריכלים (C.I.A.M.) ב־1933, היה גלוי לקאופמן שנים לפני כן, וניתן להבחין בכך בכל תכניותיו.

גם המושג של מרכז ישוב, כעין לב, שבו מתמקדת הפעילות החברתית, נכלל בתכניותיו של קאופמן (ובמפגש אחר של אותו קונגרס אדריכלים (C.I.A.M) „גילו" זאת רק ב־1951!).

קאופמן הקפיד להבחין בין תכנית מושב לבין תכנית קיבוץ. המושב תוכנן במרבית המקרים למספר מתיישבים קבוע, מתוך מגמה חברתית מוגדרת שיהיה זה גרעין חברתי סגור שאינו עשוי להתרחב. ודי אם נביט בתכנית הקונצנטרית של נהלל, שבה הבתים של המתיישבים כאילו „יושבים" באליפסה כ„מצטופפים מסביב למדורה" – היא אותו מרכז תרבותי־חברתי ושתוכנן אך לא הושלם עד היום. לעומתו בנוי הקיבוץ – אידיאולוגית – לקליטה ולהרחבה; לכן היו תכניות הקיבוצים תכניות פתוחות, המכוונות לצמיחה ולהתרחבות.

התכניות המוקדמות של ריכרד קאופמן הן פורמליסטיות, עם פתרונות ציריים וסימטריים, פרי חינוכו הקלאסיציסטי. בתכניות המאוחרות יותר, כמו בתכנית הקריה האוניברסיטאית על הר הצופים, שהוכן סמוך להקמת המדינה, ניכרת השתחררותו החלקית מפתרונות פורמליסטיים ופתרונות שלמרבית האירוניה חוזרים לאופנה בימים אלה ממש.

למרבה הפלא, רואים אנו כי בבואו לבנות בניינים לא נשאר זכר לנטיותיו הקלאסיציסטיות. דבר זה ניתן להסביר בפער הכרונולוגי, שכן את בנייניו הראשונים מתכנן קאופמן רק בסוף שנות ה־20, כאשר האדריכלות החדשה כבר חוגגת את נצחונה המוחץ על האדריכלות הפסוודו־קלאסית למיניה, שנדחתה במאה ה־20 (כדי לחזור ולהרים ראש בעשור האחרון).

לקראת סוף שנות ה־20 ובשנות ה־30 מתחיל איפוא קאופמן לתכנן מבנים ומתגלה כאדריכל מודרני לכל דבר, המתרחק מכל קישוטים. את הפרוייקט שלו לתחנת כוח בחיפה, משנת 1924, ניתן להגדיר כשלב מעבר בין חינוכו הקלאסי לבין אימוצו את האידיאולוגיה והמורפולוגיה החדשה של האדריכלות המודרנית.

מבין הבתים הפרטיים שקאופמן בנה בירושלים ובתל־אביב, בית ליזה רופין ברחביה (1932) הוא אולי הבית הראשון באמת על עמודים שתוכנן בארץ־ישראל (אף שמקובל לחשוב שחידוש קורבוזיאני זה הוכנס לשימוש על־ידי זאב רכטר ב־1963, בבית בשדרות רוטשילד פינת רחוב בלפור בתל־אביב) וגם בתים אחרים בירושלים ובתל־אביב מצטיינים במודרניזם טהור. ניכרות כאן השפעות של קורבוזייה, של קבוצת „דה־סטייל" ההולנדית ואף של אריך מנדלסון.

בעיצוב הביתן הארץ־ישראלי ביריד המזרח משנת 1934 ובפרוייקט שלו לבית־העם בנהלל משנת 1929 בולט כשרונו של קאופמן כאדריכל מעצב מן השורה הראשונה. אבל נוסף על היותו מעצב מעולה היה קאופמן גם יסודי מאוד בחיפושיו אחר פתרונות ייחודיים לאקלים הארץ־ישראלי. דוגמה ידועה לחיפושיו אלה הם בתי העובדים בחברת האשלג בים המלח, שם הכנן גגות להגנה אקלימית. הוא היה גם בין הראשונים בארץ שהשתמשו בגגות הצללה כבבניני המגורים שבנה.

קשה להגזים בחשיבותו של קאופמן כאחד מאבות האדריכלות הישראלית: תרומתו ולקחיה ראויים ללימוד ועיון עד היום הזה. ובכל זאת ניתן לתמוה מדוע אין בעבודותיו של קאופמן שום התייחסות אל העושר הצורני של הבניה האיסלמית והעממית בארץ־ישראל. אפשר להסביר זאת אולי בהיותה של חסידי המודרנה מכל הקשור לעבר, שנואה להם כהאוסמן.

נסיונותיו הבלתי מוצלחים של פרופ' במולדר (בונה הטכניון) בביאר־מורהנות מחד גיסא, והיצירות המפוקפקות של אדריכלים תל־אביביים בשנות ה־20, שבנו את תל־אביב הקטנה כמעבר של קיטש עם הדים של אר־נובו ו„קלאסיציזם לעניים" מאידך גיסא – אלה היו, כנראה, פסולים בעיני קאופמן ועל כן דחה אותם.

נסיים רשימה זו בשורות מתוך ביקורת שפירסם האדריכל הירושלמי החשוב היינץ ראו עם מותו של קאופמן: „...קאופמן הגיע לארץ זו בזמן שאדריכלות מודרנית, שלא לדבר על תיכנון ערים, טרם התקבלו במערב אירופה בעת שם נחשבה, עוד מהפכנית, ולא כל כך מכובדת. באותה עת היו גם המודרניסטים הוותיקים מתהלכים בארכיטקטורה מודרנית חייבת להיות ריאליסטית, קונסטרוקטיבית ותוקפית מדומנטיקה בינעימית או משיגיסטית. קאופמן הגיע לארץ־ישראל המנדטורית, בתקופה שהאדריכלות היו בחלקן אידיאליסטיות ובחלקן רומנטיות, כאשר הצורות המודרניות נמשכו למטרה בפני עצמה ולא כמוצר לואי, ממצוות מבצא זו הביך את היהודה המווייפת של האדריכלות הפוסט־דיבורנית, ועל אף שראה את יופיה הרב של האדריכלות הערבית, הוא לא הבחין בראליות שלה."

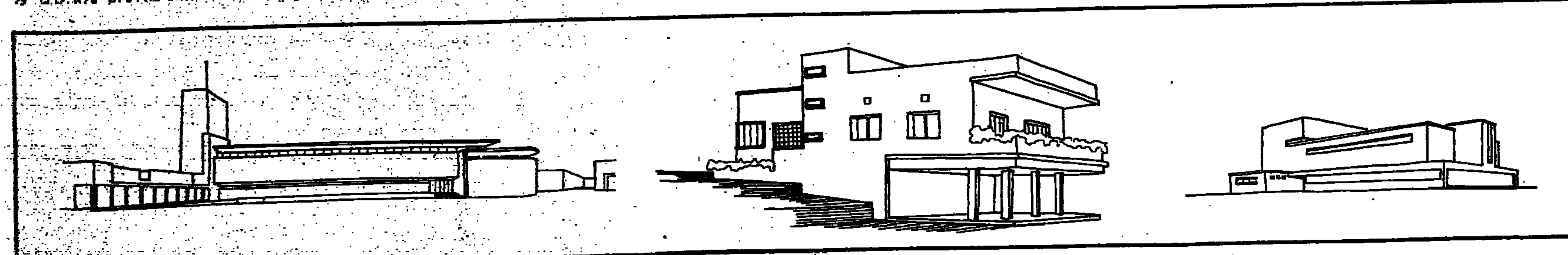

מימין לשמאל: בית העם בנהלל פרויקט, 1929, בית ליזה רופין ברחביה 1932 וביתן ארץ ישראל ביריד המזרח 1934.